

DENİZ KARAKURT • ELMA

DENİZ KARAKURT

elma

ROMAN

ELMA
Deniz Karakurt

CİNİUS YAYINLARI
ÇAĞDAŞ TÜRK YAZARLARI I ROMAN

Babıali Caddesi, No. 14 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: (0212) 5283314 - (0212) 5277982
[http ://www.ciniusyayinlari.com](http://www.ciniusyayinlari.com)
iletisim@ciniusyayinlari.com

Deniz Karakurt
ELMA

Kitap tasarımı:

BİRİNCİ BASKI: Ağustos, 2009

ISBN 978-9944-126

Kitap Matbaası'nda basılmıştır

© DENİZ KARAKURT, 2009

© CİNİUS YAYINLARI, 2009

Tüm hakları saklıdır.
Bu yayının hiçbir bölümü yazarın ön izni olmaksızın,
herhangi bir şekilde yeniden üretilemez,
basılı ya da dijital yollarla çoğaltılamaz.

Printed in Türkiye

Δ
ELMA

Deniz Karakurt

}CİNIUS

"Elma: 1. Meyvesi için yetiştirilen ağaç türü. (Bil. Gülgiller Familyası) 2. Aynı adlı ağacın kültürü yapılan meyvesi. —**AÇIK-LAMA:** Yabanisi de bulunan elma, dünyada en çok dikimi ve üretimi yapılan ağaçtır. Türün tamamı, bütün dünyaya Orta Asya'dan yayılmış olup Altay ve Kafkas kökenlidir; iklim ve çeşit özellikleri göz önüne alındığında yetiştirme alanı çok geniş olan ağacın ilk olarak K. Anadolu, G. Kafkaslar, GB. Rusya ve D. Kazakistan dolaylarında üretildiği sanılmaktadır. Tarih boyunca çaprazlamalar da dahil olmak üzere 6100'ün üzerinde farklı elma çeşidi üretildiği ve yetiştirildiği tahmin edilmektedir. Meyvesinin besin değeri çok yüksektir. —**KÖ-KENBİLİM:** Orta Asya Türkçesi'nden hemen hemen tüm lehçe ve şivelere aynı kökten geçerek kullanılan ad Türkiye Türkçesi'nde, Alma → Elma dönüşümüne uğramıştır. Kelimenin kökeninde; "almak" fiilinin ve meyvenin rengini simgesel olarak ifade eden "al" (kırmızı) sıfatının olduğu bilinmektedir."

—*Büyük Kültür Ansiklopedisi*; Cilt: 8, Sayfa: 4126

GİRİŞ

İlBu KİTAPTA Kİ UZUN ÖYKÜ, ÇOCUKLUĞUMDA
0i T d e d e m d e n onlarca kez dinlediğim, o yüzden de
Z^m D ^Hen ince ayrıntısına kadar belleğime kazınmış olan
bir masala dayanmaktadır. Masalın orijinali, sözlü anlatım
geleneği içerisindeki yöntemlerle, yüzlerce yıldır nesilden
nesle aktararak günümüze ulaşmıştır. İlk dinlediğimden
bu yana geçen zaman içerisinde vardığım sonuç; masala
konu olan ve tarihin derinliklerinde kaybolmuş gerçek
bir serüvenin, halk kültürü ve dili içerisinde simgesel
anlatımlarla zenginleşerek masalsı bir görünüme ulaşmış
olabileceğidir. Bu yüzden de burada, masaldan yola çıkarak
içerisindeki gerçeğe ulaşmaya çalışılmıştır. Omurgayı
oluşturan bu masal, olay akışı örgüsünün içine gömülmüş
olarak ve mümkün olduğunca aslına sadık kalınarak

korunmuştur. Yani, gerçeğe en yakın biçime ulaşılmaya çalışılarak, omurganın üzerine iskelet geçirilmiş, ete kemiğe büründürülüp, sinirler ve damarlar örülmüştür. O yüzden de, bu bir masal kitabı değildir. Ancak yine de masalsı bir anlatıma sahiptir.

Yeri gelmişken belirtmek gerekir ki, içinde yaşadığımız yüzyılda bu gelenek yavaş yavaş çökmeye başlayıp, bu tarihsel birikimler de -derleme çalışmaları sayesinde kurtarılabilmiş olanlar dışında- yok olup gitmeye yüz tutmuşlardır. Masaldaki unsurların pek çoğuna veya izlerine, halk kültürümüz ve Orta Asya toplumlarının gelenekleri içerisinde rastlanmaktadır; ancak yeterince özgün, kendi içinde tutarlı ve heyecan verici bu anlatı sağlam bir örüntüye ve kurguya sahiptir. İfade ettiği kişisel değerle birlikte benim için ayrıca bir öneme sahip olan bu masalın köklerinin ilk çağlara kadar uzandığını tekrar belirtmekte fayda olduğu düşüncesindeyim.

Öte yandan, öz kültürümüzün ve düşünsel birikimlerimizin, küreselleşen dünyanın dayatmacılığı ve yayılmacılığının baskısı altında geri plana itildiği ve çökmeye terk edildiği göz önüne alınırsa, sözlü edebiyatımıza ait bileşenlerin çağdaş bir yaklaşımla yeniden değerlendirilmeye çalışıldığı bu kitapta yapılan işin yalnızca kurmaca bir öykü anlatmaktan daha fazla şeyler ifade edeceği açıktır. Örneğin; lise ve üniversite çağındaki gençler, kendi söylencelerimizdeki kahramanlardan birisinin adını ömürleri boyunca bir kere dahi duymamış olmaktadırlar çoğunlukla. Evrensel bir kültüre ulaşabilmek,

ancak çok yönlü yaklaşımlarla mevcut olabilecektir, bunu başarabilmek için de insanın kendisini ve içinde yaşadığı toplumun değerlerini, onun köklerini doğru anlayıp tanıması gerekir.

Değnilmesi gereken bir diğer nokta da; bu yapıtın, çağdaş edebiyat çatımız altında pek fazla yer tutmayan, yeterince ürün verilmeyen gerçeküstü ve gerilim/korku türlerine kimi yerlerinde küçük de olsa yol göstereceği umududur. Buradan hareketle ifade edilebilecek bir diğer husus da eserin belli bir türe ve tek bir anlatım tekniğine bağlı kalınmaya çalışılmadan yazılmış olduğudur; kullanılan kimi tekniklerin bireşiminin bir masal atmosferi oluşturmaya hizmet ettiği için kullanıldığı kolayca anlaşılabacaktır. Kısacası kültürümüzde var olan bir masal, özüne inilerek ve kültürel öğelerle beslenerek gerçekçi-leştirilmiş ancak bu gerçekçi anlatım masalsı anlatımdan çok da uzak tutulmamaya çalışılmıştır; bunu yaparken de bazı yazım olanaklarından yararlanma yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda, her bir bölümün diğerleriyle olan teknik hatta mekanik ve anlatımsal/kurgusal bağlarının da altını çizmek okuyucunun ilgisini çekecektir. Özetle bu masalın söylencesel dokusu örselenip zedelenmeden, bir roman havasında ve tadında aktarılması amaçlanmış, değinildiği üzere yepyeni bir yöntem denenmiştir aynı zamanda. Düşünsel ve edebi birikimimizin korunabilmesi; yalnızca derlemelerin ve halk anlatılarına dair toplama bilgilerin, hatta çok değerli bilimsel çalışmaların raflara kaldırılmasıyla mümkün değildir ve olamamaktadır da

ne yazık ki. Bunu başarabilmenin yolu yeniden işlemek ve değerlendirmektir.

Dedemin teşekkürü zaten kitabın kendisidir.

Sürç-ü lisan eylediysek affola...

DENİZ KARAKURT

Sivas, Şarkışla

2008

KÖY EVİ

P BÜTÜN KÖY BEMBeyaz BİR ÖRTÜYE BÜRÜNMÜŞ,
/ T h ^ doğa bir ölü gibi sessiz ve soğuk uyurken lapa lapa
k® kar yağıyordu. Yağan karla birlikte birkaç günden
beri süren ve insanın elini kesen, yüzünü yakan o ayaz
kırılmıştı. Dağlardan inen kurt sürüleri gibi, çöken bir
sisin ardından üç hafta önce başlayan yağış, ilk seferinde
aralıksız tam dört gün sürmüş, sonra da yine zaman zaman
başlayıp kesilerek aralıklarla yağmıştı. Ama ondan sonraki
sekiz gün boyunca öyle bir ayaz olmuştu ki, kurdu kuşu
kırıp geçmişti, dışarıda bir gece kalan mutlaka ölürdü.
Gelen haberlere göre Andul Geçidi'nde düşen çığ, zaten
kapanmış olan ve bir süredir kızaklı at arabalarıyla bile
aşılamayan yolu, yaza kadar hiç açılmayacak bir hale
sokmuştu. Zemheri o ara bütün ağırlığıyla köyün üzeri-
ne çökmüş, insanlar evlerinden dışarıya çıkmaya korkar

olmuşlardı zehir zemberek soğuktan dolayı. İşte sabah başlayan kar yağışı bu keskin havayı yumuşatmış, soğuk dinmişti.

Sırtında ve yanlarında koyu gri alacaları olan beyaz kedi, gürül gürül yanan bir ocağın yakınına yatmış, hırıldanarak uyuyordu. Bacası evin içinde bir çıkıntı şeklinde yukarıya doğru uzanan ve alt kısmında evin duvarına yaslanmış geniş bir çadırı andıran ocak, ağzını kıpkırmızı açmış, homurdanarak yiyecek bekleyen bir canavara benziyordu. Ocağın yanında odunlar yığılıydı ve sol tarafında toprak sıvalı, kireç badanalı duvara dayalı, kararmış bir sac vardı; diğer tarafta ise bir elekten kalbur asılıydı yukarıda yan yana. Sıvanın içerisine katılmış olan samanlar ise belli belirsiz seçilebiliyordu. Öte yanında ise, üzerinde saraydan bir atlı tarafından kaçırılan kızın resmedildiği halı görünüyordu, içeriyi aydınlatan iki tane gaz lambasından birisi arkasındaki korumasından duvardaki iri bir çiviye asılmış, diğeri ise masada duruyordu.

Yuvarlak yüzlü, topluca bir kadın, masadaki lambanın yan kısmındaki yuvarlak pulu çevirerek çarkı döndürüp yanan fitili biraz daha dışarıya çıkarttı. Lambanın üst bölümünü oluşturan altı şişkin, üst tarafı daralarak uzayan narin cam fanustan kara bir is yükseldi kısa bir süre için, sonra azalıp kayboldu; ayarı fazla kaçırmıştı, geri azalttı. Masadaki, arkası tutamaklı¹ mumluğun üzerinden yağlı beyaz mumu alarak, ucunu gaz lambasının laleye benzeyen şişesinin üzerine yaklaştırıp biraz bekledi, iplik titreşerek

(1) Tutamak: Tutacak, sap.

alev aldı; sonra tekrar mumluğun üzerindeki küçük çiviye taktı. Mumluğunu eline aldı ve içeri odaya geçti. Kapı açılınca içeriye dolan soğuk, odadakilerin yüzlerine vurdu. Kale kapısının önündeki düşman askeri gibi, fırsat bulunca içeriye hücum etmek için bekleyen bu soğuk hava akımı, kadın kapıyı arkasından kapatınca kesildi ve içerideki ısı tekrar dengesini bulmaya başladı.

Pencereden dışarıya bakan çocuk, ay ışığında büyülü bir görüntü sergileyerek yeryüzünü apak boyayan karı seyrediyordu. Dışarıdan bazen ulumaya benzeyen köpek havlamaları duyuluyordu. Geçen yıl köye kurt indiğinde bütün gece havlamalar, hırıltılar, boğuşma sesleri, bağırış çağırışlar birbirine karışmış; sabaha kadar uyuyamamıştı. içinde kendisinin kurtlara karşı mücadeleler verdiği düşler kurup durmuştu. Düş kurmak onun en sevdiği eğlenceydi; bazen de, biraz önce annesinin ışığının seviyesini ayarlamakta olduğu lambanın önünde eliyle duvara gölge düşürüp değişik biçimler oluştururdu; köpek, kurt, tavşan, kedi, kartal... Doğadan zihnine yansıyan ne varsa onları. İki yıl önce ölen ninesi kızardı kendisine; "Gölgeyle oynama," diyerek. Geceleri karanlıkta, ocağın içerisinden duvarlara yansıyarak titreşen kırmızı birer gölgeye benzeyen ışıklar insanın içine tuhaf, anlaşılmaz bir huzur verir, hayal gücünü harekete geçirirdi.

Camdaki buğunun ortasına eliyle silerek açtığı boşluktan bakıyordu dışarıya. Bütün doğa kefene sarılmış bir ölü gibi bembeyazdı. Ölümü çağırıyordu kendisine bu beyazlık, dinginlik ve soğuk. Dedesini sardıkları kefen

geldi aklına. Sonra da onun anlattığı; karların altından fişkırpı atların ayaklarına sarılan, her biri bilek kalınlığındaki yılanlara dair bir öyküyü anımsadı. Bu yılanların ortaya çıkışıyla birlikte, küçük bir askeri birliğin koca bir orduyu yenişi ve beklemedikleri bir yardımın yetişmesi vurgulanıyordu. Yıllar sonra bu günleri olduğu gibi, dedesinin anlattığı o masalları da özlemle anacaktı. Çocuk perdenin altından kafasını çıkartıp içeriye dönerek;

- Ne zaman gelecekler baba? dedi.

- Ne diye acele ediyorsun ki? Birazdan gelirler işte, diye cevapladı babası da.

Zayıfyüzlü adam tabakasını çıkarıp kapağındaki küçük kısıkcacın arkasından çektiği ince bir kağıda tütün koyup sardıktan sonra tahta bir ağızlığa yerleştirip ağzına aldı. Cebinden çıkardığı kibritle yakıp derin bir nefes çekti, sonra tekrar dışarıya verdi boz renkli dumanını.

Annesi içeriye girerken, çocuk da kafasını tekrar perdenin altına sokarak dışarıyı izlemeye koyuldu; ilerideki kavaklıktaki ağaçlar beyaz sivri birer mızrağa benziyorlardı. Boz bir baykuşun uçarak karanlığın içinde yitişini seyretti. İleride bir karaltı gördü. Tekrar içeriye dönerek telaşla bağırdı;

- Geliyorlar.

- Çocuk olasin, dedi elindeki yıpranmış bir balık ağını onaran babası gülümseyerek.

Ağın sağında solunda küçük yaprak, ot ve dal parçaları takılıydı, bir yandan da onları temizleyip, oturduğu divanda bir kenara biriktiriyordu; bir iki tane taş ve yengeç

bacağı bile çıkmıştı. Yazları birkaç evi doyuracak balık çekerlerdi. Gece ağı kurup üzerine bir lamba asarlar, ışığa gelen balıklar da ağa takılırlardı.

Karısı yüzünü ekşitip ters ters bakarak;

- Sanki kendisi farklı bir şey, nereden çıktı kışın ortasında o ağ şimdi? dedi.

- Yaza hazır olsun, ne olur yani, şurada boş boş oturacağıma. ..

Çocuk kanepeden inerken aynı anda kapı çalındı. Annesi;

- Git kapıya bak Altan, diye seslendi. Çocuksa zaten çoktan fırlamıştı kapıya doğru.

Ardından kadın elindeki demliğı ocağın üzerindeki ızgara demirine yerleştirdi dikkatlice. Arkadaki o buz gibi evlikten² getirmiş olduğu bir elmayı köze gömdü. Ateşin sıcaklığı yüzüne vuruyordu.

Altan kapıyı açtığı anda her yanı bembeyaz olmuş, kardan hiçbir yeri görünmeyen bir adam eliyle üzerini silkelemeye başladı. Tamamen temizlendiğinde çizmelelerini çıkarıp içeriye girdi. Ayağında hafiften sararmış kalın yün çoraplar görünüyordu. Kirli sakalının arasındaki karlar eriyip aşağıya, çenesine, oradan da boynundan inip koynuna süzölmeye başladı. Suyun soğukluğunu hisseden adamın içi ürperdi, hafifçe irkildi. Selamlaştıktan sonra ev sahibi, adama;

- Ocağın başına geç de ısın biraz, dedi. Ardından

(2) Evlik: Kiler, ev içindeki ambar.

oğluna dönerek; Oktay ağabeyine bir peşkir³ getir de kurulansın Altan, diye seslendi.

- Yok yav, şöyle oturayım. Ayaz kırılmış, o kadar da soğuk değil, diyerek divana geçip oturdu gelen adam.

Ev sahibi de elindeki ağı toplayıp divanın altına ittikten sonra, kenarda biriktirdiği döküntüleri de götürüp ocağa attı. Yan taraftaki tahta bir fiçinin içerisinden maşrapayla su alıp içtikten sonra yerine gelip oturdu, konuğuyla bir şeyler konuşmaya başladılar. Biraz sonra kapı tekrar çaldı. Bu kez içeriye, bileğinde kehribar tespih takılı olan yaşlıca birisi girdi; bıçkıcı Uluç'tu bu adam, köyün çıkışındaki işliğinde kereste işiyle uğraşırdı.

Yavaş yavaş herkes gelmeye başlıyordu. Kapı defalarca açılıp kapanacaktı bugün, köyde ne kadar erkek varsa hemen hepsi bugün burada toplanacaktı. Kadının odun attığı ocağın içi yalazlandı. Eline ocağın önünde duran karağ⁴ demirini alıp, közleri ve yanmakta olan odunları karıştırıp düzledi. Anasından, atasından duyduklarına göre, göklerden bir kuzgun tarafından insanlara armağan olarak indirilen ateş, evin ruhu, duman da soluğuydu. O ruh kaybolunca ocak söner, ocak sönünce de evin bereketi kaçardı. Kadın demiri saplayarak az önce gömdüğü elmayı çıkarıp biraz soğuması için kenara koydu. Az sonra Altan a gözüyle işaret ederek yanına çağırırdı ve çabucak ocağın yanına gelen oğluna közlenmiş elmayı verdi. Elmayı iştahla yemeye başlayan Altan sa artık sabırsızlanıyordu. Zaman

(3) Peşkir: Havlu.

(4) Karağ: Ateşi karıştırmaya yaran, ucu sivri demir çubuk.

çok ağır geçiyordu bugün.

Oda dolmaya başladığında içeriye yanındaki damadıyla birlikte bembeyaz sakallı yaşlı ama dinç bir adam girince Altan'ın gözleri ışıladı. Ama adamın damadından pek hoşlanmıyordu, bakışlarında hoşuna gitmeyen bir şeyler vardı. Zaten arkasından pek de iyi konuşmuyordu insanlar, kumar falan oynadığını söylüyorlardı. Herkes ayağa kalktı, yaşlı adam selam verdikten sonra;

- Hepinizin yerine ev sahibiyle el sıkışayım, yoksa bu iş sabaha kadar bitmez, dedi.

Kocaman nasırlı elleriyle tokalaştıktan sonra, ev sahibi kendisine odanın iki duvarını kaplayan divanın köşesini gösterdi; o da gösterilen yere geçip oturdu. Yerleştikten sonra içeriye ağır ağır göz gezdirip;

- Biraz daha bekleyelim de, gelecekler varsa... dedi.

Herkes kendi arasında alçak sesle bir şeyler konuşuyordu. Altan da gidip aksakallı adama yakın bir yerdeki mindere oturdu. Hayranlıkla yüzüne bakıyordu, bunca hikayeyi en ince ayrıntısına kadar nasıl kafasında tutabiliyordu? Şaşıırıyordu. Gerçekten o yaştaki bir insandan beklenmeyecek bir hafızaya sahipti; kuşakların binlerce yıllık birikimini taşıyor, sonraki nesillere aktarıyordu. Babası, yaşlı adama dönerek;

- Birer bardak çay içelim de öyle mi başlarsın, Sargun Emmi? diye sordu.

- Olur, hatta çayları içerken, birisi bağlama çalsın da kulağımız açılsın biraz, dedi yaşlı adam, duvarda asılı duran çalgıyı koca elleriyle göstererek.

Odadakilerden birisi kalkarak, bağlamayı usulca duvardan alıp yerine oturdu. Bir süre tınıyı tutturmaya çalışarak ayar verdi; bir eliyle tellerin bağlı olduğu kulakları bükerken, diğer elindeki tezeneyile de, tüm dikkatini vererek tellere vuruyordu, içerideki herkes, sesleri rahat alabilsin diye susmuştu. Ayarı tutturduğuna kanaat getirdikten sonra çalmaya, bir yandan da söylemeye başladı;

Ellerinde kızıl kınalar,
Sevdan yüreğimi yaralar.
Gelir de geçer bu illerden,
Gökte al kınalı turnalar.

Herkes su gibi akan bu nağmelere kulak veriyordu. O arada yeni gelenler oluyordu ve içerisi artık tıklım tıklımdı. Kadın çayları dağıttıktan sonra;

— Gerisini siz halledersiniz değil mi? diye kocasına sordu ve dış kapıya yöneldi. Kadınlar yan komşuda toplanmışlardı, oraya gidecekti.

Çayını bitiren Koca Sargun'un sesi duyuldu;

- Şimdi gelelim hikayemize: Nerde kalmıştık? Herhalde uçuruma iniyorlardı... Bunu anlatması yaza kadar sürer, diye ben size daha baştan söylediydim. Ötekilere benzemiyor, bayağı uzun; dört gündür anlatıyorum ama daha başındayız, dedi, sonra devam etti; Ama başladık bir kere, uzun muzun anlatacağız artık, o arada ölmez yitmezsek.

Köy halkının kışın en büyük eğlencesi buydu. Akşamları genelde köy odasında ya da müsait olan birisinin evinde buluşurlar ve bilenler hikayeler, masallar anlatır-

di; bunların anlatılması bazen günlerce hatta haftalarca sürerdi, insanlar hiç fire vermeden eksiksiz toplanırlar, aralıksız her gün dinlemeye gelirlerdi. Herkes bir sonraki gün ne olacağını sabırsızlıkla bekler, anlatılanların gerisini merak eder, neler olabileceği üzerine fikirler yürütürler, hatta birbirlerine sorarlardı gün içinde. Bugün de Orhan evine çağırmişti herkesi; orada toplanıp dinleyecek, arada çaylarını içip sohbet edeceklerdi hep birlikte.

Altan, anlatılanları dinleyerek hayal dünyasının sınırlarını yıkıyor, kafasının içindeki evreni genişletiyor, içerisinde olanaksız diye bir şeyin olmadığı diyarlara gidiyordu. Işık hızıyla yolculuklar yapıyordu görmediği ülkelere ve zamanlara, sonsuz ovalara, ucu bucağı görünmeyen denizlere... Kapılar büyük sevdalara, görkemli mücadelelere açılıyor, yenenlerle yenilenler, aldatılanlarla aldanmışlar oluyordu. Ama hep iyilik kazanıyordu. Ve bu düstur kafasına öylesine kazınıyordu ki, ileride gerçek dünyayla yüzleşmek zorunda kaldığında büyük sorunlar yaşayacaktı. Dürüstlüğün her zaman galip gelemediğini, hatta çoğu zaman yenilenin, kaybedenin o olduğunu anladığında, içinde kurduğu dünyayı defalarca yıkıp yeniden kurmak zorunda kalacaktı, gerçekliğe biraz daha yaklaştırmak için kendisini.

Kapı tekrar çalındı, Altan bir kere daha fırlayıp kapıyı açtı, bu kez gelen muhtardı. Üzerinde ayı postundan bir kürk, başında da tüylü bir papak⁵ bulunuyordu. O da selam verip, orada bulunan bir genç tarafından kendi-

(5) Papak: Kalpak türü bir başlık.

sine bırakılan yere oturdu. Sonra da ağzından kulağına kadar derin bir yara izi olan bir delikanlı, muhtara çay doldurup verdi.

Ocağın dibinde yatan kedi kalkıp ağzını olabildiği kadar açarken, belini çukurlaştırıp başını öne eğerek gerindi, diliyle ayaklarını yaladı; arada bir ayağını yüzüne sürüyordu. Odanın dibindeki bir çanaktan, içine ekmek doğranmış sütü içti. Sonra insanların ayaklarının arasından sürtünerek dolanıp, divanın altına girip kayboldu, biraz sonra başka bir taraftan geri çıktı. Divana sıçrayıp, orada oturanlardan birisinin kucağına çıktı, belli ki adamı tanıyordu; adam kedinin başını ve çenesinin altını kaşırken hayvan mutluluğunu belli eden ritmik hırıltılar çıkarıyordu. Geceleri fosforlu iki çakmaktaşı gibi parlayan gözleri kapalıydı şu an, bir yandan da kuyruğunu sallıyordu. Binlerce yıl önce ataları dağdan inip, ambarlarda depolanan tahıllara zarar veren sıçanların kökünü kuruttuğu için insanlar tarafından evlere yerleştirilen bu hayvan da ataları gibi kendisini koruyabilmesini sağlayan pençelerini kullanmadığı zamanlar içeriye çekiyordu. Gerektiğinde kullanmaktan çekinmediği dişleri ise tıpkı yabandaki akrabalarınıninki gibi sipsivriydi ama şu anda uysal, sakin ve huzurlu yatıyordu bu sıcak ve güvenli kucakta. Birkaç yıl sonra ev halkı köyü terk ettiğinde dağa çıkacak, bir iki yıl da orada yaşayacaktı. Yabani hayvanlar nasıl evcilleştirilebiliyorsa, evcil olanlar da mecbur kaldığında vahşi yaşama yeniden uyum sağlayabiliyorlardı ve bu yetenek onun içinde de vardı. Bir keresinde komşular

onu tek gözünü kaybetmiş olarak evin çevresinde dolaşırken göreceklardı; ertesi yıl bir iki kere daha gelecek, sonra da yitip gidecekti.

- Haydi bakalım, başlayalım, dedi Sargun Emmi.

Kafasında gri bir kasket olan, bıyıklı, yeşil gözlü adam ayağa kalkıp bağlamayı yeniden duvara astı, sonra dönüp yerine oturduktan sonra kasketini çıkarıp dizinin üzerine koydu. Kimseden çıt çıkmıyordu, tüm dikkatlerini Koca Sargun'a vermişlerdi.

I. BÖLÜM

ORMAN

S* UZAKTAN GÖZ ALABİLDİĞİNE YAYILMIŞ YEM-
/Th^fc yeşil bir halı gibi görünen ve ağaçları göğe doğru
k® uzanan ormanda güneş batmak üzereydi. Yüzlerce
farklı ağaç türüne kucak açıp koynunda barındıran orman-
daki ağaçların dalları örülmüşçesine birbirine karışmış, iç
içe geçmiş ve her birinin gölgeleri kaynaşmıştı. Derdini,
umutlarını, özlemini içerisinde yaşayan böceklerin ve
kuşların diliyle anlatmaya çalışan bu muazzam büyük-
lükteki canlının içinden geçen dere, dalların arasından
süzülerek üzerine dökülen ışıkları yansıtarak altından
bir zincir gibi sapsarı yanıyor; bazı yerlerde içindeki
taşlar kora dönmüşçesine kıpkızıl tutuşuyordu. Güneşin
uçsuz bucaksız uzay boşluğundan yeryüzüne gönderdiği
bereketten, yaşam enerjisinden kendi payına düşen kısmı
soğuran bu ilkel ihtişamın içerisinde üveyikler, ötleğenler,

kumrular ve cıvıgınlr evrensel bir koroya eşlik edercesine kendilerinden geçmiş, şakıyorlardı. Kalın gövdeli ağaclar yüzyıllardır oradaydılar, kim bilir kaç kez güneşin batışına tanıklık etmiş, ertesi gün yeniden doğuşunu görmüşlerdi. Deredeki balıkların sırtları bıçak ağı gibi yanıp sönerken, yosunlar kız saçı gibi yemyeşil belikler halinde dalgalanıp duruyorlardı. Kıyıya yakın kesimlerde çamurun içini karıştıran küçük kuşlar görünüyordu. Ötedeki bir ağacın üzerinde analarının getirdiği yiyeceği, yavruları uzanıp ağzının içinden alıyorlardı alelacele. Yeşil renkli bir yılan, kuyruğuyla sarıldığı bir daldan aşağıya doğru sarkmış etrafa bakınırken, çekelezler⁶ daldan dala atlayarak oyun oynuyorlar, kimileri de palamut taşıyorlardı yuvalarına.

Yerde yapraklardan oluşan bir örtü, bir yandan alt kısımlarda içten içe çürüyerek toprağa karışıyor ve ormanın loşluğundan kaynaklanan nemli ortama kendine özgü bir humus kokusu yayıyordu. Bazı yerlerde sarmaşıklar ağaçlara sarılıyor bazen da bir elbise gibi giydiriyorlardı onlara kendilerini. Kimi yerlerde ağaçların kökleri sanki bir şeyleri tutmak istercesine, kaslı birer kol gibi toprağın dışına çıkıyor, sonra tekrar içeri girip derinlere doğru inerek kayboluyorlardı.

Ormanın derinliklerinde kuşlar dışında tüm mahlukat susmuş, sanki güneşin son ışıklarını içlerine çekmekte ve sindirmekteydiler. Ağaçlar aldıkları ışığı bugün için son bir kez daha hep birlikte bir bebek gibi emer ve inanılmaz bir uyumla hep birlikte soluk alıp verirlerken, ormandan

(6) Çekelez: Sincap.

gökyüzüne doğru ince bir nem tabakası gibi temiz hava yükseliyordu. Derin bir huzur her yana tüm ağırlığıyla çökmüş ve bir daha kalkmayacakmış gibiydi. İçine girildiğinde bile anlaşılamayan ama duyumsanabilen, bir bütünün parçası olmanın huzuruydu bu, bütünün parçası olarak anlam kazanmanın...

Ağaçların arasında usulca dolaşan esinti, yaprakları o kadar hafif hışırdatıyordu ki, sesler sanki doğmadan ölüyor, arkasından yeniden doğuyor, yeniden ölüyorlardı, sınırsız sayıda hayvan türüne barınaklık eden ormanda. Yaşam yoluna devam ediyordu burada. Yaşam... Her yer, her şey yaşama kesmişti burada, ölüm bile yaşam için vardı. Tüm varlık yaşama durmuştu, zaman bile yaşam gibi, yaşam için akıyordu.

Ağır ağır yürüyerek gelen bir savaşçı, ormanın alışlageldik sakinlerinin hemen dikkatini çekti; daha önce görmedikleri bu canlıya karşı tetikte, her an kaçmaya hazır halde bekleyerek bakıyorlardı. Savaşçı kendisini izleyen bu gözlerin farkında bile değildi. Belindeki kılıcı, sırtındaki yayı ile heybetli bir görünümü olan genç adam uzun boyluydu. Artık ufka gömülmekte olan güneşin son ışıkları zırhtan yansırken, ağaçların kısmen seyredildiği bir yerde durdu, sağına soluna bakındı, nerede olduğunu anlamaya çalışan biri gibi ağaçlara göz gezdirdi. Sonra tekrar yürümeye devam etti. İleride ağaçların, ormanın

başka hiçbir yerinde olmadığı kadar seyrelip azaldığı bir açıklıkta durdu. Karşısında toprağa gömülmüş ve bir at arabasından daha büyük kaya parçası duruyordu. Görünüşe göre toprak altındaki kısmı çok daha büyük olan kayaya yaklaşıp dokundu, yüzeyi soğuktu. Öylece bakınırken bir şey dikkatini çekti; kayanın gölgesi sanki titriyor ve eğilip kırılıyordu. Gölge titrer miydi, kırılıp бүкүлүр müydü? Belki bir ışık oyunuydu bu; etraftaki diğer gölgelere baktı ama hiçbirisi titremiyordu, kırılmıyordu da. Olabilir miydi böyle bir şey? Düşünerek yürümeye devam etti. Uzun, düz saçları omzundan bir karış kadar aşağıya inen adamın yüzünden, genç sayılabilecek bir yaşta olduğu hemen anlaşılabilirdi. Çok fazla gitmemişti ki tekrar durdu, ağaçlara yeniden bakındı, gözü ilerdeki bir ağaca takıldı. Derin bir soluk aldıktan sonra gözüne kestirdiği bir ağacın altına oturdu. Ellerini başının ardında birleştirerek ağaca yaslandığında, her taraf çoktan loş bir karanlığa bürünmüştü.

Sırtından aşağıya doğru çaprazlama asılı, belinin yanına sarkıtılmış duran ve türlü türlü motiflerle dokunmuş olan çantayı çıkartıp yere koydu, üzerindeki şekillere bakıp inceledi bir süre; bir geyiği kovalayan avcı betimleniyordu. Geyiğin kocaman, çatallanan boynuzları o kadar güzel işlenmişti ki... Çantasını açarak içinden yiyecek bir şeyler aldı, karnını doyurduktan sonra deriden yapılmış matarasından su içti.

Zaman geçtikçe gözleri ağırlaşmaya başlıyordu, sanki çevredeki bir yerlerden veya bir şeylerden ortama uyku

yayıliyordu ve insanın içine işleyen bu uyuma isteği dayanılacak gibi değildi. Defalarca kalkıp dolaştı ama ayak-tayken bile dayanamıyordu, uyku amansız bir düşman gibi sürekli ve aralıksız saldırıyor, çemberi daraltıyordu. Oysaki uyumaması gerekiyordu bu gece.

Usul usul gezinirken birden durup belinden hançeri-ni çıkardı, kolunu dirsekten bir karış kadar aşağısından keserek bir yara açtı; karanlıktan dolayı kapkara görünen kan bileğinden aşağı süzülüp yere aktı damlayarak. Kesik yeterince derindi ve canını yakıyordu ve artık bu sayede uykusu kaçmıştı. Bir müddet sonra kan pıhtılaşmaya başladı, kendisi farkında olmasa da damarın o bölgesin-de müthiş bir devinim yaşanıyordu o esnada, yıkılan bir şeyler yeniden onarılıyordu, bir süre sonra da kanama tamamen durdu. Acı azalmaya başladığı andan itibaren, gözlerinden içeriye, sanki tüm benliğine, dayanılmaz bir yorgunlukla birlikte uyku dolmaya başladı yeniden. Ama artık ne yapacağını biliyordu, çünkü daha kolunu keserken karar vermişti; çantasının başına çökerek, biraz önce patatesin üzerine döktüğü tuzun artanını ikiye bölüp ilk kısmını yaranın üzerine bastırdı ve dayanılmaz bir acı hissetti. Yaraya baktı, canını yakmıştı, hem de uykusunu dağıtacak kadar.

Ayağa kalkarak ağacı inceledi, etrafında dolaştı yeniden; "Acaba doğru mu geldim?" diye düşünüyordu. Çevresine de bakındı; anlatılan yere, verilen tarife uyuyordu her şey. Böylesi bir ağacı karıştırmak imkansızdı. Ne kadar oldu-ğunu kestiremediği bir süre öylece oturdu, sonra uyku, bu

kez daha da yoğun bir biçimde kendini gösterince, tuzun ayırdığı diğer kısmını da yaraya bastırdı.

Vakit gece yarısını çoktan geçmiş olmalıydı. Bir yürek gibi atıyordu zaman; daima, ilerliyor, geriye dönmüyordu. Ne demekti ki zaman? Ne anlaşılmaz, akıl almaz, tuhaf bir kavramdı: Zaman. Göremiyor, dokunamıyordunuz ama ölçebiliyordunuz. Olabilir miydi böyle bir şey? İşte karşıda bir taş parçası duruyordu, eni boyu vardı, ağırlığı vardı, eğer elleyen, yerinden kımıldatan olmazsa orada öylece dururdu belki yıllarca. Peki ya zaman? Zaman o taşın neresindeydi, birbirlerine neyle bağlı, nasıl bağımlıydılar? Nasıl ölçerdiniz o taşın zamanla ilişkisini? Görmediğiniz bir şeyi nasıl ölçerdiniz? Zihni buraya takılmış, çıkamıyordu. Göremediğiniz bir şeyi nasıl ölçerdiniz? Bir an delireceğini sandı. Zihnindeki sesi zorla susturdu.

İlerideki ağacın üzerine, ağzında avladığı hayvanı tutan bir uğu⁷ kondu, bir süre ona baktı.

Yine o elmayı düşünmeye başladı, bildiğimiz elmaydı işte. Meyvelerin anası, atasıydı. Kadınla erkeğin birbirine duyduğu tensel sevginin simgesiydi, insanın başına ne geldiyse ilk defa onun yüzünden gelmişti. Aksakallı kocanın elinden aldığı elmanın kabuğunu yiyen kısır kadın, ikiz doğururdu. Kızılrelma⁸ için ordular kıtalar aşmıştı. Gizemli bahçelerden hep o çalınmış, üzerine türküler yakılmış, yavuklunun yanağı ona benzetilmişti; dilden

(7) Uğu: Baykuş.

(8) Kızılrelma: Türk Mitolojisinde zaferi ve mutluluk ülkesini sembolize eden bir ütopya.

dile anlatılırdı bunlar hep. Dünyada en çok türü olan ağaç oydu, en çok yetiştirilen ve en çok yenen meyve de oydu belki. Anlatılanlardan, öğrendiklerinden, bildiklerinden bunları çıkarıyordu... Basit, her gün yediğimiz, sürekli hayatın içinde olan bir yiyecekti.

Böylece kafasının içinde boğuşup dururken, gelip oturduğundan bu yana zamanın hayli ilerlemiş olduğunu fark etti. Gecenin hangi vaktinde olabileceğine dair hiçbir fikri yoktu, zaman kavramı yitmişti sanki. Bekledikçe canı sıkılıyor, üzerine bir ağırlık çöküyor, gözkapakları ağırlaşmış kapanıyordu. Neredeyse bu kez uykuya dalacaktı elinde olmadan. Neredeyse...

Birden dikkat kesildi, ormana ait olmayan bir ses çalındı kulağına. Dinlemeye başladı, ses giderek artıyordu. Bir uğultuydu bu duyduğu; tuhaf, değişik bir uğultu... Sanki kurban edilen develerin çıkardığı homurtuya benziyordu. Evet, aynen öyleydi. Ama daha şiddetli, kat be kat daha şiddetli... Birazdan yüzüne hafif bir esinti çarpmaya başladı, ama rüzgara benzemiyordu ve dalga dalga dağılıyordu. Ağacın dibine koştığında sesin yukarıdan geldiğini anladı, her şey yukarıda olup bitecekti. Eline kılıcını aldı, yayını ve sadağını omzuna taktı. Hızla ağaca tırmanmaya başladı. Kılıç elindeyken tırmanması zor oluyordu, çünkü ancak tek elini kullanabiliyordu. Homurtu artmaya devam ediyor, sesin şiddeti yükseliyordu. Yüzüne vuran esinti de aynı şekilde artmaya devam etmekteydi. Ağaçlar sarsılıyor, dalları sallanıyor, yaprakları dökülüyordu. Sallanırken bir açılıp bir kapanan dalların arasından kımıldayan bir

şey gördü. Sonra bir kere daha gördü, ama tırmanmayı sürdürdü. Karşısında, dalların arkasında hareket eden bir şey vardı. Ama henüz anlayamıyordu ne olduğunu. Korkuları somutlaşıp, vücut bulup karşısına çıkıyordu galiba, zihninin en derin dehlizlerinden.

Zirveye ulaştığında güneş doğuyordu, kendisine söylenen zamanlama doğruydü ve çok geçmeden gözleri aradığı şeye ilişti. Elma oradaydı. Basit, sıradan bir elmaydı. Böyle düşünürken tam o anda, üzerine değen ilk ışıkla birlikte elmanın renginin kırmızıya döndüğünü gördü. Bu bir ışık oyunu değildi; kesinlikle görmüştü, elma tamamıyla kızarıvermişti bir anda. Görmüştü. Ama meyveler ağır ağır olgunlaşıp, gerçek renklerini yavaş yavaş bulurlardı, böyle birdenbire değil... Yoksa beyni kendisine bir oyun mu oynuyordu bu gece? Bir rüyanın içinde gibiydi. Belki de öyleydi. Uykusuzluğun ve uykuya karşı verilen uzun ve yoğun bir mücadelenin ardından, başına ateş basıyor, gözlerinin içi yanıyordu. Dünyaya bir merceğin ardından bakıyor gibiydi, bu durum görüntü eğilip bükölüyormuş izlenimi bırakıyordu algısında. Sonra kafasını karşısındaki asıl soruna çevirdi. Homurtuyu ve esintiyi ve daha da ötesi sıcak bir soluğu yüzünde duyumsuyordu artık. Gerçek olabilir miydi böyle bir şey? Zihninin bir yanılsaması mıydı bütün bu olanlar? Ne işi vardı burada? Niye, ne amaçla geldiğini bile unutmuştu artık. Bütün bunlar bir düş mü, yoksa gerçek miydi? İkisi arasındaki sınırın bulanıklaştığını duyumsadı. Bu düşsel ıssızlığın içinde yalnızdı. Homurtu tiz bir çığlığa dönüştü.

Öğlene doğru güneş, ateşin içinde kızıp çatlamaya gelmiş, akkorlaşmış iri bir taş gibi çevresine yaydığı ısıyla her yanı kavururken, ormanın kıyısında birisi belirdi. Burada ağaçlar iyice seyrelmişti, sağda solda ufak tefek çalılıklar göze çarpıyordu. Biraz ilerilerinde alaca renkli iri bir tavşan koşarken aniden durup, uzun kulaklarını dikip çevreyi dinledi, sonra tekrar sıçrayarak iri yeşil yaprakları olan bir bitkinin arasına girip kayboldu. İlerideki bir dağın yamacındaysa artık neredeyse bir adam boyuna varmış olan otlar hışırdarak bir gölün yüzeyi gibi dalgalanıyordu. Yemyeşil bir göl gibi... Masmavi gökyüzünün alt kesimlerinde birkaç bulut, kumaşın üzerine dökülmüş bir iki damla mürekkep lekesi gibiydi. Üç beş tane sığırcık, oldukça alçaktan uçarak gidiyorlardı; kendi hallerinde, acelesi olmayan, ücra yerlerde yürüyen yolcular gibiydiler. Aniden bir atmaca belirdi, hızlanarak kaçmaya çalışan kuşların üzerine doğru süzüldü, nereden çıktığı, nereden geldiği belli bile olmadan. İçlerinden bir tanesine tırnaklarını geçirerek aşağıya doğru inişe geçti, birkaç taştan oluşan yığıntının üzerine kondu.

Üst kısımlarında bir ağaçkakanın ritmik tıkırtılarla kabuğunda delik açıp içindeki böcekleri yediği, kollarını sevgilisine doğru uzatan biri gibi dallarını açmış, rüzgar-sız havada yaprakları kıpırtısız duran bir kayın ağacının dibinde, toynaklarıyla hafifçe yeri eşeleyen kapkara bir at beklemekteydi. Sirtında çok sağlam ve sade bir koşum

takımı vardı. Kaslı bacakları, uzun taranmış yeleleri, örölüp bağlanmış kuyruğu, süslü bileklikleriyle bakımlı bir hayvan olduğu her halinden belliydi. Bağlı değildi, özellikle serbest bırakılmıştı, yabani hayvanlara yem olabilirdi aksi takdirde.

Başını hafifçe ağaca sürterek kaşındı, sonra bir şey duymuş olacak ki, tıpkı tavşanın biraz önce yaptığı gibi kulaklarını dikerek çevreyi dinledi. Değişik pek çok ses geliyordu, ama içlerinden çok zayıf da olsa bir tanesi dikkatini çekiyordu.

Genç adam sol kolunun altında, beline yakın bir yerde büyük bir yara olduğu halde güçlkle yürüyerek geliyordu uzaktan, at da sahibine doğru yürümeye başladı alışkanlıkla. Devrilmemek için güçlkle yürüyen savaşçı, elindeki kılıcı yere sürüyerek ancak getirebiliyordu, onu tutacak mecali bile kalmamıştı, çok kan kaybetmişti. Bir eliyle yarayı tutarken, parmaklarının arasından ve altından bedenine, bacaklarına doğru sımsıcak kan akıyordu. Tüm bacağı kan içindeydi, neredeyse ayak parmaklarından yere inecekti artık; sol bacağı tümüyle kızıla boyanmıştı. Elbiseleri parçalanmış olduğu için belinden yukarısı çıplak kalmıştı, vücudunun değişik yerlerinde daha pek çok kesik, sıyrık ve yara göze çarpıyordu. Sırtında çantası ve sadağı asılıydı, yayı ise görünürlerde yoktu. Atının yanına vardı, kılıcını eyerin yanına astıktan sonra zorlanarak üzerine bindi. Başı dönüyor, gözleri kararıyordu, bozkır sıcaktan titriyor, dalgalanıyordu gözlerinde. Hava inanılmaz sıcaktı, bir yandan da ağzı kuruyordu. At, ters

giden bir şeyler olduğunu anlayarak çoktan kişnemeye başlamıştı, hayvanın boynuna sarılmadan önce gözünden yaşlar boşandı. Başaramamıştı. Sözünü tutamamıştı.

AKREP

r> BAHÇE

/Th^fc Beş altı yaşlarında bir kız çocuğu otların arasında sevinçle koşturuyor, rengarenk çiçeklerin birbirlerine karışan kokularından sarhoş olmuşçasına, bahar güneşinin altında kendi hayal dünyasını gerçek dünyaya karıştırarak oynuyordu. Üzerinde tıpkı arasında koştduğu çiçekler gibi rengarenk bir elbise vardı, hayalleri nasıl gerçeğe karışıyorsa, çocuk da öylece çiçeklere karışıyordu. Tüm çocukların becerebildiği gibi, anlamı olmayan sözlerden oluşan, o anda kendi bestelediği, basit, uydurma şarkılar söylüyordu. Arkadaşları ise daha ileride kendi aralarında oynuyorlardı. Herhalde sekiz dokuz çocuk vardı orada, küçük kız ise yanlarından gitgide uzaklaşmaya başladı.

Çocuklar bu alanda oynarlarken, onların başında

bekleyen iki bakıcı olurdu her zaman ama bakıcılardan birisi dün gece ayağını sakatlamış odasında yatıyordu. Diğer bakıcı ise biraz daha gençti. Bazen kendisini bıktırıp çileden çıkartan, bazen de söyledikleri ve yaptıklarıyla kendisini güldüren, şimdi de karşısında körebe oynayan çocukları pür dikkat izliyordu. Aniden duyduğu bir sesle irkildi. Kafasını kaldırdığında hizmetçi kızlardan birisini gördü başucunda. Alnı boncuk boncuk terlemiş olan kız, bakıcıya hakanın kendisini çağırdığını söyledi nefes nefese.

Biraz önceki neşesi bir anda kaybolup yerini endişeli bir bakışa bırakan kadın, telaşlanarak sordu;

- Kötü bir şey mi var acaba?

-Yok, dedi hizmetçi kız alelacele; Seninle Aydanın geçen gün geçirdiği hastalık hakkında konuşacakmış. Durumunu soracaktır.

- İyi bari, ben de böyle koşarak geldiğini görünce korktum.

- Yemekler yetişmeyecek, mutfakta adam lazım, oraya gideceğim. Herkes bir yerlerde olduğu için beni gönderdiler. Amma çok iş var bugün.

İri, kapkara gözleri olan genç hizmetçi, geldiği gibi koşarcasına içeriye döndü. O geçerken kapıda nöbet bekleyen askerlerden birisi dayanamayarak esas duruşunu bozup, kızın arkasından, yemenisinin içinden bile belli olan güzel, biçimli vücutuna bakakaldı. Bakıcı kadın da aynı anda dönüp çocuklara baktı, kendi hallerinde oynuyorlardı, hakanı bekletecek hali yoktu ya, yerine

çocuklara bakabilecek kimseyi de bulamazdı şu durumda, "Ne olacak sanki?" diye düşündü ve o da alelacele sarayın kapısına yöneldi. İki yanında, ellerinde mızraklar olan ve bellerinden geniş ağızlı palalar sarkan askerlerin nöbet beklediği, kemerli, oyma desenlerle süslü çok yüksek bir taş kapıdan içeriye girdi.

İlerideyse, avluda bir at arabasıyla, yükünü boşaltan iki hamal görünüyordu yalnızca. Koca koca ağır tahta sandıkları sırtlarına sanki içleri boşmuşçasına rahatlıkla yüklenip götürüyorlardı. Sonra dinlenmek için bir kenar taşının üzerine oturdu iki adam yan yana, uzun süredir aralıksız çalışıyorlardı ve biraz soluklanmaları gerekti. Aralarında konuşmaya başladılar. Soluk boz renkli, yamalı ve kirli elbiseleri olan bu adamlardan dar omuzlu, ince görünümlü olanı diğerine;

- Kolunda arı var, dedi telaşla; Sokmasın.

Diğeri sakince kovaladı bu yaban arısını sonra da;

- Niye korkuyorsun? Koca adamsın dedi, gülerek.

- Koca adamı mı var bunun, seni hiç sokmamış herhalde?

- Yoo, soktular kolumdan, bir kere de küçükken döşümden.

- Beni gözümün etrafından soktular, hem de dört beş yerden birden. Gözlerim kapandı, önümü göremez oldum. O yüzden çok korkarım.

- Ne zaman oldu bu, yakınlarda mı?

- Yok, küçükken... Bir bahçedeki kovanları kurcalıyorduk çubuklarla. Çocukluk işte...

Yeterince dinlendikten sonra kalkıp yeniden çalışmaya koyuldular, sandıkları birbirlerinin sırtlarına yerleştiriyor, alıp götürüyorlardı içeriye.

Küçük kız, çiçeklerin arasına girdiğinde, ilerideki çayırılıkta bir delikten kafasını çıkarmış olan tuhaf bir hayvan dikkatini çekti. Şarkı söylemeyi kesti, yavaşça oraya doğru yürümeye başladı. Dönüp arkadaşlarına doğru baktı; karşısında bilmediği, tanımadığı bir canlı vardı ve onların yanına geri dönmesi gerektiğini düşünüyordu, ama merakını da yenemiyordu. Ne tuhaf bir şeydi o hayvan, öylece kafasını çıkarmış etrafa bakmıyordu. İnsanın içinde doğuştan var olan, bilinmeyene duyulan korkunun etkisiyle, toprak altında tüneller kazarak yaşamını sürdüren ve aslında zararsız olan bu hayvandan korkuyor ve çekiniyordu. Ama merak... Öte taraftan yenemiyordu merakını. Duraklayarak, korkarak, çekinerek sessizce gidiyordu yanına doğru. Birkaç adım atıp bekliyordu. O yüzden de aslında çok hareketli ve dikkatli bir yapıya sahip olan hayvan kendisini fark edemiyor, orada deliğin ağzında beklemeye devam ediyordu. Bayağı bir yaklaşmıştı ki, hayvan çocuğu fark etti ve hızla fırlayıp ilerdeki başka bir deliğe girdi. Çocuk bu hareket karşısında bir an korkup sıçradı. Sonra da etrafına bakındı, hayvancık kaybolmuştu. Elinde olmadan hızla yerinden fırladı ve koşmaya başladı, bir an önce gidip arkadaşlarına anlatmalıydı bu tuhaf canlıyı.

O esnada bir akrep, artık üst kısımları sararıp kurumaya başlayan ve kendine özgü bir kokusu olan otların

arasında, birazdan neyle karşılaşacağını kendisi de bilmeden ilerliyordu. Onu gören yemyeşil bir kertenkele uzun kuyruğunu sallayarak kaçıp bir ağaç parçasının arkasına saklandı, doğuştan gelen bir içgüdüyle karşısındaki bu canlının neler yapabileceğini çok iyi biliyordu. Akrebin rengi bembeyazdı. Süt gibi bembeyaz... Bu tehlikeli hayvanın büyüklüğü bir insan eli kadar rahat vardı. Yemek için avladığı böcekleri sımsıkı kavrayıp bırakmayan kıskaçları başının iki yanından öne doğru uzanıyordu. Ucu öne bir çengel gibi eğik kuyruğunu, dimdik havaya kaldırmıştı, bu, kendisini her tür tehlikeye karşı korumaya hazır olan silahıydı onun. Yeri geldiğinde kendisine karşı bile kullanmaktan çekinmediği bir silah... Bu kuyruğun ucunda ters bir kartal tırnağına benzeyen iğnesi bulunuyordu.

Akrebin yürümekte olduğu seyrek çimlerde ilerleyen başka bir canlı aniden durdu. Neredeyse bu tehlikeli hayvanın üzerine basıp ezecekti farkında bile olmadan. Akrebin yanı başındaki dikenler onu ezilmekten kurtardı. Öyle olmasaydı onlarca, yüzlerce insanın hayatı belki bambaşka biçimlerde akıp gitmeye devam edecekti, o yaşamların hiçbirisinin üzerinde ilerlediği yollar birbirleriyle kesişmeyecekti. Beyaz akrep, bu canlının ayağının altında kalmaktan tesadüfen kurtulmuştu ki, bunu kendisine karşı yapılmış bilinçli bir saldırı olarak algıladı ve hızla arkasını döndü. Silahını kullandı.

Dikenlere basmamak için ayağını bir karış ileriye atan kız, ayağına batan sivri başka bir şeyin acısıyla çığlık atarak yere yığıldı.

İğnesini batıran akrep daha kuyruğunu geri çekemedi, üzerine düşen kızın ağırlığının altında ezilerek can verdi.

Salon

Hakan, yüksekçe bir yerde bulunan ve çok da süslü olmayan tahtında oturuyor; bir yanında başveziri ve diğer vezirleri, öteki yanında üst rütbeli komutanları, karşısında oğulları ile sarayın hekimbaşı ve diğer hekimler ayakta bekliyorlardı. Arkasında ise yaveri, eli, belindeki hançerin üzerinde, bir beklenmedik durum karşısında hakanı korumak için harekete geçmek üzere tetikteydi her zaman olduğu üzere. Tahtın iki yanında dörder tane tuğ, dörder tane de sancak diziliydi. Tam hakanın arkasında ise diğerlerine nazaran daha büyük bir tuğ ve sancak bulunuyor, toplam sayı her birinde dokuz ediyordu. Tuğların da dokuz tane kolu vardı ve her kolun ucundan dokuz kutlu hayvanın kuyruğu sallanıyordu. Kökü çok eskilere, tarih öncesine kadar giden bir devlet geleneği bu. Bütünüyle kesme taştan yapılmış sarayın görkemli, yüksek ve geniş bir salonunda bulunuyorlardı. Tavan kubbe biçiminde inşa edilmişti; büyük kubbenin etrafında küçük kubbeler, onun etrafında ise daha küçükleri vardı. Salonun ortasındaki şadırvanın sesi hem ortama huzur sağlıyor, hem de dışarıdan dinlenilme olasılığına karşı sesleri birbirine karıştırıyordu. Tavanlarda devekuşu yumurtaları göze çarpıyordu, bunlar örümcekleri uzak tuttuğu için ağ oluşumuna engel olurlardı. Duvarlar değerli halılarla kaplıydı

ve üzerlerinde tarihe ve söylencelere dair olaylar resmedilmişti; bir tanesinde korkunç bir gergedanı öldüren yiğit görünüyor, bir başkasındaysa o yiğit bir gölün ortasındaki ağaca doğru sandalla gidiyordu. Başka bir halıdaysa, içerisinde aynı kahramanın ve atlara binmiş kadınların da yer aldığı büyük bir savaş sahnesi betimlenmişti.

Sessizliğin hakim olduğu ortamda, hakanın yüzünden derin bir üzüntü okunuyordu. Kapalıyken dümdüz duran ağzı ve hafifbasık burnu, soğukkanlı ve ciddi bir hava veriyordu yüz ifadesine. Şu anda içindeki tüm sesler susmuş, derin bir sessizlik çökmüştü. Bilincinin içindeki bütün hareket ve orada dönen bütün evren durmuş karanlık, sonsuz bir boşluk oluşmuştu. Gözlerinin ağlamaktan kırmış olduğu belliydi. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Sessizliği bozan hakan oldu:

- Gidip o elmayı getirin bana, dedi.

Kısa, kesin ve net bir emirdi bu ama öyle olması yalnızca buyurganlıktan kaynaklanmıyordu; biraz daha konuşsa neredeyse herkesin karşısında ağlayacaktı. Onlarca şehir kuşatmış, çoğunu ele geçirip ülkesine bağlamış, savaştan savaşa koşmuş, ölümün kol gezdiği çarpışma alanlarında erleriyle birlikte yan yana vurmuş, defalarca yaralanıp ölümlerden dönmüş, hiçbir seferinde bir damla bile yaşın gözünden aktığı görülmemiş böylesi bir insanı şimdi bu halde görmek, karşısında duran herkese değişik duygular yaşatıyordu.

Hakanın suskunluğu devam ediyordu, çünkü ağzını açtığında, artık derin birer kuyuya benzeyen gözlerinden

sel gibi yaş boşalacağını bildiğinden, konuşmaya başlamadan önce onları içine akıtmaya uğraşıyordu. Ülkeleri dize getirip vergiye bağlamış, memleketinde dirliği düzenliği bir biçimde sağlamış bu ihtişamlı adam, şimdi kendi dirliğini sağlayamıyor, artık miadını doldurmuş bir yıldız gibi kendi içine çöküyordu. Hazır olduğunu anladığı ana kadar süren bir bekleyişin ardından hakan konuşmasını sürdürdü:

- Bunu başarabilen, bu dünyada elimden gelip de yapabileceğim ne varsa dilesin benden. Söz veriyorum.

Sonra çocuklarına döndü:

- Annenizin bana emaneti idi...

Daha fazla konuşmadı, elleri gibi dudakları ve sesi de titriyordu çünkü. Orada bulunanların kimileri başları öne eğik, kimileri düşünceli, kimileri de ara sıra birbirlerinin gözlerine kısa bakışlar atarak suskunluklarının içinde beklemeyi sürdürdüler çeşitli nedenlerden ötürü. Aceleci davranmamak, tepki çekecek bir şeyler konuşmamak gerekirdi böylesi durumlarda. İyi düşünmek, diğerlerinin söylediklerini dinlemek, çok düşünüp az söylemek daima yarar sağlardı. Önce en büyüğün başlaması da bir gelenektir.

Arkada şu an açık olan pencerelerden sarayın bahçesi, avlusu, sonradan yükseltilmiş olduğu belli olan duvarları, buraya göre biraz daha aşağıda kalan şehir görünüyordu. Dışarıdan kuş cıvıltıları doluyordu içeriye. Pencerenin önüne, buralarda bol yiyecek buldukları için gayet semiz olanlarından bir serçe kuşu konmuş, gagasıyla kanatlarını

kaşıyordu. Bazen başını kaldırıp etrafı yokluyordu. Birazdan yanına bir tanesi daha kondu, o da en az diğeri kadar besiliydi. Kuşlar pencerenin önünden kalkıp ilerideki küçük topluluğun arasına doğru uçarken, salondakiler de dışarıya çıkıyorlardı.

Dışarıda Tuğrul eski arkadaşı komutan Kayasın yanına yaklaşarak;

- Seninle konuşalım bir ara, dedi.
- Olur, görüşelim, diye cevapladı diğeri de.

Onlar biraz ötede bu kısacık konuşmadan sonra ayrı ayrı yürümeye devam ederek koridorda uzaklaşırlarken, başvezir de arkalarından düşünceli düşünceli bakıyordu kapının ağzında. Yanına yaklaşan tombul yüzlü, şişmanca bir görevlinin sesiyle uykudan uyanır gibi irkildi;

- Hallettim efendim, dedi adam.
- Tamam mı? Aydayı getiren hamalları buldunuz mu?
- Evet efendim, emrettiğiniz gibi ikişer kese altın verdik.

Görevli yanından uzaklaşırken, o da ölüm sessizliğine gömülmüş ve hiç bitmeyecekmiş gibi görünen koridorda yürümeye başlamıştı, kafasında bin bir düşünce arı gibi uçuşuyordu.

AĞAÇ

RI HEKIMBAŞI GÜNLERDİR İKİNCİ KATTAKI GENİŞ-
/ T h ^ çe, sürekli güneş alan düzenli odasına kapanmış,
k® dışarıya nadiren çıkıyordu, içeride, özel olarak
tasarlanmış, üzerinde her biri kolayca bulunabilecek
biçimde ve belirli bir sisteme göre yerleştirilmiş aletlerin
durduğu titizlikle düzenlenmiş bir masa göze çarpıyordu.
Bütün bir duvarı boydan boya kaplayan kitaplığın içi bü-
yük oranda tıp kitaplarıyla ağzına kadar doluydu, Targun
burada sabahtan akşama kadar uğraşıyordu. Daha önce
böyle bir durumla hiç karşılaşmamıştı, ölü gibi yatan ama
yaşayan bir çocuk duruyordu karşısında.

Geceler boyu çalışmış, ilaçlar yapmıştı ama boşunaydı;
işe yaramıyordu hiçbirisi. İlk önceleri bu sorunu kişisel-

leştirip, bir çeşit izzet-i nefis meselesi haline getirip tek başına çözüp tüm gururu tek başına yaşamak istedi için için. Baktı ki olmayacak, önce yardımcılıyla konuştu, tartıştı, bazen daha genç insanlar bilinmeyen çözümler üretebiliyordu. Ama olmadı. Sonra ülke içine ve çevre memleketlere haber saldı, kendisinden daha bilgili olduğunu düşündüğü hekimlere mektuplar yazarak çare sordu; lakin bilen, anlayan çıkmadı. Ayda nın nabzı ve kalp atışları olabildiğine düşmüştü ve soluk alış verışı güçlkle anlaşılabilirdi, rengi kül gibi atmıştı. Hekimbaşı artık karamsarlığa kapılıyor, çözümden ümidini kesiyordu.

"Yağmurlar yağdıran, rüzgarlar estiren Yada Taşı⁹ diye bir şey gerçekten var mı acaba?" diye sordu kendi kendine. Öyle bir taş vardiysa bile yüzlerce, binlerce yıldır gören duyan olmamıştı herhalde. Kuraklık olduğunda veya yağmurun yeterince yağmadığı senelerde köylüler, Yada Taşı'nın ellerine geçmesi için kim bilir neler yapmazlardı... Şimdi kendisi de aynı durumdaydı. Bengisu¹⁰ gibi yaraları sağaltan, ebedi yaşam sağlayan, her derde deva bir iksir bulsaydı bir yerlerden de şu sorunu çözseydi. Ya da çağlar önce Kalkamış'ın¹¹ aradığı Ölümsüzlük Otu nu... Öyle bir şey de olmadığına göre, kızcağız sonsuza dek uyuyacak mıydı?

O gün artık tüm ümidini yitirmiş bir vaziyette öylesine, rastgele kitaplara bakıyordu, tıpla ilgili bir şeyler görmek

(9) Yada Taşı: Büyü taşı.

(10) Bengisu: Ab-ı Hayat, Ölümsüzlük İksiri.

(11) Kalkamış: Gılgamış, Sümer mitolojisi kahramanı.

bile istemiyordu bugün. Kafasını boşaltacak meşgale bulmalıydı; "Birkaç tanesini karıştırıyım da, sonra çıkarım," diye düşündü. Üç beş tane hikaye, bir iki tane de dini içerikli menkıbe geçti eline; hepsini okumuştı kim bilir kaç yıl önce... Tekrar kalktı, elindekileri rafa koydu.

Arkasını dönüp gidecekken gözü eski, yıpranmış, rengi bozarmış bir kitaba ilişti; daha önce hiç görmemişti galiba bunu, o yüzden de ilgisini çekti. Uzanıp eline alarak karıştırmaya başladı. Kütüphanesinde böyle bir yapıtın bulunduğunu bile hatırlamıyordu. Tıpla ilgili efsaneler ve söylentiler üzerine yazılmış olan kitapta koca karı ilaçlarına, belki de yeryüzünde hiç var olmayan ya da çok zor bulunabilen bitkilere dair bir sürü şey anlatılıyordu. Tesadüfen eline geçen kitabı kafasını dağıtmak için karıştırıyor, dikkatini çeken resimlerin olduğu sayfalara çabuk çabuk göz gezdiriyordu. Sayfanın birisinde boylu boyunca uzanmış yatan bir adam minyatürü gördüğünde okumaya başladı, koma halindeki bir insanın bu durumuna nasıl çare bulunabileceği açıklanıyordu. Alt tarafta ise bir ağaç resmedilmişti; ağacın meyvesinin nasıl kurutulup toz haline getirileceği, hangi sıvılarla ne oranlarda karıştırılacağı bile açıklanmıştı ayrıntılı olarak. Ama gel gör ki anlatılan ağaç ve meyvesi bir söylenceydi; yılda tek bir elma veren bir ağaç... Olacak iş değildi. Uyduruk bir hikayeydi besbelli; öyle bir ağaç varsa bile neredeydi, hangi ülkedeydi, nasıl bulunurdu? Eline aldığı kitap sanki kendisiyle dalga geçiyordu. Ama anlatılan sayrılık, çözüm bulmaya çalıştığı durumun tıpatıp aynısıydı. Ne düşüneceğini bile

şaşırmıştı, bu eski kitap kendisiyle oyun mu oynuyordu, gördüklerini yanlış mı anlıyordu yoksa aralarındaki bağlantıyı yanlış mı kuruyordu; çözemiyordu bunları.

Ertesi gün Targun bahçeye indiğinde saray görevlilerinden, askerlerden, hekimlerden oluşan bir grubun çimenlik alanın içindeki bir kameriyede oturmuş gevezelik yaptıklarını gördü. Onlar da kendisini fark etmişlerdi, mecburen gidecekti artık yanlarına; basit, bayağı, düzeysiz konuşmalara katılmak, dinlemek ve eğleniyormuş gibi yapmak zorunda kalacaktı. Kameriyenin üzeri kırmızı kiremitlerden bir çatıyla örtülü, etrafı, içerisinde çiçekler bulunan toprak saksılarla doluydu. Yanlarına varıp selam verdiğinde genç hekimlerden birisi hemen ayağa kalkarak yerini kendisine verdi.

Gereksiz konulardan konuşuldu bir müddet, dişe dokunmayan konuşmalar için malzemenin bol olduğu bir yerdi burası. Derken herkesin sesinin kesilip, arada boşluk oluşup, sessizliğin biraz uzadığı esnada, hekimbaşı;

- Dün çok ilginç bir şeye rastladım kitabın birisinde, diye girdi söze.

Hah, dedi uzun yüzlü bir albay; Eminim kainatın sırlarını çözmüşündür.

Targun un bile hoşuna giden bu nükteye hep birlikte gülüştüler.

Sesler yeniden kesilince hekimbaşı Targun devam etti,

kitapta gördüğü o sayfayı anlatmaya başladı. Herkes dikkatle onu dinliyor, o da dün okuduğu o sayfayı, gördüğü resimleri bütün ayrıntılarıyla anlatıyordu çevresindekilere. İleride birkaç hizmetli bir şeyler taşıyor, onların biraz ötesindeyse iki tane asker yularlarından tutmuş oldukları ikişer tane atı ortadaki büyük alana doğru götürüyorlardı. Dış kapının ağzında ise askerlerin nöbet değişimleri vardı, küçük bir törenle gerçekleştiriyorlardı bunu. Yakınlarındaysa saray bahçivani gülleri buduyor, ortama keskin bir gül kokusu yayılıyordu. Başında mavi, kirli koyu mavi, kenarlıksız bir şapka olan bahçivan elindeki işi bırakarak yavaşça doğrulup dikkat kesildi, gözleri faltaşı gibi açılmıştı.

Akşamüzeri hekimbaşı odasında yalnız başına oturmuş yine elindeki bir kitabı karıştırıyordu; kafası o kitapta takılıydı. Olanaksız bir şey olduğu için aklından çıkarmaya çalışıyor ama dönüp dolaşıp yine ona varıyordu. Pencereler açık olduğu için içeriye giren hafif esintiden dolayı, perde, duvarın bir ucundan öteki ucuna dalgalanarak, uç kısımları yukarı doğru inip çıkarak, bazen de dışarıya doğru kaçmaya çalışarak kımıldayıp duruyordu. Dışarıdan vuran ay ışığının önünde dalgalanan perde, ışık ve gölge oyunları oluşturunuyordu sanki. Gözleri bu doğaçlama oyuna takıldı, biraz onu izledi; perdenin üzerindeki desenler bazen bir insan yüzünü, bazen bir deveyi, gah bir ejderhayı, gah bir kuşu andırıyordu. Sonra bir kaplumbağa gördü, ardından da bir yaban domuzu. Çocukluğunda da böylesi şekiller çıkardı perdelerden ama hep ürkütücü, korkunç şeyler

olurdu gördükleri; devler, iskeletler, ölümler, canavarlar, cinler... Yorganın altına saklanırdı, perdenin arkasından çıkıp gelecek ölümcül bir ruhun kendisini boğmasından veya içindeki yaşamı söküp almasından korkarak.

O sırada kapı çalındı; "Gel," dedi Targun. Kapı usulca açıldı; gelen bahçıvandı, tüm gövdesini hafifçe öne eğerek kafasını içeriye doğru uzatır gibi oldu;

- Müsaade var mı? diye sordu çekinerek.
- Tabii ki, buyur gel Sungur efendi, diye yanıtladı hekimbaşı.

Başlığını iki eliyle önde tutan bahçıvan içeri girdi. Targun yapaylığı belli olan bir kızgınlıkla;

- Otur şuraya, ne çekmiyorsun? diyerek bir iskemleyi gösterdi.

Sungur, gösterilen iskemleye oturdu. Ağır ve sakın hareket ediyordu; mizacı böyleydi saray bahçıvanının. Yıllardır sarayın bahçelerine bakardı, beş altı tane de işçi verilmişti kendisine; onlarla birlikte bahçelerde, ağaçlıklarda titizlikle çalışırdı. Çalışırken de yanındakilerin burnundan getirir, işlerini iyi yapmadıkları gerekçesiyle bağırır çağırır, kızıp azarlardı önüne geleni; o yüzden onunla birlikte iş yapan herkesin suratı asık olurdu sürekli. Ama çalışma saatleri dışında bu halinin aksine sus pus olur, ağzından laf zorla alınırdı; kimseye ilişmez, bulaşmaz hatta mümkün olduğu kadar insanlardan uzakta kalmaya çalışırdı. Hekim;

- Söyle Sungur efendi, bir rahatsızlığın falan mı var? Yoksa çocuklardan biri mi hastalandı? diye konuya gir-

di.

-Yok, dedi diğeri; Nasıl söyleyeceğimi de bilmiyorum ama... Belki de inanmayacaksınız, dedi utanarak.

Kafası sürekli öne eğik duruyordu, diken üstünde oturuyormuşçasına rahatsız olduğu her halinden belliydi. Kendisini sarayın içine pek ait hissetmezdi; onun yeri bahçeydi, ağaçlarının arasındaydı.

Targun;

- Söyle, niye inanmayayım, yıllardır tanırım seni, dedi, konunun nereye varacağını bilmeden.

Sungur bu sözlerden aldığı cesaretle kafasını kaldırıp, bir nefes alıp devam etti:

- Ben o ağacı gördüm, dedi, sonra kafasını yeniden öne eğdi.

- Hangi ağacı?

Bahçıvan tereddüt içinde biraz suskun kalışının ardından, kafasını yeniden hafifçe kaldırıp, hekimin gözlerinin içine çok kısa bir bakış attı. Adam merakla kendisine bakıyordu. Başını yeniden öne eğip, utanır gibi bir tavırla;

- O elmanın yetiştği ağacı... dedi.

Hekimbaşının gözleri yuvalarından fırlayacakmışçasına açıldı.

I.

Babam ırgattı. Anam öldüğü için evmiş, yermiş yurtmuş, hiçbir kaygısı, derdi olmadan yaşadı; ben de

onunla birlikte gezdim, dolandım durdum. O nereye, ben oraya... Ovalarda rençperlik ederdi, mevsimlik çalışırdı; bu yaz bir ovada, öteki yaz bir başkasında, üç beş ay bir köyde, birkaç ay ötekinde... Yerimiz yurdumuz belli olmadan ekmeğimiz neredeyse biz de oraya gittik; insanın nasibi olan ekmek insana gelmez, insan ekmeğine gider çünkü. Tarla bahçe işlerini de zaten ta o zamanlardan öğrenmeye başladım, ömrümüz toprağın içinde geçti. Bir de işte, yollarda... Oradan oraya dolaş dur; bizim yörede gezmediğim, adım atmadığım, ayak basmadığım köy kalmadı. Sabahtan akşama kadar ne iş bulursak çalışırdık babamla; ekin ekmek, pulluk sürmek, tırpan sallamak, ağaç dikmek, dal budamak... Akşamları da köy odalarına gider, aşıkları dinler, atışmaları izlerdik. Sonra da nerde bulursak orda yatarlık; ya iş sahibinin gösterdiği yerde, ya köy odalarında, bazen de dışarıda, açık havada.

O yaz, yine gittiğimiz bir yerde köy odasında otuyorduk. Geç vakit olduğu için birkaç kişi kalmıştı bizimle oturan. Onlar da birazdan kalkacaklardı. Herkesin ertesi gün işi gücü vardı elbette. O ara içeriye telaşla bir adam girdi;

- içinizde yonca değmesinden anlayan var mı? diye sordu.

Babam;

- Ben anlarım, dedi.

Koşarak gelen adam;

- Bize yardım eder misin? Komşunun ineğine yonca değmiş, diye sordu.

- Etmeyecek ne var, hadi gidelim, dedi babam da.

Karanlıkta bazen koşarak, bazen hızlı adımlarla yürüyerek, bir evin altındaki ahıra vardık. Ahırda, kapıdan ve pencerelerden içeriye vuran aydan başkaca bir de mum yanıyordu tarabanın¹² üzerine konulmuş, ineğin bir tanesi davul gibi şişmiş yatıyor, adamın birisi de eliyle boğazına kaçıp soluğunu kesmesin diye dilini tutmuş, dışarıya çekiyordu. Yeni biçilen yonca tarlasında yayılan inek, yoncayı fazla yiyip üstüne de suyu içince şişmiş, yere yığılıp kalmış.

Babam uzunca sayılabilecek ince bir demir çubuk buldu, bir çekiç istedi getirdiler. Dışarıya çıkıp demirin ucunu alelacele bir taşın üzerinde döverek sivriltti, vurdukça kıvılcımlar saçılıyordu etrafa taştan ve demirden. Tekrar içeriye girdi, ineğin karnını eliyle bir güzel yokladıktan sonra, uygun yerinden usul usul soktu bu sivri demir çubuğu; hayvanın karnından bir hava boşaldı, tıss diye. Şişlik yavaş yavaş indi. Çok geçmeden dirilip oturdu oraya, ölü gibi yatan inek.

Diyeceğim odur ki, o zaman anladım; insan usulünü bildikten sonra çok şeyler becerir, önemli olan neyi nasıl yapacağını bilmektir. Öldü sandığın bir canlıyı bile diriltebilir. Ertesi gün kalktık, düştük yola, ekmeğimiz neredeyse biz de oraya.

Bozkırın içine fazla girmeden, derelerin çayların kenarından yürüyorduk. Babam rahat adamdı, öyle acele etmezdi hiçbir şey için. "Her şey olacağına varır," derdi.

(12) Taraba: Paravan, tahta perde.

Çimenlerin, otların üzerinde yatıp dinlenerek, ağaçlardan meyve toplayarak, köylülerden yiyecek bir şeyler alıp yiyerek yolculuk ederdik her zaman. O yıl meyve sebze çok boldu, millet babasının hayrına veriyordu; çok bereketli bir yıldır. İnsan sırtüstü yatsa, rızkı yine gelir, aç kalmazdı. Dağ taş çiçeğe kesmiş, ekinler bire yedi, bire dokuz veriyordu. Hiç unutmuyorum, dört köyden gelen dört yolun birleştiği bir kavşak vardı, orada durduk. Ötede üst üste tek sıra halinde yığılmış bir sürü taş görünüyordu; bir tane de kısa boylu balbal¹³ dikiliydi bu kavşağın yanında.

İleride bir orman görünüyor, bize biraz uzak ama... Dedim ya, babam rahat adam, öyle zaman kaybederiz falan diye bir kaygısı yoktu.

- Gel de ormandan biraz meyve toplayalım, dedi.

Ötede o yana giden bir yolak var, onu izleyince kendiliğinden çıkıyor ormanın kıyısına. Neyse, vardık girdik ormana, şırl şırl akan bir dere boyu yürüdük. Ama ne orman, içinde gezindikçe anlıyor insan. Bambaşka bir alem var orada... Ağaçlardan meyve topluyoruz, yiyoruz falan; çocuğuz ya seviniyoruz. Bir yere vardık, ilerideki açıklıkta bir kaya parçası görünüyor, belli ki toprağın içine gömülü... Babam elimden tuttu, "Gel," dedi. Kayanın yanına vardık, üzeri pütür pütür, taş da benziyor, biraz demire de. Elimi bu koca taşın üzerine koydu.

- Bak, dedi; bu taş gökten düşmüş.

Şaşırdım, bir şey anlamadım. Kafamı göğe kaldırıp baktım. Gökten taş nasıl düşer? Gökte dağ taş mı var ki,

(13) Balbal: Taş heykel.

oradan kopup düşsün? Niye düşsün hem? Ama soramadım nasıl olur diye. Beni kolumdan çekip tekrar, "Gel," dedi. Biraz daha yürüdük, çok fazla değil, orada bir ağaç gösterdi bana; koca gövdeli bir şey. Aslında iki ağaç ama sanki birbirine dolaşmış, kaynamış, sarılmışlar gibi birbirlerine. Tek kökten çıkıyorlar belki de bilmiyorum, sonra ayrılıyorlar ama ayrılamadan geri birbirlerine kaynıyorlar, yukarda tek bir gövde gibi oluyorlar yeniden. O koca koca iki gövde birbirine nasıl sarılmış, nasıl bükülmüş böyle, anlayamamıştım o zamanlar ama meğer daha incecik iki fidanken sarılıp öyle büyürlermiş, sonradan öğrendik.

- Bu ağaçta bir elma vardır, şifadır, dedi babam; Her derde devadır. Haşa, korkmasam, ölüyü bile diriltir diyeceğim.

Şaşırdım, yine bir şey anlamadım. "Nasıl?..." diye sordum. Babam da anlattı.

II.

Ananla evlenmeden evvel Savran'da bir kıza tutulmuşum. Savran bizim komşu köy, biliyorsun. Hem de ne tutulma! Kara sevda, geceleri uyuyamıyorum. Her fırsatta ya gizlice, ya bir şeyi bahane edip Savran'a gidiyorum, evlerinin çevresinde dolanıyorum. Dışarı çıkacak da göreceğim; gece yarısı niye çıkacaksa? Bir umut işte... O kıızı da nereden gördüm dersen; bu kör olası ırgatlık, atamızdan

dedemizden bizim boynumuza yapışmış. Bir harman vakti adam lazımmiş da parasıyla çalışmaya gitmiştim, kıza da harman yerinde rast geldim, döven sürüyordu. O günü ömrüm boyunca unutmam, kazınmış kafama; yerde ekinler serili, bu bir çift öküze bağlı dövene binmiş dönüyor, saplar hışırdıyor çakmak taşlarının altında...

Ben yine bir gece bunların evinin çevresinde dolanıyorum, kızı, dışarı falan çıkarsa göreceğim diye umuyorum. Köyde üç beş evin içinde ışık yanıyor, gerisi yatmış uyumuş besbelli. Her taraf ığde kokuyor buram buram, köy ığde ağacı dolu; o kadar çok ığde olan başka bir köy görmedim ben hayatımda. Adamın içini açıyor, yüreğine ferahlık veriyor o koku, sarhoş ediyor resmen. Gökte Orduyolu¹⁴ öyle parlıyor ki, üzerinden yürüyüp giden askerlerin ayak seslerini duyacaksın neredeyse, o derece yakın geliyor insana. Ben çevrinip dolanırken ilerideki evlerden birisinin önüne bir kağrı yanaştı; arkasında bir adam yatıyor, ölmüş. Ya da ölü gibi... Üç beş kişi adamı yüklenip evin içine sokacaklardı, meraklandım, yardım etme bahanesiyle yanlarına koştum. Adamı taşıdıkları kalin çaputun bir ucundan da ben tuttum, içeriye girdik.

içeride yaşlı bir adam oturuyordu. Bakışları bir tuhaf... Uzun, dümdüz, ak bir sakalı var. Odanın bir köşesinde kopuz, yanında da bir davul duruyor. Duvarlarda halılar, kilimler asılı. Halının birisinin üzerindeki resim o kadar güzeldi ki unutmam; su içen geyikler var. Yerlerde de bir sürü kilim serili. Ha, upuzun kır saçları olan bu yaşlı

(14) Orduyolu: Samanyolu.

adamın giysileri de bir acayip, renkli renkli. Ölüyü önüne koyup geri çekildik. Bileğini tuttu, gözkapaklarını aralayıp baktı, elini kalbinin üstüne koyup bekledi. Kulağını yatan adamın ağzının üstüne yaklaştırıp dinledi. Ben ölü sanıyorum, bugün de yemin edebilirim o adam ölüydü diye, beti benzi kireç gibi bembeyazdı çünkü. Yaşlı adam içeriye bağırdı; "Bana su getirin hele," diye. içerden çıkan kocakarı bir testi suyla çatlak, tahta bir tas getirdi. Adam tasa su koyup içtikten sonra kadını eliyle kovar gibi bir işaret yaptı.

- Bu adam ölü değil, ama diri de değil, dedi karşısında duranlara. Ölümle dirim arasında kalmış.

Herkes aval aval bakıyor. Kimsede çıt yok. Oradaki-lerden birisi;

- Albıs¹⁵ çarpmış, dedi usulca.

Bunu diyen sen misin? İhtiyar delirdi sanki, küplere bindi; bar bar bağırıyor deli gavat, gözüne kan oturdu sinirinden. Adam lafkonaştığına konuşacağına pişman oldu. Korkusundan sindi kaldı, boynunu büktü.

- Kaç kere albıs çarpmış birini gördün? diyerek çıkıştı en son.

Bir o dediğini hatırlıyorum, öteki söylediklerini korkumuzdan ne duyabildik ne anladık. Ben içimden diyorum ki; "Albısı falan bilmem ama, asıl bu herif çarpacek bizi şimdi." Bir görsen adamı, korkmamak mümkün değil. Sonra sustu, sustukça sustu bu kez de. Arada irkilme

(15) Albıs: Kızıl renkli kötü varlık. Albastıya neden olan yaratık, alkarsı-

sı.

tutuyor, sıtmalı gibi titriyor. Biz öylece bekliyoruz, beklemekten çatlayacağız neredeyse. Hem de korkuyoruz, diyorum ya adam bir çeşit.

- Ben albısı da bilirim, çoru da. Hepinizden iyi bilirim, dedi neden sonra. Bunun derdi başka, diyerek yerde yatan adamı sırt üstü çevirdi, elbisesini yırttı. Sayrının¹⁶ sırtındaki kırmızı bir bezeye benzeyen şişliği eliyle göstererek;

- Bunu bir şey sokmuş ya da ısırmış. Ne olduğunu bilmiyorum. Böcek, yılan... Çaresi var. Yok değil ama zor.

Herkes merakla bekliyordu; sonra adam bir yeri anlatmaya, nasıl gidileceğini tarifetmeye başladı. Konuşması da bir değişik zaten, şiir gibi uyaklı... Hayatımdaki en tuhafgünlerden birisiydi. İlerdeki gökten düşen boz taş, birbiriyle sarmışmış, iki gövdeli bir ağacı falan tarifetti.

- Gideceksiniz oradaki, o ağaçtaki elmayı getireceksiniz. Ama giden orada uyumayacak, uyanık kalan da kellesinden korkmayacak. Yalnız bekleyeceksiniz. Gündüzün geceye kavuştuğu gecenin sabahını bekleyeceksiniz, günün ilk ışığını yiyen elmayı koparıp alacaksınız. Bir tek meyve verir o ağaç, o da senede bir günde alınır. Bu derdin devası o elmadır, başkaca da bir yolu yoktur gibilerinden bir şeyler söyledi.

Dışarı çıktığımızda içlerinden biri;

- Bu muymuş bu derdin devası, inandınız mı şimdi? Kafadan atıyor besbelli; uydur gitsin, elbet biri inanır. Zaten akli başında bir şeye de benzemiyor ki deyyus, dedi.

Yine de meraklarını yenemeyip düştüler yola. Ben

(16) Sayrı: Hasta.

de yenemedim tabii ki merakımı, gece yarısı aralarında düştüm yollara. O adamlarla birlikte işte o ormana kadar gittim. Baktılar, incelediler, gerisin geriye döndüler.

"Elmayı niye almadılar peki?" dedim babama. "Sen de amma dikkatsizsin, anlattık ya içinde. O elma senede bir gün, gecenin gündüze kavuştuğu gün koparılır. Biz vardığımızda o gün daha gelmemişti."

"Sonra ne oldu?" diye sordum; "Adam iyileşti mi?"

"Bilmiyorum, onlar kendi yoluna, ben kendi yoluna..." diye cevapladı.

- Gecenin gündüze kavuştuğu gün hangi gündür Sungur efendi? dedi hekimbaşı.

- Babamın söylediğine göre gündönümüdür.

Hekimbaşı Targun o gece sabaha kadar uyuyamadı, böyle bir öyküye kim inanırdı! Ama koca adam uyduracak değildi ya, hem yalan söylemediği de belliydi, anlıyordu bunu. Sungur deliydi doluydu ama dürüst bir adamdı, hem çok gerekmedikçe de konuşmazdı, bunca yıldır en ufak bir yanlışını görmemişti kimse, çalışırken biraz huyusuzdu o kadar. Anlattıkları doğruymuş, gerçekmiş gibisine geliyordu. Üstelik ne çıkardı gidip o ağacı bulsalar, öyle bir yer var mıydı yok muydu görselerdi; kafasında soru işareti kalmazdı. Evet, bu önemliydi işte; kendisi gibi bir insan için bir şeyin varlığından ya da yokluğundan veya

bir olayın gerçekleşip gerçekleşmemesinden daha önemli bir konu vardı ki; o da "acaba'ların olup olmadığıydı. Geçmişte yanıtsız bıraktığı tüm sorular bugün bir güvenin elbiseleri, bir kurtçuğun kitabın sayfalarını içten içe kemirip bitirdiği gibi, onun da beynini kemiriyordu.

Ertesi günü bekleyemedi, üzerine elbiselerini giyindi çabucak. Hakanın odasına varıp, kapıdaki uşağın yanına yaklaştı; genç adam can sıkıntısından başını önüne eğmiş, ellerini arkasına atmış, sol ayağını oynatarak yerde şekiller çizer gibi kımıldatıyor ve onu izliyordu.

- İyi geceler, dedi hekimbaşı.

Uşak telaşla toparlanarak, asıl durması gereken vaziyeti aldıktan sonra;

- Buyurun, dedi.

- Hakanla görüşmek istiyorum.

- Aslında geç oldu ama biraz bekleyin de sorayım.

Tuğrul Han ise acayip bir ruh haline bürünmüştü son zamanlarda. Kafasının içinde öyle birdenbire olmayacağı kendisinin de bildiği anlamsız şeyler kuruyordu, zihninde oynanan bir oyunda, Uruk kendinden önce davranıyordu, başarılı oluyordu, tahtı istiyor, babası da veriyordu. Bu kuşkuculuğa ve yüreğinin derinliklerine fısıldayan vesveseye kaptırmış kendisini, hırstan içi içini yiyip bitiriyordu. Düşündüğü şeyin saçmalığını, gerçekleşebilme ihtimalinin zayıflığını biliyor, kendisine bu iş-

kenceyi yapmaktan vazgeçmeye karar veriyordu ama biraz sonra bu kurgunun bir ucundan tekrar tutup farkında olmadan içine çekiliyordu; içinde yaşıyordu o hayalin, sanki gerçekmişçesine. Uruk'unsa bütün olanlardan haberi bile yoktu belki de, onun yapmayı bile düşünmediği şeyleri yapacağını sanıyordu. Bunun ruhsal bir bozukluk olduğunun çok iyi farkındaydı ama engel olamıyor, önüne geçemiyordu. Fakat bu ıstıraba son vermenin bir yolu vardı; harekete geçmek, hem de bir an önce. Kararını verdi, babasıyla konuşacaktı.

Kalbi çarpıyordu, yalnızca kafasındakileri açacak olmaktan değil, aynı zamanda babasıyla arasındaki mesafeden dolayı her zaman korkmuştu ondan. Karşısında ulaşılmaz bir varlık gibi duruyordu, bu hem iktidardan korkma duygusu hem de babasının çocukluklarından beri aralarına çekmiş olduğu sınırın doğal bir sonucuydu. Yüreğinin derinliklerinde yenilmez bir korku yatıyordu, içeriye girdiğinde yine duyumsadı bu korkuyu.

Kapıyı yavaşça kapattıktan sonra döndü; odada şatafatlı olmayan, büyük, ahşap bir yatak, duvarın dibinde geniş ve süslü bir masa, onun da yanında aynı renkte bir dolap vardı, duvarlardan birisindeyse, yana yana diklemesine asılmış, üzeri taşlarla süslü iki kılıç göze çarpıyordu hemen. Yuluğ Han o duvarın önünde, kılıçların biraz sağındaki kırmızı kumaş kaplı koltukta oturuyordu. Yerlerde değerli halılar döşeliydi, çok uzak diyarlardan gelmiş olanları bile vardı bu halıların. Babası;

- Gel otur, dedi Tuğrul'a.

Tuğrul masanın yanındaki sandalyelerden birisini alıp babasına yakın bir yere ama tam karşına gelmeyecek, hafif çaprazdan göreceğ biçimde koyup oturdu. Etrafa göz gezdirdi; binlerce yıldır olduğu gibi aynı kalan, hiç değişmeyen, zaman ötesi bir mekan gibiydi burası. Lanetlenmiş, sonsuza kadar değişmeden kalmaya mahkum edilmiş bir yerdi, tüyleri ürperdi. Zaman geçiyor, insanlar değişiyor, onca acılar çekiliyor ama madde yerinde öylece değişmeden duruyordu; insana inat, ona nispet yaparcasına. Bu adaletsiz bir şeymiş gibi geliyordu Tuğrul'a.

Babasını hiç bu kadar perişan görmemişti bütün ömrü boyunca. Annesi öldüğünde de üzülmüştü ama bu kadar yıkılmamış, kısa bir sürede kendisini toparlamıştı. Toprak kaybettiği zamanlar olmuş, savaşlarda orduları yenilmişti ama bu kadar uzun süreli bir kedere kapıldığına ilk defa tanık oluyordu. Anlaşılmaz bir şeydi bu. Babası gibi bir adamı bu kadar yıktığına bir türlü akıl sır erdiremiyordu. Konuşmaya başlayan Tuğrul;

- Belki inanmayacaksın ama ben yine de söyleyeceğim. Geçen gün yaptığın toplantıdan bu yana ben de dahil kimseden çıt çıkmadığının farkındayım. Ama kimse suçlanamaz bu yüzden çünkü öyle garip bir durum ki, hiç kimse ne yapacağını bilemiyor gerçekten. Yine de bence birilerinin harekete geçip, az ya da çok elinden geleni yapması gerekiyor. Sonuç alır veya almaz... O yüzden buradayım; dediğim gibi belki inanmayabilirsin bana ama seni yalnız bırakmayacağımı söylemeye geldim buraya. Belki biraz daha rahat uyursun bu gece böylece,

çok bitkin ve yorgun görünüyorsun.

Kısa bir süre bekleyip soluklandıktan ve aynı zamanda babasının yüz ifadesini ve tepkisini izleyip anlamaya çalıştıktan sonra devam etti:

- Bu sorunu çözmek benim boynumun borcu, en büyük evladın benim. Özellikle de kız kardeşimi öyle çaresiz yatarken görmek yıkıyor beni. Açık konuşacağım. Aramızda yıllardır bir soğukluk olduğunu, beni iyi bir evlat olarak görmediğini biliyorum. Ama o odada yatan senin kızınsa, benim de kardeşim. Elimden ne geliyorsa yapacağım, emin olabilirsin bundan.

Yuluğ böylesine açık sözlülüğü beklemiyordu oğlundan, çünkü, bütün ömrü boyunca yapmadığı bir şeyi yapıyordu şu anda.

DENEME

ç> TUĞRUL VE YANINDAKİLER KAYAYI BULDUKLA-
/Th^fc rında işleri kolaylaşmıştı, gerçi gökten düşmüş bir
k® şeye falan benzediği yoktu ama işaret o kaya parça-
sıydı. Ardından ağaç... Birbirine sarılmış iki gövdesi olan
bu ihtiyarı bulduklarında Tuğrul Han ın ağzı kulaklarına
vardı. Ağacın gerçekten ilginç bir görünümü vardı. Asker-
ler de inceleyerek bakıyorlardı, ömürleri boyunca böyle bir
şey görmemişlerdi ve yıllar sonra anlatacakları anıların ara-
sına katılacaktı burası da. Birbirlerine kavuşunca tutkuyla
sarılmış iki sevgiliyi andırıyordu bu koca gövde; yıllardır
birbirini görmemiş iki aşğın hasretle, sevdıyla, amansızca
yanıp, birbirlerini arayıp sonra da bulduklarında olduğu
gibi sarılmışlardı. Askerlerden birisi;

- Bence bunlar eskiden insanmış, sonradan burada

birbirlerine öyle bir sarılmışlar ki; ayakları köke dönmüş, toprağın içlerine uzamış, başlarından da dallar kol atmış her yana, dedi yanındaki arkadaşına.

Sonra da eliyle ağacı işaret ederek;

- Aha bak, şunlar da kolları, bir gövdeden ötekine dal atmış. Hatta şu yumru da kadının memesi, görüyor musun? dedi.

Öteki de ona hak vererek şaşkın şaşkın bakıyordu. Bu konuşmaları arkalarından duyup dinleyen Kayas, birkaç adım atıp yaklaşarak, ellerini ikisinin de omuzlarına koydu. Askerler irkilerek hazır ola geçmeye çalıştılar;

- Rahat olun, dedikten sonra gülerek devam etti; Amma da yakıştırdın oğlum ha. Çok da iyi benzettin ama yine de sen bunları döndüğümüzde kimseye anlatma, yoksa yeni rivayetler yayılmaya başlar.

Ama, bu güzel benzetmenin sarayda kulaktan kulağa yayılması sadece birkaç gün sürecek, birbirine ormanda çırılçıplak sarılan iki sevgilinin neden ağaca dönüştüğüne dair türlü çeşitli akıl almaz fikirler ortaya atılacaktı; sevişen bu çifti yakınlardaki yatır çarpmış, Orman Isı¹⁷ cezalandırmış diye bir sürü şey söylenecekti.

Etrafta muhtelif yerlere nöbetçiler yerleştirdiler ve hep birlikte beklemeye koyuldular, ellerindeki meşalelerin ışığı karanlık ortamı aydınlatıyordu. Yayılan ışık, rüzgarda sallanan dalların gölgelerini düşürüyordu ağaçların gövdelerine birer soyut varlık gibi.

Zaman çok yavaş ilerliyor, bu arada ağır bir uyku çökü-

(17) Is: Sahip. (Ormanın Is'ı; Ormanın sahibi olan koruyucu ruh.)

yordu üzerlerine, karşı konulacak gibi değildi. Aralarında sohbet ediyorlar, gerekli gereksiz bir sürü konu hakkında konuşuyorlardı, ama uyku yavaş yavaş damarlarına girip dolaşmaya başlıyordu. Gözkapakları ağırlaşırken esniyorlardı bir yandan da, ama şimdilik dişlerini sıkıyorlardı.

Gecenin ilerleyen vakitlerinde çevreyi gezmek isteyen Kayas, eline meşalelerden birisini alarak diğerlerinden uzaklaşıp ağaçların arasına daldı. Biraz dolaştıktan sonra geri dönerken gözü meşalenin ucundan sanki bir şeyler yalamak istercesine kırmızı, sarı, mavi dillerini yukarıya doğru uzatan alevlere takıldı; odunun etrafına sarılmış bez parçalarından fışkırıyorlardı sanki. Sıradan bir ateşti aslında ve yanıyordu; ama o yürümeyi keserek, gözlerini dikmiş öylece bakıyordu ateşe. Üzerine yerden aldığı küçük bir çöp parçasını yaklaştırdı, yanmaya başladı o da. Bir elinde tuttuğu meşalenin üstünde yalazlanan bu esrareniz ışığa diğer elini yaklaştırdı sonra, ne olacağı zaten belli olmasına rağmen. Bir sıcaklık hissetti, biraz daha yaklaştırdı canı yandı. Boncuk boncuk terlemeye başladı ama elinin acısından değil, hayatında ilk kez anlağının¹⁸ bu kadar derinlerine inerek düşünüyor olmaktan. Neydi bu, nasıl bir şeydi? Orada bir sıcaklık vardı, çevresindeki havadan farklı bir görüntü sergileyen renkli, tuhaf, cansız bir şeydi ateş; elle tutulamıyordu ama gözüyle görüyordu, ışık saçıyordu, yakıyordu. O odunun üzerinden niye çıkıyordu? Yanıyordu tamam, ama yanmak ne demekti, niye yanıyordu? Oradaki ışığın ve ısının özü neydi? Gözlerini

(18) Anlak: Zihin.

dikmiş, bakakalmıştı. Ateş neydi, orada havadan başka bir şey yoktu. Yoksa var mıydı? Düşündükçe delirecek gibi oluyordu. Ne vardı o alevin içinde? Hiçbir şey... Öyleyse o neydi? Sonra irkilerek etrafına baktı. Hızlı adımlarla yeniden diğerlerinin yanına döndü.

Askerler omuzlarına binen ilginç bir yorgunlukla ve gözlerindeki mahmurlukla kafalarını önlerine düşürüyorlardı. Tuğrul da belli ki kafasının içinde bir şeyler kuruyordu. Kayas iyi tanıyordu arkadaşını, kafasının içinde şu anda kim bilir neler hesaplayıp kitaplıyordu? O kafanın içinde kırk tilki dolanırdı da, kırkının da kuyruğu birbirine değmezdi. Komutan ayağa kalktı, eliyle ağaçların seyrek olduğu bir yeri göstererek bağırdı;

- Herkes şuraya toplansın da, bakın size ne anlatabilirim. Yoksa hepiniz uyuyacaksınız birazdan, gelin şöyle de uykunuz kaçsın.

Kayas in gösterdiği yerde oturup birbirlerine anılarını, başlarından geçen ilginç serüvenleri anlattılar; ilk önce komutan başlamıştı anlatmaya, küçükken gördüğü iki başlı bir taya dairdi söyledikleri. Şaşkın şaşkın dinlediler, kimilerinin inanmadığı veya inanmak istemediği yüzlerinden okunuyordu. İçlerinden bir askerin, ormana dair anlattığı ve gerçek olduğunu iddia ettiği bir öykü ise kanlarını dondurdu. Boynunu sürekli öne doğru uzatarak oturan er de öyle bir anlatmıştı ki; sanki oradaymış, görmüş, yaşananları yakından izlemiş gibi heyecanla. İyi

bir anlatım yeteneği vardı ve sürükleyici, akıcı bir biçimde konuşuyordu; doğuştan gelen bir özellikti bu, yoksa eğitim görmüş birisi falan değildi. Diğerleri artık korkudan ormanın derinliklerine bakmaya çekmiyorlardı, belki de bundan sonra ormanlara girerken hep ürkeceklerdi.

Koruluk

Külük, elindeki eski bıçakla çevredeki çalıları kesip biriktiriyor, bir ipe bağlayıp sürükleyerek daha ileriye gidiyordu. Bu çalıları küçük demetler halinde bağlayıp süpürge yapacaklardı. Bir bağlam da komşusu Ulya Neneye verecekti; yaşlı, güçsüz bir kadındı ve evinde tek başına yaşıyordu. Geri kalanını ise satacaktı. Bu süpürge çalılarını iki üç yıldır mevsimi geldiğinde toplar, bağlar, sonra da satardı.

İşte şurada bir çalı daha gözüne ilişti. İyi çalı vardı bu yıl. Sevinçten yerinde duramıyordu, en az üç dört gün daha gelirdi buralara. Akşam hepsini ayıracak, saplarını yontacaktı bu dikenli bitkilerin, sonra da keten iplerle bağlayacaktı. Kapıların önünü temizlemekte bire birdi bu sırsıl çalılar. Kullanırken, kuruyup yaprakları döküldükten sonra daha kullanışlı oluyorlardı. Avullarında¹⁹ hemen herkeste bulunurdu bunlardan. İşte bu, çalkı²⁰ yapma işi, Külük'ün yazın en büyük uğraşını oluşturuyordu, çünkü para kazanıyordu.

O gün akşama kadar çalı kesti. Sonra oturup çanta-

ç1^ Ayul: Köy.
(20) Çalkı: Çalıdan yapılan süpürge.

sından çıkardığı kavuttan²¹ yedi. İleride kendiliğinden oluşmuş bir gelincik tarlası vardı, içi siyah beneklerle süslü al bir örtüye benzeyen engin bir kilim gibiydi. Tarlanın içine girerek koşmaya başladı, narin ve nazik zarsı gelincik yaprakları koparak, esintiyle birlikte havalanıyorlardı. Gelinciklerin aralarına yayılmış olan karahindibaların kömeçlerinden etrafa dağılıp uçuşmaya başlayan ve kapçıklarını taşıyan havlı tüyler de dönenerek düşsel bir dünyanın içine çekiyordu çocuğu. Deli gibi koşturup duruyordu tarlanın içerisinde, sonra yorulup kendisini çiçeklerin arasına attı. Tepesinin üzerinde gökyüzünün ocağı tüm dünyayı ısıtıyordu, bu ocak gitgide kızışacaktı bir iki ay içerisinde ve tüm bu tarlaları yakıp kavuracaktı; sapsarı kesilecekti buraları. Sonra şu görünen kavak ağaçlarının o yumuşacık yün gibi pamuksu tüyleri saçılacaktı her yana. Biriktirir, topak topak, tepe gibi yığar yakarlardı o tüyleri, birden parlayıverip sonra sönerdi. Uçları topuzlu uzun kırbaçlar gibi sığırkuyrukları bitmişti tarlanın kıyısında. Daha ötedeki tozlu yolun yanındaysa öbek öbek, dikenli kangallar çiçek açmıştı. "Biraz dinleneyim de hele, soyar yerim," dedi kendi kendine. Kangalı çok severdi ama fazla yedi mi dokunurdu. Yan dönüp ellerini başının altına aldı, gözleri ağır ağır kapandı. Uyuyakaldı.

Gözlerini açtığı anda hava çoktan kararmıştı. Göz kapaklarını kırıpıştırarak etrafına bakındı, nerede olduğunu anlamaya çalışıyordu. Bir düşün içerisinde mi uyanmıştı, anlayamıyordu. Sonra anımsadı, gelincik tarlasındaydı.

(21) Kavut: Öğütülmüş, şeker katılmış buğday kavurması.

Ayağa kalktı, tarladan çıkıp çalılarını buldu, biraz ileride yerde duran bıçağı, karanlıkta, sapsarı bir baklava tepsisine benzettiği ayın ışığıyla birlikte parlıyordu. Ama şu an tam dolunay değildi, ince bir hilal kadar eksikti bir yanından. Bıçağı alıp beline bağladı. Çalıların ucundaki ipten tutup bileğine doladı ve sürüklemeye başladı, dağların arasındaki bir aşittan geçip ardındaki koruluğun içerisinde bir süre yürümesi gerekecekti. Ondan sonra da biraz ilerdeki tahta köprüyü geçip, toprak yolda ilerleyecekti. Bayağı uzundu yani gideceği mesafe. Babası merak edip, çoktan telaşa düşmüş olmalıydı, güzel bir azar işitecekti, eğer dayak yemezse ona şükürdü. Telaşa kapıldı, bir an önce eve varmalıydı, ama bu telaş onun hayrına olmayacaktı.

Dağ beline yaklaştığında soluk soluğaydı ama durması gerekiyordu, bir sel yatağının içine inip oradan yürüyerek tırmanmaya başladı, burası biraz daha alçaktaydı ve zaman kazanması gerekiyordu. Beli aşıp bayırdan aşağıya inerken arkası üzerine düştü, biraz kaydı; sonra ayağını bir taşa yaslayarak kendisini durdurdu ve yeniden ayağa kalkarak hızını frenleyip kesmeye çalışarak aşağıya kadar indi, arkasından toz kalkıyordu, içinde küçük çakıl taşları bulunan, hafifkumlu bir toprağı vardı burasının.

Koruluğun yanına geldiğinde, elindeki çalıları kurumuş bir akağın içine bıraktı; yarın gelip alacaktı, şu anda tez davranması gerekiyordu. Ağaçların arasına girip koşmaya başladı, canı çıkana kadar koştu, kafasını bir önüne eğiyor, bir yukarıya kaldırıyor ama durmadan koşuyordu. Soluk soluğa durdu, ellerini dizlerine koydu,

başını öne eğip gözlerini kapadı, derin derin solumaya başladı, ciğerleri yerinden sökülecek gibiydi. Gözlerini açtığı anda birden sırtına bir soğukluk yürüdü. Ayağının altındaki, her zaman kendisini takip ettiği yolak yoktu. Yol kaybolmuştu. Doğrulup etrafına bakındı, sağa sola koşturdu ama yolu bulamıyordu. Kaybolmuştu. Nasıl olabilirdi böyle bir şey? Sürekli gelip gittiği bir yerdi burası, anlayamıyordu bir türlü. Ağaçların arasında çıldırmış gibi koşup duruyor; zihninin denetimi elinden çıkıyor, doğru düşünme yeteneğini yitiriyor, sükunetini muhafaza edemiyordu. Sol elini yumruk yapıp, kolunu deli gibi titretmeye, sallamaya başladı. Sallayıp duruyordu öylece ara vermeden, ne yaptığının farkında bile değildi. Sonra durdu, ağlamaya başladı, ne yapacağını şaşırmişti. Gidip bir ağacın dibine büzülüp oturdu, orada öylece bekledi ne kadar olduğunu bile fark etmeden.

Koruluğun içinden gelen bir uğultu duydu. Kafasını kaldırdı, bir kadın çığlığını andıran ses yaklaşıyordu; titremeye başladı korkudan ne yapacağını bilemez bir vaziyette. Aklı artık farklı bir boyuta geçmiş, orada yüzüyordu. Ellerini yere yaslamış toprağı avuçluyor, ayaklarıyla da kendisini arkasındaki ağaca doğru itiyordu, sanki daha geriye kaçmak istiyormuşçasına. Ağaçların arasında birisi koşturuyordu, saydam beyaz bir giysi bir görünüş bir kayboluyordu. Ağzı açılmış, kenarlarından tükürüğü sızıyordu çocuğun. Titreyerek tuhaf bir hırıltı çıkaran kendi soluğunun sesini duyuyor, tüm vücudu kasılıyordu. Rüzgarla birlikte bir şey dolanıyordu koruluğun içinde

ve o ağlıyordu. Tuhaf bir ağlama sesi kendisinininkine karışmaya başlıyordu ötelerden işitilen. Birisi ağlıyordu. Ses kimindi? Yaprakları hışırdayan ağaçların mı, rüzgarın mı? Yoksa yankılanıp geriye dönen kendi sesi miydi bu? Gitgide yaklaşıyordu, ama birden değil, kedinin fareyle oynadığı gibi uzaklaşıp geri dönerek... Çılgına çeviriyordu çocuğu. Yavaş yavaş...

Külük'ün bacakları kasılıyor, yumruklarını sıkıyor, tırnakları avuçlarına batıyordu; soğuk bir ter boşalıyordu sırtından aşağıya doğru. Birden ayağa kalktı, arkasını dönüp koşmaya başladı, ağaçların arasında bütün reflekslerini kullanarak koşuyordu, yarışmalarda engellere çarpmadan koşturulan bir at gibi, hiçbirisine çarpmadan ilerliyordu ama bir yere kadar başarabilecekti bunu. Sonra bir ağaca kafasını çarparak geriye doğru yığıldı, gözleri karardı. Kafasının içi uğuldayarak dönüyor, sarsılıyordu. Kendinden geçecek gibi oldu ama bayılmadı yine de. Zonklayan başına elini attı, sıcak bir şeye değdi; geri çekip baktığında, avucunda kan gördü. Kendi kanını. İçi gevşedi, kolları boşaldı, bacaklarının bağı çözüldü, dizleri tutmaz oldu. Ama arkasından yaklaşan varlığı yeniden hissettiğinde kendisini zorlayarak ayağa kalktı. Fakat takati kesilmişti, birkaç adım atıp başka bir ağaca yaslandı. Hissediyordu, ama geriye dönmeye korkuyordu.

Elleri gibi tüm bedeni de titreyerek yavaşça döndü.

Kollarını arkaya atarak ağaca tutunmaya çalıştı, o sırada arkadan omzuna soğuk bir şey değdi. Aslında bir ağaç dalıydı bu ama öyle olduğunu o anda bilecek, anlayacak

durumda değildi artık; neyin ne olduğunu birbirinden ayırt edemiyordu. Yüreği yerinden oynadı, bu kez biraz öncekinin aksi istikamette koşmaya başladı yeniden. Biraz sonra bir ağaca yeniden yaslanmış, yüzünü ağacın soğuk ve sert kabuğuna bastırmış bekliyordu. Artık tüm gücü tükenmişti; çaresizdi, dizleri üzerine çöktü. Arkasındaki çığlıklar dönenerek yaklaşıyordu; biraz sonra soğuk bir soluk duyumsadı sırtında ve ensesinde. Tam arkasında soluyordu.

Tırnaklarını ağacın o sert kabuğuna geçirdi geçirdi. Canı yanıyordu, ama o acıyı bile duymuyordu.

O gece yarısına kadar bekleyip de çocuklarının dönmediğini gören ailesi, birkaç komşularını yataklarından kaldırmak, birlikte aramaya çıktılar. Gidebileceği tüm evleri, arkadaşlarının ailelerini uyandırıyorlar, bakmadık yer bırakmıyorlardı ama bir türlü bulamıyorlardı. O gece ve ertesi gün, hiç uyumadan ikindi vaktine kadar çalı kestiği yerleri aradılar, gidip geldiği yollara bakındılar ama bir türlü izine rastlayamadılar. En sonunda sakladığı çalıları akakta gördü birisi, koruluğa kadar gelmişti anlaşılan. Artık bundan sonrasına bakacaklardı, ağaçlık araziye bütünüyle taradılar. Baştan sona, bir uçtan diğer uca...

Çocuğu bulan kişi bağırarak koruluğa dağılmış olan herkesi etrafına topladı, adam donakalmıştı, sadece bağırıyordu gelmeleri için durduğu yerde. Yanına yaklaşırken oğlunu gören babası yığılıp kaldı. Bağırmak istedi ama

ağzından en ufak bir ses bile duyulmadı, çığlığı içine gömülerek orada yiterken, yüreğine taş gibi oturdu. Artık dünya onun için, içinde küçücük bir taş parçası gibi durduğu uzay boşluğu kadar boş bir yer olmuştu. Zihni de o boşluğa gömülüyor ve yok oluyordu.

Çocuk bütün ağacı tırmalamış, tırnaklarının izi çıkmıştı ağacın kapkara gövdesinin üzerinde. İzler derindi, öyle ki, o kara kabuğun üzerinden altındaki yarı canlı kısma kadar iniyor, sapsarı soymuklar görünüyordu. Ve izler tırnaklarının arasından akmış olan kan lekeleriyle kaplıydı. Dizlerinin üzerine çökmüş olan zavallı çocuğun tırnakları hala ağaca geçmiş bir vaziyetteydi ve başı önüne düşmüştü. Sırtından çıkmış olan ter, bembeyaz lekeler oluşturmıştı giysisinin üzerinde.

Birisi cesaretini toplayıp yaklaşıp inceledikten sonra, geriye dönerek;

- Ölmüş. Varacağı yer Uçmağ²² olsun, dedi.

Komutanın bile içinin ürperdiği yüzünden okunuyordu, sanki damarlarındaki kan çekilmişti. Artık o gece sabaha kadar kimsenin uyuyamayacağını düşündü Kayas. Gerçekten de bu sohbet beklediğinden daha verimli olmuştu. Herkes o ürkünün verdiği güçle ayıkmişti. Kayas askerlere bağırdı;

- Hadi bakalım, bu korku size yeter. Uyumak yok.

(22) Uçmağ: Cennet.

Kayas, askerlerin o ürkütücü öyküden sonra uyuyamayacaklarına dair fikrinde yanılıyordu. Gece yarısını biraz geçerken hepsi uyuyakalmıştı bile; uykunun huzuru tüm benliklerini kaplamış, her şeyi bir kenara itip onun kollarına bırakmışlardı kendilerini. Sabaha karşı ortalığı sarsan o inanılmaz homurtu bile uyandıramadı hiçbirini.

2.

Ayda sürekli bir uyku halinde odasında yatıyor ve hiçbir değişiklik olmuyor, ne ölüyor ne de diriliyordu; nabızı, kalp atışları, soluması, sürekli tekdüze bir haldeydi. En ufak bir değişiklik olmuyordu; gözleri sürekli kapalıydı, küçük, pembe dudakları sönmüş, kireç gibi bembeyaz olmuştu. Kapısının önünde her zaman nöbet bekleyen bir asker mutlaka oluyor, içeride nedimeler dönüşümlü olarak başında duruyorlardı, içeriye yalnız hekimbaşının ve yardımcısının girmesine izin vardı, bir de babasının; diğerleri izinsiz giremiyorlardı. Babası zaman zaman gelip kızına bakıyordu ve o vakit yüreği parçalanıyordu, karısının emanetine sahip çıkamadığı için kendisini suçlamadan edemiyordu. Bu vicdan azabı ve suçluluk duygusundan ilginç bir huzur elde etmeye bile başlamıştı artık, geçmiş günahlarının kefareti ödemediği inancı içinde giderek kök salıyor, öfkeyi kendine, öz benliğine yönlendirerek içinde anlaşılmaz bir zevk alıyordu.

Uruk Hansa ağabeyinin geçen yıl denediği şeyi deneyecekti, bu gizemli meyveyi almaya gidecekti yakında. Ağabeyiyle, Kayas'la ve adamlarıyla dalga geçiyordu; "Bir

bölük asker uyumuş, işe bak," diyordu.

Gerçekten de Tuğrul Han ve Kayas için utanç verici bir durumdu bu, ilk başlarda durumu izah etmeye çalıştılar fakat kimse inanmadı, bahane uydurdıklarını sanıyorlardı. O ağacın çevresinde inanılmaz, anlaşılmaz bir uyku çöktüğünü ne kendileri ne de adamları kimseye anlatamadı. En iyisi ortadan biraz kaybolmak, gözlerden irak kalmaktı; Tuğrul öyle de yaptı, dedikodular azalınca kadar bir süreliğine dağ evine avlanmaya gitti, birkaç ay ortalıklarda görünmedi. "Sizi de göreceğiz," diyordu kendi kendine, hatta çevresindekilere bile kendinden emin bir biçimde aynı sözleri tekrarlamaktan çekinmiyordu. Ama içinde bir korku da yok değildi; eğer Uruk Han başarılı olursa mutlaka babasından yerini talep ederdi utanmazca, hem de hiç beklemeden. O zaman taht elden giderdi.

Kayas'ın ise Tuğrul gibi ortaldardan kaybolma şansı yoktu ve askerlerinin arasındaki saygınlığı, ulaşılmazlığı sarsıntıya uğramıştı. Geceleri gözüne uyku girmiyordu. Tuğrul'a uyduğu, bu işe bulaştığı güne lanet okuyordu; bıraksaydı, ne hali varsa görseydi kendi kendine. İnsan içine çıkacak yüzleri kalmamıştı. O kaçıp gidip saklanmıştı bir yerlere, belki de ayarttığı bir kadınla birlikte gününü gün ediyordu. Başarısızlığın semeresini çekmekse kendisine kalmıştı.

Uruk Han ve yanındaki küçük birlik bozkırda ilerlerken, yalnızca böceklerin cırıltıları duyuluyordu, bir de atların nal sesleri. İleride uçuşan mavi kelebek sürüsü, üzerinde gezindikleri peryavşanı²³ çiçeklerinin mavisıyla kaynaşıp kayboluyordu; o kadar çoktular ki, sanki bütün bir ülkenin kelebekleri buraya toplanmıştı. Abisinin başarısızlığından sonra askerlere komuta edecek kimseyi bulamayacağını sanırken, hiç tahmin etmediği birkaç tane hevesli çıkmıştı; iyi bir başarı elde edip isimlerini duyuracaklardı. Kayasın başaramadığı bir şeyi gerçekleştirmiş olmak kolay değildi.

Atlar rahvan yürüyorlardı, ayaklarını yere vurarak çıkardıkları ahenkli ses kulağa hoş bir müzik gibi geliyordu. Bozkırın içlerine girerek yollarını uzatmışlardı ama Yağız Erenin kurganını²⁴ ziyaret edeceklerdi. Burası yanında etrafı taşlarla çevrilmiş bir su kaynağı olan bir mezardı ve başında yerinden oynatılamaz büyüklükte ve ağırlıkta bir taşa titizlikle oyulmuş bir yazıt bulunuyordu. Mezarın üzerine örülmüş olan küçük bir odada, burada yatan büyük savaşçıya ait geniş ağızlı kara bir kılıç saklanıyordu, Yan tarafta tahta bir sanduka vardı ve sanıldığıının aksine içi boştu, asıl gömüt bunun altındaydı, içeriye girenler kılıcı alıp birbirlerinin sırtlarına sürdüler; odanın etrafı taşlarla çevrili bir köşesindeki zemin toprağından da parmaklarıyla alıp ağızlarına sürdüler. O güne kadar toprağın tadının

(23) Peryavşanı: Bir tür yabani ot.

(24) Kurgan: Türbe, mezar.

nasıl olduğunu hiç bilmeyen bir asker, buruk tadından dolayı hafifçe yüzünü ekşitti. Sonra dışarıdaki kaynaktan getirilip bir toprak küpe doldurulmuş olan sudan içtiler. Yağız Erene dua edip yola koyulmadan önce, kurganın yanındaki bir ağacın duldalığında oturup dinlendiler. Ağacın dallarına renkli bez parçaları bağlanmıştı; her türden, her renkten kumaş... Yöre halkı bu kurgana çok önem verirdi, buraya gelip dilek diler, adaklar adarlardı. Birisine ilenecekleri²⁵ zaman; "Yağız Erenin kılıcı sırtından dolansın," derlerdi. Çenesinde içe basık bir gamzesi bulunan ve saçları açılmaya başlamış olan Komutan Cengiz;

- Alaş Han'dan²⁶ bu yana gelmiş geçmiş en kutlu almış burada yatan.

- Öyle. Bir silkinir, daz²⁷ başlı genç bir cengaver olurmuş, o zaman kimse deviremezmiş, kimse yenemezmiş onu, dedi Uruk.

Dayanamayarak söze karışan iri yapılı bir asker;

- Kendiyle birlikte atı da don değiştirmiş, dedikten sonra, izin almadan konuştuğunu fark ederek başını öne eğip sustu.

Uruk;

- O at için zaten sudan çıkmış bir aygırmış, diyorlar.

Yağız Eren büyük bir savaşçıydı, hem de sıra dışı güçleri vardı; bu güçler kendisine bahşedilmişti. Kurganın yakınındaki bir tepenin üzerindeki sert kayada iki tane,

(25) İlenmek: Beddua etmek.

(26) Alaş Han: Efsanelerde adı geçen bir Türk Hakanı.

(27) Daz: Kel.

birbirinin simetriği olan ve yan yana duran düzgün çukur vardı; tam yuvarlak değildi bu çukurlar, öne doğru biraz oval, arka taraflarından basıktılar. İnanişâ göre bunlar erenin atının nal izleriydi. Bu ulu kişi arkasındaki düşmanla tek başına çarpışarak geriye çekilirken Yazır Dağları'ndaki bir uçurumun kıyısında sıkışmış, atıyla oradan atlayarak buraya düşmüştü, işte bu izler o soylu atın ön ayağının o esnada oluşan izleriydi. Bir karış derinliğindeydi bu iki çukurcuk ve gerçekten de at nallarını andırıyordu.

Onlar böylece konuşurlarken, yanlarına yaklaşan başı al yaşmaklı, uzun boylu bir kadını fark etmediler bile.

- Ağalar, ineğin avuzunu²⁸ buraya adadıydım, buyurun için, dediğinde, birden başlarında bitivermiş olan, iri dudakları olan bu kadına çevrildi başları.

Kadın, yeni doğuran ineğinin ilk sütünü getirmişti bir bakracın içinde. Hafifkesik bir tadı olan bu besleyici sütü içerlerken, kadın; "Avuz içen o yıl hastalanmaz," dedi gülümseyerek. Sonra yola koyuldular.

Bu ziyaretleri fazladan yaklaşık bir günlük yol gitmelerine mal olmuştu. Ama önemli olaylardan önce uluları ziyaret etmek gerekti. Öyle elini kolunu sallayarak kalkışıldı mı bir işe, onun arkası gelmezdi, maneviyatı güçlendirmek lazımdı. Arkalarında bıraktıkları bu kutlu yerin içlerine verdiği huzurla, gönüllerinde bıraktığı ferahlıkla yollarına devam ettiler. Askerlerden birisi dönüp geriye baktı, orta yaşlı bir kadın yanındaki kötürüm oğluyla birlikte

(28) Avuz: (Ağuz) İlk süt. Memeli hayvanların doğumdan sonraki besin değeri yüksek ilk sütü.

kurgana gidiyordu. Atlarının başını çevirip, bozkırdan dışarıya saptılar.

Ormana girdiklerinde hava kararıyordu, ama kurganda kaybettikleri zamana rağmen bir gün de erken gelmişlerdi, ertesi günü bekleyeceklerdi. Kutlu gömüt, zamanlarını bereketlendirmişti belki de. O günü eğlenerek geçirdiler, askerlerden birisi kaval çaldı; elindeki basit, tahta çalgıya hayat veriyor, hüznün ve sevgiyi, coşkuyu ve yalnızlığı akıttıyordu bu üzerine delikler açılmış odunun içerisinden. Ormanın içlerine dalga dalga yayılan bu sese, kuşların şakımaları karışıyordu. Yakınlardaki kuşlar, duydukları bu sesle birlikte coşuyorlardı, çaldığı bir türküye başka bir asker yanık sesiyle eşlik etti bir ara;

Giderim artık bu ellerden,
Gönlüm solar zülfün telinden,
Göğsümü birden deler geçer,
Acı söz, tatlı yar dilinden.

O geceyi dinlenerek, güzelce uyuyarak geçirmek üzere uzandılar. Bir ara Uruk Han tuhaf bir rüya görerek uyandı. Ne kadar uğraşıysa da tekrar uyku tutmadı, o da elini yüzünü yıkayıp açılmak için şırıldayarak akan derenin kıyısına vardı. Suyun içindeki taşlar değerli kuyumlar gibi parlıyorlardı ay ışığında. Sonra bir şeyi fark ederek irkildi, emin olmak için başını yukarıya kaldırarak karanlıkta irileşmiş olan gözbebekleriyle birer kara kuyu gibi duran gözlerini gökyüzüne çevirdi, ay doğmamıştı henüz. Öyleyse derenin içinden iplik iplik akarak gelen ve taşların üzerinden yansıyan bu ışık nerden çıkıyordu?

Çevresine bakınırken, derenin yukarılarından, ağaçların arasından parlak bir ışık dağılarak vurdu gözlerine. Yerdeki yaprakları hışırdatarak o tarafa doğru yürümeye başladı, yaklaştıkça ışık artıyordu. Durdu, artık neredeyse burnunun dibindeydi bu süt gibi apak aydınlık. Önündeki iki ağacın arasından yayılan ışık gözlerini alıyor, hiçbir şey göremiyordu. Öteki tarafa geçmekte duraksadı ama merakını yenemiyordu, geçtikten sonra, orada olup bitenleri gördükten sonra artık geri dönüşü olmayacağını biliyordu, içindeki his bunları sayıklıyordu bir hasta gibi. Soluğunu tutup adımını attı.

Karşısında insanı büyüleyen bir görüntü duruyordu. Birer hayale benzeyen gümüş saçlı, çıplak peri kızları derenin içindeki, su tutarak gölete dönüşmüş derin bir alanda yüzüp oynuyorlardı. Etrafa, kulağa bir müzik gibi dolan kahkahalar yayılıp ağaçların kalın ve yosunlu gövdelerinde çınlıyorlardı. Yanlarına yaklaştırmaya başladı, kızların ne tepki vereceklerini bilmiyordu ama kendisini yenemiyordu. O tarafa doğru bir adamın yaklaştığını fark eden kızlar gülüşmeye başladılar. İçlerinden bir tanesi, tenindeki tüylerden süzülen sular bacaklarından ve ayaklarından akarak dışarıya çıktı; Uruk'a doğru geliyordu. Yanına vardığında elinden tutarak suya doğru çekistirmeye başladı, bu kızlar tarafından böyle kandırılıp kaybolan insanlar olduğunu çok duymuştu ve şu anda kendi başına da geliyordu aynı şey. Bile bile tuzağa düşüyordu.

Boğazına kadar suya girdi, ayağı daha yere değmemişti; böylesi küçük bir derede bu kadar derin bir yer olması

pek olanaklı değildi. Aslında gerçeği biliyordu.

Burası başka bir aleme açılan bir kapı gibiydi.

Kız onu tuttuğu ellerinden suyun derinliğine doğru çekmeye başladı, bir türlü karşı koyamıyordu. Kafasındaki tüm soruları bir kenara bırakarak nefesini tuttu ve suya gömüldü. Sonra başlarını aşağıya doğru çevirerek dibe doğru dalmaya başladılar, düşsel bir derinliğe doğru iniyorlardı. Soluğu kesileceği zaman kız ağzını ağzına yapıştırıp, gül gibi pembe renkli dudaklarının arasından çıkan kabarcıklar yüzeye doğru titreşerek yükselirken, kendisine soluk veriyordu. Suyun içerisinde tüm benliğini bir uyku sarıyordu giderek artan bir etkiyle. Yukarıya doğru salınarak yükselen, kalın sarmaşıklar gibi yosunların aralarından geçtiler; fosforla ışılan bir balık sürüsü zigzaglar çizerek yanlarından kayıp gitti.

Nihayet aşağıda, pencerelerinden suya ışıkların vurduğu ihtişamlı bir saray gördüler. Su tabanına ulaştıklarında, binanın yanında duran bir kuyuya doğru çekti kız kendisini, bu sefer kuyunun içine doğru daldılar. Dibe vardıklarında oradan sağa doğru giden bir geçide girdiler ve geçidin sonuna vardıklarında tekrar yukarıya çıktılar.

Nihayet hava olan bir yere varmışlardı; derin derin soluyordu Uruk artık.

Sarayın bir köşesinden içeriye çıkmışlardı ama içerisi bomboştı. Ne duvar, ne eşya, ne üst katlar, hiçbir şey yoktu; sadece çatıyla tavan arasına uzanan bir merdiven vardı, duvarları açık mavi üstüne işlemeli çinilerle kaplı

yapıda. Uruk bu yorucu dalıştan sonra çok yorulmuş ve uykusu gelmişti, kendisi sebebini anlayamıyordu ama bu derinlik sarhoşluğunun mahmurluğuydu. Bir yerlere uzanıp uyumak istiyor fakat etrafta yatabilecek hiçbir şey görünmüyordu. Peri kızı birden yanından koşarak uzaklaşıp, merdivenlerden yukarıya çıkarak çatıdaki bir kapağı açtı, tavan arasına girip kayboldu.

Kolları dikkatini çekti Uruk'un, belirgin biçimde göğermiş²⁹ olan damarları kabarıp şişmişti. Artık dayanacak durumda değildi, üzerindeki ıslak elbiseleri soyunup bu koca boş binanın bir köşesine, soğuk zemine uzandı. Bu şekilde bir insanın uyuyabilmesi çok zordu ama kan basıncı içinde bulunduğu derinlikten ötürü kendisine öyle bir oyun oynuyordu ki, gözlerini açık tutamayıp biraz sonra uykuya daldı.

Uyandığında afallayarak çevreye bakındı, nerede olduğunu bilmiyordu. Kim bilir ne kadar zamandır uyumuş kalmıştı burada. Alelacele elbiselerini giyindi ve köşedeki deliğe koştu. Fakat vardığında orada delik falan olmadığını gördü, oysaki emindi yukarıya buradan çıktıklarından. Diğer köşelere koştu telaşla koca alanda. Yoktu, çıkış kaybolmuştu, ne yapacağını bilemez bir halde şaşakaldı. Sonra merdivenler geldi aklına. Kenarları tutamaksız kırımızı merdiveni çıkarak çatıdaki kapağı itti. Gıcırdayarak açılan kapaktan etrafa tozlar saçıldı, yıllardır hiç açılmamış gibiydi ama o peri kızının kapağı açıp içeriye girdiğini gözleriyle çok iyi görmüştü. Kendisi de onun yaptığı gibi

(29) Göğermek: Mavileşmek.

bu kapıdan içeriye girdi. Bu karanlık yere kullanılmayan her türlü eşya atılmış, metal olanlar pas bağlamış, her yerlerini tıpkı çatının tümünü olduğu gibi örümcek ağları bağlamıştı. Eski teneke yağ lambaları, demir kasnaklar, tabaklar, cam şişeler... Her yanda eski eşyalar yığılıydı. Döndü dolaştı, burada da hiçbir çıkış bulamadı, ötede gördüğü eski, arkalıksız bir iskemleye oturdu. Kolunu dirseğinden dizine dayayarak başını elinin üzerine yasladı. Ne yapacağını şaşırılmıştı, buradan nasıl çıkacağını bilmiyordu, düşünürken tekrar uyuyakaldı.

Gözlerini açtığı anda iskemlede oturuyordu, göğsüne ve sırtına bir sıcaklık vuruyordu. Gözlerini etrafta gezdirdi; ev içeriden alev almış yanıyor; yanan çatı deliniyor, delikten içeriye sular sızıyordu. Gittikçe kızgın bir fırına dönen bu odada daha fazla kalırsa çatı başına çökecekti. Çökmezse ya dumandan boğulacak ya da yanacak veya büyüyerek açılan deliklerden içeriye su dolacaktı. Hızla kapağa koştu ve açmaya çalıştı ama bir türlü başaramıyordu, sıkışmış veya dışarıdan kilitlenmişti üzerine. Deliye dönüyordu, uğraştıkça uğraşıyor ama kapı açılmıyordu. Kapıyı tekmelemeye başladı bağırarak.

Kendi bağırmasına uyandı yattığı yerde, kabus görmüştü. Etrafına bakındı, sarayın bir köşesinde, buz gibi taş zeminde titreyerek çırılçıplak yatıyordu. Tüyleri diken diken olan Uruk kalkıp elbiselerini giyindi ve sarayın dibindeki kapı yerine kullanılan deliğe koştu, ya yine yerinde yoksa diye korkuyordu bir yandan da. Ama çukur oradaydı, hızla inerek suyun içine daldı ve ilerlemeye başladı. İleride

geçit sola dönüyordu. Sanki aslında buradan sola değil de yukarıya dönmesi gerekiyormuş gibi geldi kendisine, çünkü gelirlerken tam oradan aşağıya inmişlerdi. Şimdi sola dönen bu eğmeç de nerden çıkmıştı? Herhalde yanlış hatırlıyordu, mecburen o yana dönüp ilerlemeye başladı, sonra başka bir yöne döndü. Ardından başka bir tarafa... Çatallanan yol ayrımlarıyla karşılaştı, hangisini seçeceğini bilemeden birisine daldı, sonra bir başka yol ayrımı daha çıktı karşısına... Bu dolambacın içinde kaybolmuştu, soluğu da tükenmişti artık, çıkamıyordu. Burada ölecekti. Yüreğini bir korku kapladı, çırpınmaya başladı suyun içinde. Nefesi tükendi...

Sonra gözlerini açtı; ormandaydı, bir ağacın altında yatıyordu. Ayakları ve kolları titriyordu, boğulan birisinin çırpınışları gibi... Derin derin nefes alıp şükretti. Sonra çevreye bakındı. Şüpheleniyordu, acaba yine bir rüyanın içerisinde miydi?

Rüyasını düşündü; rüya içinde rüya, onun da içinde başka bir rüya görüyordu, sonra rüyasında rüyadan uyanıp, sonra diğerinden uyanıyordu ötekinin içinde. Yoksa bu da mı bir rüyaydı? Anlamak istercesine etrafına bakındı, o kadar da uzun boylu değildi artık. Her şey gayet gerçek görünüyordu. Soluk alıp verişleri ve çarpan kalbi yeniden düzene girdikten sonra, uyumak üzere uzandığında ağaçların arasından gökyüzünü gördü.

Ertesi gün uyandıklarında yol yorgunluğunu atmış, dinçleşmişlerdi. Yanlarında yeterince yiyecekleri vardı, kahvaltılarını yaptılar, sonra oyalanmaya koyuldular.

Akşama doğru hazırlıklarını tamamlayıp neler yapmaları gerektiğini konuştular ve beklemeye koyuldular. Gün bir kere daha batıyordu; kış bahara kavuşuyor, ölmüş doğa yeniden hayat buluyordu.

Nevruz günü, köylerde, şehirlerde halk ateşler yakıyor, üzerlerinden atlıyor, eğlenceler yapılıyor, davullar çalınıyor, kösler, kudümler vuruluyor olmalıydı şu esnalarda. Demirciler alanlara taşıdıkları örslerin üzerinde demirler dövüyorlardı, çağlar ötesinden gelen binlerce yıllık bir geleneği yaşatmak için. Dağları eriten gelmiş geçmiş en büyük demirci ustalarının torunları olarak gururlanıyorlardı.

Uruk Han ve komutanı saraya girerlerken, insanların perdelerin arkasından kendilerine baktıklarından öyle emindiler ki, kafalarını yukarıya kaldırıp da göremedikleri gözlerle karşılaşmak istemiyorlardı. Yeni bir sessizliğe gömüldü bu taş duvarlar.

Artık sarayda ağaç, elma, göktaşı ve gidenlerin başarsızlıklarından başka bir şey konuşulmuyordu; neredeyse bir saplantı haline dönüşmüş olan bu konuda yorumlar yapılıyor, söylentiler üretiliyordu. Herkes bir şeyleri görmüş, duymuş, biliyormuş gibi başkalarına aktarıyor, üzerine yeni şeyler ekliyordu; yuvarlanarak büyüyen bir kartopu gibi çığa dönüşüyor, önüne ne gelirse içine katarak ilerliyordu.

Hakan büyük salonda oturmuş, önündeki bardakta duran suyu seyrediyordu. Darmadağın olmuş bu adam aklının yıkıntıları arasında dolaşan bir meczubu andırıyordu. Zihin denilen o muammanın içinde gezinen bir divaneydi artık ve orası şu anda çöllerden daha ıssız, okyanuslardan daha fırtınalıydı. Yeryüzünün en korunaklı, en çıkılmaz hapishanesinin işkence odası içerisinde mahpus olmuştu; kendi zihninin. Batur Han'ın geldiğini fark etmedi bile. Kısa süreli bir bekleyişin ardından;

- Baba, dedi Batur sessizce.

Kafasını kaldırıp oğluna boş gözlerle baktı öylece. İki dipsiz, karanlık çukuru andırıyordu bu gözler artık.

- Ben de denemek istiyorum, dedi oğlu.

Kastettiği şeyi bile anlamamıştı.

- Neyi? dedi.

- Gidip o elmayı ben getireceğim, diye yanıtladı.

Derin bir sessizlik oldu, oğullarının beceriksizliğinden dolayı deliye dönmek üzere olan bu adam aslında ona patlayacaktı, ama öyle yorgun hissediyordu ki kendisini, öfkelenecek hali bile yoktu; sinirli sinirli ve uzun uzun yüzüne baktı Batur un. Yuluğ Han eliyle kapıyı göstere-
rek;

- Git ağabeylerini ve Yalmanı çağır, dedi alçak bir sesle.

Yarım saat sonra herkes yine hakanın karşısındaydı, öne eğik başlarıyla Tuğrul ve Uruk'un yanında Batur bekliyordu. Başvezir de az sonra izin isteyerek içeriye girip toplantıya katıldı.

- Şimdi, ağabeylerinin eline yüzüne bulaştırdığı şeyi deneyip bir kez de sen mi rezil olmak istiyorsun? dedi Yuluğ Han.

Bu sözlerin üzerine salonda soğuk bir hava esti. Tuğrul ve Uruk kafalarını kaldırıp babalarına şaşkınlıkla baktılar, böylesi sözleri hiç beklemiyorlardı. Aslında eskiden olsa daha beteri de olurdu, daha kötü sözler işitirlerdi, hatta kovulabilirlerdi belki ama, şu son dönemdeki ruh haliyle artık bütünüyle aciz bir izlenim bırakan babalarının bu cümleleri kuracağını hiç düşünmemişlerdi.

- Ben bu işi başaracağıma inanıyorum, diye yanıtladı en küçük oğlu.

Tuğrul itiraz etti;

- Bizim yapamadığımızı sen nasıl başaracaksın?

- Siz nasıl denediyseniz benim de deneme hakkım var, diye karşı koydu Batur.

Bu sert karşılığa şaşırıp kalmıştı herkes, onun gibi kendi halinde birisinden hiç beklemedikleri sözlerdi bunlar.

Uruk;

- Biz tekrar hazırlanırız, gerekirse birlikte hareket ederiz. Bir yolunu mutlaka buluruz, dedi.

Babası onlara hak veriyor, "Böylesi kurnaz ve işini bilen iki adamın yapamadığını Batur gibi biri nasıl yapacak?" diye düşünüyordu. Oğlunu yakından tanıyan herkes de böyle düşünürdü işin aslını söylemek gerekirse. Hakan;

- Bu konuyu sizin elinize yeniden bırakıp, bir yıl daha kaybetmeye niyetim yok, onu bir kere unutun, içinizden herhangi birine bu işi tekrar berbat ettirerek kaybedecek

tahammülüm de, sabrım da kalmadı benim, diye öfkeden titreyen sesini yükselterek bağırdı.

Ama Batur'un inadı tutmuştu;

- Ben başaracağıma söz veriyorum, burada herkesin huzurunda and içiyorum, dedi.

Bu sözler ağzından niye çıkmıştı, neye güvenerek böyle bir söz vermişti kendisi de anlayamamıştı ama ok yaydan çıkmıştı bir kere.

Babası başvezire dönüp onun fikrini sordu. Onun konuşmalarından Batur'u destekler olduğu anlaşılıyordu ve genç şehzadenin en büyük şansı da bu olacaktı. Hakan;

- Kararımı sonra bildiririm, diyerek konuyu o gün için kapattı. Ancak konu kapının dışından başlayarak açılacak ve büyüyecekti.

Bu mevzu artık karşılıklı bir gövde gösterisine dönüşüyor, kimin dediği olacak sorunuyla birlikte bir tür siyasi çekişme giriyordu işin içine. Fakat beklenilenin aksine, Batur susup geri çekilmemişti, zaten yapısında var olan bir şeydi bildiğinde directmek. Başvezir de diğer iki kardeşi çocukluklarından bu yana yeterince tanıdığı için kişilik yapılarını, karakterlerini çok iyi biliyor, o yüzden de kendilerinden hiç hoşlanmıyordu. Aslında tarafsız kalması gerekirken, bu nefret yüzünden kendisini tutamayıp taraf oluyordu. Tıpkı hakan gibi, o da bu üç evladın hiçbirisini tahta layık görmüyordu ama bir tercih yapacak olsa, buna mecbur kalsa, Batur'u seçerdi.

Birkaç gün sonra, herkes salona tekrar toplanıp da hakan kararını açıkladığında, Uruk daha fazla uzatmadı;

- Gitmek istiyorsa gitsin, sonra beni bahane etmesin, dedi biraz sitemkar ve küçümseyici bir tavırla.

Tuğrul şaşırmıştı ama bu adamdan her şey beklenirdi. Satranç oyununa dönüşen bu karşılıklı sürtüşmeler içerisinde bu kez oyunbozan kendisi olmayacaktı; o da kendisinden beklenmeyen bir hamle yaptı;

- Eğer kız kardeşimizin böyle bir yıl daha beklemesini kimse umursamıyorsa, gitsin de bir de onun boyunu görelim, dedi.

Batur saraydaki gölün kıyısına gitmiş, ince yassı taşları suya fırlatarak kaydırıyordu; taşlar üç beş kez sektikten sonra suya gömülüp kayboluyorlardı. Gölün durgun suları hafif bir rüzgarla inceden dalgalanıyordu. Az ilerisinde, kıyıda ters çevrilmiş bir kayık bulunuyor, kıyıya yakın kesimlerdeki çamurun içini karıştıran küçük kuşlar görünüyordu. Gece ay ışığı vurunca çok güzel bir görüntüsü olurdu burasının. Bazı geceler gölden bir peri kızının süzülerek çıktığını gördüğünü iddia eden yaşlı bir seyis vardı ahırda eskiden. Bir iki yıl önce ölen yaşlı adamın ciddi ciddi anlattığı şeylere, bazen Batur'un gülesi gelirdi.

Arkasında bir ayak sesi duyarak döndü, gelen başve-zirdi. Selamlaştıktan sonra ihtiyar vezir;

- O gün beni şaşırttın, dedi. Biraz durakladıktan sonra, Hem de çok, diye ekledi.

- Siz de beni şaşırttınız.

- Niye?

- Bana destek vererek.

- Madem onlar denedi, senin de buna hakkın olduğuna inanıyorum. Ya da onlara da baştan güvenilmeyecekti, ki bence doğru olan öyle olmasıydı. Ama olan oldu bir kere. Hem bazen ummadığın taş baş yarar, dedi Batur u kastederek.

Batur kendisine atılan taşı anlayarak tekrar güldü;

- Bir şey daha var.

- Söyle, çekinme.

- Ben oraya yalnız gitmeyi düşünüyorum.

- Neden peki?

- Bilmiyorum, dedikten sonra yerden bir taş daha alıp fırlattı Batur.

Taş suyun üstünde birkaç kez sektikten sonra kesilen hızı bir sıçramaya daha yetemeyerek son seferde suya girdi. Gölün ortalarında balıklar yüzeye çıkıp, sıçrayıp tekrar düşüyorlardı.

Başvezir kısa bir sessizliğin ardından devam etti:

- Sekiz dokuz yaşlarında ancak vardım. Bir gün annemle birlikte dayımlara, oturmaya gittik, yengemin komşusu olan bir kadın daha geldi. Manti için hamur açacaklardı galiba veya erişte keseceklerdi. Kadının bir oğlu vardı benim yaşlarda, adı Orkundu. Üç beş çocuk daha katıldı bize, hep beraber oynamaya başladık. Sonra aklına nereden geldiyse Orkun incecik uzun dallar kopardı ağaçlardan, yapraklarını sıyrıp hepimizin eline tutuşturdu birer tane; "Ben ne yaparsam onu yapın," dedi. Biz de ona

uyuyoruz, bizden büyük ya... Kovanların yakınında yere yüzükoyun uzandık, elimizdeki çubukları deliklerinden sokuşturmaya başladık, içerden sesler yükseliyordu uğultu gibi, arılar biz öyle yaptıkça kızıyormuş meğer, hem de tam oğul verme zamanı. Denir ya, arı kovanına çomak sokulmaz diye, biz işte sokuyoruz. Ben bir ara eve gidip ekmek almak için yanlarından uzaklaştım.

Dışarıya çıktım, bir baktım bizimkiler karşıdan geliyorlar, yaklaştıkça ağlama sesleri duyulmaya başladı. Yanlarına koştum, bir de baktım ki bunların elleri yüzleri davul gibi şişmiş, arılar her bir yanlarını sokmuş; kollarını, bacaklarını. Gerisin geriye eve doğru seğırttim, içeri girer girmez; "Bizimkileri arı sokmuş," diye müjdeyi verdim hemen. Önce bir temiz sopa yediler, sonra da yoğurtlar sürüldü şişlerinin üzerlerine. Yoğurda batırılıp çıkarılmış gibi oldu bunlar. Ben başladım gülmeye ama neşem fazla uzun sürmedi, ağzımın üstüne temiz bir şamar yedim annemden; "Sanki sen iyi bir şeysin," diye.

Her neyse... Diyeceğim şu; arının kovanına çomak sokacaksan, onun da seni sokacağını bileceksin.

İkisi de sustu. Batur birkaç taş daha kaydırıldı.

DAG

AT , SARAYIN BAHÇESİNİN KAPISINDAN İÇERİ
girdiğinde, nöbetçiler hemen başına koşarlarken
içlerinden birisi;

-Hemen bir hekim gönderin, Batur Han yaralı, diye
bağırdı.

Belinden akan kan vücudunu ve atın sol yanını
kıpkırmızı etmişti, kanın üzerine sinekler üşüşüyordu.
Hayvan toynaklarını yere sürterek başını bir yukarı bir
aşağı atıyor, kuyruğunu sallıyordu bir yandan da. Şehzade
ise baygındı.

Sarayda büyük bir kargaşa yaşandı, Batur u birkaç
kişi dikkatle yukarıya odasına taşıyıp yatağına yatırdılar.
Odasının duvarlarındaki tahtalara ve taşlara oyulmuş
resimlerde değişik manzaralar ve olaylar tasvir edilmişti;
engin ovalarda koşan atlar, vuruşan koçlar ve köy evleri,

kağnılar, tarlalarda çalışan insanlar...

Dört gün baygın yattı ama başhekim, aşırı kan kaybı dışında şu an için korkacak bir şey olmadığını söylüyordu; ucuz atlatmış görünüyordu. Aslında keskin bir kılıç tarafından açılmışa benzeyen bu derin yara hafife alınacak bir şey değildi ama neyse ki iç organlar zarar görmemişti. Aynı zamanda zehirli bir asit sürülmüş olmalıydı bu silahın ağzına, çünkü yakmış gibiydi yaranın çevresini.

- Eceli yetmemiş besbelli, yoksa bu kadar kan kaybına mutlaka ölürdü, dedi hekimbaşı, hakana dönerek.

İki gün sonra Batur Han gözlerini açtığı anda, tesadüfen başucunda bulunan bir uşağa;

-Yerini biliyorum, diyebildi ancak. Zorla yutkunduktan sonra; Kanak Dağları'na doğru gitti, gördüm, dedi. Elmayı da aldı.

Son derece güçsüz ve zayıf sesi duvarların ardından geliyor gibiydi, uşak hızla odadan çıktı. Ayak sesleri koridorda dalga dalga sönerek kayboldu. Sonra bağırması sarayın pek çok yerinden yankılanarak duyuldu:

- Batur Han kendine geldi, çabuk birileri ilgilensin!

Batur bir iki hafta içerisinde ayağa kalkmış, iki üç ay içerisinde de yarası neredeyse tamamen kapanmıştı. Gücü kuvveti yeterince yerine gelmişti artık, hekimbaşı yaralarının tamamen sağılması için kendisine yakınlardaki bir kaplıcaya gitmesini önerdi. O da hem bedenlen dinlenmek hem de bu koşuşturmacalı ortamdan uzaklaşabilmek için bu öneriyi değerlendirmeye karar verdi.

Ortalıkta kimseler görünmüyordu, saray çok dingin ve ıssız bir gün geçirecek gibiydi. Dışarıya çıktığında atı hazırlanmış kendisini bekliyordu yularından tutan bir seyisle birlikte. Yolbars'ı adamın elinden alıp yürüyerek ana kapıdan dışarıya çıktı, biraz gittikten sonra eğilip atın karnının altından dolanan kolan kayışını eliyle yokladı. Ayağını üzengiye geçirip, eyer kaşından tutarak kendisini yukarıya çekti. Bir süre ağır ağır yürüttükten sonra tırısı kaldırdı, hayvan ne zamandır ahırdıydı ve biraz bacaklarının açılmasını istiyordu. Gerçi kendisi yatarken mutlaka ilgilenmişlerdi ama böyle özgürce koşması farklıydı. Bir çataktaki yol ayırımına geldiğinde kendisine tarif edilen yöne döndü.

Büyük bir haranın yanına vardığında yavaşladı, içerde koşturup duran çok güzel atlar kendilerini hemen belli ediyorlardı. Sağlam çitlerle çevrili alanın sağ yanında büyük bir ahır bulunuyordu. Çitlere yaklaştırp biraz izlemeye koyuldu, ak bir kısrağın yanında alnı akıtmalı bir tay yayılıyordu. "Yolbars'a böyle bir eş bulmak gerek," diye geçirdi içinden.

Taş bir köprüden geçip ilerideki maden yoluna saptı. Yeni biçilmiş ekin saplarının bağlanarak oluşturduğu yığınlardan, tarlalarda, artık dövenlenip³⁰ savrulmak için hazırlanmış büyük tınazlar³¹ yükseliyordu.

Yoluna devam edip tepelerin arasına girdi, eski bir erge-

(30) Döven: Ekinin buğdayını ayırmaya yarayan, altı çakmaktaşı döşeli ve hayvanlara çektilen tahta bir alet.

(31) Tınaz: Ekin yığını.

nenin³² yanından geçti. Bükülerek ilerleyen yolda hayvanın hızını yeniden kesti. Bir müddet aheste gittikten sonra, atından inip yularını eline aldı. Böcek sesleri ve kuş cıvıltıları arasında kaplıcaya doğru ilerliyordu. Az sonra, sırtında renkli bir heybe bulunan doru atıyla yolculuk yapan ve tıpkı kendisi gibi atının yularından tutmuş bir adama rast geldi, soyluluğu her halinden belli olan hayvanın arkasında iki tane de katır bağlıydı. Yan yana yaklaştıklarında selamlaştılar, tüccar olduğunu tahmin ettiği adam;

- Yadbalığ bu tarafta mı? Doğru mu gidiyorum? diye sordu.

- Doğru gidiyorsun, ama tepelerin arasından, anayola çıkınca sağa döneceksin, dedi Batur da.

Daha da ileride, yaylaya çıkan bir göçmen oymağı gördü yolun solunda. Kadınlar, kızlar Çingene karı kocanın çevresine toplanmışlar, ellerindeki bakır kapları, kazanları, helkeleri kalaylatıyorlardı. Ağızları laf yapan kalaycılar da genç kızlara, kızları gözleyen delikanlılara sataşıyorlar, etraflarındaki insanları güldürüyorlardı.

Akşama doğru çermik³³ uzaktan göründü.

O sırada önünden geçen bir ars³⁴ aniden Yolbars'ı ürküttü; hayvan ön ayaklarını yukarıya doru itip, arka ayakları üzerinde şaha kalkarken Batur Han yuları elinden kaçırıp atın sırtından toprak zemine düştü. Kafasını da çarptı, gözleri karardı.

(32) Ergene: Maden ocağı.

(33) Çermik: Kaplıca.

(34) Ars: Gelincik türü yırtıcı bir hayvan.

Balçık

Aşağıdaki ağaçlıkta, baharları dut yaprakları üzerindeki yumurtalardan çıkan ve iştahla taze yaprakları yiyerek ve dört beş kez gömlek değiştirerek büyüyüp renkleri açılan ve artık tüyleri kaybolmuş olan ipek böcekleri görünüyordu. İyice büyüdüklerinde dudaklarından iplik gibi yapışkan bir sıvı çıkararak kendi vücutlarının etrafını örüp kozanın içinde görünmez olan, bir kaç hafta içinde ise kelebek haline geldikten sonra ördüğü kozayı parçalayarak dışarıya çıkan bu canlılar, bütün ağaçları dalamışlardı sanki.

İki tane güçlü ve besili konur atın çektiği araba, artık yeterli olgunluğa erişmiş ve yumurtalarını dut yaprakları üzerine bıraktıktan sonra bir kaç gün içinde ölecek olan ipek böceklerinin tüm dalları sarmış olduğu, aşağıdaki dutluğa göre daha yukarıda kalan tozlu toprak yolda ilerliyordu.

Arabanın yanında ilerleyen atlılardan ikisi kendi aralarında konuşuyorlardı. Saçlarının yanları hafifçe kırlaşmış olan geniş yüzlü, bıyıklı olanı diğerine doğru eğilerek fısıltı gibi duyulan bir sesle;

- İyi oldu, dedi. Zulmedersen, mazlumun ahini alırsan, oğlun böyle sürünür işte, dedi.

Diğeri biraz daha umursamaz bir tavırla ve ötekine göre daha yüksek ve anlaşılır bir sesle;

- Bana ne yav! dedi; Yerinde bir başkası olsa zaten çoktan ölmüştü.

Araba dutluğu da geride bırakarak ücra bir yerdeki

boz tepeye doğru yaklaşırken, saçları kırışmaya başlamış olan uşağın tüm dikkatine rağmen diğerinin patavatsızlığı sonucu konuşmanın içeriğini anlayan bir başkası, içinden, böylesi bir durumun herkesin başına gelebileceğini, düşündü. Ama delikanlının hali gözünün önüne geldikçe iğrenme hissine kapılıyordu. Vicdanı kendisine tiksindirilmesi gerektiğini söylüyordu ama bir türlü başaramıyordu

At arabası tepenin kıyısında durdu, yanında atlarıyla gelen yedi tane iyi giyimli adam, aşağıya inip arka kapıyı açtılar. Arabanın sürücüsü de oturduğu yerden kalkarak yanlarına indi diğerlerinin, içerisinden tahta bir taşıyacağı çekerek çıkardılar. Bir kişi de arabanın içinde olmak üzere toplam dokuz kişiydiler. Hastanın her yanını artık bakanlarda iğrenti oluşturacak derecede yara bere kaplamış, elini yüzünü ve tüm vücudunu alacalar taramıştı. Cüzama benziyordu hastalık ve öyle bir boyuta varmıştı ki, artık yerinden kalkmaya bile derman bulamıyordu, hatta neredeyse konuşma yeteneğini bile yitirmişti, boğazından ancak kesik hırıltılar çıkarabiliyordu güçlkle. Her tarafından irinler, iltihaplar akan bedenini iri çıbanlar sarmıştı. Genci bu halde ilk defa orada gören yaşlı araba sürücüsü, bu zavallının sonunun bir an önce ve acısız bir biçimde gelmesi için dua etmeye başladı içinden.

Hekim de yanlarına yaklaşp bu biçare delikanlıya baktı, henüz bir kurtuluş ümidi olup olmadığını düşünüyordu ama gerçekten de artık çıkar bir yol yoktu, galiba Bey haklıydı. Üstelik bu yaptıkları iş doğru değildi belki

de, ama mecbur kalmıştı işte.

Adamlar, taşıyacağı tepenin üzerine çıkarmaya başladılar.

Yörenin Bey'i, oğlunun bu halini görmeye artık dayanamıyor, çektiği acıların vardığı boyutu gördükçe kahroluyordu. Bu illet niye kendisi gibi, her belayı hak eden zalim bir adamın başına gelmemişti de oğlu gibi kötülük, fesatlık nedir bilmez, yumuşak huylu bir insanı bulmuştu? "Ettiklerimi böyle çekiyorum ama olan bir masuma oluyor, benim günahımın bedelini o ödüyor," diye düşünüyor, bu da azabını katlanarak arttırıyordu. Ne yaptılarsa umarını bulamamışlar, hatta zavallının acılarını bile azaltamamışlardı ve artık iş en son bu raddeye gelmişti. Önce hekime oğlunu zehirletmeyi düşündü ama bunu kendi hekimi yapmazdı, adamı çok iyi tanıyordu. Belki yapacak başka birini bulabilirdi, ya da cellada boğdurtabilirdi. Hatta birkaç kez, gece gidip oğlunun kalbine hançeri saplayarak bu işi kendisi gerçekleştirmeyi bile düşündü. O takdirde evlat katili olacaktı. Ama çocuğunun durumu da artık yüreğini parçalıyor, acılarına bir son verilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Sonunda Bey in aklına bir yol geldi; evet, o canı kendisi vermemişti ve kendisi de alamazdı o yüzden. Hele de kendi oğlununkini... O yüzden de kendisi almayacaktı. Bir dağın başına gönderip, oraya bıraktıracaktı. Ölümü kendi elinden olmayacaktı, kurdun kuşun ya da açlığın elinden olacaktı. Artık acıları dinecekti evladının, ama kendisi bu

dünyada kalıp çilesini doldurmaya başlayacaktı.

Oğlunun boynuna gözyaşları içinde sarılıp afdilerken, delikanlının gözlerinde bir pırıltı, dudaklarının kenarında zoraki seçilebilen bir tebessüm kırıntısı gördü. Belli ki verdiği bu karardan o da memnundu, böyle lanetli bir mumya gibi yaşamaktansa ölmek evlaydı. Hem oğlu kendi eliyle de öldürmüyordu kendini, tüm günahı evladının adına kendi yükleniyordu. Onun gideceği yer cennetti, inanıyordu buna.

Tepenin üzerine vardıklarında artık kaç yaşında olduğu, ne kadar gösterdiği bile belli olmayan genci tahta taşıyacakla birlikte, önlerindeki büyük kayanın dibine bıraktılar. İçlerinden bir iki tanesi zaman zaman geriye dönüp bakarak indiler tepeden aşağıya. Delikanlının göz ucuyla izleyebildiği adamlar birazdan yittiler. Artık burada yapayalnızdı ve gözlerini göğе dikmiş, acısız ve hızlı bir ölüm için Tanrı'yayakarıyordu. Masmaviydi gökyüzü, tek bir bulut bile yoktu. Sonsuz bir okyanus gibiydi. Evvelde hiçbir varlık yaratılmadan önce var olan uçsuz bucaksız su, belki de gökyüzünün kendisiydi, henüz iyilik ve kötülük bile yokken... O su belki de hiçliğin simgesel anlatımıydı, belki de her şeyin...

Artık hava kararıyordu, gökyüzünde yıldızlar yavaş yavaş belirmeye başlamış ve dolunay çıkmıştı; serin bir rüzgar esiyor, hava gitgide soğuyordu, kış yaklaşıyordu zaten.

Sonra sesler duydu. Dinledi; bunların kurt sesi mi,

yoksa köpek havlaması mı olduğunu ayırt edemiyordu. Herhalde kurtttular, bu dağ başında başka ne olacaktı! Her şeye, bunca acıya rağmen içinde bir korku duydu, ölüm korkusuydu bu. Sesler yaklaşıyordu. Ölüm yaklaşıyordu. Afdiliyordu içinden. Sonra canını almaya gelen bu hayvanlardan yana çevirdi kafasını. Oradalarđı, gözleri ışıldıyordu alacakaranlıkta, dikkatle baktığında bunların kurt olmadığını anladı ama en az onlar kadar tehlikeli yaban köpekleriydiler. Dikkatini çeken bir şey oldu; bu hayvanların da tüm vücutları yaralarla doluydu ve kan akıyordu, kendisi gibi acınası bir halleri vardı. Belki bir boğuşmadan çıkmışlardı, belki evcil köpeklerle veya kurtlarla dalaşmışlardı ama kesin olan şuydu ki; paramparçaydı her yanları. İlerideki bir kayanın dibinde durmuş kendisine doğru bakıyorlardı, belki karınları toktu, belki de yaralı olduklarından onu gözleri görmüyordu. Ama sebebi ne olursa olsun, anlaşılan zarar vermeye pek niyetli görünmüyorlardı. Belki de herkesin iğrendiğı bu hastalık nedeniyle onlar bile kendisinden tiksinişlerdi.

Aslında çevrede tanımadıkları bir canlının kokusunu aldıkları için tedirgin olan hayvanlar bir süre sonra kayanın ardına girip gözden kayboldular, ama sesleri oradan duyulmaya devam ediyordu. Uğultularını sabaha kadar işitti. Sonra tan atarken yabani köpekler kayanın ardından çıktıklarında, gördüklerine inanamadı. Bir düş gördüğünü sandı, sapasağlamdılar. Baştan ayağı yeniden düşündü. Hayır yanılmıyordu, o köpekler dün yaralıydılar ama şimdi gayet sağlıklı görünüyorlardı. Acaba bunlar başka

hayvanlar mıydı? İyice düşündü; bütün gece gözüne uyku girmemişti, o tarafa gidip gelen başka köpekler görmemişti. Sonradan, arkadan gelmiş de olabilirlerdi elbette, ama bu çok düşük bir olasılıktı, çünkü o tarafbütünüyle kayalıktı. Eğer gördükleri doğruysa, orada olağandışı bir şeyler vardı. Ve merak... Bu halde bile insanı kışkırtabiliyordu, kararını verdi; hayatının son mücadelesini gerçekleştirecekti.

Tüm acılarına, çektiği bütün ıstıraba rağmen zorla sürünmeye başladı. Varlığının içinde bulunan tüm gücünü toplamıştı ve inançla kuvvet buluyordu kendinde. Dura gide belki ikindiye buldu kayanın yanına varması. O kısacık mesafeyi kat etmek için neredeyse bir gün uğraşmıştı. Sonra kayanın arkasına doğru çekti kendisini elleriyle, kollarıyla ve bütün vücuduyla. Döndüğünde fokur fokur kaynayan bir balçık gördü, bildiği kara balçıktı. Kendisini üzerine sarılı paçavralarla birlikte bu bataklık çamuruna benzeyen kaynar akışkanın içerisine bıraktığında hava kararmıştı artık. Ertesi gün sabaha kadar orada durdu ve ondan sonraki günün sabahına...

Tan yeri ağarırken çırılçıplak ve sapasağlam olarak çamurun içinden çıktı, tıpkı o yaban köpekleri gibi.

Batur Han yerde yatarken, yanına yaklaşan ayak seslerini duydu, gözlerini açtığında başucunda üzerinde iki parçalı beyaz giysi bulunan genç ve yakışıklı bir adam

dikiliyordu. Elini kendisine doğru uzattı, o da uzanan bu eli tuttuğunda adam Batur'u çekerek ayağa kaldırdı. Sonra da ilerideki ılıcaları eliyle göstererek;

- Git; yun yıkan, arın! dedi.

Batur Han gözlerini açtığında yerde sırtüstü yatıyordu ve her yanı ağrıyor, Yolbars ise başucunda kendisini bekliyordu. Ağır ağır doğruldu, şükür ki, hiçbir yerinde kırık yoktu. Ağaçların ötesindeki kaplıcaya doğru baktı. İlerideki otlakta küçük bir çoban yalnızca danalardan ve balaklardan oluşan yedi sekiz başlık küçük bir sürüyü güdüyordu. Havuzların biraz ötelerinde ise küçük bir türbe göze çarpıyordu.

O yöne yürümeye başladı. Sırtındaki keçeden yapılma kalın abayla hayvanların yakınlarında yere oturmuş olan çobanın yanına yaklaştığında, eliyle türbeyi göstererek;

- Kim yatıyor burada? diye sordu.

Çoban, gülümseyen yüzüne, duyduğu bu sorudan sonra ciddi bir ifade vererek;

- Barak³⁵ Ata, dedi; Şu ilerideki kayaların dibinde de köpekleri yatar.

O gün büyük salonda yine şiddetli bir tartışma yaşandı. Konuşmalar önce sakin bir biçimde başladı. Batur Han;

- Peşine düşeceğim, denemekte yarar var. Hiç olmazsa

(35) Barak: Efsanevi bir köpek türü. Özel ad, bu türe isnat edilmiş.

bu yıl önlemimizi alabilirsek, bir sonraki yılı kurtarabiliriz, dedi.

Bunun üzerine hakan;

- Bunu yapmak istediğine emin misin? Gördün, bir kez ölümden döndün, diye sordu oğluna.

- Kararım yine kesin.

Ellerinde başka bir seçenek olmadığından yine bunun üzerinde düşünmek zorundaydılar. Konuşma uzadıkça her kafadan değişik bir ses çıkmaya başladı. Batur, tek başına gitmek istediğini, kendisine yardım edilmesini, gerisini tek başına halledeceğini söylüyordu. Kardeşinin bu kararlılığını gören Tuğrul, yine yanına bir bölük asker olarak yola çıkabileceğini, bu kez mutlaka başaracağını iddia ediyordu. Tek başına gitmek de anlamsızdı, işte Batur gidip ölümün eşiğinden dönmüştü, bir dahaki sefere o kadar şanslı olmayabilirdi. En doğrusu bir keşif kolu göndermekti. Ama Batur hiç olmazsa bu keşif birliğinin içinde bulunma konusunda ısrarcıydı. O ortaya çıkınca ağabeyleri durmuyor, kendileri de gitmek istiyorlardı. Uzun münakaşalardan sonra, üç kardeşin birlikte yola çıkıp gerekli araştırmayı yapıp geri dönmesi üzerinde anlaştılar. Ama gereksiz denemelere kalkışmayacaklardı, sadece bir çözüm yolu olup olmadığını anlayacaklardı.

Yolculuk

Gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra yazın sonuna doğru üç kardeş yola koyuldular. Önce şehrin içinden

geçtiler. Kadınlar kapıların önünde bazen tek başlarına, bazen bir iki komşularıyla birlikte oturuyorlardı. Sokaklarda çocuklar oyunlar oynuyor, topaç çeviriyor, tahta çemberleri yuvarlıyorlardı; başka bir sokaktaysa saklambaç oynayan çocuklar vardı. Çatısı düz, kerpiç veya ahşap evler ağırlıktaydı şehirde ve beyaz badanalıydı büyük bir çoğunluğu, bu yüzden de tekdüze bir görünüm sergiliyordu başkent. Bazen taştan yapılma, çatılı evlere de rastlamak mümkündü, ama bunlarda genelde zenginler oturuyordu. Evlerin arasına gerilmiş ipe, yıkadığı çamaşırları seren bir kadının yanından geçtiler. Kadın ıslak elbiseleri önce çırpıp silkeliyor, etrafa su zerrecikleri dağılıyordu, sonra da boyuna göre biraz yüksekte olan ipin üzerine atıyordu.

Şehri çıkıp, kıyı bölgelerdeki tarlaların yanlarından geçtiler, çalışan insanlar kendilerine selam veriyorlardı. Bir keresinde, elindeki testi kaldırıp gösteren bir adam gördüler, durup kendilerine ikram ettiği ayranı içtiler ve teşekkür edip yollarına devam ettiler. Şehir arkalarında kalmıştı ve yavaş yavaş uzaklaşıyorlardı. Bozkıra çıkıyorlardı, ileride kıvılcık kuyruğu olan bir tilki gördüler, uzun sivri burnuyla bir tepenin dibindeki taşların arasındaki boşluğu kokluyordu, belli ki yiyebileceği bir hayvan sıkıştırmıştı köşeye.

Sonra köylerin yakınlarından geçtiler, yollarda artık sararmış olan ekinleri biçen insanlara rastlıyorlardı, yan yana durmuş dörder beşer kişilik ekipler, ellerindeki tırpanları uyumla eşgüdümlü olarak sallıyorlar ve kollarının her gidiş gelişinde bir sıra ekin yana yatıyordu. Bazen

buğday veya tarlasına göre arpa yahut yulaf saplarıyla birlikte, içlerinde yuvalanmış olan yılanların kafaları da kopuyordu; ara sıra kuş yumurtalarına rastlayıp kenara biriktiriyorlardı bunları. Daha küçük tarlalarda veya tırpan kullanmanın zor olduğu aşırı eğimli yerlerde oraklarla çalışanlara rastlanıyordu.

Uzun bir süre ilerledikten sonra tarlanın birisinde birkaç kişinin, yerde yatan başka bir ırgatın başına toplanmış olduğunu gördüler, belli ki bir sorun vardı. Adam hastalanmış veya yaralanmış olabilirdi. Yanlarına yaklaştılar.

- Hayırdır ağalar? dedi Tuğrul.

İçlerinden kara yağız, kuru bir delikanlı;

- Tırpan değdi Beyim, diye yanıtladı.

Karşısındaki insanların önemli kişiler olduğunu giyimlerinden kuşamlarından anladığı için saygılı konuşmaya özen gösteren adam, sıcağın altında çalışmaktan terlemiş ve yorulmuştu besbelli. Kenarları dantelli bir eşarp, kıvrılarak alnına bağlanmıştı.

Tuğrul Han;

- Neresini kesti ki peki? Hiçbir yerinde kan yok, diye devam etti.

Köylü delikanlı gülümsedi;

- Öyle değil Beyim, yani tırpanı yanlış salladığından karnı düğümlenir gibi oluyor. Bağırsakları belki de... dedi, yöreye özgü bir ağızla "e" sesini "a" gibi telaffuz ederek.

- Anladım, dedi Tuğrul; Yardım edebileceğimiz bir şey var mı peki?

- İleride köyümüz var, yolunuz o yanaysa, bu arkadaşı oraya bırakın da evinde dinlensin size zahmet.

Yaşı 13-14 gibi duran çocuğu yedek atlardan birisine bindirip ilerideki köye bırakmak üzere yola koyuldular. Atın üstündeki çocuk elini karnının sağ tarafına bastırıyor bir yandan da inliyordu, acı çekiyordu besbelli. Yüzü şekilden şekle giriyor, atın üstünde bir o yana bir bu yana yalpalıyordu.

Köyün meydanına vardıklarında, oradaki bir çitin üzerine yaslanmış çene çalan birkaç kişi kendilerini fark ederek hemen yanlarına koştı, arkadaki atın üstünde oturan çocuğu tanımışlardı. Böyle kıvrınmasından da durumu anlamışlardı zaten. Koşarak gelen köylülerden birisi;

- Tırpan değdi değil mi Ese? diye sordu.

Delikanlı, yüzündeki o acı ifadeyle başını evet anlamında sallayarak yanıtladı, konuşmaya bile mecal vermiyordu duyduğu acı. Sonra konuşmalarında iş bilir bir ifade olan bu köylü, atlılara dönerek;

- Sağolasınız ağalar, eğer müsaadeniz olursa evine kadar da bırakayım, sonra atınızı ben geri getiririm, siz de bu arada köy odasında dinleniverin zamanınız varsa, dedi.

Bu kez Uruk yanıtladı;

- Olur götür, bekleriz; ama pek zamanımız... derken susup, Tuğrul'un gözlerine baktı. Büyüğünden önce söze girmişti.

Ağabeyi yan gözle ona bakıp yanağını seğirterek, önemli değil gibisinden bir işaret yaptı ama inisiyatifin

de kendisinde olduğunu anımsatırcasına, onun fikrinin aksine bir cümle kurmaktan geri kalmadı:

- Gidip köy odasında biraz dinlenelim, çok yorulduk. Ama önce bir atları sulayalım şu pınardan.

Adam atın yularından tutup çocuğu götürürken, onlar da atlarından inip pınara doğru yürüdüler. Büyük boz taşlardan örülerek yapılmış bir çeşme duvarının üzerindeki yan yana iki tane oluktan, bilek kalınlığı akan duru ve bu sıcakta bile insanı üşütecek kadar soğuk sudan içip ellerini yüzlerini yıkadılar. Pınarın önündeki yalakta hayvanları sulayıp, yularlarından tutarak kendilerine yol gösteren iki kişiyle birlikte köy odasına doğru yola koyuldular. Sağlarındaki bir evin toprak damını loğlayan yaşlı bir adam kendilerine yüksek sesle selam verdi, onlar da karşılık verdiler. Tahta bir köprünün üzerinden geçerlerken aşağıdaki dereye, büyükçe taşların üzerinde çamaşırlarını tokaçlayarak yıkayan kadınlar gördüler. Onların yukarısında iri taş parçaları dizilerek oluşturulmuş basit bir büğetten³⁶ beslenen ark, bir süre ırmağa koşut ilerledikten sonra kıvrılarak köyün içine doğru dönüyordu.

Yol kenarında oynayan çocuklar, bu değişik görünümlü insanları ayırımsayınca, meraklı gözlerle izledikten sonra peşlerine takıldılar. Arkalarından koşturarak bu bakımlı hayvanları izliyor bir yandan da ellerine geçirdikleri dal parçalarını kullanarak kılıççılık oynuyorlardı. Birazdan burada yaşayan herkesin ortak malı olan köy odasına vardılar, içeride bir ozan sanki kendinden geçmişçesine

(36) Küçük ilkel baraj, bent.

kopuz³⁷ çalıyordu; gözlerini kapatmış, saçları önüne dö-külmüştü. O ahenk bir anda sarmaladı hepsini;

Pınar başına in de gel,
Gözlerini sürmele gel,
Saçlarına kızıl güller
Takın da yarım öyle gel.

Ozan ayak seslerini duyunca gözlerini açtı, gelenleri görünce çalmayı kesip ayağa kalktı; tokalaşıp merhabalaş-tılar. Yerdeki saman dolu, enli ve uzun minderlerin üzerine oturup, sırtlarını yine içleri samanla dolu kilim yastıklara yasladılar. Ozan orta yaşlı, saçları seyrelemiş birisiydi; yü-zündeki sürekli gülümseme ve huzur hali bakana mutluluk veriyordu. Konuşurlarken adının "Turgay" olduğunu söyleyen ozan, bu çevrede çok tanınan birisiydi.

Serin odanın duvarlarında çam kozalaklarından yapılmış süsler asılıydı. Duvarın birisinde asılı duran halının üzerinde, içeriye girenlerin yüzüne bakıyormuşçasına bir his uyandıran yalnız başına bir ceylan betimlenmişti, ağaçların, çimenlerin arasında. Girenlerin ilgisini çektiğini görünce orada bulunanlardan birisi;

- Bizim avulun kadınları dokur bunları, iplikleri kök boyalarıyla kazanlarda kaynatarak boyar, sonra da evlerin-deki tezgahlarda böylesi halıları çıkarırlar ortaya, dedi.

Biraz sonra elinde tepsiyle bir adam geldi, üzerinde bardaklar ve bir testi ayran vardı. Tepsiyi yere koyup, bardaklara ayran doldurup konuklara ve odada bulunan köylülere dağıttı, bir tasın içerisinde de çobanın dün

(37) Kopuz: Bağlamanın atası olan, Asya çalgısı.

karlıktan çıkarıp getirmiş olduğu kırçılanmış kar bulunu-yordu ve tahta bir kaşıkla ayranların üzerine ekliyordu vermeden önce. Onlar ayranlarını içerlerken, çocuğu atla evine götüren adam içeriye girip selam verdi. Sonra da;

- Atınızı kapıya bağladım ağalar, dedi.
- Çocuk nasıl? diye sordu, Tuğrul.
- İyi Beyim, yatağa yatırdık, anası tarhana çorbası

kaynatıyor. Yarına kalmaz düzelir.

Onlar otururlarken, içeriye sakalsız bıyıksız, uzun boylu, yaşlı bir adam girdi. Kafasında yaz günü bir kalpak vardı, selamsız sabahsız geçip oturdu bir köşeye. Odadaki üç yolcu da şaşırılmış bakıyorlardı bu tuhaf adama. Köylüler gülümsemeye başladılar, anlaşılan adamın aklında biraz noksanlık vardı. Neden sonra odadaki yabancıları ayırımsayıp elini yukarıya kaldırarak, hoş geldiniz gibi bir işaret yaptı. Ayranları dağıtan çocuk;

- Bu da bizim Köse Aydar'dır, dedi.
- Nasılsın Aydar Aka³⁸? diye sordu Tuğrul.
- İyiyim sağolun, sizler nereden gelip nereye gidersiniz?

- Biz de öyle geziniyoruz işte. Yolumuz nereye giderse...

- Gezmek, görmek iyidir; ibret alacak bir şeyler bulur insan.

Odadakilerden birisi araya girerek;

- Köse Aydar da çok gezmiş zamanında. Hem de sizin bile görüp bilmediğiniz, adını duymadığınız diyarları,

(38) Aka: Ağa.

dedi gülerek.

- Nereleri gezdin Aydar Aka? dedi Tuğrul.

- Çok yerler gezdim, çok şeyler gördüm, dedikten sonra kafasındaki kalpağı çıkarıp dizine koydu. Sonra devam etti;

- Kadın savaşçıların yaşadığı bir ülkeye gittim. Bu kadınlar bir nehrin kıyısındaki yurtlarında erkeksiz yaşıyorlardı; senede bir ersiyorlardı³⁹ o da gebe kalmak, çocuk doğurmak için, soyları sürsün diye. Doğan çocuklar kız olursa alıp kendileri gibi yetiştiriyorlardı; ok atmayı, at binmeyi öğretiyorlardı. Eğer erkekse ya atalarına gönderir ya da öldürürlerdi. Öyle vuruşurlardı ki, değme yiğitler karşılarında dize gelir. Sağ memelerini daha çocukken kızgın demirle dağlarlar ki, büyümesin de iyi ok atabilsinler. Bir at binişleri vardır, aha bu yiğitler onların yanında karı gibi kalır. Erkekliğinizden utanırsınız onları görünce. Hele içlerinde biri vardı ki...

Az önceki adam gülerek;

- Aydar Aka Büyük Deniz in öte tarafına da gitmiş, dedi.

- Anlatsana Aydar Aka, dedi Batur şaşkın ama ciddi bir ifadeyle. Ne vardı Büyük Denizin öte yakasında? Oraya nasıl gittin?

Bu adam biraz gerçeikle bağlarını koparmış gibi görünüyordu ama yine de anlattıkları hiç de yalan gibi gelmiyordu Batur a. Köse Aydar sanki tarih içinde bir yolculuğa çıkıyormuşçasına düşündü, gözleri çok uzaklara bakıyor

(39) Ersemek: Erkek istemek.

gibiydi. Anımsamaya çalışıyordu sanki;

- Rastladığım büyük bir gemiye bindim, onunla geçtik o engin suyu. Aylarca sudan başka bir şey görmedik, belki de bir yıl boyunca, tam hatırlamıyorum. Dört yanımız suydı, başkaca da bir şey yoktu. Gemi kadar balıklar gördüm Büyük Deniz'de, o kadar büyüklerdi. Yelbeğenlerden⁴⁰ büyüktüler, kafalarının üstünden bir su püskürtüyorlardı bir ağaç boyu yukarıya çıkar. Geminin peşine takılıp izleyen sivri burunlu balıklar gördüm sonra. Ardından indik karaya, içerilere girdik. Orada adamlar gördük, kadınlar üst kısımları çıplak dolaşıyor heriflerin arasında.

Oradan bir başkası lafa karıştı;

Alkarısıdır⁴¹ belki de gördüklerin... Sessizliğin üzerine başka konuşan olmayınca devam etti;

Küçükken, dayımın bahçeye giderken bir ağaç vardı; yarılmış, oyuk gibi. İçine bir adam sığar. Yıldırım düşmüş de öyle bu hale gelmiş derlerdi. Dışında bir adam bileği kalınlığında odundan kabuğu var, gerisi boşalmış sanki. Ama arka tarafı daha kalındı, ağacı herhalde gövdesinin o kalın kısmı tutuyordu, yoksa koca dallı budaklı ağaç, sırf kabukla kavla ayakta durur mu? Yokuşu çıkarken tam derenin dibindeydi ağaç. Derenin içi de yassı, yuvarlak çağal⁴² taşlarıyla dolu... Çocukları korkutmak için, "Bu ağacın kovuğundan alkarısı uzanıp adamı içine çekermiş

(40) Yelbeğen: Dev.

(41) Alkarısı: Kızıl renkli kötü varlık. Albastıya neden olan yaratık.

(42) Çağal: Oval, yassı, iri taş.

veya içine gireni bırakmazmış," derlerdi kadınlar. Geçerken korkardım; derenin içinden süzülüp, ağacın ta o yüksek yokuştan aşağıya suyun içine kadar inen köklerinden içeriye giren al elbiseler giymiş, gözlerine kan oturmuş kızıl saçlı bir kadının uzun kırmızı tırnaklı, kanlı elleriyle uzanıp beni içeri çekeceğini, orada kaybolup gideceğimi düşünürdüm. "Gebe kadınların çocuklarını düşürtmüş yahut da loğusa kadınlara musallat olup en sonunda ölmesine sebep olurmuş," derdi kimileri de.

- Peki adamlar neye benziyordu? dedi aynı adam, Aydar'a bakarak.

- Sen neye benziyorsun? dedi Aydar sinirli sinirli. Neye benzeyecek, adama benziyordu. Çekik gözlülerdi, tıpkı bildiğimiz şu komşu budunların⁴³ adamları gibi. Amma boyları öyle kısa değildi, uzundu. Renkleri de sarı değil, tunç gibiydi. Ben de galiba komşu ülkelerden bir askerin gemisiyle gitmiştim oraya, beş altı ay kaldık o memlekette. Sonra geri döndük, yine aylarca denizde kaldık, hem de bu kez daha uzun sürdü yolculuğumuz. Birkaç ay boyunca gökyüzünde hiç görmediğim yıldızları gördüm o güne kadar. Gökyüzü başka bir gökyüzüydü, tümüyle farklıydı; Demirkazık⁴⁴ yoktu mesela. Sonra yeniden değişti gök, eski halini geri aldı.

-Ama uydurdun, dedi az önceki soruyu soran adam. Şimdi sen Büyük Denizin öte yakasını gördün öyle mi? Büyük Denizin ötesi diye bir yer var yani?

(43) Budun: Kabile, kavim.

(44) Demirkazık: Kutupyıldızı.

- Var tabii. Gitmediysem, dediğim yerleri görmediysem altı yıl boyunca nerelerdeydim? Gördünüz mü beni buralarda? Dahası da var ama senin gibi kalın kafalılar anlamazlar ki, yoksa bu adamların sivri tapınaklarını ve oralara resimlerini kazıyıp taptıkları insan kılığındaki yılanları bile anlatırdım, kamları⁴⁵ onlar için insan bile kurban ediyorlar. Adamı yutacak büyüklükte yılanlar var; boğarak yutuyorlar, sonra uyuyorlar aylarca. Yıldırımları da bir fırtına kuşunun çıkardığına inanıyor bazı boyları. Koca bir kuş, Anka gibi... Ama o yıldırım saçıyor.

- Onu da mı gördün?

- Onu gördüm, dedim mi? Ona inanıyorlar, dedim. Sen Anka Kuşu nu gördün mü hiç?

- Ama sen gemi kadar balıkları gördüysen, Anka kadar kuşları da görmüşündür.

- O balıkları gördüm. Ama görmediğim bir şeye yalan söyleyecek değilim.

Bu ilginç adamın anlattığı şeyleri düşünerek çıktılar dışarıya. Atlarına binip yola koyuldular yeniden; hayvanlar da dinlenmişlerdi bu arada, onlar için de iyi olmuştu. Köylüler önlerine yeşil otlar koyup, helkelerle su vermişlerdi.

*

Tozlu ve ucu bucağı gelmez yollarda üç atlı ilerliyordu. Kanak Dağları'na doğru yaklaşıyorlardı her geçen an biraz daha. Yaklaştıkça kasvetli bir hava ortama hakim olmaya başlamıştı. Sürekli rüzgar esiyordu ve soğuktu,

(45) Kam: Şaman, ilkel topluluklarda büyücü din adamı.

güneşin önünden bulut eksik olmayan gökyüzü ise sürekli kapalıydı. Bir koruluğun kıyısında geyik sürüsüne rastladılar; iri, kocaman çatallı boynuzları olan erkekler, dalları yalnızca zarif bir biçimde ikiye ayrılan dişiler, boynuzları daha yeni çıkmaya başlamış olan veya hiç bulunmayan yavrular vardı aralarında, belli ki bu besili geyikler otlamaya çıkmışlardı. Ara sıra kafalarını kaldırıp çevreye göz gezdiriyor, sesleri dinliyorlar, sonra yeniden yayılmaya devam ediyorlardı. Yolcular uzun süredir açtılar, Uruk sırtından yayını çıkarıp, eğerin yanında asılı duran sadağından bir ok çekip yayla birlikte gerdi. Tek gözünü kapattı, ama mesafe uzundu, bir eliyle arkadaki yedek atı çözdükten sonra yayını yeniden gerdi ve mahmuzlarını hafifçe dokundurdu atının karnına. Hayvan koşarak sürüye yaklaşırken, az sonra geyikler de yaklaşan tehlikeyi fark edip kaçışmaya başladılar ama ara yeterince kapanmıştı, oku yaydan saldı. Ses çıkarması için özellikle delik açılmış olan ok ısıklık çalarak uçup, boynuzunun çatalları çok da büyük olmayan bir geyiğin böğrüne saplandı. Bu ok başları, savaş alanlarında düşmanın moralini bozması için, hedefe giderken ısıklık çalacak biçimde imal edilirdi. Kalın bir çığlık sesi çıkaran hayvan acıyla havaya sıçrayarak yere düştü, ölümcül bir noktaya isabet ettirmişti oku Uruk; bu gerçekten hüner gerektiren bir atıştı. Yanına vardığında hayvan hala debeleniyordu. Belindeki bıçağı çıkarıp, boğazını keserek acısını sona erdirdi.

Çevredeki ağaçlardan kestikleri kurumuş dallarla ateş yakıp yemeklerini hazırladılar. Kımızla birlikte et yiyip

karınlarını doyurdular. Gökyüzündeki bulutların şekli bir deve sürüsünü andırıyordu; en önde iri hörgüçleriyle buğralar⁴⁶ görünüyordu, dişilerin yanında ise torumlar.⁴⁷

Kanak Dağları'nın eteklerine vardıklarında, insanı etkileyen bir görüntüyle karşılaştılar. Dağlar sanki göğe yükseliyordu; aylar sürerdi oraya tırmanmak, üst kısımlar bembeyaz karla kaplıydı. Kayalar sanki iç içe geçiyor, tekrar ayrılıyor, çıkıntılar oluşturuyor, aralarından daha büyükleri yukarıya doğru uzanmaya devam ediyordu. Ve dağlık alan alabildiğine uzuyor, yayılıyordu, görkemli bir kaleyi andırıyordu bu sıradağlar. Kimselerin bir türlü rastlayamadığı cadıların veya ulu bilgelerin yaşadığı yerler buralar olmalıydı. Büyük Deniz vardı bu dağların ardında. Köy odasında rastladıkları adamı hatırladı Batur, o adamın savladığının⁴⁸ aksine, Büyük Deniz geçilemezmişlerdi. O kadar enginmiş... Öyle anlatılırdı. Verev bir dağ yamacındaki yeşil otları yiyen bir elik⁴⁹ belli belirsiz seçilebiliyordu, bir insanın öylesi sarp bir yüzeyde böyle rahat hareket edebilmesi mümkün değildi ama o hayvan için sıradan bir durumdu. Eliğin çevresinde görünen büyük kaya parçaları belki de bir depremden sonra yuvarlanarak takılıp kalmışlardı oralara. Yarık yarık görünen dikey oyuntular ise sel akaklarıydı, oralardan boğalar gibi böğürerek inen seller, aşağılarda birleşerek ırmaklara ka-

(46) Buğra: Erkek deve.

(47) Torum: Deve yavrusu.

(48) Savlamak: İddia etmek.

(49) Elik: Dağkeçisi.

rışıyorlardı, bazen bir ırmak normaldeki su yüksekliğinin üç dört katına ulaşabiliyordu o zamanlar.

Biraz sonra gök grlemeye, şimşekler akmaya, dağın doruklarına mavi yıldırımlar düşmeye, arkasından inci gibi parlak ve düzgün biçimli, bıldırcın yumurtası kadar iri tolu taneleri dökülmeye başladı. Atlarla birlikte kaçacak, sığınacak bir yer bulamadan deli gibi sağa sola koşturup durdular bu geniş ve açık alanın ortasında. Sonra Uruk, hayvanların birisinin arkasındaki çadırı çıkardı da, başlarının üzerine tutarak bir parça da olsa korunmayı başardılar bu taş gibi tolulardan, ama atlar için yapacak bir şey yoktu. Güçlükle zapt edebiliyorlardı canları yanan hayvanları. İliklerine işleyen bir soğuk çökmüş, n de titretirken, yağış başladığı gibi birden kesildi. Yerlerdeki kocaman tolu taneleri yavaş yavaş eriyerek kaybolmaya başladılar.

Dağın eteklerinde yaklaşık bir gün boyunca dolanıp durdular, herhangi bir iz, sonuç çıkarabilecekleri bir işaret arıyorlardı. Buraya kadar gelmişlerdi ama bütünüyle bir bilinmezliğin karşısındaydılar.

Güneş batmak üzereydi; bulutlar, kazanların içinde sarıya boyanan yönler gibi renk değiştiriyordu. İleride bir uçurum, Kanak Dağları'nın yamaçlarının dibinde, dışarıya doğru uzanan bir kaya kitlesinin arasından, dev bir yılan gibi çıkıp sürünerek ilerleyen uçurum, yeryüzünü derinlemesine, onmaz bir yara gibi kesiyor, yukarıya uzanıp aşılmaz setler kuran dağlarla yarışırcasına aşağıya doğru yeni bir engel daha oluşturuyordu. Buralar, insanın

aşamayacağı her türlü engellerle donatılmış bir bölgeydi adeta.

Uçuruma yaklaşp sakınarak kenarına vardılar. Dibi görünmüyordu ve zifiri bir karanlık vardı aşağılarda, demek ki ışığın ulaşamayacağı kadar derindi. Birkaç tane taş attılar, sonra daha büyük kaya parçaları... Ama en ufak bir ses bile geri dönmüyordu. Bir meşale hazırlayıp yak-tılar. İyice tutuştuktan sonra meşaleyi uçurumdan aşağı bıraktılar, pür dikkat izliyorlardı. Uruk Han:

— Umarım sönmez, dedi.

Meşalenin ışığı küçüldükçe küçülüyordu ama bu söndüğü için değildi, düşmeye devam ediyordu; küçücük bir nokta gibi kaldı ışık, sonra kayboldu. Aşağıdan tuhaf bir esinti yüzlerine vuruyordu. Sanki yeraltına, Abra ve Yutpanın⁵⁰ yaşadığı karanlık denize kadar iniyordu bu dipsiz çukur. Bir süre ürpererek baktıktan sonra biraz uşaklaşıp yere oturdular ve düşüncelere daldılar tekrar. Galiba bu kadar yolu boşuna gelmişlerdi ve hiçbir sonuç elde edemeden geri dönmek zorunda kalacaklardı; o kadar aşitlar geçmiş, yol tepmişlerdi.

Oturdıkları yerden, kenarında söğüt açları bulunan sazlık bir göl görünüyordu. Kenarlarındaki uzun bacaklı, sivri gagalı balıkçıl kuşları kafalarını suyun içine sokup, sallayarak karıştırıyorlardı bitkilerin aralarını ve çamurlu tabanı; ara sıra başlarını kaldırıp yukarıya doğru dikerek, yakaladıkları balıkları yutuyorlardı. Biraz içeride sazların

(50) Abra ve Yutpa: Yer altında yaşayan ve ejdere benzeyen devasa iki yılan.

ve kamışların azaldığı bir bölgede yaban kazları yüzüyor-
lar ara sıra suya dalıp yeniden çıkıyorlardı, belli ki onlar
da avlanıyorlardı. Balığı bol olmalıydı bu suyun. Gölün
başka bir köşesinde kambur sırtını eğerek su içen bir
sırtlan, etrafı sinsice izliyor, faydalanabileceği herhangi
bir durumun olup olmadığına bakıyordu. Bu civarda
çakallara da rastlanırdı sıklıkla; yakaladıkları her türlü
hayvanı yiyen köpeğe benzeyen sivri kulaklı, kır renkli bu
acımasız canlıların, birkaç gün önce yakalayarak yedikleri
bir ceylanın kemikleri az ilerilerinde yavaş yavaş çevreye
dağılmaya başlamıştı bile.

Bir ara uçuşunun içerisinden çıkan bir kuş sürüsüne
takıldı Uruk'un gözleri. Güvercindi bunlar, yükselip
taklalar atıyorlar, gırtlaklarından kendilerine özgü boğuk
sesler çıkarak ötüyorlardı. Bir erkek, dışının çevresinde
dönerek ona kur yapıyordu. Birkaç tanesi yeniden karan-
lıktan içeriye girerek kayboldu, diğerleri havada yaptıkları
oyunlarına devam ediyorlardı.

Uruk'un dikkatini çeken bir şey vardı kuşlarda, göz-
lerini kıstı. İyice inceledi tüm dikkatini vererek. Doğal
olmayan bir şeyler vardı bu kuşlarda, evet. Eliyle hayvan-
ları işaret ederek;

- Bunların bacaklarında bir şey parlıyor, dedi; Sanki
bilezik gibi...

İki kardeşinin de ilgisi kuşlara yöneldi bu kez, hayvan-
ların kimilerinin bileklerinde geniş paçaları vardı. Ama
gerçekten de hepsinin birer bileklerinde küçük halkalar
parlıyordu, diğer bilekler boştu. Batur çevreye bakındı, ne

bir oba, ne bir çadır, hiçbir yerleşim yeri görünmüyordu yakınlarda; en yakın köyü geçeli bir buçuk hafta olmuştu. İki tane kuş uçurumun içinden çıkarak diğerlerinin arasına katıldı. Birazdan bazıları yere inip gagalarıyla toprağı eşelemeye başladılar, buldukları yiyecekleri, belki de bir bitkiden dökülmüş tohum tanelerini topluyorlardı. Döşleri aklı göklü güvercinler, havada değişik figürler oluşturarak oyunlar oynuyorlardı. Zaman zaman erenlerin kılığına bürünerek diyarlar aşan, yalvaçlara⁵¹ yardım eden bu sevimli kuşlar binlerce yıldan beri insanın dostuydular.

Tuğrul ayağa kalkıp, yedek atların birinin üzerindeki denklerin içinden çantasını bulup, içinden biraz ekmek çıkarıp elinde ufaladı sonra kuşlara doğru attı; hayvanlar kendilerine doğru savrulan ekmeklerden ürkererek kanatlarını şaklatarak çırpıp, yaklaşık birer adam boyu yükseldikten sonra tekrar kondular yakınlarda bir yerlere. Sonra ekmeklere ya yürüyerek, ya da birkaç kanat çırpışıyla sıçrayıp sekerek yaklaşıp yemeye başladılar. Tuğrul biraz daha yakına attı ekmekleri yeniden, bu kez ürkmekten yaklaştılar. Hızlı hızlı toplamaya başladılar ekmek ufaklarını, gurultuya benzeyen kesintili sesler çıkartarak. Bu hayvanlar kesinlikle evcildi. Artık daha iyi seçilebiliyorlardı, yuvarlak kafalarını kanatlarının altına sokarak bitlerini pirelerini ayıklıyor ya da boyunlarını çevirerek gagalarıyla sırtlarını kaşıyor sonra yeniden yemeye devam ediyorlardı kimileri. Artık emindiler, bu kuşların bileklerinde gümüş

(51) Yalvaç: Peygamber.

halkalar takılıydı. Kardeşler birbirlerine baktılar, üçünün de kafasında bir şeyler vardı.

- Aşağıda bir şeyler var, dedi Uruk. Bunu söylerken içi soğuk soğuk ürpermişti.

Sustular, çıt çıkmıyordu, şu durumda ne yapacaklarına karar vermeleri gerekiyordu. Sarayda kendilerine bir şey bulurlarsa geri dönmeleri söylenmişti ama henüz bir şey de bulmuş sayılmazlardı. Bileklerinde gümüş halkalar takılı güvercinlerden başka bir şey yoktu ortada. Bırakın gerisini, bacakları halkalı güvercinlerin burada ne aradıklarını bile bilmiyorlardı, sonra o karanlık uçurumun içine, nereye giriyorlardı? Sessizliği bozan Batur oldu;

- Ben aşağıya inip bakacağım.

Tuğrul, kardeşinin suratına boş boş baktı.

- Nasıl ineceksin? dedi.

- Yanımızda urgan var.

- Ne kadar derin olduğunu görmüyor musun? Bizdeki urgan yeter mi sanıyorsun oraya inmeye?

- Yettiği kadar inerim, olmadı geri çekersiniz. Ne kaybederiz ki?

Aslında bu son sözü aklına yatmıştı Tuğrul'un da, ama hemen çark etmiş olmamak için karşı çıktı. İpi sağlam bağlayıp, sıkı tuttuktan ve denetimi yitirmedikten sonra çok da tehlikeli bir şeymiş gibi görünmüyordu. Eğer Uruk söze karışmasaydı, biraz daha gevşeyip izin verecekti kardeşine.

- Aklına düşen her şeyi yapamazsın, dedi Uruk sinirlenerek.

Bu sözün üzerine uzun bir tartışmaya tutuştular. Tartışma büyüyor, kendilerine engel olamıyorlardı, ağızlarına geleni sayıp döktüler üçü de. Birbirlerine kargıyor⁵², işi sövmeye kadar vardırıyorlardı. Neredeyse yumruklu tek-meli bir dövüşe girişeceklerdi, neyse ki Tuğrul'un içindeki merak da kavganın şiddeti gibi giderek artıyordu ve içindeki bu arzuyu yenemeyerek kardeşinin aşağıya inmesine izin verdi en sonunda, fakat bir şartla; önce kendisi sarkıtılacaktı. Tuhaf, dürtükleyici bir cesaret duyuyordu içinde. Biraz inceleyecek ve eğer bir şey göremezse kardeşinin de kendisinin gözden kaçırdığı bir şeyler olup olmadığına bakması için inmesine izin verecekti.

Uçurum

Tuğrul beline bağladıkları iple karanlığın içerisinde aşağıya doğru iniyordu çıkıntılara tutunarak, gediklerden yararlanarak; indikçe iniyordu ama hiçbir şeye rastlamıyordu. inmekle bitmiyordu bu kara uçurum. Bir ara ortam sıcaklaşmaya başladı, o indikçe arttı sıcaklık. Öyle ısınmıştı ki, uçurumun yan duvarlarını oluşturan kayalar-dan alev püskürüyordu sanki, elini taşlara değdiremiyor, dokundukça yanıyordu. İnsanın sırtına yapışıyordu sıcak, cehenneme iniyordu galiba. Artık dayanılmaz bir hal alan bu durumda daha fazla devam edemeyecekti, ipi sallayarak işaret verirken, bir yandan da kendisini yukarıya çekmeleri için bağırırmaya başladı. Nefesi kesiliyor, ölecekmiş gibi oluyordu. Yukarıya ulaştığında;

(52) Kargımak: Beddua etmek.

- Yerin fırını yanıyor galiba burada, dedi.

Batur ağabeyinin kendisine gelmesini beklerken, ötede Uruk'un titremekte olduğunu fark etti. Islaklığı içine geçen tolunun etkisi birden baş göstermeye başlamış; yağrınlarını, kürek kemiklerinin arasını donduran bir üşümeyle birlikte titremeye tutulmuştu. Islak kedi gibi büzülüyor, dişleri hafiften birbirlerine çarpıyordu. Küçük kardeşi atların birisinden aldığı battaniyeyi üzerine sarmak için yanına yaklaştığında Uruk;

- Gerek yok, aşağıya inme sırası bende, diyerek ayağa kalktı.

Onun bu hareketinin üzerine bu kez de Tuğrul ayağa kalkarak;

- Ne dediğimi duymadın galiba? Orası cayır cayır yanıyor, dedi bağırırcasına kızgın bir ses tonuyla; Üstelik bu halde... Sen kafayı bozmuşsun galiba.

Bunun üzerine yeniden tartışmaya başladılar, ama Uruk dediğim dedik, diyordu. İnadi tutmuştu ve laf anlamıyordu. En sonunda onun da isteğini yerine getirmek zorunda kaldılar, fakat o daha ağabeyi kadar bile inemeden ipi sallayıp çekiştirmeye başladı, hem de aynı anda kendisini yukarıya çekmeleri için bağırıyordu. Çıkan rüzgar, elbiselerinin ıslaklığından aldığı soğuğu kendisinininkine ekleyerek genç adamın vücuduna aktarıyor, iliklerine işletiyordu.

Uruk'u geri çektiklerinde zangır zangır titriyordu. Batur elini alnına ağabeyinin alnına koyarak kontrol etti, ateşler içinde yanıyordu. Giysilerinin üst tarafını çıkar-

masına yardım ettikten sonra, biraz önce atın üstünden aldığı battaniyeyi Uruk a sardı.

Bir iki saat sonra Uruk, bu sefer de uyumluluğu tutarak;

- Ben o kadar da kötü değilim. Gücüm yerinde, yardım edelim de insin, sorumluluk bizde kalsın; zaten nereye kadar inebileceği belli, orada kavrulsun da anlasın, dedi titreyen bir sesle. Sanki sesi bile üşüyordu.

Birazdan beline bağladığı iple birlikte uçurumun kıyısına varan Batur Han;

- Yansam da donsam da, ölsem de kalsam da, ağlasam da yalvarsam da sarkıtacaksınız, dedi, kesin ve inatçı bir tavırla.

İpin uzanabildiği yere kadar inecekti. Sonrası... Sonrasını oraya vardığında düşünürdü. Yanlarında getirdikleri ne kadar organ varsa birbirine zaten eklemişlerdi, düğüm yerlerini tekrar kontrol ettikten sonra Batur ipin bir ucunu beline bağladı, sonra uçurumun ağzına varıp aşağıya baktı; kendisini yutmaya hazır bir canavar gibiydi, o da canavarın ağzına kendi isteğiyle giriyordu. Uruk da ayağa kalkarak ağabeyiyle birlikte ipin ucundan tuttu, yakınlarda herhangi bir ağaç veya kaya gibi organı bağlayabilecekleri bir nesne olmadığı için çok sıkı kavramak zorundaydılar, ellerinden bir kez kaçırırlarsa başka bir şansları olmayabilirdi; o yüzden de atlardan birisinin eyer kaşının üzerine ipin ucunu doladıktan sonra düğümlüyorlardı.

Batur kendisini nerelere götüreceğini bilmediği bu karanlığın içine dalarak kayboldu, bir süre sonra ağabeyi-

nin dediği gibi her yer ısınmaya başladı. Sıcaklık arttıkça artıyor ve de gerçekten de dayanılmazlaşıyordu. Önce ağzını sımsıkı yumup dudaklarını birbirine bastırdı, sonra dişleriyle dudaklarını ısırdı. Ama bir yerde artık kendisini tutamayarak bağırdı, fakat ağabeyleri ya kendisini duymuyor, anlamıyorlar ya da inerken üstüne basarak tembihlediği üzere isteğini yerine getiriyorlar ve sarkıtmaya devam ediyorlardı. O ise yanıyor, artık Tuğrul'un haklı olduğunu düşünüyor, ağabeyini dinlemediğine pişman oluyordu. "Güvercinler burayı nasıl geçiyorlar acaba?" diye düşündü içinden ama onların kanatları vardı, kendileri gibi duvarlara sürtünerek inmiyorlardı. Sonra ısı düşmeye başladı. Ara sıra bir yere tutunup dinleniyordu. Hava da gittikçe ağırlaşmaya başlamıştı, nefes almakta güçlük çekiyordu, inmekle bitmiyordu bu kör çukur.

Birden durdu, ip daha aşağıya inmiyordu; belli ki ulaşabildiği son sınıra varmıştı, orada öylece kalakaldı. İyi ama nereye gidiyordu o daha evvel gördükleri kuşlar? Karanlıkta hiç bir şey göremiyordu ki, yukarılarda birkaç kanat çırpması ve kuşların üveyişini⁵³ duymuştu ama sonra yitip gitmişti o sesler de. Kararsızlık içinde bocalayıp duruyor, ne yapması gerektiğini bilemiyordu. Kardeşleri kendisini yukarıya çekebilirdi ama o takdirde hiçbir sonuç elde edemediğinden geri dönmek zorunda kalırlardı. Soluklandıktan sonra kendi kendine, "Gücümün yettiği yere kadar," dedi; sonra belindeki ipi çözdü, artık yeryüzüyle hiçbir bağlantısı olmadan iniyordu, inmeye başladıkça

(53) Üvemek: Karından ses çıkarmak.

içerisi soğudu. Üşümeye başlamıştı şimdide, buz gibi soğuk bir hava akıntısı, uçurumun oluşturduğu derin kanalın içerisinden akarak vücuduna çarpıyordu. İliklerine kadar üşüyor, titriyordu, böyle giderse burada buyacaktı⁵⁴. Mesafe de o indikçe uzuyordu sanki, hiçbir yere varmıyordu. Bir yerde durdu, artık bir tercih yapacaktı; ya daha aşağıya inecek ya da tekrar yukarıya dönecekti, bu karanlığın dibine ne kadar bir sürede ineceğini, hatta inip inemeyeceğini, başarsa bile neyle karşılaşacağını bilmiyordu. Burada başına bir şey gelse yapılabilecek hiçbir şey yoktu, yardımına kimse gelemezdi, yapayalnızdı. Üstelik artık gücü tükenmişti, terliyordu; elleri de yaralanmış, kan içinde kalmıştı. Deli gibi tırmanmaya başladı yukarıya, yapabileceği bu kadardı işte, vazgeçip geri dönüyordu. Gücü ve yeteneği ancak bu kadarına yetmişti ama ipe ulaşmaya yetebilecek miydi bilmiyordu, soğuktan tüm vücudunu kımıldatmakta güçlük çekiyordu; el ve ayak parmaklarıyla, dudakları, burnu ve kulakları uyuşmaya başlamıştı bile çoktan. Orada biraz daha kalsaydı kendisi için çok tehlikeli olacaktı. İpi tuttuğunda, başarabildiğine kendisi de şaşırdı. İpi beline bağladı, birkaç kez salladı. Kendisini yukarıya çekmeye başladılar, o da yine tutunarak, çıkıntılara basarak yukarıdakilerin yükünü hafifletmeye çalışıyordu.

Sonra birden sağ tarafında belli belirsiz bir ışık gördü sanki, gözlerinin ve beyninin bir oyunu muydu bu ona? Düş görüyordu herhalde. Farkında bile olmadan urganı

(54) Buymak: Donmak.

yeniden salladı, bir iki arşın yükseldikten sonra, durdu. Çıkıntılardan destek alarak ışığa doğru yaklaştı, az önce aşağıya doğru inerken fark edememişti demek ki. Uçurumun yüzeyinden içeriye giren bir tünel vardı. Tutunarak tünelin girişine çekti kendisini, yüzüne temiz bir hava vurdu. Artık daha rahat nefes alıyordu. Ve ışık... İlerde güçlü bir ışık vardı, sürünerek ilerlemeye başladı. Uzun bir süre süründü, yaklaştıkça ışık ve temiz hava artıyordu. Tünelin sonuna vardığında şaşkınlıktan küçük dilini yutacaktı neredeyse, yüzüstü uzanarak ve hayranlıkla içeriye izleyerek bir süre dinlendi; karşısında muhteşem bir görüntü vardı.

Sonra arkasını dönerek aşağıya sarktı, yüzeye tutunarak inmeye başladı. Ara ara aşağıya bakıp yüksekliği kontrol ediyordu, kendisini sakatlamayacak kadar azaldığını düşündüğü bir mesafeden bedenini hafifçe geriye iterek atladı. Önce ayakları yere değdi, dengesini yitirerek kalçalarının üzerine düştü.

Gül Bahçesi

Adın dilime mühür,
Yüreğime kilit,
Kimselere söylenmeyecek.
Gönlümde gizli bir sır,
Söylencesel bir gül bahçesi.

Olabildiğine geniş, akıl almaz büyüklükte ve güzellikte söylencesel bir gül bahçesi idi burası, tıpkı şairin sözlerindeki gibi. Bahçede uzun bir süre şaşkın şaşkın dolaştı.

Kendisini cennette sandı; tüm yorgunluğu kayboluyor, içine bir enerji doluyordu. Ötedeki bir bulaktan⁵⁵ duru bir su akıyordu, yanına varıp kana kana içti. Başını suyun altına soktu, dirseklerine kadar kollarını yıkadı. Çevresine bakındı. Her tarafta kıvı, ak, gökçe güller açmış, bahçeyi rengarenk boyamışlardı sanki; lalelerden oluşan tarhlar çizgiler halinde alabildiğine uzuyordu. Ağaçlara pençeleriyle yavaş yavaş tırmanan, o güne kadar hiç görmediği kısa boylu, ayıya benzeyen bir hayvan dikkatini çekti. Bir süre onu izledi; ne kadar sakindi, dünyada hiçbir derdi tasası yokmuş gibi. Başka bir tarafta renkli, şişkin gagası kafasıyla orantısız bir biçimde büyük olan bir kuş gördü, o da bir dalın üzerine tünemiş çevreyi izliyordu. Ağaçların üzerinde her renkten papağanlar uzun kuyruklarını sallayarak ya eşleriyle ya da tek başlarına bekleyiyorlardı. Düzenli ve bakımlı bir yerdi, insan eliyle yapılmış olduğu belliydi. Çeşmeden akan su, ağaçların ve çiçeklerin arasında dolaşarak, ilerideki bir çukurda kaybolup gidiyordu. Değişik bitkiler, küçük büyük çiçekler her tarafa yayılmıştı. Bir yerde küçükçük ağaçlar dikkatini çekti, gerçek birer ağaçtılar ama boyları çok kısaydı. Bir iki karış boyunda olanları, bir arşına yaklaşanları vardı, en büyüğu bel hizasını geçmezdi. Buraya nereden, nasıl ve niye geldiğini kısa bir süreliğine de olsa unutmuştu; mağaranın duvarlarına tırmanan geniş yapraklı asmardan, iri, yeşil ve kara üzümle sarkıyordu salkım salkım, ileride uzun sarı muzlar hevenkler halinde büyümüşlerdi

(55) Bulak: Pınar, çeşme.

ağaçların üzerinde, incir ağaçları çok kollu gövdelerini yayarak meyvelerini sarkıtıyorlardı. Rengarenk kuşlar şarkırken, çiçeklerden inanılmaz keskin kokular yayılıyordu her yana. Yine aynı şairin dizeleri geldi aklına;

Keskin bir gül kokusu

Fıskırıyordu

Kesilmiş atardamarından

Gecenin.

"içerisi nasıl aydınlanıyor?" diye düşündü kendi kendine, tamamen kapalı bir mekan gibi gözüküyordu burası. Geldiği tünelden zaten ışık girmesi mümkün değildi. Yukarılara, çok yüksekteki kayalık tavana baktı gayri ihtiyari, birer su oluğu büyüklüğündeki küçük deliklerden ışık süzülüyordu içeriye. Sadece ışık. Ne kadar yukarıya kadar çıkıyordu bu ışık olukları bilemezdi, belki de arkadaki dağların yüksek bir bölgesine kadar. Işık oluklardan doluyordu buraya; bu mağara da içine çekiyor, soğuruyordu, çorak toprağın suyu emdiği gibi.

Çevrede türlü türlü başka meyve ağaçları görünüyordu. Ve o güne kadar hiç görmediği, bilmediği daha pek çok çeşit meyve ağacı, hepsi yan yanaydı ve akıl sır ermez bir şekilde bu aynı iklimin içinde birlikte büyüyebiliyorlardı. Belki de ortam şartları sürekli aynı kaldığı, hiç değişmediği için mümkün olabiliyordu bu. Tomurcuklanmış, çiçeğe durmuş ağaçlar meyve vermiş olanlarla yan yana, onlar da yemişleri olgunlaşmış diğerleriyle kucak kucağaydı. Kim bilir ne kadar emek verilmiş olmalıydı burasını bu hale getirebilmek için. İşte dışarıda gördükleri güvercinler de

buradan az önce gelmiş olduğu tünele geçiyorlar, oradan da dışarıya çıkıyorlardı. Ak üzerine gök renkli bu kuşların birkaç tanesi ileride, bahçenin ortalarındaki büyükçe bir zeytin ağacının dallarına kondular. Bu görkemli sivri yapraklı ağacın dallarını zeytinler taramıştı.

Neden sonra bu büyük bahçenin başka bir köşesinde çıkış gördüğünde, burada bulunuş amacını anımsadı. Eğer o kapıyı görmese sanki sonsuza dek burada kalacakmışçasına kendisinden geçmişti. Kendi kendine kızdı, gezmeye gelmemişti. O tarafa yönelerek bir süre yürüdükten sonra dışarıya çıktı; uzun bir koridoru geçti, duvarlara sağlam meşaleler dizilmişti belirli aralıklarla. Kaya yontularak düzleştirilip bir duvar görünümü verilmiş, üzerlerine çeşitli hayvan figürleri kazınmıştı. Bir tanesinde koca bir öküz elindeki mızrakla saldıran bir savaşçı betimleniyordu. Bu resimler sanki yüzlerce yıldır buradaymış gibi eskiydiler. Bir başka resimde ise, başı iri, kocaman gövdesinin önü arkaya doğru daralan, ince belli ak bir köpek çizilmişti. Koridorun sonuna vardığında süslü, taş kemerli bir kapıdan geçti.

Karşısındaki inanılmaz büyüklükte, geniş ve yüksek tavanlı bir salon buldu. Bomboştur burası, sadece iki yanda sırayla dizilmiş kapılar vardı. Onlarca, yüzlerce kapı... Kapıların önünde pars, kaplan ve kurt heykelleri görünüyordu. Yukarıya doğru bir baca gibi çıkan ve çok hafif eğimi olan dimdik ve geniş bir boşluk gördü yüksek tavanda; oradan içeriye kıvılcımlar saçarak, şerareler oluşturarak dolan bembeyaz ışık insanın gözünü kamaş-

tırıyordu. Bu koca salon sütunsuz, direksiz çökmeden nasıl duruyordu böyle, akıl almaz bir şeydi, cadırlar bile direksiz ayakta duramıyordu. Belli ki burası da dağın altına gömülü devasa bir mağaraydı. Ama burada kimler yaşamıştı veya hala yaşayan var mıydı acaba? Böylesine büyük bir yerde herhalde, tek gözlü yelbeğenler yaşardı, onların evi olabilirdi burası ancak.

Sonra kapılara yöneldi, her birinin anahtarı yanında asılıydı. Belli ki buralara kimsenin gelemeyeceğinden emindi ki bu gizemli mekanın sahibi, o yüzden rahat davranmıştı. Kapıların üst pervazlarına tutunmuş kartal ve doğan heykelleri, başlarını aşağıya doğru uzatıyorlardı sivri gagalarıyla, sanki içeriye girmek isteyenleri tehdit ederek uyarırcasına; böylesi bir şeye yeltenenlerin başlarını delerek, beyinlerini yiyecekmiş gibiydiler ve gözlerinde ürkütücü, kızgın ifadeler vardı gerçek gibi duran bu kuş heykellerinin. Rastgele bir kapıya yaklaştı, anahtarı duvardan alıp kilide soktu ve çevirdi, karşısına ne çıkacağını bilmiyordu. Kapıyı yavaş yavaş iterek araladı; bir eli kılıcındaydı. Sonuna kadar açtı, içerisi düzensizce yığılmış kitaplarla doluydu ağzına kadar. Kurtlar tarafından kemirilmiş, yıpranmış, dağılmış, sararıp bozarmış kitaplar, toz içindeydi; bir kitap mezarlığı gibiydi burası. Bir sonraki kapıyı açtı, yine kitaplarla karşılaştı; onlar da aynı şekilde doldurulup kaderlerine terk edilmişlerdi. Yoğun, küflenmiş, eskimiş kağıt kokusu vardı bu odada; ilk girdiği odada bu kadar keskin değildi koku. Kim, neden doldurmuştu bunları bu odalara kitapları, akıl karı değildi,

çok rahatlıkla büyük bir kütüphane oluşturabilecek kadar yapıt vardı.

Daha sonraki kapının ardından, altından, gümüşten, değerli taşlardan yapılma eşyalar çıktı; bardaklar, tepsiler, tabaklar, heykelcikler, süsler... Bunlar da tıpkı kitaplar gibi düzensizce, sanki yığılarak doldurulmuşlardı içeriye. Açılan kapıların ardından mücevherler, kıymetli bezekler, inciler, elmaslar çıkıyordu. Kimi odalar mücevheratla, kimileri kitaplarla doluydu, başka hiçbir şey yok gibiydi burada. Nereden, nasıl bulunup kim tarafından doldurulmuşlardı buralara, anlaşılabilecek şey değildi. Amaç neydi? İki yanda diziler halinde kapılar vardı, bunların tamamını açmak uzun sürecekti, o yüzden sonlara yakın bir yerde görünen koridora yöneldi, o kısmı da gözden geçirdi; mutfak, bir iki tane yatak odası, ayakyolu, banyo ve yiyecek dolu ambarlar vardı. Odalardan birisi büyük ve şatafatlıydı, tıpkı varıl bir tüccarın veya nüfuzlu bir Bey inki gibi. Ambarlara yakın bir yerde bulunan bir oda ise çok daha basit görünümlüydü; bir yatak, bir masa sandalye ve tahta bir dolap... Demek ki burada yaşayanlar vardı, eli gayri ihtiyari belindeki hançere uzandı sanki bir tehlike belirmiş gibi, çünkü eğer öyleyse, o insanların güvenilirliğinden emin olamazdı, hele de böyle bir yerde. Diğer odalarsa henüz boştu. Tekrar salona döndü, kapıları açarak odaları kontrol etmeye başladı yeniden. Karşılaştığı manzara, bulduğu şeyler hep aynıydı.

Odanın birisinin anahtarını, yanındaki çividen alarak kapısını açtı bir kez daha; yine değerli eşyalarla veya çürü-

meye terk edilmiş kitaplarla karşılaşacağını düşünüyordu. Kapıyı itti... O anda nefesi kesildi, eli ayağı titredi.

Orada zaman çarkının dönüşü durdu, mekan eriyip kayboldu. Kim olduğunu unuttu, yeni bir kimliğe ulaştı. Akıl denen o bağdan kurtuldu. Karşısında güzel mi güzel bir kız duruyordu. Güzel miydi gerçekten? Yoksa kendisine mi öyle görünüyordu? Kim bilir? Yanında kapı açıldığında birbirlerine korkuyla sokulan iki nedimesi ile oturmuş gergef işliyordu. Genç kız da titredi, elindeki gergefyere düştü. Onun şaşkınlığı, karşısındaki bu delikanlıdan kat kat fazlaydı. Batur içeriye doğru birkaç adım girerken, o da oturduğu sandalyeden kalkıp gerisin geri gitmeye başladı, ayakları korkuyla çekiyordu kendisini odanın arka tarafına doğru farkında olmadan. Sanki hayatı boyunca hiç insan görmemiş gibi ya da korkunç bir varlığa rastlamışçasına geri geri gidiyordu ayakları, sebebini çözemediği bir korku duymuşlardı kendisine karşı. Kızların korktuğunu gören Batur durdu, etrafa göz gezdirdikten sonra, öndeki kıza;

- Kimsin? diye sordu.

Yirmi iki-yirmi üç yaşlarında ancak olan kız, afallamış bakıyordu, onun bu durumunu gören Batur da şaşırdı; anlam veremiyordu, belki de bir düşman sanmıştı. Gelmesinden endişe ettiği bir düşman... Bir şeyler söyleme gereği duyarak;

- Korkma, dedi; Benden sana zarar gelmez.

Baktı ki kız hala susuyor, birkaç adım atarak yanına biraz daha yaklaştı. İkisi de karşısındakini kollayan birer

savaşçı gibi hareketlerini ve davranışlarını gözleyerek temkinli davranıyordu. Batur avını ürkütmek istemeyen bir avcı gibi bu ceylana yaklaşıyordu. Yukarıya doğru kal-kık burnu, hafif çıkık çenesi, dağılmış zülüfleri, kapkara kaşları ve pembe dudaklarıyla büyülemiş gibi çekiyordu delikanlıyı kendisine doğru kız; dal gibi uzun ince boyu, kuğu gibi ak ve uzun boynu ve düzgün vücudu aklını başından alıyordu Batur un.

Genç kız öylece bakıyordu sadece, korkmuştu ama ilk şaşkınlığı atlattıktan sonra, soğukkanlılığını yeterli düzey-de korumayı başarabiliyordu arkasına saklanmaya çalışan kızların aksine. Karşısında bir delikanlı duruyordu. Erkek denilen insan cinsini bir tek çocukluğundan hatırlıyordu, bir de odalarına yemek getiren o yaşlı adamdan. Bir de rüyalarından... Ama bu farklıydı, işte karşısında kanıyla canıyla duruyordu; bir iki adım ötesindeydi, elini uzatsa dokunabilirdi. Yıllardır bu odada bastırılmış olan, ket vurmak zorunda kaldığı tüm duygular ve dürtüler bir anda ve hep birlikte devinmeye başlıyordu.

Batur Han;

- Adın ne? diye sordu bu kez.

Kız duraklayarak bekledikten sonra, artık kendisine de yabancı gelen bir sesle;

- Sevcen, dedi.

Evet, karşısında hemcinsi olmayan birisi duruyordu. Tüm vücudunu bir sıcaklık kapladı, dalga dalga tüm be-denine yayıldı. Yüzüne kan yürüdü, gül gibi kıpkırmızı kesildi yanakları. Ruhu deniz gibi dalgalanıyordu.

Gözlerinden birbirlerinin ruhlarına aktılar. Orada kaldılar, zamanın gelmiş ve gelecek tüm lahzaları o an oldu; mekan kayboldu, her yer boşluğa boğuldu. Aşk oduyla yandılar, o anda, o ortamda birbirlerine tutsak oldular. Yok oldular, yeniden doğdular. Hayat aşka kesti, aşk yaşamın kendisi oldu. Korku sevgiye, sevgi korkuya döndü. Anladılar, yanmanın ne demek olduğunu; yandılar, kül oldular, kendi küllerinden yeniden doğdular. Birbirlerinde kayboldular.

Aşkı anladılar, o karanlıkta yolunuzu gösteren ışıktı, yolunu yitirmiş dünyada önünüzü görmeyi sağlayan kılavuzdu; insanı insan yapan şeydi aşk. Önce özgür kalmak, sonra kendi istenciyle tutsak olmaktı. Kaybettiğinizde, insanlığınızı kaybettiğiniz kavram... Varlığını başka bir varlıkta eritmek, tek beden, tek yürek olmaktı. Aşk insanı insan kılan şeydi, tutunacak daldı; peşine düşülecek, aranacak, uğruna mücadele edilecek kutsal bir davaydı.

Batur Han kızın yanına vardı, o da artık kaçmıyor, öylece bekliyordu. Delikanlı genç kızın elini tuttu, elleri kaynaştı, tek el oldu; alev alev yanan iki el birbirine kenetlendi. Kalp dile geliyor, bilinç aracısız koyuyordu kendisini ortaya. Anlıyorlardı, bu anın zaten hep var olduğunu; bu an için yaratıldıklarını. Birbirleriyle karşılaşacaklarını zaten bildiklerini anlıyorlardı, bu anı yaşadıklarını anımsıyorlardı. Kapılar açılıyordu, evrene karışıyorlardı, eriyip kayboluyordu varlıkları daha büyük bir varlığın içinde. Av avcıya dönüşüyor, av avlanmaktan memnun oluyordu.

Güzel bir düştün sonra zorla yataktan kalkan birisi gibi,

Batur Han da kendisini zorlayarak;

- Benimle gelecek misin? diye sordu.

Kız utanarak, evet anlamında başını salladı. Sonra ekledi;

- Artık yollarımız birleşti.

Artık yolları birleşmiş, yazgıları kesişmişti. Ama kız korkuyordu, dışarıda hatırlamadığı, bilmediği bir dünya kendisini bekliyordu; koparıldığı, kendisinin olmayan, içinde yaşamadığı, yaşadığı kısımlar bir düş zamanına dönüşmüş olan dünya... İnsan alıştığı şeyleri, alıştığı yerleri bırakmakta güçlük yaşar, çünkü o durum sonsuza dek devam edecekmiş gibi bir oyun oynar bilinci kendisine.

- Önce buradan çıkalım, sonra anlatırsınız burada neler olup bittiğini dedi Batur. Alacak bir şeyiniz varsa çabucak alın, diye devam etti.

Genç kız sadece burada kaldığı süre boyunca nakış nakış işlediği ve artık odanın yarısını doldurmuş gergeflerden bazılarını, seçtiği en iyilerini aldı. Daha da başka bir şey yoktu almak istediği. Odadan dışarıya çıktılar, ayrılırlarken kız bir an duraksadı. Batur kızın gözlerinin içine baktı, onu anlıyordu; kolundan tutup usulca çekerken;

- Gel, korkma, dedi.

Büyük salon tüm ıssızlığıyla karşılarındaydı, genç kız bunca zamandır buraya bile ilk kez çıkıyordu. Kafasında bir hayal belirdi, buraya yıllar önce geldiği günü hatırladı. Titriyordu. Nedimeler de birbirlerinin kollarına girmişler, vahşi hayvanların karşısına bırakılan korumasız avlar gibiydiler; ya da öyle davranıyorlardı farkında olmadan.

Sanki bir saldırıya uğrayacaklarmışçasına tedirgindiler; önlerindeki hanımlarının arkasına sığınarak ilerliyorlardı.

O sırada bir böğürme sesi duyuldu, tıpkı boğazlanan develerin çıkardıkları homurtuya benziyordu ve Batur bu sesi tanıyordu. Kızlar onun arkasına saklanmaya çalışıyorlardı. O ise sesin nereden geldiğini anlamaya uğraşıyordu sağa sola bakınarak. Odadaki ışık azalmıştı ve içeriye kımıldayan gölgeler vuruyordu, tıpkı bir çocuğun, mum ışığının karşısında eliyle oluşturup duvara yansıttığı şekiller gibi. Homurtu artarken anladı; ses yukarıdan, tavandaki bacaya benzeyen uzun boşluktan geliyordu. Ve yaklaşıyordu. Kızlara tekrar odalarına girmelerini ve ne olursa olsun, kendisi onları çağırana kadar dışarıya çıkmamalarını söyledi. Onlar da tereddüt içinde ama mecburen denileni yaptılar. Biraz önce korkarak çıktıkları odaya geri dönmek istemiyorlardı artık, geriye dönmek değil ileriye gitmek istiyorlardı. O anda gerçekten iliklerine kadar anladılar ki, o oda artık onlara ait değildi, kendileri de oraya ait değildiler. Ömürlerinin geri kalanını geçirecekleri yer burası değildi.

Kızlar kapıyı kapatırken, Batur da kılıcını çekiyordu.

Kapı gıcırdadı. Nedimeler istem dışı olarak Sevcen'in arkasına saklandılar ama kapı tamamen açıldığında derin bir rahatlama duyarak tuttukları nefesi bıraktılar. Karşı-

larındaki Baturdu; üzeri kana bulanmıştı ve sol kolunda bir yara görünüyordu, elindeki kılıcı da kıpkırmızıydı. Neredeyse iki üç saat kadar süren mücadele bitmişti en sonunda. Kızlar o süre boyunca dışarıdan, yüreklerini ağızlarına getiren, kulakları sağır edencesine güçlü böğürtüler, bağırışlar duymuşlardı. Ama nihayet bitmişti.

Sevcen hemen sevgilisinin yanına koştu;

- Yaralı mısın? dedi; Bir şeyin var mı?
- Önemli bir şey yok, merak etme, diye cevapladı.
- Orada ne oldu?
- Çıktığınızda görürsünüz ama endişe etmeyin, artık her şey yolunda.

Kızlar odadan bir kez daha çıkıyorlardı hep birlikte ama bu kez korkarak değil. Ancak gördükleri manzara karşısında tüyleri diken diken olacaktı. İrkildiler, yerler kan gölüne dönmüştü ve yüzlerine tabandan bir sıcaklık vuruyordu buğu gibi. Kanın buğusuydu bu. Birbirlerine sokularak geri çekildiler. Heykellerle süslü bu geniş salona bugün son kez bakıyorlardı ve bir daha da asla görmeyeceklerdi.

Buradan çıkacaklardı ama Batur'un kafasında bir soru daha vardı. Salonun diğer ucundaki büyük kapalı kapı... Diğerlerinden daha büyük olan ve önünde iki tane kocaman aslan heykeli bulunan kapı... Bu soruyu da açıklığa kavuşturmadan çıkamazdı, onu açıp içeride ne olduğunu görmesi gerekiyordu.

Yerlerdeki artık pıhtılaşmaya başlamış ve kızıl bir ateş gibi her yanı kaplayan kan midelerini bulandırıyordu

kızların. Batur onlara dönerek;

- Siz burada bekleyin, dedikten sonra kapıya doğru yürüdü.

O kapıya doğru giderken, kızlar da geri geri çekilerek duvara yaslandılar. Batur kapıya vardı ama bu kez anahtarı duvarda yoktu. Kapı sert meşe ağacından, bütünüyle işlemeli ve yekpareydi. Eliyle kulpunu tutup açmaya çalıştı ama kilitliydi, sağa sola bakındı ama hiçbir şey göremedi. Kapının üzerinde kurt başı şeklinde iri bir tokmak vardı, onu vurdu, sanki kapı kendiliğinden açılacaktı veya içeriden birisi açacaktı gibi anlaşılmaz bir hisle. Elinde olmadan yapmıştı bunu, elbette ki açıldığı falan yoktu. O sırada bir bağırma sesi duydu arkasından; "Burada!" diye. Bu nedimelerden birisiydi ve eliyle yerdeki kesik başı gösteriyordu. Koşarak yanına geldi, gerçekten de boynunda sallanan zincirin ucunda bir anahtar asılıydı, anahtarı çekip çıkararak aldı ve odaya yöneldi.

Anahtarı kilide sokup çevirdi, kapıyı açtı. Bembeyaz boyanmış olan oda bomboştı. Yan tarafta bir masa vardı, başka da hiçbir şey yoktu. İyice göz gezdirdi, ama bir şey bulamadı. Oysa... Elmanın burada olabileceğini sanmıştı.

Odadan çıkıp kızların yanına vardı, birlikte salondan dışarıya yöneldiler. Koridoru geçip o rüyalardan çıkmış gibi görünen bahçeye geldiklerinde, üç kız da artık önlerinde yepyeni bir hayatın kendilerini beklediğini anlamışlardı. Her şey geride kalacaktı, en azından o boğucu oda bundan sonra yoktu artık, şimdi cennetten bir

köşede duruyor gibiydiler. Onca yıl durdukları o oda ne kadar da yakındı buraya; burunlarının dibindeydi ama yıllarca orada kapalı kalmış, yanı başlarındaki şu gülis-tanı dahi görememişlerdi. Pınarın başına vardıklarında Batur kollarındaki ve yüzündeki kanı yıkadı, elleriyle ovalayarak temizledi. Kılıcını da suya tutarak üzerindeki kanı tazyikli suyun altında akıttı. Kızlar da aynı şekilde ellerini ve yüzlerini yıkadıktan sonra kana kana su içtiler, tüm bu gördüklerine inanamıyorlardı.

Batur Han çok yorgundu ve dinlenmek istiyordu ama öteki taraftan burada daha fazla kalıp riske girmek de istemiyordu; ne olacağı, başlarına başka ne geleceği belli değildi içeride kaldıkları sürece. Ancak kızları böyle hayran hayran dolanırken çekip koparmak da istemiyordu bu mutluluktan. Onlarsa çiçeklere bir arı gibi konuyor-lar, birinden diğerine uçuyorlardı, meyveleri koparıp yiyorlardı iştahla. Kendisi de bir ağacın altına oturup onları seyrederek yorgunluk attı, gülümseyerek baktığı bu manzara karşısında, burada zamanın nasıl geçtiğini anlamıyordu insan.

Artık gitme vakti geldiğini düşünerek kızlara seslenip yanına çağırdı. Bahçeden çıkıp tünele tırmandı ve sürü-nerek ilerleyip sonuna vardığında yukarıdan sarkan ipin ucundan yeteri miktarda keserek geri dönüp bahçeye sar-kıttı, böylece kızların yukarıya çıkabilmelerini sağladı.

Batur önce çakır gözlü nedimelerden birisini bağlayıp yukarıya gönderdi, kız yavaş yavaş gözden yitti. İp geri geldikten sonra da diğer nedimeyi bağladı, bu diğerine

göre çok daha korkaklaşmıştı yıllarca içeride kapalı kalmaktan, kızcağız yukarıya çıkarken, aşağıya düşeceğinden korkarak bağırıyordu.

Ardından ip yeniden göründü bir süre sonra. Sıra Sevcen'e gelmişti. Kız;

- Önce sen çık, dedi.

- Delirdin mi sen? Seni burada bırakıp niye yukarıya çıkayım? diye karşılık verdi Batur şaşkınlık içinde.

Kız bir süre suskun bekledikten sonra;

- Sen dediğimi yap, dedi.

- Seni burada bırakıp yukarıya çıkamam, olmaz öyle şey dedi sevgilisi.

- Önce sen çıkmazsan yukarıdakiler seni burada bırakıp kaçarlardı, dedi.

- Niye bıraksınlar? Beni burada bırakacakları ne düşmanlıkları var? Ha önce ha sonra, bırakacak olsalar şimdi de bırakırlar.

Kız daha başka bir şey diyemedi, ama nedeni biliyordu. Neden kendisiydi, güzelliği.

Batur ipin ucunu kızın beline bağladı. O sırada Sevcen aklına bir şey gelmişçesine elini saçlarının arasına attı. Kulağının üzerindeki bir tutamı loş ışıktaki kısıracak gözlerinin önüne yaklaştırdı, sonra aradığını bularak saçından bir tel kopardı, ardından da rastgele bir tane daha kopardı ve;

- Bunca yıldır o odada anladığım bir şey var ki, o da geçen bunca zamanın saçımdaki tek bir teli ağartmaya ancak gücünün yettiğidir. Başka bir ak tel göremedim ben saçımda, o da şu an senin elinde duruyor. Tüm dert-

lerimi o telde ağartıp senin ellerine bırakıyorum, bunca yılı senin avuçlarına bırakıyorum. Diğeriyse kapkara duran saçlarımın sadece bir teki... Ömrümün bundan sonrasını da sana armağan ediyorum. Darda kalırsan bu iki tele bak, beni anımsa. Karşına ak ve kara hep çıkacak bunu unutma, neyin ak neyin kara olduğunu doğru anla. Önce onu anla, sonra doğru karar ver. Kendini şaşırma, ümitsizliğe asla kapılma, doğru bildiğin yolda yürü. Ama her zaman ak olana tutun, dedi.

Sonra bir bohça haline getirip bağlamış olduğu gergef işlemelerinin içerisinden birisini çıkardı, nakışlı bir mendilin içine saç tellerini koyup sevgilisine verdi. Boynuna sarıldı, gözlerinden tek damla yaş düştü; inci tanesi gibi, iri, tek damla yaş.

Batur Han pek de bir şey anlayamamıştı ama; "Peki," diyerek aldı bu iki telin bulunduğu mendili.

Sonra ipi bir kaç kez çekiştirerek salladı, tekrar sarıldı sevgilisine, o yukarıya doğru çekilirken yeni kavuştuğu bu sıcak kollardan ayrılmak istemiyordu ama mecburdu. Kız yavaş yavaş gözden kayboldu, arkasından hasret ve özlemle baktı, sanki aradan onca yıl geçmişçesine.

Delikanlı bir süre bekledi fakat ip geri gelmiyordu; belki bir şeylerle uğraşıyorlardı veya iplerin düğüm yerlerini falan kontrol ediyorlardı.

Sonra ipin ucu göründü. Geliyordu... İp geliyordu, fakat çok hızlıydı ve sanki yayından boşalmış zemberek gibiydi. Anladı; evet, ip aşağıya düşüyordu, elini uzatıp tutmaya çalıştı ama başaramadı mesafe fazla açık olduğu

için. Aşağıdaki boşluğa bakakaldı. Urganla birlikte aşağıya yuvarlanan bir taş gözünün önünden ağıp gitti, sanki bir göktaş gibi. Bütün ömrü boyunca gözünün önünden bir şeyler ağıp gitmişti o taş gibi, kendisi de aynen şimdi olduğu gibi hep seyretmekle yetinmişti.

Batur Han, anlayacağını anlamıştı; sevgilisi haklı çıkmıştı, üstelik dünyayı görelî yarım gün bile olmamış bir kız, o dünyayı kendisinden daha iyi tanımıştı. Ve o dünya şu an başına yıkılmıştı, tanıyamadığı, anlayamadığı bu yerküre, üstündeki gök kubbeye birlikte üzerine çöktü tüm ağırlığıyla. Bu çukurun dibinde kaldı; belki de öleceği için değil, birincisi sevgilisini bulduğu anda kaybetmekten, ikincisi de ağabeylerinin kendisine böyle bir şeyi yapabilmış olmalarından dolayı. Artık yenilmişliği tüm hücrelerinde hissediyordu, yaşadığı ömür kadar bir ömür daha yaşlanmıştı. Öfkeden deliye dönüyordu, nasıl yapabilirlerdi bunu kendisine? Nasıl olabilirdi böyle bir şey? Anlayamıyordu. Onlar kardeşleriydi... Ama artık değillerdi. Tanımadığı yabancılardan hiçbir farkları kalmamıştı artık. Başından aşağıya kaynar sular dökülüyordu sanki. Tünelin ağzından aşağıya, uçurumun dipsiz karanlığına baktı, hayat şu an kendisine bu kuyu kadar dipsiz, karanlık ve anlamsız görünüyordu.

(I. BÖLÜMÜN SONU)

YEDİGER

   SARGUN EMMI, OTURDUĞU SEDİRİN ÜZERİNDE
bacağını bir diğerinin altına katlayarak toparlandı, çevresindekilere bir göz attı. Bugün köy odasındaaydılar ve civar köylerden iki korucu da konuklarıydı; adamlar öyle yorgundular ki, oturdukları yerde uyuyorlardı. Arada bir önlerine düşen kafalarını tekrar kaldırıyorlardı. Odadaki köylülerden birisi, tarlasına muşallat olan bir k stebekten yakınıyordu. Toprağın altında açtığı tünellerden ilerleyip bitkileri kemirip bitiriyor, kurutuyordu ama kendisi bir Şey yapamıyordu bu k r hayvana karşı.

Odanın ortasında duran bakır mangalın üzerindeki bir cezvede kahve piŐiyordu, mangalın sivri tepeli kapağıysa yerde, yanında duruyordu. Kahveyi piŐiren  ocuk;

— Bu kahve yalnız Sargun Emmi'ye ama iki    fincan

daha çıkar belki, isteyene veririm. Ama ondan gayrı yok, dedi.

Koca Sargun kahvesini yudumladıktan sonra;

- İsterseniz bugün bir değişiklik olsun, farklı bir şey anlatayım sizlere önce, dedi.

İki kardeş karşıda görünen varsıl obanın süslü çadırlarına hayranlıkla bakarak oraya doğru yürürlerken obanın içerisinden yanan ateşlerin dumanları yükseliyordu. Sağa sola gidip gelen, çalışan insanlar, iş gören kadınlar, oynayan çocuklar görünüyordu. Çadırlar çok geniş bir alana yayılmıştı. Yakınlarda, başlarındaki sığırtmaçların güttüğü bir büyükbaş hayvan sürüsünden sesler duyuluyordu ara sıra, ama yılmayı göremiyorlardı etrafta.

Kardeşler çadırların arasından geçerek en büyüğünün olduğu tarafa çevirdiler yönlerini. Yan yana yürürlerken de, çevreyi dikkatle inceliyorlardı. Çadırın önüne vardıklarında girişin üzerinden öne doğru uzanan sayvanın⁵⁶ altında oturan oba Bey ini gördüler, yerdeki saman dolu kilim yastıkların üzerinde oturuyordu. Yanında, bellerindeki hançerleri ışıldayan birkaç adamı, kendisini bekliyorlardı. Giyimleri kuşamları yerlerinde bu iki genç, esenlik dileyip, Bey le görüşmek istediklerini söylediklerinde yanındaki adamlar tarafından buyur edilip içeriye alındılar. Bey de sayvandaki yerinden kalkıp onlarla birlikte çadırın içine

(56) Sayvan: Tente, gölgelik.

girdi. Söze güler yüzlü Bey;

- Deyin hele ağalar ne görüşmek istersiniz? diye başladıktan sonra yanındaki adamlardan birisine dönerek; Söyleyin de ayran getirsinler, diye devam etti.

Asık suratlı denecek kadar ciddi duran genç dışarıya çıkarak sağ tarafa dönüp arkaya dolandı, çadırın dışından ayak sesleri duyuluyordu. Ortasında, üzerine hayvan figürleri işlenmiş bir direk bulunan çadırın içerisine, renkli ve bakışlımlı şekillerle dokunmuş kilimler serilmişti, içeride bir buhurdanlıktan kaynakayan tütsünün kokusu insanın ciğerlerine kadar işliyordu. Söze, adete uygun olarak büyük kardeş girdi;

- Bize at lazım; iyisinden iki aygırla, birkaç tane de kısarak. Sizde at bulunabileceğini düşünerek geldik buraya.

- Bizde at çok, satarız elbet, dedi Bey.

- Yalnız, bugün atları görür beğeniriz, yarın da size altın mı isterseniz, akça mı istersiniz bedelini getiririz, hayvanları da alır gideriz. Malum, üzerimizde o kadar parayı taşıyamıyoruz.

- Hay hay, size nasıl uygun düşerse... Ama en fazla üç dört gün daha buralardayız, sonra obayı toplayıp, çadırlarımızı söküp yola çıkacağız.

- Yok biz o kadar uzatmayız, hemen yarın hallederiz.

Kısa bir sessizlik oldu, o arada küçük kardeşi büyüğünün gözüne baktı; o da tamam, der gibisinden başını salladıktan sonra;

- Bize müsaade, kalkalım artık, dedi.

- Müsaade sizin ama ayranlarınızı için de öyle kalkar-

siniz, böyle kuru kuruya ağırlamak olmaz konuğu.

Kardeşler birbirlerine bakıp; olur, der gibisinden başlarını sallayarak onayladılar. Biraz daha bekledikten sonra içeriye iki kız girdi. Birisinin elinde testi vardı, diğeri ise tepsiyle bardakları getirmişti. Kızlar içeriye girerken kafasını hafifçe kaldırıp bakan ağabey çarpılmışa döndü. Ama başını yeniden Bey'den tarafa çevirdi. Elinde testi olan kız bardaklara ayran doldurdu, diğeri ise konuklara uzattı; ayranı almak için kafasını kaldırdığında küçük kardeşi de beyninden vurulmuştu. Birbirinin tıpatıp aynısı iki kız karşılarındaydı ve gözlerine dünyanın, hatta gelmiş geçmiş çağların en güzel kızları orada duruyormuş gibi geliyordu ikisine de.

Anaları arka çadırdaki hizmetçileri su getirmeye yollamış olduğundan gönderecek kimseyi bulamamış, o yüzden de yaptığı ayranı kızlarının eline tutuşturup çadıra salmıştı ikisini de; bugün obada öyle çok iş vardı ki, kimse hiç bir şeye yetişemiyordu.

Kızlar birbirlerine öyle çok benziyorlardı ki, şaşkınlıkları yüzlerine vurmuştu kardeşlerin. Durumu anlayan Bey, yine gülümseyerek;

- Niye bu kadar şaşırdınız, ikizler işte, dedi. Kızlarım... diye ekledi.

İki kardeş de, testinin dibini bulana kadar kızlara ayran doldurtup içtiler, ikizler de birbirlerine bakıp gü-lümsüyorlar, arada sırada babalarını kontrol ediyorlardı gözlerinin ucuyla. Arada kızlara bakıyorlardı. Ama artık oturma bahaneleri olan ayranın sonuna geldiklerinde,

mecburen izin isteyip kalktılar. Yarın geleceklerini söyleyerek ayrılıyorlardı ki, Bey;

- Ee, atları görecektiniz hani? dedi.

Atı falan düşünecek halleri kalmamıştı, kafalarının içi boşalmıştı sanki. Beyin yanlarına taktığı bir adamla birlikte giderek, etrafı eğreti çitlerle çevrilmiş olan bir alanın içindeki atlara baktılar. Geri dönerlerken büyük kardeş, bulaşıkları yıkadıktan sonra dönmekte olan kızların ellerindeki testiyle bardakları mutfak çadırına bıraktıktan sonra girdikleri kendi çadırlarını gördü. Yanlarındaki gençle esenleştikten sonra obadan ayrıldılar.

Kardeşler yola çıktıklarında, ikisi de, kendi içlerinde yine kendileriyle konuşarak, yürüdüklerinin bile farkında olmayarak ilerliyorlardı; ayakları yürüyordu ama kafaları başka bir yerde duruyordu. Aşık olmuşlardı. Hangisi hangisine aşık olmuştu, birini diğerinden nasıl ayırt edebilirlerdi, dışarıdan bakan birisi anlayamazdı, çünkü iki kız birbirinin tıpatıp aynısıydı. Ama aşık olan gönül, maşukunu buluyordu, mıknaş gibi etkisine kapılıp çekilerek ulaşıyordu ona. Suskunluğu bozan küçük kardeş oldu;

- Atlar ne olacak? Çalacak mıyız?

Ağabeyi uzun bir süre suskun kalarak, bayağı bir düşündükten sonra konuştu ama verdiği yanıt sorulmamış olan başka bir soruya aitti;

- Ben o kızı kaçıracağım.

- Hangisini? dedi kardeşi telaşla, yoksa kendisinininkine mi göz koymuştu ağabeyi diye korkuyordu.

- Ne bileyim hangisini?... Biraz sustuktan sonra devam

etti; Elinde testi olanı...

Ağabeyine belli etmeden, içinden derin bir oh çeken kardeşi;

- O zaman be de ötekini kaçırırım, dedi.

Yine suskunluk denizine dalarak, bir müddet daha gittiler. Büyük olan;

- Sen de az değilsin, dedi gülümseyerek.

Gülümsemişti ama kafasının içinde bin türlü soru uçuşuyordu şu an. Kendisinden çok da farklı bir durumda olmayan kardeşi de aynı şekilde, biraz da zoraki gülüm-sedikten sonra;

- Başaramazsak?... dedi; Acaba istesek vermezler mi?

- Doğru diyorsun, verirler. Gidince de deriz ki, biz bu yörenin en ünlü at hırsızlarıyız.

Kardeşi boynunu düşürüp başını önüne eğdi, hırsızlı-ğından ömrü boyunca ilk kez utanç duyuyordu; daha önce hiç sorgulamamıştı bile yaptığı şeyi. Ağabeyi biraz önce sorduğu sorunun yanıtını gecikmeli olarak verdi;

- Çalacağız tabii atları. (...) Onları çalarken kızları da kaçırırız. Her şey olacağına varır.

- Ya kızların bizde gönlü yoksa... Gönülsüz olmaz.

- Niye olmasın, sanki babalarının kendilerini vereceği başka bir adama gönülleriyle varacaklar. Hem görmedin mi bize nasıl baktıklarını?

Akşamüzeri diğer kardeşleriyle birlikte, yola bakan tepenin ardındaki küçük bir inin girişinde oturmuş planlarını yapıyorlardı. Bu kovukta kendilerini bekleyen öteki kardeşleriyle birlikte toplam yedi kişiydiler. Obaya,

Bey in yanına gidenlerin birisi en küçüğün bir büyüğüdü, diğeri de onun iki büyüğü. Tartışmalardan sonra varabildikleri tek nokta, anlaşılabildikleri tek husus şuydu; atların ve kızların yerini biliyorlardı, gözleri kararmış iki aşık kızları kaçıırken, diğeri de atları çalacaktı. Nasıl yaklaşacak, nöbetçileri nasıl atlatacak, nasıl kaçacaklardı, hiçbir fikirleri yoktu.

O gece yedi kardeş sessizce obanın içerisine süzül-düler, artık uzmanlık alanları haline gelmiş olan bu işi yıllardır yapmanın verdiği rahatlıkla hareket ediyorlardı. Tüm nöbetçilerin yerlerini tespit ederek, aynı anda ve görünmeden davranıyorlardı. Çadırların arasından çıt çıkarmadan bir gölge gibi kayıyor, en ufak bir kıpırtıda, herhangi bir küşüm verecek belirtide karanlıkların içine girerek kayboluyorlardı. Biraz sonra kardeşlerden beşi atların olduğu tarafa giderlerken, diğeri ikisi de kızların çadırına vardılar, çevreyi kollayarak çadırın arka tabanının kumaşını kaldırdılar, içeri girdiler. Herhangi bir şüphe uyandırmaması için, girişteki kapı yerine kullanılan kalın bezi hiç zorlamamışlardı.

içeride yalnızca kızlar vardı, bu, işlerini daha da kolaylaştıracaktı. ikizlerden hangisinin kendilerinin müstakbel yavuklusu olacağını bir bakışta anlamışlardı ikisi de hiç karıştırmadan. Birlikte kızların başlarında çömelmiş bir vaziyetteyken, ellerini aynı anda ikizlerin ağızlarına kapayarak, ikisini de uyandırdılar. Ağızları kapalıyken, belki de kabus gördüklerini ya da karabasan çöktüğünü sanan iki genç kız da bağırmaya çalışıyor ama başaramıyor, bir

yandan da debeleniyorlardı. Delikanlılar parmaklarını dudaklarına götürerek susmalarını işaret ediyorlardı. En sonunda kısa bir arayla bunların sabahki gençler olduğunu anlayarak, debelenmekten vazgeçtiler. Belli ki onların da gönlü vardı. Delikanlılar, ellerini korkarak ve yavaş yavaş ağızlarından çektiler. Söze küçük kardeş girdi hemen;

- Eğer gönlünüz varsa bizimle gelin, yoksa kusurumuza bakmayın ama sesinizi de çıkarmayın, dedi; çabuk çabuk ve telaşla.

Aslında gönüllülük kısmını çok da umursamayan ağabeyi şaşkınlıkla baktı yüzüne ama hiç sesini çıkarmadı yine de; zaten kızlar gönülsüz olsalar şimdiye kadar çoktan zılgıtı basmış olurlardı. Kızların ikisi de olur anlamında kafalarını salladılar, bu kadar kolaydı işte. Büyük kardeş;

- Biz dışarıda bekliyoruz, çabucak hazırlanın ama en ufak bir ses bile çıkarmayın, dedi.

Sonra ikisi de dışarıya çıkarak beklemeye başladılar, biraz sonra kızlar hazırlanmış olarak yanlarındaydılar. Yavuklularının ellerinden tutarak, karanlığın içinde yılan gibi aktılar. Gerçi acemi olan kızlar biraz hızlarını kesiyor ve sessiz olmayı çok iyi beceremiyorlardı ama yine de delikanlılara ayak uyduruyorlardı bir biçimde.

Ağaları, atların başında keşik bekleyen iki adamı enselerine sert bir değnekle vurarak bayıltmış; ellerini, ayaklarını ve ağızlarını bağlayarak etkisiz hale getirmişlerdi. Yılların tecrübesi vardı ne de olsa. Atların üzerlerine binmiş kendilerini bekliyorlardı. İçlerinden bir tanesi,

yanlarında kızlarla gelen kardeşlerine;

- Çabuk olun! Adara binin hemen, dedi fısıldarcasına.

Adar aralarındaki yabancılardan dolayı tedirgin olmaya başlamışlardı ve huysuzlanıyorlardı. İki kardeş terkilerine sevgililerini de alarak birer ata bindiler, hayvanlarda eyer olmadığı için kaba etleri biraz ağrıyacaktı ama yapacak bir şey yoktu. Şimdiye kadar her şey yolunda gitmişti, ama işin zor kısmı daha yeni başlıyordu. Kardeşlerden birisi çitleri açıp, atları, eliyle yağrınlarına⁵⁷ vurarak harekete geçirip dışarıya çıkarmaya başladı. Her biriyle, gürültü olmasın diye tek tek uğraşıyordu, hepsi bittikten sonra kendisi de adanacaktı. Bütün atlar dışarıya çıktıktan sonra, arkalarından onlar da çıktılar. Sonra hayvanları sürmeye başladılar, yavaş ilerliyorlardı ki, olabildiğince kimseye fark ettirmeden uzaklaşabilsinler. Ama bir müddet gitmişlerdi ki, bir bağırıtı duyuldu. Bu, obada bir çeşit kolluk görevi yaparak devriye atan bir nöbetçinin sesiydi. Arkalarından gitgide yükselen sesler arasında bile hala onu duyabiliyorlardı;

- Yılıkyı⁵⁸ kaçırıyorlar! diye bağırıyordu.

Kardeşler çoktan hayvanları dörtнала kaldırarak sürmeye başlamışlardı, gecenin karanlığını at kışnemeleri yarıyordu. Peşlerine düşemesinler diye geride hayvan bırakmamışlardı. Ama yörüklerin bazıları hayvanların bir kısmını tedbir için bölüp başka bir yere götürürlerdi. Bu

(57) Yağrın: Kürek kemiği, omuz arkası.

(58) Yılık: At sürüsü.

olasılığı kendileri de biliyor ve öyle olmamasını umuyorlardı. Ama yanılıyorlardı.

Biraz sonra peşlerine düşmüş olan yirmi kadar adı kendilerini kovalıyordu. Önlerindeki sürüyü de dağıtmadan sürmeye çalışarak, ağaçlık bir alanın yanından, sonra küçük bir dereden geçtiler. Arkalarındaki sesler çok hızlı olmasa da yaklaşıyor, yavaş yavaş ara kapanıyordu. Bu arada sürüden kaçarak gecenin karanlığında kaybolan birkaç hayvan oldu ama onları önemsemiyorlardı; önemli olan ilk önce ellerinden sağ salim kurtulabilmek, sonra da mümkünse olabildiği kadar atı hırsızlayabilmektir.

Tepelerin arasından yukarıya doğru çıkan bir yol gördüler ve arkalarındakileri sapıtabilmek için o yana yöneldiler, fakat kendilerini takip eden biniciler tahmin ettiklerinden daha fazla yaklaşmışlar ve girdikleri yolu görmüşlerdi. Karanlıkta tozu dumana katarak gidiyorlardı. Yol gittikçe dikleşiyor, keskin dolamalar hızlarını kesiyor, tepeler dağlık bir alana dönüşüyordu; onlar da çıktıkça çıkıyorlardı. Uzaktan, obada gecenin karanlığını aydınlatmak için yakılmış olan ateşler görünüyordu. Yol bittikten sonra taşlık sayılabilecek bir alana girdiklerinde hızları iyice kesilmişti artık ve biraz daha ilerledikten sonra yörede kutlu sayılan ulu bir dağın üzerindeki yüksek bir düzlükte durdular. Yol bitmişti; sarp bir uçurum önlerinde duruyordu. Kaçacak bir yerleri kalmamıştı artık. Serin bir rüzgar esiyordu.

Çok geçmeden kendilerini takip eden atlılarla bu dağ başında karşı karşıya oldılar. Kılıçlar çekildi ama oba

atlılarının başı, iki hırsızın arkasında duran Bey kızlarını görünce şaşırdı; elbette ki bilmiyordu bu haydutlarla kaçtıklarını ve hiç de zorla olmuşa benzemiyordu, yine de onların salimen obaya dönmeleri gerekti. O yüzden de;

- Kızları bırakın, diye bağırdı.

Adam haklıydı; bir vuruşmanın ortasında kalmamaları gerekiyordu, hem onlar arkalarındayken rahat da dövüşemezlerdi. Kadınları, kızları koz olarak kullanmak da yakışmazdı zaten kendilerine, her ne kadar hırsız olsalar da. Kızları ikna ederek, orada bekleyen sürüdeki atlardan birisine bindirdiler. Kızlar kenara çekildikten sonra artık gece kana bulanacaktı. Kaçınılmaz bir şeydi bu.

Ama o anda olanlar oldu.

Atlar huysuzlanmaya, tedirginlikle kımıldanmaya ve kişnemeye başladılar. Önce gökyüzünde bir parlaklık görüldü, sonra bir uğultu duyuldu. Giderek artıyordu ışık da, ses de. Hepsi de şaşakalmış bakmıyorlardı. Gökten üzerlerine bir şey yaklaşıyor, giderek büyüyordu. Daha doğrusu yaklaştıkça büyüyormuş gibi gözüküyor, büyüyerek yaklaşan bu nesne alev alev yanıyordu; kıpkırmızıydı. Ortalık gün gibi ağarıp aydınlandı. Bir alev topuna benziyordu. O derece yaklaşmıştı ki, ışığı artık gözlerini alıyor, bakamıyorlar, elleriyle kollarıyla gözlerini kapatıyorlardı. Atlar sağa sola kaçmaya çalışıyorlardı ürküntü içinde. Uğultu kulakları sağır edecek seviyeye ulaşmıştı artık. Ardından bir çarpma sesi duydular yakınlarında, altlarındaki toprak çırpılan bir halı gibi sarsılıp dalgalanırken, her biri o

uçurumun kıyısından boşluğa doğru savruldular.

Söylenenlere göre, göğe savrulan bu insanların ve adanın hiçbirisi bir daha yere düşmedi. İkiz genç kızlar; bazı halkların gözlerinin gücünü sınamak için baktıkları bir ikizyıldızla dönüştüler ve yedi kardeş de Yediger⁵⁹ burcunu oluşturdu. Altlarındaki atlar da Kömük⁶⁰ burcuna dönüşüverip sonsuza dek orada kaldılar. Kaçırılan yalkıysa, Çolpan a⁶¹ sığınarak onun sürüsünü meydana getirdi, yedi kardeşi kovalayan atlılarsa her yana dağılıp onları aramaya başladı. İşte bu yüzden yedi aygırlı bu haydut alplar, hırsızların ve yağmacıların koruyucusudurlar ve hırsızlığa ve uğruluğa çıkanlar da onlarla yönlerini bulurlar.

(59) Yediger: Büyük Ayı takımyıldızı.

(60) Kömük: Bir takımyıldız.

(61) Çolpan: Venüs Gezegeni.

II. BÖLÜM

 RMAĞIN İÇİNE DOĞRU UZANMIŞ AĞACIN KÖK-
lerinden birisinin altında bulunan, ağzı çalı çırpı
ve bitkilerle örtülü kovuktan iri bir balık çıktı.
Tedirgin ve dikkatliydi; sudaki en ufak bir dalgalanmayı,
titreşimi, tehlike olarak algılamaya hazırды. Ancak karnını
da doyurması gerekiyordu. Usul usul, nazlı bir kız edasıyla
salınarak ilerledi, vücudu salınımlarla içinde var olduğu
bu mucizevi sıvıyı geriye iterken, solungaçlarıyla aldığı
suyu ağzından tekrar dışarıya veriyordu. İri parlak pulları,
gökyüzünden huzmeler halinde suya vuran ışıkla birlikte
parlayıp sönmekteydi. Karşısına çıkan birkaç ufak bitki
parçacığını ağzına alıp yoklayarak yedi. İleride, suyun yü-
zeyine yakın bir yerde duran su böceği gözüne çarpmıştı.
Yüzgeçlerinin bir iki hareketiyle yönünü yukarıya çevirdi,
suyun yüzeyi puslu bir sırça gibi gözüküyordu. Hızlandı.

Avı kendisini fark edip kaçmadan, tek seferde yakalaması gerekiyordu. Daha hızlandı. Karşısındaki avına odaklanmış, yalnızca onu görüyordu artık; yeşille mavi arasında bir rengi vardı böceğin. Bu küçük cezbedici yeme doğru hızla yaklaşıyordu. Yaklaştı... Küçük bir kabarcık oluştu. Yakalamasıyla birlikte tekrar aşağıya çevirdi yönünü. Yüzey her zaman tehlikeliydi, daha ötesine geçtiğinde yaşam alanının son bulduğu o çizgiye yaklaşmanın sonu kötü olabilirdi, ne kadar uzak olursa o kadar güvendedi. Bunu bilecek kadar tecrübeliydi artık. Hayatta kalabilmek için sürekli çevresini kollaması, dikkatli olması ve en ufak bir tehlike sezdiğinde kaçması gerekiyordu. İnce borular gibi kolları olan, ırmak tabanına tutunmuş bir su bitkisinin arasına girdi. Böceği çoktan yemişti.

Birdenbire ucu sivriltilmiş bir ağaç dalı balığın vücudunu delip geçti. Suda bir dalgalanma meydana gelirken çevrede küçük sürüler halinde gezinen balık yavruları, hep birlikte uyum içinde bir o yana bir bu yana süratli dönüşler yaparak kaçıştılar. Hayvan çırpınırken, çevresini kızıl bir renge boyuyordu, içinde gizlenmeye çalıştığı bitki de sallanıp duruyor, kızılık suyun içinde eriyip, akıntıya karışıp kayboluyordu. Balık ağzını hızlı hızlı açıp kapatmaya başladı, gözleri artık donuk donuk bakıyor, yüzgeçleri ve kuyruğu sallanıyordu. Sonra sudaki bu kısa süreli ani karmaşanın ardından her şey eski haline, olağan akışına dönmeye başladı, doğada yas tutma kavramına pek nadir rastlanırdı çünkü. İleride taşların ve kumun arasında bir yengeç ilerliyordu paytak paytak, bu şekilde

giderken tabandaki çamuru kaldırıyor ve etrafındaki suyu bulandırıyor. Kimi taşların üzerini kaplamış olan yosunlar yumuşacık hayvan tüyleri gibi yalpalanıyor, bazı sucul otlar, rüzgarda dalgalanan çayırlar gibi akıntının etkisiyle yatıp kalkıyorlardı.

Yaydığı sığır sürüsünü ileride kendi halinde otlamaya bırakıp, bacaklarını dizkapaklarının üzerine kadar sıvayarak ırmağın içine girmiş olan çoban, elindeki ağaç dalını sudan çıkardı, ucunda bir balık çırpınıyordu. Değneği çektiği su bitkisinin arasından suya bir kızılık karışıyordu. Daha ötede, suyun kıyısında, otlakla ırmağın arasındaki koyu renk toprağın üzerinde çobanın çarıkları, heybesi ve değneği duruyordu; birkaç adım ötesinde de irice bir taşın üzerinde iki tane balık vardı. Bu tuttuğu sonuncu ile birlikte artık karnını çok rahat doyururdu. Yüzünde bir şeyler başarmış olmanın mutluluğu vardı ve gülümsüyordu. Birazdan ateş yakacak, odunların kora dönmesini bekleyecekti. Üç tane küçük dal parçasının uçlarını sivriltilip, balıkları bunlara geçirdi. Büyük beyaz köpeği ise şu an yere uzanmış kendini seyreliyordu sakın sakın. Hayvanın kulakları, kurtlarla boğuşurken kaptırmamasın ve daha iyi işitsin diye kesikti, ama yavruyken yapılan bu işlem galiba pek bilmeyen birisi tarafından gerçekleştirilmiş olmaydı ki, biraz fazla kaçırılmıştı. Yine herhangi bir boğuşma anında boğazından yakalanmasın diye çangal adı verilen, dikenli çıkıntıları olan bir metal geçirilmişti boğazına. Dişlerini boğazına geçirmeye çalışıldığında kurdun ağzına batarak, köpeğin boğulmasını engellerdi bu

dikenli tasma.

Heybesini açıp içinden, öğleyin azığından arta kalanları çıkardı. Zayıfça, orta boylu ve esmer teni güneşten yandığı için iyice siyaha çalan çoban, on beşinde ya var ya yoktu. Çocukluğundan beri bu işi yapıyordu; hayvanları sabah günün ilk saatlerinde köyden toplayıp araziye çıkarıyor, akşamüzeri de günbatımında yeniden köye sokuyordu. Biraz sonra da kalkıp köye doğru yola koyulacaktı yine her zamanki gibi.

Sürüyü önüne katıp yönünü köye doğru çevirmeden önce dağın üzerindeki karlığa çıkıp yanındaki meşin torbaya kar doldurmak istiyordu, yolda giderken yiyecekti. Köpeğinin başını okşadı;

- Sürüye göz kulak ol; dağıtmasınlar, yoksa bir temiz sopa çekerim haberin ola, dedi gülerek.

Gerçi döveceğinden falan söylemiyordu bunu. Şimdiye dek Setil'e sadece bir kere vurmuştu, o da bundan üç yıl önce, apansız kar bastıran o kış günü, kurda bir koyunu kaptırdıklarındaydı. Gerçi hata kendindeydi ama onun da suçu yok değildi hani. "Olan oldu," diye geçirdi içinden.

Bunları düşünürken çoktan dağın yarısına kadar tırmanmıştı bile, bir çalının kalın gövdesine tutunarak dinlendi. Arkasına dönerek aşağıya baktı; yukarıya çıktıkça her şey küçülüyor, sesleri duyulmaz olduğu için birer görüntüden ibaret hale dönüşüyorlardı. Sanki başka birer varlıklarmış gibi... Başı döner gibi oldu, yönünü hemen çalıya doğru çevirdi yeniden. Sağlam görünen çalıları

kavrayarak, iri taşlardan destek alarak tırmanmaya devam edip, yukarıya ulaştı. Kayaların arasındaki kuytu bir köşeye yaklaştı. Burada, bir adam boyu yüksekliğindeki doğal bir çukurun üzerini örten kaba tahta kapağı kenara çekti ve içine doğru eğilip meşin torbayı karla doldurdu. Bu taş kuyunun içindeki kar, üzerinden bir diz boyu kadar eksilmişti, çevre köylerin çobanları da çıkmaya üşenmedikleri zamanlar gelip buradan kar alırlardı. Kapağı kapattı. Az ilerideki daha yüksekçe bir kaya parçasının üzerine tırmandı. Kaya güneşten sımsıcakymış, kızgın bir saca dönmüş olduğundan, çıkarken elleri yandı. Her yöne doğru, ufka kadar dünyanın bu parçası gözlerinin önündeydi.

Aşağıda bir yılan gibi kıvrılarak ilerleyen ırmak, her yıl yağmur mevsimlerinde yavaş yavaş -ya da sellerle birlikte- gözle görülür biçimde akağını değiştirirdi toprak yumuşak olduğu için. Daha ilerideyse ırmağa kavuşan derenin, ağaçlık bir alana yakın kesiminde kunduzların, kestikleri odunlardan inşa ettikleri küçük bir bent göze çarpıyordu. Suyun derini eşip akıntının azaldığı bir kesiminde yıkanan mandaları sudan çıkarmaya çalışan başka bir çobanı ise güçlkle seçebiliyordu. O da, boynuzları ay gibi kıvrık hayvanlardan oluşan sürüsünü yavaş yavaş topluyordu.

Daha ileriye, ormana doğru baktı. Uzakta, çok uzakta, gökle yerin birbirinin içinde eridiği o çizgiye yakın bir yerlerde ormanın başlangıcı görülüyordu. Yemyeşil bir alan başlıyordu oradan sonra ve sanki dünyanın ucuna kadar ilerliyordu, ormandan ileride başka bir şey yokmuş gibi

geliyordu çobana. Alabildiğine uzanan bu orman, ileride güçlkle görülebilen Kanak Dağları'na kadar ulaşıyor ve seyreterek dağa doğru tırmanıyordu. Fakat ormanın bu çabası, dağın gittikçe belirginleşen dikliğine yenik düşüyordu; öyle ki dağlar bir noktadan sonra üzerindeki topraktan sıyrılıp, yukarıya doğru uzanan sarp kayalıklara dönüşüyordu. Ürpertici bir görünümüleri vardı kayalıkların, sanki göğü yırtacakmış gibi keskindiler; eski çağlarda taşlardan yapılan bıçakların ağızlarına benziyorlardı. Üzerindeki kartal yuvalarını o güne kadar hiçbir insan gözü görmemişti, dönerek uçan kartalları ise birer nokta halinde seçebilmek, zar zor mümkün olurdu. Bir hayal dünyasına ait gibi görünen bu dağların üst kısımları sürekli sisliydi ve kimi yerlerde bulutların arasında kaybolan zirveleri vardı. Dağın aşağı kesimleri yırtıcı hayvanlara; parsılara, kurtlara ev sahipliği yapıyordu, daha yukarılarda ise eliklere, karacalara, dağ koyunlarıyla keçilerine. Zirveye yakın yerlerde ise laçınlar⁶², doğanlar, atmacalar hükümranlıklarını sürüyorlardı.

Batur Han, geriye gül bahçesine döndüğünde temiz hava ve çiçek kokuları öfkesini biraz yatıştırdı. Bir ağacın altına uzanarak uyudu, çok yorulmuştu ve beynini düşünmekten uzak tutmak istiyordu. Uyandıktan sonra bahçedeki ağaçlardan kopardığı meyveleri yedi. Çevreyi

(62) Laçın: Atmacaya benzer yırtıcı bir kuş.

gezdi biraz, düşündükçe, hatırladıkça deliye dönüyordu; sonra kendisini sakinleştirmeye çalışıyor, az da olsa başarıyordu. Ardından yeniden çöküyordu üzerine o altından kalkılamaz öfke ve aldatılmışlık duygusu.

Tüneli ve o hoş kokular saçılan bahçeyi bırakıp salona döndü. Eğer burada yaşayan biri veya birileri varsa ve bu kızları besleyip ihtiyaçlarını gideriyorsa, burayı bu hale getirip düzenlemişse, buraya bir şeyler getirip götürüyorsa bir giriş ve çıkış yolu mutlaka olmalıydı; her yanı gözden geçirdi, yukarıya doğru giden o bacadan başka bir şey görünmüyordu, oraya tırmanmaksa imkansızdı. Gözü yine karşıdaki büyük odaya ilişti ve oraya yöneldi, varıp içeriye girdi. Beyaz boş bir oda ve bir masa... Başka hiçbir şey yoktu. Tam çıkacaktı ki, o sırada, masanın altında denk gelen yerdeki iki çizgiyi gördü; duvarın köşesinde, tabanda bir dikkörtgen oluşturuyordu bu çizgiler. Masayı çekti, çömelerek incelemeye başladı; yerde kesik bir taş parçası vardı. Belindeki hançeri çıkarıp aradaki çizgi gibi görünen ince boşluğa sokmaya çalışarak taşı oynatmayı denedi. Boşluk çok inceydi ama zorlayarak uğraşırken hançeri sokup taşın ucunu kaldırmayı başardı. Kenara çekerek aşağıya baktı; kayaya oyulmuş ilkel bir merdiven görünüyordu. Gidip salondan bir meşale daha almak için arkasını dönmüştü ki, yaşlı bir adamla burun buruna geldi. Ucu taşı kaldırmaya çalışırken yıpranmış olan hançeri adamın gırtlığına dayadı ani bir hareketle. Ağzı açık, gözleri yuvalarının içinde oynayarak korkuyla kendisine bakan adam, sesi titreyerek;

- Ben sana bir şey etmedim ki Beyim, dedi.

Batur bir süre öyle kaldıktan sonra, adamın zararsız birisi olduğuna kanaat getirerek elindeki hançeri yavaş yavaş indirdi, temkinle beline soktu. Sonra da adama;

- Bahçeye gidelim de oturup konuşalım; anlat bakalım bana burada olup bitenleri, dedi.

Bodur bir ağacın dibine çöktüler. Batur sırtını ağaca yaslayıp ayaklarını uzatırken adam da karşısına çömeldi. Yaşlı adamda tuhaf bir şeyler vardı, fırıl fırıl dönüyor-muş hissi veren küçük gözlerini dikmiş, sürekli kendi gözlerine bakıyordu; bu durum rahatsız ediyordu genç adamı ama yine de herhangi bir tepki vermedi. Düşünme melekelerinde bir eksiklik oluşunu anlamaya başladığı bu adamda bir saflık seziyordu aynı zamanda. Bacağına koyu kahverengi bir çakşır⁶³, sırtına kolları kesilmiş boz bir gömlek giyinmişti. Ayaklarında herhangi bir şey yoktu, yalınayak dolaşıyordu anlaşılan.

- Anlat bakalım dayı, dedi Batur.

- Ne anlatayım evlat? diye yanıtladı.

- Adın ne, önce onu söyle.

- Kalva.

- Peki, Kalva dayı... Şimdi de hele bana; burada ne arıyorsun, nasıl geldin, nasıl girip çıkıyorsun?

- Ben odadaki kızlara bakıyorum, Bey öyle görev verdi bana. Ama kızlar da gitmişler. Geldiğimde bulamadım, her yer kan olmuş üstelik. Bey dönünce ocağımı batırır artık, öldürse yeridir.

(63) Çakşır: Şalvar.

Sonra bir şeyler hatırlamaya çalışıyor gibi derin derin düşündü. Ardından devam etti;

- Gerçi o da kaç zamandır yok ortada. Gelmiyor niyeysen?

- Sen buraya nasıl gelip gidiyorsun?

- Gelip gitmiyorum ki, burada kalıyorum.

Batur biraz sessiz kaldıktan sonra yine sordu;

- Ne zamandır kalıyorsun?

Adam yine uzun uzun düşündükten sonra cevapladı;

- Hatırlamıyorum. Yine kendisini biraz zorlayarak düşündü, sonra; Hiç hatırlamıyorum, çok uzun zaman oldu galiba. O kızlar küçücükte o vakitler.

- Peki, ben geldiğimde neredeydin? Onca gürültüyü duymadın mı?

- Bostandaydım, sebzelere su veriyordum.

- Bostan nerede peki?

- Gel de göstereyim, dedi adam.

Kalktılar; adam önde, Batur arkada yürüyorlardı. Bahçenin arka duvarlarından birisine kadar bir süre gittiler. Köşedeki büyük bir ağacın arkasındaki kaya çıkıntılarının arasında, karanlık kuytuluğa doğru ilerleyince yukarıya doğru sanki hiç bitmeyecekmiş gibi uzanıp giden bir merdiven görüldü. Burayı bilmeyen birisinin bulabilmesi imkansızdı bu geçidi. Merdivenleri çıkıp dışarıya ulaştılar. Kayaların arasında, her türlü yiyeceğin yetiştiği, ileride küçükbaş hayvanların otladığı geniş bir alandı burası, ama her tarafı aşılmaz kayalarla çevriliydi; dönümlerce büyüklüğü olan arazinin ancak tertipli, bakımlı görünen

küçük bir kısmı ekilmiş, geri kalanı hayvanlara bırakılmıştı. Kafasının içinde yavaş yavaş taşlar yerine oturuyordu; bu adam yıllardır burada tek başına çekip çevirdiği bu arazilerde yetiştirdiği sebzelerle, besleyip büyüttüğü hayvanlarla hem kendisinin hem de kızların yiyeceğini içeceğini temin ediyordu.

Bir kere daha bahçeye döndü yanındaki yaşlı adamla birlikte, yeniden çimlere oturdular. Biraz sonra Kalva kalkarak yakındaki bir ağacı, yanına gidip ırgaladı⁶⁴; yere düşen bir meyveyi alıp geri döndü. Cebinden bir çakı çıkartarak bu uzun, ucu dar, üzerinde yeşil sivri yaprakları olan meyveyi kesip soydu. Adamın dilimleyerek kendisine uzattığı meyveyi yediler birlikte. Bitirmek üzereydiler ki, Batur'un aklına odanın içinde bulduğu o merdivenli kuyu geldi. Kalvaya;

- O odadaki kuyu nereye iniyor? diye sordu.
- Hangi kuyu?
- Hani seninle karşılaştığımız oda yok mu?
- Ha, ora mı? Bey bir iki kere indiydi, işe yarar bir yer değil ki, kapattırdı üzerini bana, dedi Kalva.

Batur kararını vermişti, oraya inecek bir de orayı araştıracaktı.

- Bey in nerede peki şimdi, diye sordu Batur?
- Uzun zamandır yok ortada, gelmiyor artık nedense.
- Ne kadar zamandır yok?

Adam yine uzun uzun düşündü, sanki kafasında önemli bir hesap yapıyormuş gibi.

(64) Irgalamak: Sallamak, sarsmak.

- Belki iki, belki üç yıl. (...) Ama en az iki...

Anlaşılan buraları kurup bir gizli sığınak gibi inşa eden, o kızları oraya kapatan adamın başına dışarıda bir şeyler gelmişti, belki de ölmüştü.

Biraz sonra odaya tekrar girerlerken Batur, Kalva'ya;

- Beyinin adı neydi peki? diye sordu

Kalva kafasını kaldırıp, karşısındaki gencin gözlerinin içine bakarak yanıtladı:

- Ayuk Han.

Çıkıntı ve oyuklardan oluşan bu son ilkel basamakları da indikten sonra, ileriye doğru yürümeye başladı genç adam, elinde etrafa kımılдаşan ışıklar saçan, titreyerek yanan bir meşale vardı. Biraz sonra geniş bir mağaranın içinde buldu kendisini, bu dağların altı mağaralarla örülmüştü sanki. Taban topraktı ve her yer nemden küflenmiş gibi kokuyordu. "Buradan bir çıkış bulabilirim belki de," diye düşünüyordu. Mağara, daha başka iç mağaralara açılıyor ve her yöne giden yollar görünüyordu; bu girift yeraltı dolambacı kim bilir nerelere kadar uzanıyordu. Bir kayanın üzerine oturup, ilerideki gürül gürül akan yeraltı ırmağına baktı. Geldiği yolu geri dönüp, yukarıya bahçeye tekrar çıkabilirdi ama sonra ne olacaktı? Bir süre daha öylece oturup bekledi.

Neden sonra aklına teller geldi, çantasından çıkardı, iki tane saç teliydi. Eline aldı ve baktı, titrek ve güçsüz ışığın

içinde doğru dürüst göremiyordu bile; ak ve kara iki saç teli. Ak ve kara... Gündüzün ve gecenin rengi, iyiliğin ve kötülüğün simgeleri... Saçları yeniden mendilin içine koyacaktı ki, üzerindeki nakışlar cezbetti dikkatini bu kez de. Bu da sevgilisinin elinden çıkmıştı; bunları o işlemişti gökçe renkli keten bir kumaşa, yine gökçe renkli ama daha koyu kelekler vardı üzerinde. Ağlamaklı oldu o an. Sonra telleri içine koyup, katlayıp çantasına yerleştirdi.

Kalkıp gezinmeye başladı yeniden, arkadaki diğer mağaralara geçip oralara baktı; daha aşağıya inen başka bir mağara vardı geride. Burada sarkıtlar vardı tavandan aşağıya doğru inen ve üzerinden sular süzülerek damlıyordu, damlayan sular tabanda küçük birikintiler oluşturarak eğimli zeminden akıp gidiyorlardı. Kim bilir kaç yüz yıldır damladıkları için, üzerine damladıkları bu granit zeminde bile çukurcuklar oluşturmuşlardı, içerisi nemli ve soğuktu. Geriye dönüp mağaranın girişine tekrar vardı, yaklaşırken kulağına yinelenip duran tok bir ses çarptı. Dinledi, sanki birbirine çarpan iki nesnenin sesiydi bu, gümürdeyen davulları andırıyordu. Nereden geldiğini anlamaya çalıştı. Bulunduğu yere açılan ve yukarıya doğru çıkan bir mağara girişinden geliyordu sesler. O yana doğru yürüdü.

Gördüğü manzara, lalasından dinlediği anlatılardaki canlıları andırıyordu, iki tane koç vuruşuyorlardı. O kadar iriydiler ki, boğa kadar vardılar; biri apak, diğeri kapkara. Boynuzları geriye doğru kıvrıktı ikisinin de ve neredeyse

bir insan kolu kalınlığındaydılar. Herhalde dağların eteklerinde yaşayan arkarların⁶⁵ koçlarıydı bunlar, ama buraya nasıl geldiklerini anlayamamıştı. Aslında birer koçkara⁶⁶ benziyorlardı. Şehirlerde dövüş için yetiştirilip, şenliklerde, şöenlerde, toylarda dövüştürülen besili koçlar olurdu, onlar gibiydiler tıpkı. Öyle vuruşuyorlardı ki, çıkan gümbürtü büyük köslerden çıkan ses gibi çok ötelere rahatlıkla duyulabilirdi, zaten kendisi de bu sesi duyarak gelmişti Her toslaştıklarında kafatasları çatırdıyordu sanki. Kıvrım kıvrım yünleri upuzundu. Burunlarından çıkan solukla birlikte yoğunlaşmış alev fışkırıyor gibi geliyordu Batur a. Ve her çarpışmadan sonra böğürerek geri çekiliyor ve birazdan tekrar ileri atılıyorlardı. Yassı ve tüylü kafaları birbirine değerken kıvılcımlar saçılacak, yıldırımlar çıkacak zannediyordu. Ara sıra boynuzları birbirine takılıyor, çıkarabilmek için uğraşıyorlardı kafalarını sağa sola çevirerek. Böğürtüleri gök gürültüsünü andırıyordu, gözleri kıpkırmızı kesilmişti. Bu arada bir şeyi fark etti; meşale sönmek üzereydi, birazdan bu karanlığın içerisine gömülüp kalacaktı. Işık titremeye başladı, titredi... titredi... ve karanlığın içinde kaldı.

Gözleri karanlığa alışıyor yavaş yavaş. Hayatında böyle ilginç bir mücadeleyi ilk kez görüyordu. Çevrede kendisi için mücadele edilecek bir sürü veya bir dişi falan da yoktu, liderlik için veya o dişiye eş olabilmek için savaş-tıklarını gösterebilecek hiçbir belirti gözüküyordu. Belki

(65) Arkar: Dağ koyunu.

(66) Koçkar: Dövüş koçu.

de saader boyu vuruşarak farkında olmadan buralara kadar inmişlerdi. Böyle düşünürken aklına bir fikir geldi, bu hayvanları izleyerek buradan çıkabilirdi. Geldilerse, çıkabilirlerdi de. Hayvanların içgüdüsel bir yol ve yön bulma yetenekleri olurdu, o içgüdüye güvenebilirdi. Ama önce bu kavganın sona ermesi gerekiyordu, fakat hiç de biteceğē benzemiyordu. Ayrılıp birbirlerin etrafında dönüyorlar, soluklanıyorlar, tekrar ileri atılıyorlardı, mağaranın içerisinde koşturarak dolanıp yeniden kavgaya tutuşuyorlardı. Koşarlarken kayalık zeminden çevreye taşlar sıçratıyor, sert toynakları ve tırnaklarıyla kıvılcımlar saçıyorlardı, ama ayrılmaya hiç de niyetli görünmüyorlardı. Aralarındaki amansız mücadele tarihin derinliklerinden kopup gelen ve bilinçaltında yansıyan ilkel bir ölümcül kavganın dışavurumuna benziyordu. Bazen kendisine doğru yaklaşıyorlardı hiç umursamadan, etrafında dönüyorlar ve durup yeniden tokuşuyorlardı; o esnada şimşek çakar gibi bir ses duyuluyordu. Bir süre daha izledi belki bıkarlar diye ama boşunaydı, bunları ayırmanın bir yolunu bulmalıydı, kendi çözümünü kendisi üretmeliydi.

Önce yerde bulduğı taşlardan fırlattı üzerlerine ama işe yaramadı, hayvanlar biraz uzaklaşıp yeniden devam ettiler. Sonra kalınca bir değnek aradı. Getirdiğı sönmüş meşaleyi alarak yanlarına yaklaşıp ayırmayı denedi, fakat kızgın hayvanlardan bir tanesi kendi üzerine yürüyünce kaçmak zorunda kaldı. Kenara çekilip yeniden izlemeye koyuldu. Bir yolunu bulmalıydı.

Bu nasıl bir düşmanlıktı anlayamıyordu, neden bir-

birlerine öldüresiye saldıracak kadar büyük bir öfke duyuyorlardı anlamıyordu. Sonsuza dek sürececek bir kavgayı andırıyordu izlediği, iyiliğin ve kötülüğün kavgasını... Şimdi bu iki ezeli düşman karşısında vücut bulmuş, ete kemiğe bürünmüş, çarpışıyorlarmış gibi bir algıya kapıldı, içinde bulunduğu şu çelişik durum da öyle değil miydi? Ruhunda aşk ve öfke yan yana durmuyor muydu şu an için?

Yere bıraktığı değneği alarak koçların üzerlerine doğru koştu ve vurmaya başladı sırtlarına. Artık öfkeden kudurmuş olan hayvanların ikisi birden boynuzlarını kendisine karşı kullanmakta gecikmediler. Vurarak yere düşürdükleri, araya giren bu yeni düşmana ayaklarıyla ve çengel gibi boynuzlarıyla saldırıya geçtiler. Birkaç darbe alan Batur Han, böyle giderse kendisini öldüreceklerini anlamış, ayaklarıyla karşı koymaya çalışıyordu. Artık hangisi hangi hayvan onu da anlayamıyordu, bir o vuruyordu bir diğeri. Bir şeyler yapmazsa işi burada bitecekti, bir anlık kızgınlığı başına iş açmak üzereydi. Can havliyle koçlardan birisini boynuzundan yakaladı ama yakaladığı gibi de mağaranın karşı duvarına savrulup çarptı, yere nasıl düştüğünü anlamadı bile. Üzerinden bir boğa geçmiş gibi ağrıyordu her yanı. Koçların yeniden üzerine yürüdüğünü görüp kendisini güç bela toparlamaya çalışarak dizlerinin üzerine doğruldu, yine aynı refleksle, kararan gözlerini kapatarak, üzerine gelen koçlardan birisinin boynuzlarından tekrar yakaladı. Ama bu sefer çok sıkı tutmuştu, bırakmadı. Bir ara gözlerini araladı, kara olanın sırtındaydı. Aldığı

sarsıntının etkisiyle midesi bulanıyordu, gözlerini yeniden yumdu, tekrar açtığında her yer gözünün önünden kaymaya başladı. Hayvan koşuyordu, hem de çılgın gibi. Hızları gittikçe artıyor, yerden kıvılcımlar çıkıyor, her yer sarsılıyor, hızdan içi karışıyordu. Görüntüler bir çizgiye dönüşmüş akıyordu, ya da kendisine öyle görünüyordu. Bayılacak gibi oluyordu, ama kendisini tutması gerektiğinin çok iyi farkındaydı. Bu hızda koçun boynuzlarını bırakırsa bir yerleri mutlaka kırılırdı.

Sonra hızları azalmaya başladı. Azaldı... Koçun duracağını anlayarak boynuzlarını bırakmaya niyetlenen Batur ellerini gevşetmişti ki, hayvan silkinerek sırtındaki adamı var gücüyle fırlattı. Koç derin derin soluduktan sonra yoluna devam edip gitti aynı hızla. Batur Hansa soğuk suyun içine gömülürken, suyun etkisiyle biraz açıldı birkaç kez batıp çıktıktan sonra. Ama akıntıya karşı koyacak gücü yoktu, yeraltı ırmağı kendisini almış götürüyordu ve batıp çıkarken güçlükle nefes alıyordu. Son bir umutla kıyıya uzanmaya çalıştı ama başaramadı, geriden hayvanların gök gürültüsünü andıran böğürtüleri ve tokuşma sesleri yeniden kulağına çalınmaya başlamıştı, sesler ırmağın gürültüsüne karışıyor ve gitgide uzaklaşıyordu. Birazdan karanlık bir dehlizin içindeydi, o müthiş akıntıyla sürüklenen Batur Han artık sonunun geldiğini düşünüyordu. "Buraya kadarmış," diyordu kendi kendine. Ama kafasını suyun üzerinde tutmaya çalışıyor, zifiri bir karanlığın içinde çaresizce ilerliyordu; akıntıya kapılmış bir dal parçasından farkı yoktu şu anda. Sonra eğimin

artarak, yatağın dikleştiğini hissetti, müthiş bir hızla ulaşmıştı ırmak. Neyse ki suyun üzerinde bayağı bir boşluk vardı da nefes alabiliyordu. Sonra yeniden eğim azalarak hızları biraz kesildi. Ama karanlık çok korkunçtu. Galiba günahkarlığından ötürü yerin yedi kat altına çekiliyordu, hesap verecekti orada. "Acaba o kadar suçlu muyum?" diye düşündü. Bu ırmağın sonu yeraltındaki okyanusta bitecekti belki de, sonra orada bedel ödeyecekti. Ne suçlar işlediğini hatırlamaya çalıştı.

Taş dehlizin içinde yankılanarak artan suyun uğultusu kulaklarını sağır edecekti neredeyse. Bir önceki sonbaharda yayın balığı avlamaya gittiklerinde, göğün kapakları açılmışçasına başlayan yağmurun ardından, boğa gibi böğürerek gelen bir sel görmüştü, onu anımsattı bu ses kendisine. Su bir iki saat içerisinde üç dört katına çıkmış, ırmağın üst çığırında, gelirken üzerinden geçtikleri bir taş köprüyü bile yutmuştu. Yukarı köylerden aldığı kazanları, hamur tahtalarını, çömlekleri, giysileri karşı konulmaz bir hızla sürüklüyordu. Bunları ırmak kıyısında yıkayan kadınlar seli gördüklerinde bırakıp kaçıyorlardı, kendi canlarını kurtarmak için, önlerinde başka ne varsa hepsini unutuyorlardı. Şimdi de kendisinin o eşyalardan bir farkı yoktu, suya kapılmış gidiyordu. Birkaç kere bu uçsuz tünelin yan duvarlarına çarptı, kolu bacağı çizilmiş, berelenmişti ama suyun soğukluğundan şu an hiçbir şey duyumsayamıyordu; elleri ve ayak parmakları uyuşmuştu.

Sonra üzerindeki boşluk kayboldu, hava bitti. Soluğu-

nu tuttu. Tuttu. Ciğerleri patlayacak gibi oldu. Ardından belli belirsiz bir ışık gördü, ışık bir merceğin ardından süzülerek dağılıyor, çoğalıyor gibi görünüyordu suyun altından. Önce bunu bir düş sandı, ışığa yaklaştıkça gözleri kamaşıyor, gördüğü ışık huzmesinin kenarlarında, ışıktan kelebekler gibi uçuşan zerrecikler dağılarak kayalarda sekip yansıyor, bilinmeyen bir boyuta açılan bir kapı gibi görünüyordu gözüne. Işık arttıkça arttı. Sonra dışarıya çıktı, su yerin altından fışkıran bir kaynak gibi kayaların altından yukarıya yükselirken, kendisi de yukarıya itilmişti. Ama ırmak o kadar genişti ki kıyıya çıkabilme imkanı bulamadan gidiyordu, kıyıya yüzmeye çalışıyor, ama tam yaklaştığı anda bir akıntı, bir çevrinti kendisini alıp içeriye çekiyordu yeniden, batıp çıkıyordu. Bazı yerlerde şiddetlenen bu su akımı savuruyordu ileriye doğru kendisini. Bazen de küçük çavlanlardan⁶⁷ aşağıya doğru iniyordu. Ama dahası vardı. Önündeki yaklaşık bir kavak ağacı yüksekliğindeki çağlayanın sesini duyduğunda kıyıya ulaşmaya çalıştı ama nafile, uğuldayarak ve homurtular çıkararak yerçekimine uyup aşağıya doğru dökülen suyun kolları arasında düşmeye başladı. Hemen önce su damlacıklarından yansıyan bir alkım⁶⁸ gördü, yedi rengini de ayımsadı. Aşağıdaki bu muhteşem gücün oyduğu ve suyun burgaç gibi çevrinerek yakaladığı her şeyi yutmaya çalıştığı obruğun⁶⁹ içine doğru çekildikten sonra

(67) Çavlan: Şelale.

(68) Alkım: Gökkuşağı.

(69) Obruk: Suyun oyduğu çukur ve bu çukurdaki girdap.

kendisini yukarıya doğru itecek gücü buldu ayaklarıyla. Köpük köpük kaynayan suyun üstüne çıktığında tüm gücü tükenmişti, son bir umutla daha çaba gösterdi ama artık dibe doğru batıp yiteceğini anlamıştı. Tam o sıra da birkaç kulaçlık bir mesafede yanından geçmekte olan bir kütük gördü ve bütün gücünü bir kez daha toplayıp ona ulaşmayı başardı, sımsıkı sarıldı.

Burada ırmak denize kavuşuyordu ve akıntı tomrukla birlikte ona sarılmış olan adamı da denizin içlerine kadar sürüklüyordu. Ama artık mücadele edecek gücü kalmamıştı, tüm vücudu titriyordu. Hava kararıyordu, gök çadırının üzerinde küçük delikleri andıran ışıklar belirmeye başlamıştı. Kafasını kaldırıp Ülker'e baktı. Altı yıldızı olan bu takımyıldıza bakarken, umutları da onlar kadar uzak görünüyordu kendisine.

İnanışa göre, Ülker'in altı yıldızı, göğün altı deliğiydi ve oradan gelen soğuk hava dünyanın iklimini kışa çevirir, sıcak hava dolduğunda da yaza dönderirdi.

Bu kez ölecekti, bu ıssız denizin ortasında ölecekti. Öyle uzaklaşmıştı ki kıyıdan, en ufak bir kara parçası bile görünmüyordu. Cesedini balıklar ve daha bilmediği bir sürü deniz hayvanı yiyecekti, başına ne geldiğini bile kimse bilmeyecekti. Mezarı bile olmayacak, engin sulara karışacaktı. Gönderdiği dalgalara duydukları hayranlık ve korku nedeniyle, atalarının bu engin suyu yönettiğine inanarak sunular sunduğu Talay Han'ın⁷⁰ yaşadığı uçsuz

(70) Talay Han: Okyanus Tanrısı.

bucaksız denizde boğulacaktı.

Artık sonu gelmişti. Sonra gözleri karardı ve karanlık diyara doğru yola çıktı.

Gemi

Gözlerini açtığı anda kolları vücuduna batan bir bat-taniyenin altında, gıcırdayan tahta yatakta yatıyordu. Koyu kırmızı sakalları ve aynı renkte uzun saçları olan iri yarı bir adamsa karşısında sırtarak kendisine bakıyordu. Sanki bir beşiğin içindeymiş gibi sallanıyordu her taraf ve içerisi tuz kokuyordu. Bütünüyle ahşap olan odanın yapıldığı tahtaların her birinin uçlarında ve ortalarında iri çivi başları görünüyor, duvarda asılı büyük bir balık yüzgeci hemen göze çarpıyordu. Tüylü, iri sarman bir kedi ise yatağın üzerinde ayakucunda dolanıyordu. Yatağın yanında yerde su dolu demir bir çanağın içerisinde bez parçaları görünüyordu, belli ki bunlarla ateşini düşürmeye çalışmışlardı.

Az sonra tahta duvarlı odanın üstündeki bir deliğin ağzından aşağıya uzanan merdivenlerden inerek içeriye kirli siyah düz sakalları olan başka adam daha girdi; başının ortası tamamen açılmış, dazlak kısmı güneşten simsiyah yanmış olan bu yeni gelenle diğeri hiç bilmediği, duymadığı bir dilde bir şeyler konuştular aralarında. Elini kolunu sallayan siyah saçlı olanı, ara sıra gülüyordu. Bir iki kez dönüp kendisine baktılar. Batur unsa tüm vücudu hala titriyor ve ateşler içinde yanıyordu. Biraz sonra siyah sakallı adam tekrar yukarıya çıktı; kısa bir süre ancak

geçmişti ki, aynı adam elinde bir tas çorbayla geri döndü. Yataktaki hastanın ellerini kollarını kıpırdatacak bile hali olmadığı için, tahta bir kaşıkla veriyordu ağzına. İçerisinde balık etleri olan çorbayı güçlkle yutabiliyordu. O çorbayı yerken, odayı içerisinde koyu bir yağ bulunan, kalın bir ipliğin is yayarak yandığı, cam lamba aydınlatıyordu.

Birkaç gün içerisinde yavaş yavaş toparlanıp yukarıya çıktığında tahmininin doğru olduğunu anladı, içinde bulunduğu yer bir gemiydi. Artık güverteye çıkıyor ve nemli havayı ciğerlerine dolduruyordu, vücudu ise tuzdan yapış yapış oluyordu. Dillerini bile anlamadığı ve çoğu kızıl, sarı saçlı olan bu adamların yanında nereye dahi gittiğini bilmeden yol alıyordu içinde bulunduğu gemiyle birlikte. İçinin sürekli sıkılmasına neden olan hava boğuk ve kapalıydı çoğunlukla ve bir türlü açılmak bilmiyordu. Gemideki tayfalarla el kol işaretleriyle anlaşarak en azından temel gereksinimlerini karşılayabiliyordu ve birbirlerinin isimlerini de öğreniyorlardı yavaş yavaş. İlk gün başında gördüğü adamın kaptan yardımcısı ve aynı zamanda hekim olduğunu öğrendi. Kaptan da tıpkı yardımcısı gibi uzun, kızıl saçlıydı. Üç direği olan, bu büyük araç, tam olarak çözemiyordu ama galiba yolunu kaybetmiş bir balıkçı gemisiydi, ancak bu kadar büyük bir balıkçı gemisine de hayatında hiç rastlamamıştı. Daha doğrusu bu kadar büyük bir gemiyi ilk kez görüyordu.

Bir süre sonra sağlığı düzelerek diğerleriyle birlikte çalışmaya başladı, tamamen kendi isteğiydi. Bu durum bir yandan tayfalarla olan arkadaşlığını sağlamlaştırıp, onlarla

kaynaşmasını sağlıyor bir yandan da boş oturduğunda bir arı sürüsü gibi başına üşüşen düşüncelerin oluşumunu engelliyordu, can sıkıntısını kapılmıyordu böylece. Yavaş yavaş bu insanların dillerindeki bazı kelimeleri öğrenmeye, sözel iletişim kurabilmeye de başladı. Zaman geçtikçe bu gemicilerin, aslında üzerinde insan yaşamayan yeni topraklar arayan kaşifler olduğunu anlıyordu.

Rüzgarların gücüyle şişen yelkenler gemiye sürekli hareket sağlıyordu. Bazen geminin önüne çıkıp Rüzgar Tanrısı'na dua eden gemiciler ona şükranlarını bildiriyorlardı, tıpkı Zada Han'a⁷¹ yakaran kendi ülkesindeki bazı balıkçı şamanlarının yaptığı gibi.

Havanın açık olduğu, Güneşin parlak yüzünü gösterdiği ender günlerde denize girip yüzüyorlardı hep birlikte. Suyun içinde sürüler halinde rengarenk balıklar, yarı saydam deniz anaları dolanıyorlar, insandan daha büyük iri sivri kılıç gibi burunları olan balıklar sıçrayarak eğleniyorlardı. Bir seferinde de tıpkı o köy odasındaki adamın anlattığı gibi büyük balıklara rastladılar, hem de yedi sekiz tanesine birden; kafalarının üzerinden bir ağaç boyu yükselen sular püskürtüyorlardı gerçekten de, içinde bulundukları gemiden çok daha büyüktüler.

Ara sıra yetenekli tayfalar, bellerine deri kırbaları bağlayarak dalıyorlardı. Su altındaki dağların yüzeye yaklaştığı yerlerde sığılıklar oluşuyor, buralarda denizin tuzlu suyunun içinde, tabandan kaynakarak çıkan tatlı su kaynaklarını bulup bu tulumlara dolduruyorlar, taze soğuk

(71) Zada Han: Rüzgar Tanrısı.

su çıkarıyorlardı yukarıya. Batur da henüz acemi olmasına karşın balık tutmayı, ağ atmayı, toplamayı öğreniyordu günden güne. Emek vermenin, çalışmanın mutluluğunu duyuyordu hayatında ilk kez, alın teri döküyor ve gece yatağa yorgun girip, çabucak uykuya dalıyordu.

O gece, hissettiği sarsıntıyla birlikte yüreği sıkışarak uyandı, nerede olduğunu anlamaya çalıştı; tahta bir odanın içerisindeydi. Gemi suya düşmüş bir ceviz kabuğu gibi sallanıyordu, nerede olduğunu anlaması fazla sürmedi bu yüzden. Dışarıdan bağrışmalar duyulurken yataktan kalkıp üzerini giyindi, bir aksilik olduğu belliydi. Yukarıya çıktı.

Karanlığın içinde kuduz bir yak⁷² boğası gibi üzerlerine gelen dev dalgaları gördü, onların sırtlarında bir inip bir çıkıyorlardı. Gerçekten çok şiddetli bir fırtınaydı; dalgaların üst kısımları bazen gemiyi yalıyor, bazen de kendilerini yutup yeniden bırakıyordu. Geminin çatırdadığını duyuyordu. Nama nın gemisinin dağa oturduğu gibi, bu geminin de bir dağa oturması için dua ediyordu içinden. Bu ulu suya batıp çıkıyorlardı, neyse ki kaptan fırtınanın kopacağını ufukta biriken kara bulutları gördüğünde anlayarak, direkleri söküp götürmesin diye yelkenleri toplattırmıştı hemen, öyle olmasa şimdiye belki de çoktan işleri bitmişti. Kaptan şu anda da dümene geçmiş, gemiyi abramaya⁷³ çalışıyordu ama su yola gelmiyordu. Sabaha kadar boğuşup durdular; gökyüzünün öfkesi dinip, rüz-

(72) Yak: Asya sığırı.

(73) Abramak: İdare etmek, dümen kullanmak.

garın şiddeti azalırken, adamlardan birisini alarak geri çekilmiş olan deniz de duruluyordu.

Ertesi gün tüm kemikleri kırılmış gibi yattılar hep birlikte, soğuğu yiyip üşüterek hastalananlar olmuştu. İnce bir yağmur çiselerken, deniz çoktan süt dökmüş kediye dönmüş, sakın sakın uyuyordu; dün geceki kızgınlığı yerini merhametli bir sükunete bırakmıştı. İleride geniş çimenlik alanlar gibi yosun tarlaları görünüyor, yemyeşil üzüyorlardı ufku iki yanına doğru. Geminin hasarlarını giderip, darmadağın olmuş tüm malzemeleri de topladıktan sonra denizin engin bağrına kavuşmuş olan arkadaşları için saçılar⁷⁴ verdiler.

Bu olaydan birkaç gün sonra, küpeştede oturan kaptan aşağıdaki tayfalardan birisine bağırarak eliyle ufku gösterdi, o da pruva direğine tırmanarak elini alnına, kaşlarının üzerine koyup kaptanın gösterdiği yöne doğru baktı sonra arkaya doğru dönerek bağırdı. Bir şeyler oluyordu, gemide bir hareketlilik baş göstermişti.

Bir süre sonra anladı, artık karayı bulmuşlardı.

Gemi, dibi görünen, cam gibi berrak suda ilerleyerek koya giriyordu, ancak kıyıya çok fazla yanaşmadan ve yakınlardaki balıkçı köyüne pek de görünmeyeceklerini tahmin ettikleri bir yerde durdular. Kaptan geminin

(74) Saçı: Cansız kurban, nesnelerin veya yiyecek içeceklerin doğaya armağan edilmesi.

kıyıda kiler tarafından fark edilmesini istemediği için yeterince uzakta duruyorlardı, sebebini anlayabiliyordu; bu bir korsan veya savaş gemisi değildi ve bilip tanımadıkları, üzerinde insan yaşayan tüm yerlerden uzak durmaya çalışıyorlardı. Anlayabildiği kadarıyla da daha önce bir yerde çok masum görünen yerlilerin mızraklı saldırılarına uğramışlardı, o yüzden de temkinli davranıyorlardı. Onların aradığı el değmemiş topraklardı, bundan sonra kıyıyı uzaktan izleyecekler ve yollarına o şekilde devam edeceklerdi ama önce sandalla kıyıya yaklaşıp, tedarik edebilecekleri bir şeyler varsa alıp gemiye döneceklerdi. Bir saldırı ihtimaline karşı da sandalda iki kişi bekleyecek, öylesi bir durumda kaçıp geri dönecekler ve küreklere asılıp hızla uzaklaşacaklardı. Aylardır birlikte yolculuk yaptığı, dillerini bile bilmediği ama aynı sofrayı, aynı ekmeği paylaştığı, aynı tabaktan yemek yediği bu yabancı insanlardan ayrılırken böylesine zorlanacağını hiç düşünmemişti. Hepsile tek tek sarılarak vedalaşp, geminin yanında, içinde kendisini üç kişinin beklediği yayvan sandala, sallanmış olan bir halattan kayarak indi. İçindekiler kürekleri çekmeye başladılar, gemi yavaş yavaş arkalarında kalarak uzaklaşıyordu. Küreklere bu üç kişiden ikisi dönüşümlü olarak geçip diğerini dinlendirirlerken, suyu yararak karaya doğru hızla yaklaşıyorlardı. Sonra alacakaranlığın içinde sandalın ucu koyu sarı kumlara değdi.

Yanındaki arkadaşıyla birlikte köye doğru ilerlemeye başladılar, küçük ahşap evler göze çarpıyordu her tarafta,

ama etrafta kimsecikler görünmüyordu. Köyün içine girdiklerinde anladılar, burası terk edilmişti. Evlerin kapıları sonuna kadar açıktı; bir tanesinin içine girdiler, bomboştu. Köşede duran bir sedirin tek ayağı kırılmış, o tarafa doğru çökmüştü, duvarlar da yer yer mavi kabarcıklarla kaplıydı, küflenmişti her yan. Dışarıya çıktılar, evlerin arasında gezinmeye başladılar, in cin top oynuyordu, kimsecikler yoktu. Bir iki evin içine daha baktılar, ilk girdiklerinden pek de farklı bir durumda gözükmüyorlardı. Bir diğerinin açık dış kapısının üzerinde ağ asılıydı, öylece bırakılıp gidilmişti; uzun bacası olan, odaya doğru çıkık bir ocak görünüyordu içeride. Belki de bir zamanlar gürül gürül yanan bu ocak şimdi susmuş, yas tutar gibi hüzünlü göründü gözüne. Ocağın yanındaki duvarlardan birisinde yan yana elek ve kalbur asılıydı, diğer yanındaysa büyük bir su küpü göze çarpıyordu. Bir baş kapının önündeyse devrilmiş ve çürümeye yüz tutmuş büyük bir masa duruyordu. Acaba bu köy niye böyle bırakılıp gidilmişti? Şu anda hiçbir fikir yürütemezdi bu konuda.

Birbirlerinin yüzlerine baktılar yoldaşıyla, bir karar vermesi gerekiyordu. Ya gemiye dönecekti, o takdirde kıyıyı izleyen gemiyle yeni bir yerleşim yeri bulma ihtimalleri vardı, ya da buradan yoluna tek başına devam edip, içerilere girecekti. Gemiyle başka bir yere daha ulaşabilirdi ancak, bu bir ihtimaldi ve olmayabilirdi de. Şu an hiç olmazsa terk edilmiş de olsa bir yerleşim alanına, insan izine rastlamıştı. Ayrıca gemiyle yeniden açık denizlere sürüklenme ihtimalleri vardı, doğanın insana

oynayacağı oyunlar belli olmazdı. Batur Han için daha fazla gitmenin bir anlamı yoktu, en azından karaya ayak basmışken nerede olduğunu öğrenmeli ve ülkesine dönmeye çalışmalıydı.

Yol arkadaşıyla sarıldıktan sonra kıyıya kadar yürüdü, sandaldaki iki kişiyle de tekrar vedalaştıktan sonra tayfalar kürekleri çekmeye başladılar. Arkalarından bir süre izledi, onlar gitgide uzaklaşırken görüntü de küçülüp bir hayale dönüşüyordu tıpkı çöllerdeki ılgımlar⁷⁵ gibi. O da arkasını dönerek köye doğru yürümeye başladı. Evlerin arasına yeniden ulaştığında geriye dönüp arkadaşlarının bulunduğu gemiye doğru baktı, uzakta küçük bir nokta gibiydi artık. Şu andan itibaren yapılabilecek bir şey yoktu, yapayalnızdı burada.

Dalgalar köpük köpük kıyıya vuruyor, içeriye uzanmaya çalışıp tekrar geriye çekiliyorlardı, giderken de kum tanelerini denize doğru çekip sürüklüyorlardı. Çok öte-lerde kayalara çarparak çatlayan dalgalar, dağılarak sular saçıyorlardı etrafa. Ta buralardan bile görülebiliyordu bu mücadele; su karanın içine girmek istiyor, ileriye doğru atılıyordu tıpkı vuruşan koçlar gibi, ama o da buna izin vermiyor, engel oluyordu. Her taraftuz kokuyordu.

Ne yapmalıydı, ne yana gitmeliydi, hiçbir fikri yoktu bu konuda; öylece kalakalmıştı burada, hiç bilmediği bir yerde. Koca dünyaya sığamamış, yedi yerle yedi göğün arasında sıkışıp kalmıştı.

(75) Ilgım: Serap, yanılsama.

Terk edilmiş köyün arkasında dümdüz bir tundra⁷⁶ uzanıyordu. Bu düzlük bir bozkırı andırıyordu ama bildiklerinden biraz farklıydı; bodur çalılıklar, ot kümeleri, küçük basit çiçeklere benzeyen mantar öbekleri, sarı ve turuncu likenler⁷⁷, koyu yeşil yosunlar görünüyordu taşların üzerinde. Kısa, az yapraklı, sırsıl ve birbirinin aynısı bitkiler göze çarpıyordu çevrede yalnızca. Katı toprak, yaşamı tükenmekte olan, ölüme hazırlanan, can çekişen bir varlığı andırıyordu, içerisine bir kasvet işlemişti sanki. Yapabileceği bir şey yoktu o yöne doğru yürümekten başka. O da öyle yapıp yola koyuldu.

Saatlerce yürüdü, bu ıssız tundradan başka bir şey yok gibiydi. Her yer anlaşılmaz bir biçimde nemli bir kuraklığa boğulmuştu sanki. Yakınlarda deniz vardı ama hiç tatlı su görünmüyordu, toprakta da aynı şekilde belirgin ama alışagelmemiş dışında bir çoraklık göze çarpıyordu. Adını koyamıyordu ama nemli, katı bir çoraklıktı bu; belli ki aylardan beri yağmur düşmüyordu ama havanın nemi yerdeki bu otsu canlıları besliyordu. Bu arada bir şey daha dikkatini çekiyordu; hava hala alacakaranlıktı. İndiğinden bu yana sanki hiçbir değişiklik olmamış gibiydi. İçini bir huzursuzluk kaplıyordu; oldu bitti sevmezdi boğuk, kapalı havaları. Susamaya da başlamıştı ancak, etrafta ne bir su kaynağı, ne bir akar göremiyordu.

Nihayet çok da fazla kullanılmadığını tahmin ettiği

(76) Tundra: Küçük çalılar ve kara yosunları bulunan düzlük arazi.

(77) Liken: Yosun ve mantarın ortak yaşamıyla ortaya çıkan bir bitki türü.

bir yol gördü. Ama en azından bir yoldu, onu izleyecekti. Gökyüzünde bir değişiklik olmadığı için ne kadar süredir yol aldığını da kestiremiyordu. Güneş ne doğuyor ne batıyordu bunca zaman geçmesine karşın, ortam tan vaktinden hemen öncesi gibi loş bir karanlığa gömülüydü. Dümdüz uzanıyor, ufka kadar erişiyordu hiç bitmeyecekmiş gibi görünen yol... Yavaş yavaş susuzluğu artıyordu. Gemiden inerken bir yerleşim yerine gireceğini düşünerek yanına ne yiyecek ne de su almamıştı. Arkadaşları geri dönerken de, ne kendisinin ne de onların aklına gelmemişti yanına azık alması gerektiği. Hava hala alacakaranlıktı ve insanı içten içe deliye dönderiyordu, sürekli nasıl yaşıyordu böyle? "Hiç mi gün doğmuyor acaba?" diye düşündü. Güneş doğmaz, ay çıkmaz bir ülkeydi burası galiba. Tedirginlik ve huzursuzluk kaplıyordu insanın yüreğini. Doğadaki bu kasvet insanın içine yansıyor bunalımlı bir ruh hali oluşturunuyordu. O da derin bir ümitsizlik duygusuna dönüşüyordu.

Nihayet ileriden evler görünmeye başlamıştı tek tük. Bir kenarda oturup dinlendikten sonra yeniden kalkıp yola devam etti. Şehrin içine girildiğinde bayağı kalabalık bir yer olduğu hemen anlaşılıyordu. Her tarafta insanlar yan yana oturmuşlar, ayakta bir araya gelmişler, bir şeyler konuşuyorlar, çene çalıyorlardı. Aylardan sonra ilk kez kalabalığın içine giriyordu; ilginç bir duyguydu, ömründe ilk kez kalabalık görüyor gibiydi sanki. Çevreye bakınarak gezindi, şehrin içine doğru ilerleyip, merkezine doğru yol aldıkça çevrede dükkanlar belirmeye, gölgelikler altındaki

satıcılar gözüne çarpmaya başladı. Ancak bir şey dikkatini çekiyordu; herkeste bir tedirginlik, bir karamsarlık göze çarpıyordu, kimsenin yüzü gülmüyordu. "Böyle ılık yüzü görmez bir yerde başka nasıl olabilirler ki," diye geçirdi içinden. Ne olursa olsundu, yine de hiç mi bir insanın yüzü gülmezdi? Hiç mi kimse tebessüm etmezdi? Herkesin suratı asıktı, ifadesiz, bomboş bakıyorlardı. Kendisi de iyice geriliyordu artık, kopmayan, sürekli aynı tekdüzelikle ilerleyen bir kabusun içinde gibiydi; dozu artıp azalmayan bir işkenceye benziyordu bu.

Bir han bulmayı düşündü kalabileceği ama cebinde parası da, verebileceği hiçbir şeyi de yoktu. Yeniden ne yapacağını bilemez bir halde, kenar mahallelere doğru yöneldi. Günün hangi vaktinde olduğunu bilememek, zamanı ve hayatı tekdüzeleştirip başka türlü bir zihinsel kargaşaya daha yol açıyordu. Ne kadar zaman geçtiğini bilmeden, aç ve susuz dolanıp durdu. Uykusu iyice bastırıldığında taşlık bir alanın ilerisindeki kerpiç konutlara yöneldi, diğerlerine göre biraz daha dışarıda kalan bir evi gözüne kestirdi.

Evin yanına vardığında kısa bir kararsızlıktan sonra yumruk yaptığı eliyle kapıyı hafifçe dövdü; ama açan olmadı, içeride kimse yoktu. Birkaç kere daha vurup bekledi, açan olmuyordu. Ama o sırada;

- Evde yoklar, oğullarının yanına gittiler, Göksagun'a, diye bir ses işitti yan tarafından.

Biraz ötedeki alçak damlı bir evin kapısına çıkmış orta

yaşlı, alnının yanında küçük dövmesi olan bir kadındı bu. Kendisini o evin kapısını çalarken görmüştü.

-Yakınları mısın? Ben seni daha önce görmedim de... diye devam etti elmacık kemikleri çıkık, kalkık burunlu kadın. Sesini duyurabilmek için bağırır gibi konuşuyordu.

Kadının şivesinde farklılık vardı ama yine de anlayabiliyordu. Delikanlı yanına doğru yürüdü, çakıl taşları dökülmüş kısa bir yolu geçip yaklaştı güleç yüzlü kadına.

- Merhaba ana, dedi.

- Esenlik olsun oğul, kimsin sen tanıyamadım, yanlış anlama?

- Nerden tanıyacaksın ana, ben o evde oturanların akrabası falan değilim, tanıdıkları birisi de değilim. Öylesine rastgele çaldım o kapıyı, yabancı bir yolcuym. Artık aklıktan gözümün önü karardı; bir iki lokma da olsa ekmek isteyecektim.

Kadın şaşkın şaşkın baktı.

- Geç içeriye hele, dedi.

İçeriye girdiler, bir çocuk yerde pancar kökünden yaptığı iki koca tekerden oluşan bir oyuncağı sürüyordu. Temiz, küçük bir odaydı. Kadın çocuğa;

- Barkan git de atanı çağır arkadan, dedi.

Adının Barkan olduğunu öğrendiği çocuk fırlayıp çıktı dışarıya.

- Kocam arkada çömlek harç karıyor, çamur yapar, sonra ocaklar, uğraşır durur işte, yıllardır çömlekçilik yapar durur işte, dedi. Sonra devam etti konuşkan kadın;

Ekenekteki⁷⁸ köklerden söküp haşladıydım. Bu dönemde kendigelen olur ancak, onların tadı da daha iyidir diğerlerinden, birazdan alırım ocaktan.

Kadın yere serdiği bir yaygının üzerine kurduğu sofraya konuğunu buyur edip önüne sıcak pancar yemeğinden koydu, biraz da yoğurt verdi. Batur, yemeğe kattığı yoğurdun kaşıktaki kalan kısmını ağzıyla sıyırdıktan sonra bir kaşık daha aldı. Yoğurdun tadı o güne kadar yediklerine hiç benzemiyordu, değişikti. Batur merak edip sordu;

- Ne yoğurdu bu? Daha önce böylesini hiç yememiştim.

- Geyik yoğurdu, dedi; Bizim çevredeki göçebelerden alır kocam.

- Geyiği nasıl sağıyorlar peki?

- Bayağı. Koyunu, ineği nasıl sağarsan öyle...

- Yani nasıl yakalıyorlar geyikleri?

Kadın delikanlının ne demek istediğini anlamıştı;

- Ha, sen geyikleri yabanda sanıyorsun. Bunlar evcil, dedi gülümseyerek.

Batur bayağı şaşırmıştı. O yemeğine başlarken içeriye yuvarlak yüzlü, kır saçlı, burnunun kenarında et beni olan, hafif şişmanca bir adam girdi; kadının kocasıydı. Esenlik verip o da sofraya oturdu. Kadın yulaftan yapılmış değişik bir çörek çıkardı, getirip sofraya koydu. Kocasını bölerek herkesin önüne bir parça bıraktı. Bu alışageldiklerinin dışında görünen konuk, iştahla yedi yemeği. Az sonra kadın kalkıp ocağa vardı;

(78) Ekenek: Tarla.

- Yoğurt aşısı da kaynamış, biraz sıcak ama olsun, dedi.

Ortaya büyük bir sahanla koydukları aşısı yemeye giriştiler hep birlikte, kadının kocası da arkada çalışmaktan yorulup acıkmıştı besbelli. Batur kendisine gökten gönderilmişçesine değerli görünen bu sofraya bakınarak göz gezdirdi bir ara. Ablak yüzlü ev sahibi, durumu fark ederek;

- Bir şeye mi baktın? diye sordu.

- Su var mıydı? dedi Batur.

Kadın ayağa kalkıp, odanın dibindeki bir küpün üzerindeki örtüyü kaldırıp kapağını açtı, bir maşrapayla aldığı suyu getirip verdi konuğuna. Batur bir yudumda dikti kafasına. Suya kanamamıştı, ama yeniden de istemeye utandı. Durumu anlayan kadın;

- Bir daha vereyim mi? dedi.

Batur olur gibisinden başını sallarken, şaşırılmış bir halde düşünüyordu; böylesi konuksever insanlar kendisinden suyu esirgeyecek, kıskanacak değillerdi. Ama suyu niye böyle maşrapayla veriyorlardı? Allah'ın suyuydu. Kadının getirdiği suyu farkında olmadan tekrar içti bunları düşünürken. Susuzluğu biraz olsun kesilmişti. Elindeki maşrapayı dalgın dalgın sofraya bıraktı. Artık merakını yenemeyerek;

- Yanlış anlamazsanız size bir şey soracağım, dedi.

Ev sahibi de;

- Buyur sor tabii, niye yanlış anlayalım, diye karşılık verince Batur;

- Konukseverliğinize diyecek laf yok. Ama sofraya su getirmemiştiniz, belki unutmuş olabilirsiniz diye düşündüm ama istediğimde bile bardakla verdiniz. Onu da geçtim, gelirken yolda da su içecek bir tane yer bulamadım, bu civarda su bulmakla ilgili bir sorun mu var? diye sordu.

Kadın ve kocası birbirlerine şaşırmış gibi baktılar. Bu kez de adam merakını yenemeyerek;

- Sen nereden geliyorsun? diye sordu; Senin gibi değişik konuşan birisine daha önce hiç denk gelmemiştim.

- Hiç yabancı gelmez mi sizin buralara?

- Gelir ama geldikleri yerlerin tümünü de bilirim ben. Oralarda böyle konuşan birilerini görmedim.

Artık karşılıklı olarak şaşkınlıkları had safhaya ulaşıyordu ama delikanlı yavaş yavaş anlıyordu, emin olmak için devam etti;

- Anlamadığım şey bunların suyla ne ilgisi var? Sonra devam etti; Bu konuya nerden geldik onu anlamadım.

- Suyumuz az, ama bunu sormana şaşırdım. Herkes bizim suyumuzun az olduğunu bilir.

Düşündüğü doğru gibi görünüyordu; bu insanlar burada dünyadan yalıtılmış, soyutlanmış bir hayat sürüyorlardı ve kendisi gibi farklı bir dil konuşan bir insanla karşılaşınca şaşırmışlardı çünkü bildiği dünyanın dışında bir yerlerde başka uygarlıklar var olduğu anlamına geliyordu bu. Batsa düşündüğü gibi bir kapalı yaşamın olup olamayacağını düşünerek şaşıyor ve bu görüşünün

doğruluğundan emin olamıyordu. Çağlar sonra kim bilir insanoğlu da bütünün içinde ancak küçücük bir parça olabildiğini anlayacak ve şaşıracaktı böyle bir duruma.

Batur artık susmayı yeğledi çünkü konuşacak, bir şeyler anlatacak şevki ve gücü kendinde bulamıyordu, hem zihnen hem de bedenen yorgundu. Ama evdekiler meraklarını yenemiyorlardı ve onların adına evin reisi yine devam etti.

- Peki ama sen nereden geldin?
- İndiğimde terk edilmiş bir balıkçı köyü vardı.
- Neyden indiğinde?
- Gemiden.
- Bizim bildiğimiz en büyük gemiyle buradan çıkar

ve ancak yine buraya dönersin.

Batur bu sözün üzerine emin olmuştu, varsayımı doğruydı; yüce dağların arasında sıkışıp kalan ataları gibi bu adamlar da burada bir yerlerde sıkışıp kalmışlardı. Belki de gözlerden ırak bir adaydı burası, kimsenin bilmediği... Ayrıntıyı elbette ki tam bilemiyor, çözemiyordu ama işin özünü anlamıştı.

-Anlatacağım şeylere inanmayabilirsiniz, yalancı veya deli olduğumu da sanabilirsiniz, o yüzden belki daha sonra yeniden karşılaşsak anlatırım, dedi.

Ev sahibi bir süre sustuktan sonra;

- Olur, sonra anlat. Belki şimdi yorgunsun ama seni dinlemeden bir yere bırakmam, konuğumsun benim, dedi.

- Ben de bir ay sonra anlatırım o zaman, dedi Batur gülerek.

- Özün⁷⁹ sağolsun, istediğin kadar kal. Konuğun külfeti bir tas çorbadır, o da bir kepçe sudur.

- Sağolun ama çok kalmaya niyetim yok.

- Bir ad koyduracak iş başaramadın mı?

Batur soruyu anlayamayarak adamın yüzüne bakakalınca ev sahibi durumu anlayarak;

- Adını soruyorum, yoksa adsız mısınız? dedi.

Batur şimdi anlamıştı; bu geleneği hatırlıyordu, eski çağlarda çocuklar bir kahramanlık yaparlardı, sonra da bir ozan gelerek çocuğa gösterdiği yiğitliğe göre bir ad koyardı. Ondan önce ya adsız olurlardı veya geçici bir ad takılırdı.

- Yok, dedi Batur Han; Benim ileride yapabileceğimi düşündükleri işlere göre vermişler adımları.

Söylediği sözdeki nüktayı biraz geç anlayan karı koca, gecikmeyle de olsa güldüler. Biraz sustuktan sonra;

- Adım Batur, dedi.

Ev sahibi de;

- Benimki de Tokar, dedi. Karımın adı Narman, oğlumunki de Barkan.

Kendisine bir yer yatağı açtılar, hava sürekli alacakaranlık olduğu için ne zaman yatacağını ev sahipleri söyleyene kadar tahmin edemedi. Yatağa girip geyik yününden sırtınmış yorganı üzerine çekerek, yine düşünceler arasında dalıp gitti.

(79) Öz: Can.

Ertesi sabah bir gürültüyle uyandı. Narman evin dalanında⁸⁰;

- Gözü kör olasıca, diye bağıırıyordu.

Çabucak elbiselerini giyinip dalana çıktı. Ne olduğunu gördüğünde anladı, evin kedisi bir sıçan yakalamış, onu da içeriye getirmişti ancak sıçan canlıydı ve bir bırakıyor bir yakalıyordu bu ince uzun kuyruklu küçük hayvanı, oyun oynuyordu onunla. Kadın da elindeki yazın yün çırpıtığı, uzun, üzeri aralıklarla boğumlu, düzgün bir çubukla hem kediye hem de sıçana vurmaya çalışıyordu. Batur u bir gülme tuttu. Narman ona dönerek;

- Gülme! dedi. Kendi oğluna söyler gibi davranmıştı bunu söylerken. Kadının bu tavrı onu daha çok güldürdü.

Tokar, arka tarafta çömlek çamurunu hamur gibi yoğuruyordu dönen bir tablanın üzerinde. Altan ayağıyla iterek çevirdiği bir düzeneği vardı. Çamur hayatın özüydü, insanın mayasıydı, o da böylesine önemli bir maddeyi elleriyle biçimlendiriyordu.

Her tarafta, ya henüz çamur halinde, ya güneşte kurumaya bırakılmış veya fırından yeni çıkmış yahut da sırlanmış toprak çömlekler ve testiler göze çarpıyordu. En son aşamada ise Tokar bu çömlekleri evde kökbovalarıyla, çivitle nakış nakış işleyip bezemelerini yapıyordu. Sonra da oğluyla pazarda satıyorlardı belirli aralıklarla.

Bir süre bu huzur verici işi izledikten sonra, Batur, ev sahiplerinden izin isteyerek şehir meydanına, çarşıya

(80) Dalan: Antre, hol.

indi, kalabalığın arasına karıştı. Geçen gün karşılaştığı manzara yine aynen devam ediyordu; herkeste bir korku, öfke, yılgınlık ve tedirginlik vardı, yüzlerinden kitap gibi okunuyordu bu.

Akşama denk gelen bir vakitte eve döndüğünde hep birlikte yemeklerini yedikten sonra otururlarken, Narman önlerine armut turşusu getirdi. Batur un o kadar hoşuna gitmişti ki, yemeye doyamıyordu. Tokar;

- Konuğumdan turşuyu esirgediğimi sanma ama onu çok yemezsen iyi edersin, dedi.

- Niye? dedikten sonra da ağzına bir turşu daha attı.

- Esritir⁸¹ adamı da o yüzden.

- Peki, bu sonuncu olsun o zaman, diyerek bir taneyi daha aldı ağzına.

- Ne katıyorsunuz yaparken bunun içine?

- Bir şey katıldığı yok; armut ve su, o kadar.

- Hepsi o, öyle mi? dedi Batur şaşırarak.

- Evet, iki üç ay içinde yumuşacık olur. Ama armut iyi olacak. Bizim arkadaki büyük armut var ya, işte onun üstüne daha iyi turşusu yapılanını görmedim.

- Şu arkadaki koca ağaç mı? Onun turşusu mu bu?

- Evet, ondan topladığımız armutlarla yaptık. Çok iyidir yemişi, bizim burada ağaç zor bulunur, hele de öylesi.

Biraz sustuktan sonra Tokar devam etti;

- Dedem, kendi dedesinin dikmiş olduğunu söylerdi o ağacı.

(81) Esritmek: Sarhoş etmek.

- Bayağı da yaşlıymış...

- Benim küçüklüğümde bile bu kadar vardı dallarıyla budaklarıyla neredeyse.

Biraz sustuktan sonra konuşmaya devam ettiler.

Tokar'a;

- Sizin burada yüzler hiç gülmez mi? Hep somurtur mu herkes böyle? diyerek asıl merak ettiği konuya girdi Batur.

- Bazı zamanlar kimsede gülecek istek kalmaz.

- Niye, herkesin başına hep birlikte mi gelir dert, sıkıntı birikip de?

- Öyle de denebilir?

- Anlatsana, merak ettim şimdi, dedi Batur.

Tokar;

- Önce sen, dedi gülümseyerek.

Batur derin bir iç çektikten sonra başladı. Nereden başlayacağını da bilemiyordu ama önce oraya nasıl geldiğini anlattı, sonra yaşadığı ülkeyi, başından geçenleri... Barkan, bir masal gibi dinliyordu bu anlatılanları, gerçi annesiyle babasının da ondan bir farkı yoktu ya. Birkaç saat boyunca anlattı durdu Batur. Bitirdiğinde;

- Ben hakkımı savdım, sıra sende, dedi Tokar'a.

O da, biraz önceki neşesi ve heyecanı eriyip kaybolarak yanıtladı soruyu;

- Benim küçüklüğümde bile bu kadar vardı dallarıyla budaklarıyla neredeyse. Dedem de onun altında yanımda yatarken öldü geceleyin. Ben küçüktüm o zamanlar. Biraz sustuktan sonra anlatmaya devam etti...

- Yazları arka bahçedeki o büyük armut ağacının altındaki sekide⁸² uyuyan dedemin yanında yatardım bazı vakitler. O vakitler herhalde Barkandan daha küçüktüm. Geceleri ya izin alarak, ya da gizlice kaçarak, bu yaşlı ve huysuz adamın yanına gider, ince yorganın altına girer, sarılıp uyurdum. O ağacın altından gökyüzü ne kadar da güzel görünürdü o zamanlar. Bu armut ağacı, gözümde kökü yerin derinliklerine, dalları göklere kadar uzanan, gökle yeri birbirine bağlayan hayat ağacı ulu kayın gibiydi. Dedem anlatmıştı, Umay⁸³ oradan inip yeryüzündeki çocuklara muduluk dağıtıyordu. Göklerdeki süt gölünden yanındaki meşin kırbalari⁸⁴ dolduruyor, sonra da anasının karnından doğacağı vakti gelmiş olan bütün bebeklerin ağzına bir damla damlatıyordu bu süttten. Ondan sonra süttün tadını alan bebekler çıkmak ve süt içmek için hareketlenirlerdi. Umay ben uyanmadan önce de ağacın arkasından dolanıp göğ'e doğru tırmanmaya başlardı. Öyle sanırdım. Her sabah uyandığında dedem çoktan kalkmış olurdu; ileride bir şeylerle uğraştığını görürdüm. Kalkıp doğruca onun yanına koşardım. Umay'ı görüp görmediğini sorardım bazen kendisine. O da, "Umay Ana ağaca çıkmadan önce seni öptü," derdi bana. Bir sabah uyandığımda dedem hala yanında yatıyordu, dürtükledim, uyandırmaya çalıştım ama kalkmıyordu. Defalarca kalkmasını söyledim ama boşuna. Sonra yataktan çıkıp

(82) Seki: Alçak divan, tahta kanepe.

(83) Umay: Ana tanrıça.

(84) Kırba: Matara, suluk.

içeriye koştum, başına insanlar yığıldı. Sonra bana dedemin öldüğünü söylediler. "Bir daha gelmeyecek," dediler. O günden sonra ömrüm boyunca ölümden korktum.

Ama şimdi ölümden kendim için korkmuyorum. Kendi evladımı düşünüyorum.

Batur adamın yüzüne boş gözlerle baktı. "Çocuğun bir derdi, bir sayrılığı mı var acaba?" diye düşündü ama soramadı. Tokar içini çekti ve sesi titreyerek devam etti;

- Bizim burada su bulabildiğimiz tek bir ırmağımız vardır. O ırmak bizim tüm varımız yoğumuzdur. Gördün işte, su en değerli şeydir burada, tek damlası altın değerindedir. Ama o her yıl suyun önünü keser ve bir kurban almadan bırakmaz. Kurbanları genç erkek ve kızlar arasından her yıl kura ile seçeriz. İlle de genç olacak. Ne ocaklar battı bu yüzden.

Adam biraz durakladı, sonra;

- Şimdi o gün yine yaklaşıyor, bakalım kime çıkacak, dedikten sonra yine susup başını önüne eğdi; Belki bir gün benim oğluma da çıkacak, bilemeyiz ki...

Batur, merakını yenemeyerek sordu;

- O kim?

Alan

Şehrin meydanında müthiş bir kalabalık toplanmıştı. Karşıda görkemli bir saray hemen göze çarpıyor, kimseden çıt çıkmıyordu. Tüm topluluk derin bir sessizlik okyanusunun içinde boğuluyordu; yazgısına boyun eğmiş olan bu kitle artık tüm ümidini kesmiş bir insan gibiydi.

Üzerine uzun bir elbise giymiş olan paspal görünüm-
lü genç, arasına karıştığı bu kalabalığın içinde orta yaşlı
bir kadına yaklaşıp neler olup bittiğini sordu. Kadın
yanıtladı:

- Kura, dedikten sonra durakladı. Kağanın kızına
çıktı.

Delikanlı aldığı bu haber üzerine işinin biraz daha zor
olacağını düşünerek, sarayın kapısına doğru yürümeye
başladı. Halk sarayı çevreleyen duvarların etrafına yığıl-
mıştı. Bütün şehir buradaydı sanki ama kimsede herhangi
bir taşkınlık belirtisi görünmüyor, herkes ne olacağını
bekliyordu yalnızca. Birazdan bitkinliği o uzaklıktan
bile belli olan Kağan, sarayın sundurmasında belirdi.
Yere eğilmiş başlar yukarıya kalktı, tüm dikkatler o yöne
verildi, bütün fısıltılar kesildi. Yıllardır açık duran bir
yaradan akan kanın içinde boğulmak sırası artık Kağana
gelmişti ve ne yapacağı merakla bekleniyordu. Sınava
girme sırası ondaydı.

Az sonra Kağan konuşmaya başladı;

- Kararım şudur; herkesin oğlu kızı herkese nasıl de-
ğerliyse benim kızım da bana değerlidir. Ve bunca yıldır
herkes en sevdiklerinden, en değer verdiği varlıklardan
özveri gösterip çocuklarını göndermiştir. Madem şimdi
sıra bana gelmiştir, bu benim yazgımdır, ben de aynı
özveriyi göstereceğim. Herkes nasıl davranmışsa ben de
öyle davranacağım.

Sözlerinin sonuna doğru sesi titremeye ve alçalmaya
başlamıştı, bir şeyler sanki boğazına düğümleniyordu.

Herkes acıyarak bakıyordu karşılarında duran bu insana, çünkü şu anda, hele de şu söylediklerinden sonra onu bir Kağan gibi değil de her şeyden önce yalnızca bir insan olarak sonra da evladını kaybetmek üzere olan bir baba olarak görüyorlardı. Gerçi tam tersi bir durum yaşansaydı, örneğin Kağan soyuna el sürülemeyeceğini ileri sürerek kızının yerine başka birisinin gönderilmesini isteseydi acaba nasıl bir tepki verilirdi açıktan veya gizli olarak, bu bilinemezdi elbette, ama şu andaki durum buydu.

Tüm alanda bir uğultu yükseldi, bir dalgalanma yaşandı. O sessiz okyanus bir fırtına çıkmış gibi coşmaya başladı; hepsi Kağanlarına alkıma dolu övgüler yağıdırıyor, sarayın duvarlarının taşlarından yankılanan cümleler dönerek kulaklarına geri geliyordu. Kağanları adaletini kanıtlamış ve halkının gözünde biraz daha büyümüştü, bu kesindi ancak sundurmadan içeriye giren bu babanın artık tüm ümidi de tükenmişti.

Batur Han kalabalığı yavaş yavaş yarararak ve sabırla ilerleyerek duvarlardan birisine yaklaştı. Kağandaki bu adaletli yaklaşım kendisini de çok etkilemişti, böyle bir yöneticiyi her zaman bulabilmek mümkün olmazdı. Duvarın arkasından askerlerin boyunlarından üst kısmı görünebiliyordu ancak, içlerinden birisine doğru yaklaştı.

- Nasılsın çeri⁸⁵ kardaş? dedi
- Sağolasın, herkes nasılsa biz de öyleyiz işte, diye yanıtladı.
- Senden bir şey istesem...

(85) Çeri: Asker.

- De bakalım, ama akça⁸⁶ isteyeceksen, benden çıkmaz baştan söyleyeyim.

- Yok akça değil, daha kolay bir şey; beni Kağan la görüştürür müsün diyecektim?

Asker güldü bu karşısındaki paspal kılıklı yarı perişan adama. Cevap bile vermedi. Batur;

- Ee, yanıt da mı vermeyeceksin soruma? dedi.

- Git işine kardeşim. Şu kalabalığı görüyor musun bak? diyerek kafasıyla işaret etti. Sonra sürdürdü; Elllerinde olsa şu an buradakilerin hepsi Kağanla görüşmek ister. Ama yine hepsi de bilir ki öyle canın istediği zaman Kağan ın yanına çıkılmaz. Şu günde lafa tutma beni.

- Ben sizi bu durumdan kurtarabilirim, diyerek üsteledi karşısındaki bu sefil, yoksul görünümlü genç.

- Hangi durumdan?

- Bugün bu kalabalık ne diye toplandı? dedikten sonra biraz sustu. Ondan... diye ekledi.

Asker şaşırıp kalmıştı;

- Kim, sen mi? dedi gülerek; Deli misin, bela mısın arkadaş sen?

Batur böyle bir sonuca ulaşamayacağını anlamıştı, o anda aklına bir fikir geldi. Eliyle, bir paçavraya sarıp üzerindeki uzun giysinin altına sakladığı, ülkesinin en iyi demircilerinin dövdüğü, göz alıcı kılıcını açtı;

- Bak, dedi askere.

Asker karşısındaki bu kılıksız adamın beline doğru bakarken gözleri faltaşı gibi açıldı. Batur;

(86) Akça: Para.

- Bu kılıç büyüldür, dediğimi yap, diye emretti tok bir sesle.

Elma gibi çıkık yanakları olan, kırmızı yüzlü asker ne yapacağını şaşırıp kalmıştı. Batur bu fırsatı değerlendirmekte tereddüt etmeyerek yineledi, karşısında kafası karışmış biri vardı artık ve öylesi insanların çözülmesi ve teslim olması çok daha kolay olurdu. Sert bir ifadeyle emrederek;

- Dediğimi yap! diye sesini yükseltti.

Bunu öyle söylemişti ki, tanrısal bir güç tarafından kendilerini kurtarmaya gönderilen birisi olduğuna, gören ve duyan herkes inanırdı; hatta kendisi bile. Kılıcın güzelliği ve meczup görünümlü adamın bu tavrı karşısında asker korkarak irkildi, kafası allak bullak bir halde hemen içeriye koştu. Kalabalık arka taraflardan yavaş yavaş çözülmeye başlıyordu, geçen senelerde olduğu üzere yine evlerine dönüp bekleyeceklerdi suyun birkaç gün içinde açılmasını.

Birazdan başka bir asker koşarak gelip kendisini içeriye alacağını söyleyince o da kalabalığı yararak, insanları iteleyerek dış kapıya doğru yanaştı. Askerler üzerinde simgeselleştirilmiş ayı figürleri bulunan büyük, kanatlı demir kapıyı açıp kendisinin içeriye girmesine izin verdiler. Sarayın heykellerle süslü avlusundan, yanında yürürken kendisine biraz çekinerek ve biraz da inceleyerek bakan iki askerle birlikte geçerek asıl yapıya girdiler.

Batur Han mütevazı bir sarayın içinde, geniş bir koridordan yürüyerek, Kağanın huzuruna çıktı. Yuvarlak bir

salondu burası, birbirine simetrik dört sütun ortada büyük bir boş alan bırakacak şekilde yerden tavana kadar yükseliyordu, ancak sütunlar tavana doğrudan birleşmiyor, aralarında yuvarlak, kendilerine nazaran küçük denebilecek küreler bulunuyordu. En kalabalık günlerinden birini yaşayan salonda herkes bir süre bu beklenmedik konuğu süzdükten sonra Kağan söze girdi;

- Askere söylediğin şey doğru mu? dedi

- Bu size ve alinyazımıza bağlı, diye yanıtladı karşılarında duran yoksul genç. Sonra devam ederek; Benim dediklerimi aynen yaparsanız kurtulma olasılığınız yüksek, dedi.

Üzerinde kırmızı bir kaftanı bulunan Vezir, Kağana dönerek bakınca, o da;

- Söyle, diyerek eliyle işaret etti Vezirine.

O da Batur a dönerek;

- Cesur birisi olduğun belli, ama sırf cesaret hiçbir şeyi çözmeye yetmez. Eğer başarısız olursan sen zaten ölürsün ama bütün yıl boyunca susuzluktan tüm halk da kırılır geçer. Ülkenin sonu demektir bu da. Dediklerimi düşünüp, olayın ciddiyetini kavrayabiliyor musun bilmem, dedi.

Bunun üzerine Batur Han;

- Hem de çok iyi anlıyorum, o yüzden de karar bana değil size aittir. Ben anlatacağımı anlatayım, diyeceğimi diyeyim. Sonra kararınızı kendiniz verin, dedi.

Kağan tekrar Vezire dönüp, kafasıyla fikrini soran bir işaret verdiğinde, ihtiyar adam;

- Dinlemekten zarar çıkmaz, söyleyeceklerini söylesin

bence, diyerek görüşünü bildirdi.

Bunun üzerine Kağan;

- Anlat, dedi.

Batur Han da bu işi nasıl başarabileceğini, kafasındaki tasarımı açıkladı. Yüzlerindeki ifadelerden anladığına göre herkese makul görünüyordu söyledikleri. İnsanların düşüncelere daldığı, birbirlerine bakıştığı, yüz ifadelerinin kullanılarak ancak muhatabının anlayabileceği, güçlükle sezilebilen işaretlerin verilip alındığı uzun sayılabilecek bir sessizliğin ardından Kağan;

- Peki ama karşılığında ne istiyorsun? dedi

- Siz ne verebilirsiniz?

- Hazine, arazi, sürülerle hayvan, ne istersen... Hatta...

-Hatta?...

- Hatta kızımı verir, seni damadım yaparım, zaten erkek çocuğum yok. Benden sonra ülkenin başına geçersin.

Batur Han az ötedeki masanın kenarında bitkin bir halde oturan Kağanın kızına döndü, gerçekten çok güzel ve alımlıydı. O sırada kendi aklına sevgilisi geldiği için gülümsedi elinde olmadan.

- Peki siz? Benimle evlenmeyi kabul edecek misiniz? diye sordu gülümsemesini sürdürerek.

Kız üzerindeki tüm çökkünlüğü bir anda kenara bırakarak; ani bir çıkışla ve yüksekçe bir sesle;

-Asla! diye yanıtladı. Sonra başını önüne eğdi ve yaptığından biraz da utanmış olarak. Bir sessizliğin ardından

tüm cesaretini toplayıp; Benim gönlüm bir başkasına aittir ve halkıma bir iyilik yapacaksam bunu canımla yerine getirmeyi yeğlerim, dedi. Ne de olsa yakında ölecekti ve artık kaybedecek hiçbir şeyi kalmamıştı, o yüzden söylemekten korkacağı hiçbir şeyi de olamazdı.

Herkes susmuştu, Kağan da şaşkınlık içindeydi, çünkü böyle bir durumdan haberi yoktu. Koskoca ülkede neler olup bittiğini casusları sayesinde öğreniyordu, ama saraydaki kızının sevgilisinden haberi bile yoktu. Kızının gözlerinin içine şaşkın şaşkın bakakaldı, şu durumda ne diyebilirdi ki. Nasıl bir açmazdı bu? Kız durumu anlayarak devam etti.

- Saray katibinizin oğlu... dedi utanarak. Böyle bir durumda utanmayı nasıl becerebilirdi bir insan; Şu anda hazırlanıyor ve kendisi ölmeden beni kimsenin alamayacağını söylüyor, diye devam etti.

Vezir hemen öne çıkarak Kağandan izin istedi ve birkaç askere emir verdi;

- Gidin durdurun şunu, bir düşüncesizlik yapmasın, diye bağırdı.

Askerler ok gibi yerlerinden fırladılar.

Batur Han, Kağana döndü;

- Şu durumda sizden başka bir istekte bulunmak durumundayım ama kızınızı da mutlaka sevdiği adamlarla evlendirin. Sizin burada sadakat gerçekten değerli bir şey gördüğüm kadarıyla, dedi.

Bunu söylerken ağabeylerinin yaptıkları aklına gelmişti. Kağan;

- Gücümün yettiği ne istersen, dedi.

- Su, diye yanıtladı genç adam.

Kimse bir şey anlamadı; orada bulunan herkes birbirine baktı. Aslında basit bir sözcüktü ama insan bazen basit şeylerle karşılaştığında, o kadar basit olamayacağını düşünüp karmaşıklığa çalışırdı. Vezir söze girerek;

- Ne istediğini tekrar söyler misin? diyerek siyasi bir teyit yolu denedi bu anlamadıkları istek karşısında.

- Su, dedi tekrar; Su istiyorum.

Kağan bu kez anladığını düşündü;

- Suyumuzu, ırmağımızı mı istiyorsun? Gerçekten zeki bir insansın, çünkü buradaki en değerli şeydir. Ona da kabul, kurtardığın şey senindir, diye sürdürdü.

Batur Han güldü;

- Hayır dedi. Su istiyorum, ırmağı değil. Susuzluktan ölüyorum şu an. İçmek için biraz su yalnızca...

Vezir o şaşkınlığın içinde hemen işaret etti, bir kişi su getirmek için fırladı. Kağan da afallamış olarak;

- Hepsi bu mu? diye sordu

- Evet diye yanıtladı delikanlı; Hepsi bu.

Suyun gelmesini beklerken, o sessizliğin içerisinde Kağanın gözleri karşı duvarda asılı büyükçe bir tabloya takıldı; bir dağın üzerinden aşağıdaki akarsu ve ilerideki orman görünüyor, bir yılan gibi kıvrılarak ilerleyen nehir, içine kızıl bakır katılmış altın bir kolye gibi parlıyordu yanan gün ışığında.

- Peki, dedi kız gülerek; Suyu nasıl açtın? O kısmı anlatmadın, bütün bunların hepsini akıl almaz bence.

Delikanlı biraz düşündü, sonra bu kez o sordu;

- İyi de, seninle yaşadığımız olaylar, başımızdan birlikte veya ayrı ayrı geçen onca şey gerçek de, bunlara mı inanmıyorsun?

- Bütün yaşadığımız dediğin şeyler... Yani şimdi Kağan kızını sana vermeye kalktı öyle mi? Neyse anlat bakalım şu öyküyü de dinleyeyim.

Genç adam derin derin düşündü bu defa. Ardından anlatmaya başladı;

Su

Anlattıklarım akıllarına yatmıştı hepsinin. Sadece gönüllü birisini bulacaktık ki, o zaten hazırды, katibin oğlu. Ben evvelce gidip görmüştüm suyun önünün kesildiği yeri. Önce düşmanını tanıyacaksın, nasıl yaşadığını, nerelerde yatıp kalktığını iyice öğreneceksin. Tam dört gece gözetledim etrafı, gizlice gittim izledim meydana o kalabalığın toplandığı günden önce.

Nehrin darboğaza girdiği bir yer vardı, oranın önünü büğemiş⁸⁷ birisi ya da birileri, su, koca bir gölet oluşturarak yükselmiş kayaların arasında, belirli bir seviye çıktık-tan sonra sol yandaki kayaların arasındaki bir çatlaktan, daha doğrusu koca bir yarıktan aşağıya akmaya başlıyor, kayaların altına doğru gömülüp gidiyordu. Belki de bir

(87) Büğemek: Suyun önünü kesmek, baraj yapmak.

yeraltı nehri olarak akıp gidiyor bir yerlere, ama ön tarafa tek damla geçmiyor, koca şehir de susuzluktan kuruyor, kavruluyor. Başka bir su kaynağı yok çünkü, ayrıca ülkeye yağmur da değmiyor zaten. Şehir halkı da sanıyor ki akarsuyun önünü bir su ejderi ya da dev bir su yılanı kesiyor, dilden dile dolaştıkça herkes daha çok inanmış yıllar boyunca bu anlatılanlara. Ondan sonra da senede bir kez kurban sunuyorlar bu canavara. Bir insanla birlikte ya bir koyun sürüsü ya da sığır sürüsü; suyun içine giren hayvan da insan da sağ çıkamıyor tabii ki. Kurbanları götürenlerden bazılarından olayı gördüğünü söyleyenler var; ejder kurbanı yerken, uzaktaki ilençli⁸⁸ bir dağda iki yılan sevişerek deri değiştiriyor sonra da gelip, oluşan bu kan gölünün içinde yıkanıyorlarmış, ertesi gün de su serbest kalıyormuş. Aslında nehrin içindeki de bir timsah sürüsü ama timsahları görmek lazım koca kocalar. Fili bıraksan içlerine parçalarlar, kemiklerini bırakmazlar.

insanlar hem o bölgeye gelmeye korkuyor hem de yasaklanmış, tabu haline gelmiş burası da, buradan söz etmek de. Timsahları anladım ama yine de çözemediğim bir şey vardı işin içinde; o suyu kim kesip, geri kim salıyordu? O kurbanları kim alıyordu? Timsahlar değildi herhalde, o hayvanların o kadar zeki olduklarını sanmıyorum. Bir de o iki yılan kafamı kurcalıyordu.

Canavara, daha doğrusu canavarlara kurbanın sunulacağı gün, katibin oğlu Enerle ikimiz düştük yola, giderken her şeyi anlattım ona da en ince ayrıntısına kadar. Koca

(88) İlenç: Lanet.

bir tepeye çıkıyorduk birlikte, oradakinin bir ejder olmadığına önce inanmak istemedi. Ama sonra dedi ki;

- Ha bir tane büyük, ha yüz tane küçük... Ne fark eder?

O da haklıydı gerçi ama asıl düşmanın ejder veya timsahlar değil, sapkın düşünceler olduğunu kavradı sonunda. Ondan sonra da tasarımı kafasına iyice yerleştirmesini sağladım. Yanımızda götürdüğümüz davar sürüsündeki koçlardan birisini ve bir koyunu bir kenarda durup kestik, yüzdük güzelce, yeniden düştük yola. Bütetin oraya varınca dere yatağının alt tarafından, kurumuş akaktan sürüyü öteki tarafa geçirdik.

Enerin yapması gereken tek şey kendi başına bir şey getirmeden, ben ne olup bittiğini tam olarak anlayana kadar beklemek ve sonra kaçıp kurtulup, sürünün içine karışmaktı. Orada koca bir direk vardı; kalın bir şey, üzeri onganlarla⁸⁹ süslü, hayvan betileri çizilmiş. Kurbanları getirenler, o zavallıları oraya bağlayıp gidiyorlarmış kaçmasın diye. Sonrasını da kimse doğru dürüst bilmiyor zaten.

Eneri o kütüğe yasladım, ellerini arkadan birbirine kavuşturdu, ben de bağlar gibi yaptım elimdeki iple, sonra da oradan hızla uzaklaştım. Her şeyi gerçekmiş gibi oynadık yani. Kayaların alt tarafında koç postunun altına girip, sürünerek geldim ve yakınlarda olan sürüye karıştım. Kendimi öyle bir kaptırmışım ki, hayvanların arasında meleyerek dolanıyordum artık; koyun sandım kendimi bir ara iyice, onların arasına karışmadan anlaya-

(89) Ongan: Put, fetiş, totem.

mıyor insan kendisini nasıl kaybedebileceğini. Hayvanların arasından kafamı kaldırıp bakıyordum, bu karanlıkta kimsenin benden şüphelenmesi, beni koyunlardan ayırt edebilmesi neredeyse mümkün olmadığı için, rahattım o açıdan. Beklemeye başladık. Bir elimde de diğer post duruyordu, Ener gelince vermek için.

Biraz sonra uzaktan alacakaranlığın içinden iki tane timsah, insan gibi yürüyerek gelmeye başladı, birinin elinde kemikten yontulmuş bir balta vardı. Yaklaşmaya başladılar, tüm dikkatimle onlara bakıyordum. İyice yakınıma gelip sürüye göz gezdirdiler, o anda anladım ki bunlar bir kadınla erkek, ikisi de timsah derilerinden yapılmış giysiler giyiyorlar, kafalarının üzerlerine timsahların üst çenelerini geçiriyorlardı. Kendilerini nadiren görebilen birkaç kişi de, o ikisini yılan sanıyordu. Daha evvel duyduklarımızdan anladığımıza göre önce sürüyü parçalattıracaklar sonra da o azmanları bir şekilde kurbanaya getirecekler, ya da gelmesini bekleyeceklerdi, herhalde öylesi daha büyük haz veriyordu o sapkınlara. Bu arada ben de yavaş yavaş kafamın içinde çözmeye başlıyordum soruları.

Sonra, Enerin yanına vardılar, dokundular, karşısında çığlıklar attılar, vurdular ama o gık bile demedi, ardından adamın elindeki uzun saplı kemik baltayı havaya kaldırdığını gördüm. Ödüm koptu ama Ener tam zamanında davranarak sürüye doğru koşmaya başladı. Adamla kadın bir an afalladılar hiç beklemedikleri bu hareket karşısında, delikanlı var gücüyle koşuyordu. Kısa bir süre sonra onlar

da koşmaya başladılar, hele kadın deli gibi ilerliyordu, adamı geride bıraktı. Ama Ener arayı yeterince açmıştı. Tam sürünün içine gireceği sırada elimdeki postu havaya kaldırdım. "Elimi görmüştür umarım," diye de dua ediyordum içimden, hayvanların üzerlerine basarak yanıma doğru yaklaştığını görebildim ancak. Postu kaptığı gibi birkaç adım daha atarak, sırtına geçirdiğı gibi daldı içeriye, artık o da kaybolmuştu. O anda da kadının belinden yine kemikten yapılmış bir bıçak çıkardığını gördüm, deliye dönmüş vaziyette hayvanların arasına dalıp bir ona bir buna saplamaya başladı. Zavallı koyunların sırtlarından, yanlarından kanlar fişkırtarak bembeyaz sürüyü kanla kırmızıya boyuyor; hırıltılar, acı melemeler kulağıma geliyordu. Kocası da onun arkasından girdi, baltasıyla koyunların kellelerini dağıtıp, kafaları boyunlarından uçuruyordu ve ikisi de bana doğru yaklaşıyorlardı.

Bir iki adım kalmıştı ki ayağı kalkarak kılıcımı çektim, ikisi de donup kaldılar orada öylece ama kadın üzerime atlamakta gecikmedi, gözünü kan bürümüştü. Birkaç hamlenin ardından onu yere sermem uzun sürmedi. Ayaklarımızın altında ölmüş ya da sağı sola kanlar saçarak debelenen koyunlar vardı. O arada yanımıza ulaşmış olan kocasıyla karşı karşıya geldik, sürüngen kılıklı adam karısının ölmesiyle birlikte temelli kudurmuştu artık. Baltasıyla kılıcımı karşıladı ama bir süre dövüştükten sonra onu da haklamayı başardım. Ener arkamdan elini sırtıma vurduğunda, öyle bir sıçradım ki yüreğim ağzıma geldi.

Bence bu kadınla adam da olağandışı bir haller, yolun-

da gitmeyen bir şeyler vardı; belki de yılın belli dönemlerinde ya da tek bir mevsimde azıyorlardı. Öyle birisini tanımıştım eskiden, bahar gelip sular bulandığında o da bulanırdı, seller gibi akağına sığmaz taşardı; her türlü taşkınlığı yapar, yerinde duramaz, geceleri uyuyamazdı. Aysar⁹⁰ kimseler vardır ya, onların da huyları huşları ayla birlikte değişir; dolunay da farklı, ayça⁹¹ da farklıdır davranışları. İşte bunlarınki de ona benzer bir şeydi bence. Yılın o döneminde kendilerini kaybediyorlardı kanımca. Delleniyorlar, kana susuyorlar, başka birer insan gibi oluyor, sanki başka bir kişiliğe bürünüyorlar, ikisinde birden mi? Olmayacak iş değil; ya birbirlerini bulmuşlar ya da birlikte sonradan o hale gelmişler. Hayvanlar kurbanı parçalarken o arada bu iki sapkın uzaklarda bir yerlerde tören gibi bir şeyler yapıp dans ediyorlarmış anlaşıldığı kadarıyla. O töreni yaptıkları dikilitaşların bulunduğu yuvarlak alanı da daha sonra gördüm. Belli ki o törenden sonra ruhlarındaki ateş sönüyor ve duruluyorlar, elbette ki o bölgeye kimse yaklaşmaya cesaret edemiyordu hiçbir zaman.

Gerisini anlamak kolay zaten... Ertesi gün artık çorak topraklar, suyu aç bir bebek gibi emiyordu.

Batur Han bu ışık yüzü görmeyen ülkede ne yapacağını

(90) Aysar: Ruh hali, Aydan etkilenen kimse.

(91) Ayça: Hilal.

bilemez bir halde dolanıyordu ve buradan nasıl kurtulacağına dair en ufak bir fikri yoktu. Kendisine bahsedilen civardaki köylere gitmeye karar verdi, oralarından bir geçit veya ulaşım aracı bulabileceği umuduyla. Kendisini buraya getiren gemi gibi bir olanağa rastlamak neredeyse imkansızdı. Dünyadan soyutlanmış bu diyarda kalakalmıştı, önü deniz, arka tarafı dağlıktı bu bölgenin. Bu dağlık alan iki yana doğru bir duvar gibi örülerek yükseliyor, geriye doğru aşılması imkansız yükselti oluşturarak ve birbirlerine sırt veren askerlerden oluşan bir ordu gibi güçlenerek ilerliyorlardı. O yöne gidenlerin karşısına ulaşılmaz, aşılmaz engeller halinde çıkardı bu dağlar; öyle anlatıyorlardı kendisine. Doğal bir hapishanenin içine kapanıp kalmıştı.

Önce kıyıdaki balıkçı köylerinden birisine vardı, buralardan geçen gemiler olup olmadığından emin olmak istiyordu. Deniz kıyısında küçük sandallar göze çarpıyordu, ama bunlarla o engin suya açılmaya kalkmak, alenen intihar etmek demektir. Kendisini buraya getiren kuzeyli yabancıların o büyük gemisi bile ne güçlüklerle karşılaşmıştı hem de defalarca; koca koca dalgalarla boğuşmuşlardı, üzerine yüklenen dalgaların ağırlığından defalarca geminin beli çatırdamıştı.

Köye girdiğinde yakınlarında bulunan ve sandalını ters çevirmiş, alt tarafını katranlayan orta yaşlı bir adamın yanına yaklaşp selam verdi;

- Kolay gelsin dayı, dedi.

Adam kafasını kaldırıp, bu tanımadığı delikanlının

yüzüne baktı;

- Sağolasın, dedi asık bir suratla. Sonra yeniden işine devam etti.

Yaptığı işi bir süre izledikten sonra, pek de insan canlısı olmayan adamın yanından ayrılarak köyün içerisine ilerledi. Birkaç kişinin ağzını aradıktan sonra ümidini tamamen kesmiş olarak geri dönüyordu; bu insanlar hayatlarında o büyüklükte bir gemiye rastlamamışlardı, öyle bir gemi inşa etmeye ihtiyaç da duymamışlardı. Ayrıca öylesi bir tekniğin gelişebilmesine imkan verecek doğal çevre de mevcut değildi burada.

Ertesi gün de, dağların eteklerindeki köylere doğru çıktı yola. Aslında burada gün kavramı da yoktu, yalnızca insanlar bir geleneğe ve birbirlerine uyuyor gibiydiler; alışkanlık halinde belirli aralıklara böldükleri süreler bir günü ifade ediyordu onlar için. Ama zor da olsa alışılıyordu bir süre sonra, kendiliğinden bir düzene biniyordu. Köye doğru yaklaştıkça davul sesleri duymaya başladı, yaklaştıkça da köyde bir düğün olduğunu anladı.

Kalabalık düğün evinde, insanlar kendi aralarında bir şeyler konuşuyorlardı, içeriye giren yabancıyı fark edince konuşmalar, gülüşmeler azalıp dikkader ona yöneldi. Omzundan aşağıya sarkan bir çanta bulunan bu yabancı;

- Düğününüz kutlu olsun, izin var mı? dedi.

Düğün kahyası olduğunu sonradan öğreneceği bir adam;

- Bu kapı gelen herkese açıktır, gel otur şöyle, diyerek kendisine yer gösterdi.

Biraz sonra önlerine etli bulgur pilavı getirilmiş, herkes sofraya oturmuştu, tam yemeğin üzerine gelmişti. Kadınların yere serdikleri genişçe bir sofra bezinin üzerine koydukları büyük bir sininin üzerinde, büyük toprak kaplara pilavlar koyuldu, tuzlu ayranlar yerleştirildi, yanına acı soğanlar kırıldı, büyük kömbe ekmekleri bölündü. Hep birlikte karınlarını doyurmadan önce ak sakallı bir koca şükretti sesli olarak.

Sofradan kalkıldıktan sonra ilgi bir süre için bu yabancıya yoğunlaştı, adını öğrendiklerinde ise artık tüm gözler onun üzerine çevrilmişti; başardığı işi duymayan kalmamıştı. Ne yaptı ne ettiyse o gün oradan ayrılamadı, kendisini bırakmadılar. İlerleyen vakitlerde düğün oyunlarını izledi. Kimilerinde gülmekten karnına ağrılar girdi. Önce sırtlarına aldıkları kilimlerle postların altına girerek deve kılığına bürünen iki kişinin yaptığı gösteriyi izledi; ikisi birlikte tek bir deveyi oluşturuyor, böğürerek, sallanarak türlü çeşitli gülünçlükler yapıyorlardı. Daha sonra başka birisi et satacağım diyerek odadakilerden sırtına aldığı bir adamın beline doladığı ayaklarını ve ellerini bağlattırdı. Sırtındaki et yerine saydığı köylüyle birlikte bir süre içerde dolanan bu hayali satıcı, birkaç kere eti duvara vurdu, insanlar gülüştüler ama asıl numara gerideydi. "Et satarım," diye bağırarak ortalıkta dolanan adam biraz sonra, elinde gizlediği iğneyi sırtındaki adamın kalçalarına, kaba etlerine acımadan batırmaya başladı. Canı yanan köylü sırıyordu, o sıçradıkça diğeri iğneyi daha derine saplıyordu; adam o zaman öyle bir sırıyordu

ki, sırtına bağlı olduğu satıcı kılığındaki adamı da yukarıya hoplatıyordu. Odadan dışarıya kahkahalar taşıyordu.

Oyunlar bir süre daha devam ettikten sonra yaşlılardan birisi, gençliğinde karısını öteki köyden nasıl kaçırdığını anlattı. Kız kaçırarak evlenme burada o kadar yaygındı ki, bir gelenek gibiydi. Bazen, kızı ailesinden hiç istemeye bile gerek duymadan kaçırdı erkek, bu tabii ki kızın da rızasına bağlı bir şeydi. Ondan sonra aileler aralarında konuşur, anlaşılardı.

Bir ara orada bulunan saçları gibi kaşları da apak bir ihtiyar; ayağının tekini divanın üzerinde göğsüne doğru çekerek oturan, geniş alınlı, yuvarlak burunlu bir adama doğru bağırarak;

- Bize biraz gizek⁹² çal hele, diye emreder gibi seslenince herkes gülüştü.

İhtiyarın kulakları biraz sağır olduğu için, herkesi de kendisi gibi zor duyuyor zannettiğinden veya sesinin düzeyi kendisine de alçak geldiği için, elinde olmadan bağırarak konuşuyordu, ayrıca buyurgan tavrı da cabasıydı. Ama diğeri alınıp kızmamış, hatta uykudan uyanır gibi çevreye bakınıp gülümseyerek bacağını indirdikten sonra, yerde divanın önünde duran gizeğe uzanmıştı. Biraz sonra da çalıp söylemeye başladı, gizeğin ahşap bir çubuğa at kılı gerilerek yapılmış yay tellerin üzerinde gidip gelirken, içeriye odadaki havayı titreştiren derin bir sükunet ve huzur doluyordu;

Kızıl goncalar dökülür al yanağından,

(92) Gizek: Kemeçe.

İnci saçılır gözlerinin bakışından,
 Bülbüller susar sesinin çağlayışından;
 Yüreğin yanar kor gibi avucumda.
 Dudakların açılrsa sırça dişler balkır,
 Bakışların ok, kapkara kaşların yaydır,
 Samur saçların çağan günü kıskandırır;
 Gönlünün yankılanır sevdası ruhumda.

İlerleyen vakitlerde, güveyin gelin odasının kapısına kadar götürülüşüne eşlik ettiler hep birlikte, burada da sırtına vurarak içeriye gönderiliyordu tıpkı kendi ülkesinde olduğu gibi. Konuk olacağı eve döndüklerinde yataklarını hazır buldular.

Ertesi gün kalkıp, konuk olduğu evde hazırlanan kahvaltıyı yaptıktan sonra yeniden yola koyuldu. Anlatıldığına göre köyün dibinde kurulmuş olduğu bu dağları bugüne kadar aşan hiç kimse olmamıştı, arkasında da herhalde hiçbir yer yoktu, dünya burada bitiyordu onlar için. Gerçekten de aşılmaz görünüyorlardı, buradan da ümidini keserek geri dönecekti. Kendisine köyün dışına kadar eşlik eden bir gençle yukarılara doğru tırmanan bir yola çıktılar, çıplak dağların tepelerin arasından bir süre yürüdüler; burası sağlarında kalan o daha büyük dağ kitlesinin yanında onun yavrusu gibi kalıyordu. Delikanlı, üzerinde derince bir çukurun bulunduğu bir tepeyi gösterdi, doğal ve derin bir oyuktu bu; sönmüş küçük bir yanardağa benziyordu.

- Buradan eskiden kaynar suları fişkırmış, su sonra

kurumuş, dedi.

Biraz daha ilerledikten sonra çocuk kendisiyle vedalaşıp geriye döndü, bu kez geldiği yolu değil de daha kestirme olduğunu söyledikleri bir başkasını, dağın eteğindeki yolu izliyordu. Çıplak, boz tepelerin arasında, taşlı arazide ilerliyordu tek başına, yol bazen aşağılara iniyor bazen daha yukarılara çıkıyordu. Bir süre daha yürüdükten sonra yine tırmanışa geçeceği bir zaman, biraz durup dinlendi, bu kez biraz yüksek ve daha dikti bu yürüyeceği kısım. Yerinden kalkıp yokuşu çıkmaya başladı, ondan sonra uzunca bir süre bu yükseltide, inişsiz çıkışsız dümdüz gitti. Bir ara gözüne mavi kelebekler iliştiğinde sevgilisinin verdiği mendili anımsadı, tıpkı o mendilden çıkmış gibiydi bu kelebekler, ya da buradan o mendilin üzerine konup kentenle iç içe geçip kaynaşmıştı. Merakını yenemeyerek kelebekleri izleyip, sağındaki kayalıkların arasına yöneldi yoldan ayrılarak.

Kuş

Yanlarına yaklaştığında kelebekler kaçışıyorlar, gelincik çiçeği yaprakları gibi dağılıp, kar gibi eriyorlardı. Kayaların arasında sanki bir o yana bir bu yana dönerek ilerleyen daracık bir yol vardı, kelebekler gitgide azalıyordu ama yol sürüp gidiyordu. Dışarıdan bakıldığında anlaşılması imkansızdı, çünkü dönerek içeriye dışarıya kıvrılan bu dar geçit, sanki kayalarla tıkanıyor, yol bitiyormuş gibi göz yanılsamalarına neden oluyordu çok yakından bakmadıkça; en sonunda büyük bir açıklığa çıkıyordu ve bu

geniş alanın etrafı dağlarla çevriliydi bir duvar gibi. Sağ kenarına yakın bir yerdeyse devasa büyüklükte bir ağaç görünüyordu; o kadar büyük bir ağaçtı ki 20-30 kişi el ele tutuşsa çevresini kavrayamazdı. Yüksekliğini ise zaten ölçebilmek ve anlamak, iyi bir hayal gücü gerektirirdi herhalde, göğe kadar uzanıyormuş gibiydi. Dalları bu geniş açıklığın neredeyse yarısının üzerini çadır gibi kapatıyordu; gövdesine tırmanan kalın sarmaşıklar ve yüzeyini kaplayan yosunlarla öyle ihtişamlı duruyordu ki hayran olmamak elde değildi.

Burada biraz oyalanıp dinlenmeye karar verdi. Hem kendisiyle baş başa kalıp kafasını dinleyecek, hem de bu güzel ortamın tadını çıkaracaktı. Ah bir de güneş olsaydı... Ağacın altına otururken, aylar önce altında beklediği başka bir ağacı anımsadı. Aylar olmuş muydu? Olmuştu, düşündü; belki yılı bile geçmişti. Hayatı ne kadar da değişmişti bu süre içerisinde; ne kadar çok şey yaşamıştı, başına hayal bile edemeyeceği işler gelmişti. Bambaşka bir diyara savrulmuş, bir çıkış yolu arıyordu nerede olduğunu bile bilmeden. Bunları düşünürken uyuyakaldı.

Aniden kulağına çalınan seslerle uyandı, etrafına bakındı. Sesler duyuyordu, hayvan çığlıydı bunlar. Dinledi, yukarıdan geliyordu; yavru kuşların ötüşlerine benziyordu ama daha gürdü. Ağacın etrafında dolanıp bakındı ama bir şey göremiyordu, çığlıklarsa giderek artıyordu. Çantasını omzuna takıp tırmanmaya başladı, yukarıya yaklaştıkça sesler artıyordu ama çıkmakla bitmiyordu. Aşağıya baktı, yerdeki iri taşları bile artık güçlkle görebiliyordu.

Ağacın tepesinde bir yuvanın içerisinde kuş yavruları vardı, ama olağanın üstünde büyüklükteydi bunlar, iri bir hindi kadar vardılar; yaklaşmış olduğu bu mesafeden, aşağıdan görebiliyordu onları. Yuvanın yanındaki kabuk parçalarından, bu civcivlerin yumurtadan çıkışı en fazla birkaç gün olduğu anlaşıyordu. Ama bu hayvanlar niye böyle bağrışıyorlardı? Aç mıydılar? Bir yandan etrafına bakmıyor, bir yandan da yuvaya doğru ilerlemeye devam ediyordu. Sonra ileride, bedeni yaprakların rengiyle ve dalların desenleriyle aynı olan iri bir canlının kımıldadığını ayımsadı, önce bir ağaç dalı zannettiği ve çok iri olduğu için hızlı hareket edemeyen bu yaratık, kıvrılarak yukarıya doğru çıkıyordu. Bu bir yılanı, hem de bugüne kadar hiç görmediği büyüklükte... Hayvancağızlar yaklaşan tehlikeden ötürü böylesine bağrışıyorlardı, belki de ana babalarına seslerini duyurmaya çalışıyorlardı.

Kılıcını çekti ve hızla yukarıya doğru atıldı, ellerini bırakarak, düşme riskini göze alıp birkaç dalı basamak gibi kullanarak yılanı yaklaştı. Artık yuvanın dibinde olan sürüngen ağzını açmış yavruardan birisini kapmak üzereyken, arkasından yaklaşmakta olan tehlikeyi sezip geriye döndü; göz göze geldiler, ışıldayan gözleriyle kendisine bakan yılan tıslayarak dilini çıkardı. Bu soğuk dilin boynuna değdiğini hisseden Batur, tepkisel bir davranışla kafasını geriye çekerek güç alıp üzerine atılmaya hazırlanan hayvandan önce davranarak kılıcını kullandı. Hızlı ve sağlam bir darbe indirdi; yılanın kafası gövdesinden ayrılıp aşağıya doğru düştü. Kesilen bedeninden kanlar

fışkırıyor, ağacı kızıla boyuyordu. O koca gövde hala can çekişip çırpınırken dalları çatır çatır kırarak aşağıya doğru düşüyordu; bazen kıramadığı dallara takılıp, eğilip bükülerek daldan kurtuluyor sonra yine düşmeye devam ediyordu. Batur arkasından bakakalmıştı.

Genç adam yavrulara usulca yaklaştı ve dokundu; hayvanları oldu bitti severdi, hele de yavrularını. Yumuşacık, kızıla çalan tüyleri vardı bunların ve artık susmuşlardı. Elindeki kılıcı yukarısındaki bir dalın üzerine koydu. Gülümseyerek civcivlerden birisinin başını okşamaya başladı, gerçi bunlara civciv demeye dili pek varmıyordu ama öyleydiler.

O esnada müthiş bir çığlık duydu arkasında, döndü ve o güne kadar görmediği büyüklükte bir kuşla karşılaştı. Belki de sandığı kadar abartılı değildi büyüklüğü ama kanatları açıkken insanda uyandırdığı ihtişam öyle algılamasına neden oluyordu. Gagası inanılmaz sivri olan bu hayvanın nesli yüzyıllar önce tükenmişti belki de, bu dünyadan bihaber topraklar üzerinde neslini sürdürebilen tek örnekti; kim bilirdi? Yavrularını koruma içgüdüsüyle saldıran anaç hayvandan dalların arkasına saklanmaya çalışarak kurtulmaya çabalıyordu Batur. Kılıcı yukarıdaki bir dalın üzerindeydi ve ulaşamıyordu, birkaç kere yer değiştirdi. Tam elini kılıcına atacakken, kuşun dalların üzerine basarken oluşturduğu sarsıntıyla ayağı bir çatılın arasına sıkışarak baş aşağı döndü, kayan kılıç aşağıya düşerken bacağını sıyrarak kesti. Artık tamamen savunmasızdı, karşısında yapacak bir şeyi kalmamış gibiydi;

biraz aşağısında duran hayvandan kurtulup inemiyordu. Yapacak tek bir şey var gibiydi; o da daha yukarıya çıkıp, yuvadan uzaklaşarak hayvanın sakinleşeceğini ummak. Tüm gücünü beline vererek, doğrulup bir dalı tuttu, ak-sayan bacağıyla daha yukarılara çıkmaya başladı. Böylece gerçekten de kuşun yuvasını kurduğu açıklıktan uzaklaşmış oldu, sık dalların arasına girerek kendisini biraz daha güvene almıştı. Ama hayvan peşini bırakmıyordu, o da çıktıkça çıkıyordu yukarıya. Bir ara durakladı, aşağılara ve çevreye baktı, tüm dünya küçüktü.

Kuş aniden saldırıya geçerek, dalların arasında bulunduğu bir boşluktan kendisine doğru atılınca dengesini kaybeden delikanlı, hayvanın kanatlarını tutmak zorunda kaldı. O anda olanlar oldu ve kanatlarını kullanamayan hayvanın da dengesi bozulup, ağacın dallarından ayakları kayınca sağa sola çarparak düşmeye başladılar. Akabinde Batur'un, kuşun üzerinden sıyrılan elleri havada kalıverdi. Bir anda kendisini boşlukta buldu. Kulağında, analarına tiz çığlıklar atarak belki de bir şeyler anlatmaya çalışan yavruların sesleri çınılıyordu.

Son anda kızıla çalan konur renkli hayvanın ayaklarına tutundu ve boşluğun içinde dönerek attıkları bir iki takladan sonra kuş havada süzölmeye başladı. Aşağıdaki dağların ve tepelerin bazılarının üzerinden geçtiler, bu kıvı kuş kanat çırparak yükselmeye çalışıyordu ama başaramıyordu, ayaklarındaki kendisini aşağıya çeken ağırlığın ve ondan kurtulmaya çalışmasının da etkisiyle yönünü düzeltmiyor, rastgele gidiyordu ve yine bu

ağırlık gücünü keserek, kendisine yere doğru bir baskı yapıyordu. Dağların bir kısmı altlarında kalmıştı ama bazıları hala çok yüksekti ve böyle giderlerse bir yalçın kayaya çarpıp parçalanacaklardı, ama hayvan içgüdüsel olarak veya çevreyi çok iyi bildiği için bu dağlık alanın iç kısmındaki başka bir boşluğa yöneldi. Hiç de kısa olmayan bir mesafeyi geçmiştiler böyle uçarak, sonra döne döne süzülerek indiler. Batur yere birkaç arşın mesafe kala hayvanın ayaklarını bıraktı, düşüşünün ve hızın etkisiyle yerde birkaç takla atarak yuvarlandı. Kuşsa biraz ilerisine, düzlüğe kondu, iri pençeleriyle birkaç adım atıp durdu. Aralarındaki uzaklık çok fazla değildi ve Batur'a öyle geliyordu ki yeni bir dövüşe başlayacaklardı ve bu kez silahsız, savunmasızdı açık bir alanda, üstelik bacağı da yaralıydı. Karşısındaki bu tarihin derinliklerinden çıkıp gelmiş hayvanın ise doğal silahları vardı. Artık yapacak bir şey kalmamıştı. Hayvan kendisine bakıyordu; birkaç kez silkelendi, yere kıpkızıl birkaç tüy döküldü. Batur'a doğru biraz yaklaştı sıçrayarak ve yürüyerek, birbirlerine öylece bakıyorlardı. Genç adam artık kendinden ve her şeyden vazgeçmiş olarak, bu işin bitmesini bekliyordu.

Kuş yanına yaklaştı. Sonra ıslak ve sıcak diliyle bacağındaki yarayı bir iki kere yaladı, bu belki de kendisinin anlayamadığı ama onların gayet net olarak kurdukları iletişim sonucu yavruların çılgınlıklarıyla analarına verdikleri mesajdan kaynaklanıyordu. Bu sevgi gösterisi de olasılıkla kendisine verdiği zarardan dolayı bir özür dileme niteliğindeydi. Hayvan kanatlarını çırparken, Batur'un

yüzüne esintisi vurdu; başının üzerinden uçup giderken arkasından bakakaldı.

Şimdi bu dağların arasında sıkışıp kalmıştı. Öylece oturup biraz kendisini toparladıktan sonra, zaten boğuşma esnasında parçalanmış elbiselerinden yırttığı parçalarla bacağını sardı. Ayağa kalkarak etrafı incelemeye başladı. Bu hayatta kim bilir başına daha neler gelecekti. Veya bu kez burada sonu gelecekti. Kuşun biraz önce durduğu yere gitti, yere iri parlak tüyleri dökülmüştü, onlardan en sağlam görünen iki tanesini alıp çantasına koydu.

Çevresine bakındı, her tarafına dağdan ve kayalardan duvarlar örülmüştü, yalnızca ileride bir mağara girişi görünüyordu, oraya doğru ilerledi; onun da içinde aşağıya doğru inen bir çukur ve onun dibinde de bir çukur bulunuyordu. Derinliği bir adam boyundan fazlaydı, içerisine indi, bu karanlığın içerisinde ileriye doğru giden bir kanal vardı burada.

Bu bir kanaldı. Doğal bir yapı değildi, çünkü duvarlar yuvarlak ve son derece biçimli olarak kazınıp yontulmuştu. Bundan emindi, çünkü doğada saplantılı simetrilere rastlanmazdı, o insana özgü bir hastalıktı. Nerede biçim takıntısı olan bir şey varsa, o, insanın elinden çıkmış demektir. Ayrıca duvarlara çakılmış demir halkalar gördü, onların bir kol boyu aşağısındaysa, bu kanalın yan duvarlarına birer yumruk büyüklüğünde oyuklar açılmıştı. Anlıyordu, buralar meşale takabilmek için yapılmıştı ve karanlık tünelin içinde bir sıra halinde ilerliyorlardı. Buradan en son kim bilir ne zaman önce insanlar geçmişti.

Dışarıya yeniden çıktı, o geniş alanı yeniden baştan sona gözden geçirdi, her tarafını dolandı; başka bir çıkar yol bulamıyordu, girecekti o yeraltı yoluna. Belki de çağlar önce kullanılan bu yol önündeki bu açıklığa çıkıyor; oradan bu ülkeye geçiliyordu. Ama kendisini o iri kuşun indirdiği bu kapalı alandan öteki tarafa nasıl geçiliyordu, belki eskiden buralarda başka bir geçit daha vardı ama ya göçmüştü, ya da evvelinde alanın önü tamamen açıktı da bir depremde falan kapanmıştı; şu an bilemiyordu bunu.

Bir süre düşündükten sonra kararını verdi, çaresi yoktu; ışıksız, azıksız girecekti.

Bu karanlık dehlizin içinde yürüyor, arkasına bile bakmıyordu; geriye dönerse bir kere, bir daha başaramazdı. Ara sıra korkudan ter basıyordu, burada ölüp kalmak düşüncesi bile ölüm gibiydi. "Keşke dışarıda kalsaydım, belki birileri gelirdi veya beklenmedik bir şeyler olurdu," diye düşünüyordu içinden. Ama öteki taraftan da biliyordu ki kimse gelip kendisini kurtarmazdı orada, kendisini kandırıyordu. Sonra bunları düşünüp, yapacak başka bir şeyi olmadığına kanaat getirip kendisini teskin ediyordu. İnsanın bazen kendi çözümlerini tek başına üretmesi gerekirdi. Ardından; "Burada çıldırarak, delirerek ölmektense dışarıda adam gibi ölürdüm hiç olmazsa," diyordu. Beyni böylesi gidip gelişler içindeydi, bacaklarıysa ilerliyordu.

Ne kadar yürüdü o yalnızlığın içinde bilinmez... Sonra güzel şeyler düşünmeye, yalnızca ilerlemeye odakladı kendisini. Önce sevgilisini düşündü. Sonra intikamını... Bütün bunları, bu sıkıntıları çekmesine sebep olanlara

hesap soracaktı; aslında öç hayatta herkese nasip olamayan bir olguydu. Ne işi vardı burada? Bu sıkıntıları çekecek ne yapmıştı, kime? Ama sebebi yoktu. Ayak sesleri duvarlarda yankılanıyor, kazınıp üzerine su damlatılan bir kafanın içinde yankılan seslerin yaptığı işkence gibi bir eziyete dönüşüyordu.

Sırılsıklam ter içinde kalmış olarak durdu; çıldırmak üzereydi, geriye dönüp koşmaya başladı. Bu yol nereye gidiyordu? Belki üç haftalık, üç aylık veya üç yıllık bir mesafe vardı önünde; öyleyse ne olacaktı, açlıktan susuzluktan ölüp gidecekti burada. Ama fazla sürmedi, durdu. Öyle bile olsa denemekten başka şansı yoktu, başka bir yol yoktu. Bu kez tekrar diğer tarafa dönüp koşmaya başladı, nefesi kesilene kadar koştu, sonra durup ellerini dizlerine dayayıp başını öne eğerek derin derin nefes çekti. Yeniden koşmaya başladı arkasından ama bu kez denetimini eline aldı, hızını kesip tekrar yürümeye başladı, sükunetini kaybederse başarma olasılığını da kaybederdi, mücadeleyi kaybederdi, o zaman her şeyi kaybederdi. Açlıktan gözü-nün önü karardığında, tüm gücü tükenmeye yaklaştığında bile yürüdü akıl almaz bir kararlılıkla.

En sonunda cılız bir ışık gördüğünde inanamadı, bir kere daha koşmaya başladı. Deli gibi koşuyordu artık, dışarıya çıktığında yere yığılıp kaldı. Evet, o dağların altından yürüyerek çıkmıştı, başarmıştı bunu. Ne kadar süre yürümüştü, tahmin bile edemiyordu, ama içindeki tüm enerjiyi tüketene kadar direndiği kesindi. Etrafına

bakındı; bulunduğu yer bir ağaç boyundaki bir çukurun dibiydi ve yukarıya çıkması gerekecekti, zihninin içinde bir baykuş uğulduyordu, gözleri kapandı.

Kendine geldiğinde dar bir çukurun içindeydi. Yukarıya çıkması çok da zor olmayacaktı, kafasının biraz üzerindeki bu boru gibi boşluğun kenarındaki küçük bir taş çıkıntıyı tutarak kendisini yukarıya çekti. Bunu yaparken kol kasları bayağı bir zorlandı ama yine de başardı. Bu çıkıntının üzerine basarak kısa bir süre dinlendikten sonra tırmanmaya başlayacaktı ki, ayağı kayarak yere düştü. Her yanı ağrıyordu, ama neyse ki bir yeri kırılmamıştı. Biraz dinlenip ağırları azaldıktan sonra yeniden bu kaya parçasından tutunarak aynı şekilde yukarıya çekti gövdesini, daha dikkatli olarak. Bu taş basar haldeyken birkaç soluk aldıktan sonra, bacaya benzeyen bu deliğin çıkıntılarından tutunarak tırmandı. Sonunda kendisini dışarıya doğru iterek kuyunun başında yığıldı. Bulunduğu yer tepesinde geniş bir açıklık olan bir mağaraydı yine, oradan içeriye loş bir alacakaranlık ışığı doluyordu ama mağaranın ön tarafında da çıkışı gördü.

Evet, diyordu kendi kendine, burada zaten var olan doğal bir tüneli genişleterek, düzelterek bir geçit oluşturmuşlar, kim bilir ne kadar zaman önce, o ülkeye giden. Tokar ı ve Barkanı hatırladı; hiçbir haber bile veremedi, vedalaşmadan ayrılmak zorunda kalmıştı oradan. Nasıl

öyle birden, habersizce geldiyse, öylece de gitmişti. Merak edeceklerdi kendisini, belki arayacaklardı, ama yapabilecek bir şey yoktu.

Mağaradan çıkıp yokuş yukarı tırmanmaya başladı, bu dik ve sarp bayırı tırmanırken güçlü bir uğultu duymaya başladı. Yaklaştıkça anlıyordu, bu su sesiydi. Yukarıya vardığında gördüğü manzara muhteşemdi; bir şelalenin altında bulunan boşlukta, önünde bir perde gibi köpük köpük çağıldayarak aşağıya dökülen suyu seyrediyordu. İleride kim bilir ne kadar süredir kullanılmayan kayıklar ve salları duruyordu, belki otuz tane vardılar. Salların bazılarının ipleri çürüyüp kopmuş, kütükler oldukları yerde dağılmışlardı. Artık kesin olarak emindi; burası eski bir ulaşım yoluydu. Sağ tarafta aşağıya kıvrılarak inen küçük bir yol vardı, yolun sonundaki küçük bir delikten de dışarıya çıkılıyordu. Önce inip çevreyi kontrol ettikten sonra tekrar yukarıya çıkarak kayıklardan birisini yüklenip indirdi ırmağın kıyısına. Hava içeriye göre ve hatta geldiği o ülkeye göre çok daha aydınlıktı. Kayığa binip ırmağı izleyerek aşağı çığırlara doğru indi. Ardından kenara çıkarak, bir korulukta bulduğu yabani meyvelerle karnını tıka basa doldurdu.

Bu topraklarda bir aya yakın bir süre yolculuk yaptı, ama hiçbir insan izine rastlamıyordu. İrmaktan tutup, çakmak taşlarıyla tutuşturarak yaktığı ateşlerde pişirdiği balıklarla karnını doyuruyordu. İrmağı izliyordu yalnızca, çünkü biliyordu ki, yerleşim yerleri daima tatlı su kaynaklarının kıyılarına ya da yakınlarına kurulurdu. İrmaktan

yukarıya doğru tırmanmaya çalışan, sıçrayarak küçük yükselteleri aşıp yollarına devam eden balıkları izliyordu. Kendisi gibi zor bir yolculuk yapıyorlardı, akıntıya ters yüzüyorlardı üstelik ve doğdukları yerlere vardıklarında yumurtalarını bıraktıktan sonra yorgunluktan öleceklerdi bu hayvanlar ama kendisinin öyle bir niyeti yoktu.

Irmak bir lığ⁹³ ovasında küçük kollara ayrılarak denize karışıyordu ama maalesef şimdiye dek hiçbir yerleşim yerine ya da insan izine denk gelmemişti. Halbuki fikri o kadar mantıklı görünmüştü ki kendisine, çok umutluydu, ama olmamıştı işte, yine denize varmıştı. Fakat umudun bittiği yerde, beklenmedik olaylar gerçekleşiyordu bazen. Gözlerine inanamadı, küçük bir balıkçı teknesiydi bu gördüğü.

(93) Lığ: Alüvyon.

YUMURTA

TAS

/Th^fc Geniş bir salonun ortasında yarı çıplak rakkaseler® ler dans ederken, her yanı dolduran, kasnaklara gerilmiş derilerden yayılan sesler ve birbirine çarpan metal şingırtıları ortama şehvet yayıyor; tefler ve ziller çalınıyordu. Süratle ve dönerek oynayan rakkaseler, herkesin yüreğini ayağa kaldırıyordu. Kıvrımlı, genç kadın bedenleri salınarak, kıvranarak, başlarını geriye atarak ve ritimle, tüm uzuvlarıyla birlikte deviniyor, ortamdaki iç yakıcı gerilimi doruğa ulaştırıyorlardı. Kalçaları sağa sola giderken, göbekleri daireler çiziyor, göğüsleri ise ileri geri oynuyordu. İnsanın kanını kaynatan bütün bu hareketler birbirleriyle müthiş bir uyumla iç içe geçerek sergileniyordu. İzleyenlerinse akılları başlarından çıkıp bambaşka yerlere gidiyorlardı. Tüm salon tutuşmuş yanıyordu sanki.

Masalara yerleştirilmiş olan beyaz, kırmızı, pembe ve ala renkli zambakların geriye doğru kıvrılan ince yapraklarının ortasından yayılan kokular, oynayan rakkaselerin ter kokularına ve masalardaki içkilerin kokularına bulanarak her yana dağılıyordu.

Bor⁹⁴ ve arak⁹⁵ su gibi akıyor, esriyen adamlar oturdukları masanın başından yeşil kürklü dağlardan inmiş benzeyen bu ahuları seyrederken kendilerinden geçiyorlardı. Oturanların her biri önemli birer boyun Han'ıydı; sık sık böyle toplanıyorlar ve büyük şamdanların aydınlattığı salonlarda, onları aratmayacak büyüklükteki çadırlarda, otağlarda safahat alemlerine dalıyorlardı. Günlerini gün ediyor, zevk içinde yüzüyorlardı. Başlarında bulunan Salar Han'a bağlılıklarını bildirip, onun uyruğu olmuşlardı geride kalan yıllar içerisinde. Öyle yapmasalardı zaten başlarına gelecekleri düşünmek bile istemezlerdi. İki gün içinde yurtları başlarına yıkılır, ala çadırları, gök otağları üzerlerine göçerdi. Salar Han güçlüydü, kafa tutmak yarar sağlamazdı; en iyisi ona katılmak, onunla birlik olmak, gününü gün edip coşkun geceler içinde boğulmaktı. Rakkaselerin ayaklarının altına serilmiş gül yaprakları etrafa dağılıyor, kırmızı bir halı gibi her yanı kaplıyordu.

Gece biraz daha ilerledikten sonra bu Han'ların hepsi ortada raks eden bu sülün gibi kadınları ya da düşmanlarının ülkelerinden ele geçirdikleri, kolları kınalı erden kızları, halayıkları, karavaşları alıp odalarına çekilecek-

(94) Bor: Şarap.

(95) Arak: Rakı.

lerdi. En az ayda bir toplanıp, bu toprakların o güne kadar görmediği eğlenceler tertipliyorlardı; açgözlülükleri doymak bilmiyor, bileylenmiş nefisleri bir türlü körelmiyordu. Bu eğlenceler ne zamana dek sürecekti kim bilir? Orada bulunan herkes sonsuza kadar süreceğini sanıyordu belki de. Ancak bazen beklenmedik şeyler olur hayatta, basit ama etkileyici olaylar. Ne zaman, nerede, karşınıza nasıl çıkacağını bilemezsiniz, tüm gidişatı bir anda tersine çevirir. O gece de öyle olacaktı, olayların akışı beklenmeyen bir biçimde değişecekti.

Sırtında kalın, yün kumaştan, eskimiş bir atkı sarılı, yaşlı, ak saçlı bir kadın kapıdaki nöbetçilerden birisine yaklaştı. Beli hafifçe bükülmüş, gözleri çukurlarının içine kaçmıştı ve altları kırış kırış olup kararmıştı. Diğerine göre daha uzun boylu olan nöbetçiye bakarak;

- İzin verin de, bir tas çorba içeyim aşıktık, dedi. And olsun oğlum, iki gündür ağzıma sıcak bir şey değmedi, boğazımdan da sokum geçmedi.

Sonra, yüzü gibi kırıkmış olan ellerinde tuttuğu eski çatlak tahta bir tası göstererek;

- Yahut da şu tasıma biriniz yiyecek bir aş doldurun da verin, içeriye sokmazsanız bile, dedi. Giysisinin kısa gelen kollarından incecik bilekleri görünüyordu.

Söyledikleri gerçekten de doğrudu, iki gündür yalnızca su girmişti midesine; yiyecek bir lokma ekmeği bile bulamamıştı. Şehirdeki tek gözlü evinden buraya yürüyerek gelmişti, açlıktan dolayı, soğukta iki belki üç misli daha fazla üşüyordu. Her yer apaktı, uğul uğul bir

rüzgar esip karları kaldırarak tipiye dönüyor, havada kar çevrintileri oluşuyordu. Kapıdaki nöbetçi askerler birbirlerine baktılar; yaşlı, aciz bir kadındı, bu kadar acıkmasa, bu kadar muhtaç olmasa buralara kadar gelir miydi? Tüm şehir, tüm yöre bunlardan kaynıyordu, tüm hanlıklar böylesi insanlarla doluydu. Askerlerden birisi;

- Bırakalım geçsin, içeridekiler har vurup harman savururken millet dışarıda acından geberiyor; anası ağlıyor, dedi sessizce.

- Tamam, geç ana, dedi diğeri de.

Ardından içeriye doğru dönerek eliyle bir yeri gösterip;

- Şu tarafa doğru gideceksin, oradan da aşağıya in, sonra birine sor aşlığı gösterir sana, dedi; Ama sakın dediğimden dışarı çıkma, sağa sola saparsan başımıza iş açarsın. Ondan sonra ayıkla pirincin taşını, canımıza okurlar sanki çok mühim bir şeymiş gibi. Kimselere görünmeden istediğini ye çık. Olur ya, yine de birine falan rastlarsan, temizlikçiyim dersin.

- İşin gücün rast gelsin, tuttuğun altın olsun, diyerek içeriye girdi yaşlı kadın.

Arkalarından ettiği duaların, alkımların⁹⁶ sesi duyuluyordu, yavaş yavaş, titrekçe yürüyen kadının. Denileni yapıp mutfağı buldu, oradaki bir hizmetçi kıza durumu anlattı. Birazdan önüne çorbası da, daha başka istemediği çeşit çeşit yemekler de konmuştu. Giderken de, bir bohçanın içine istediği kadar yiyecek vereceklerini söylemişlerdi

(96) Alkımak: Hayır dua etmek, övmek.

mutfaktaki aşçılar ve hizmetçiler. Kör istemişti bir göz, Allah vermişti iki göz. Karnını doyurdu güzelce.

Sonra kendisi için hazırlanan bohçayı ve kırık tahta tasını eline alıp kalkarak, ağır aksak adımlarla yine dışarıya çıktı. Ama bu kez dümdüz gideceği yerde sağa saptı yanlışlıkla; yaşlılığın da etkisiyle yolunu temelli kaybedip, birkaç yanlış yere daha döndü ve alınyazısı bu yaşında da kendisini yönlendirerek, bir seçim yapmakla baş başa bıraktı onu. Karşısında cümbüş halinde akıp giden salondaki hayatı, ağır kalçalarını sallayarak o hayattan daha hızlı oynayan rakkaseleri gördü. Damarlarındaki kan çekildi, beynine yürüdü, dışarıda ölmeye yüz tutmuş fukaralar İmir'in iti gibi titrerken soğuktan, onlar burada alem yapıyorlardı. Kendileri sanıyorlardı ki, halkı düşünen yöneticileri var ama onlar buralarda neler ediyorlardı. Gerçi bilenler zaten biliyorlardı olup biteni, dönen dolapları ama onun gibi garibanlar ihtimal vermezlerdi böyle bir şeye. Tercihini yapacaktı; ya çıkıp gidecekti buradan elimden ne gelir diyerek ya da tepkisini koyacaktı. Belki bu yaşından sonra zindanlara atılacaktı ya da kafasından olacaktı ama alımını almıştı bu dünyadan, göreceğini görmüştü; yitireceği bir şey de yoktu. Bu yaşından sonra başkaldıracaktı. Bunda sene kimseye sesini çıkarmamıştı; ne çocukluğunda anasına atasına, ne gençliğinde kocasına, ne kaynanasına kaynatasına ama şimdi yapacaktı.

Salona daldı, yürümeye başladı. Titreyen başı dimdikti, kendisine aval aval bakarak dans etmeye devam eden rakkaselerin yanından geçti. Müzik devam ediyordu. Az

sonra masadakiler de fark ettiler kadını, kendilerine doğru yaklaşan bu ak saçlı ihtiyar izliyorlardı. Kadın masanın ortasında oturan ve hepsinin başı olduğunu tahmin ettiği Han'a doğru yürüdü, göz göze geldiler. Birbirlerinin gözbebeklerinin derinliklerine bakarak oradan ruhlarını görüyorlardı sanki. Masaya vardktan sonra öne doğru uzanarak elindeki çatlak tahta taşı adamın önüne sertçe bıraktı. Sonra da tek kelime etmeden arkasını dönüp yavaşça yürüyerek orayı terk etti. Kadını yakalamak üzere harekete geçmeye hazırlanan askerleri eliyle işaret ederek durdurdu Salar Han. Tahta çanağa bakıyordu, işaret ederek müziği susturduğunda rakkaseler de oynamayı kestiler. Hayatının ilk isyanını gerçekleştiren bir kadından hayatının ilk ibretini alıyordu, içerideki ısıltılı devinim birden sona erdi, ama artık onun zihninde bir şeyler kımıldanıp harekete geçmeye başlıyordu. Sımsıcak kaynayan ortam buz kesmişti. Salar Han da ateş basan vücudundan buz gibi terler akıtıyordu.

Ayağa kalktı, çalgıcılarla, dansözlere işaret ederek dışarı çıkmalarını istedi. Müzisyenler çabuk çabuk ellerindeki, kucaklarındaki müzik aletlerini toplayıp kollarının altına koyarak, sırtlarına asarak ayağa kalkar, rakkaseler kapıya doğru yürürken birden aklına bir şey gelmişçesine; "Durun!" diye bağırdı Han. Hepsi kendine doğru döndükten sonra;

- Herkes, buraya gelsin ve olanlara tanık olsun, dedi. Burada kim varsa gelsin.

insanlar masanın başına toplanıyorlardı.

- Herkes toplansın, gelmeyen kimse kalmasin. Bu konakta kim varsa, çağırın gelsin, dedi. Ayrım yapılmadan tüm herkes gelecek.

Yarım saat içinde kim var kim yok salonu doldurmuştu, herkes merakla ve sabırsızlıkla ne olacağını, Han ın ne yapacağını bekliyordu. Salar Han ayaktaydı ve diğerleri de ona olan saygıları gereği iki yanında ayakta duruyorlardı. Nihayet Han;

- Tüm malımı mülkümü, bunca yıldır yığdığım servetimi yarın halkım yağma edecek, herkese duyurula, dedi.

Eski bir geleneği uyguluyor, yeniden yaşama geçiriyordu. Hanlar, Beyler neleri var neleri yok şölenlerde, toylarda yağma ettirirlerdi eski çağlarda. Daha sonraki devirlerde ise tüm varlığını dağıtmak yerine; dağ gibi et, tepe gibi ekmek yığdırırlar, göl gibi kımız döktürürlerdi. insanlar da bu 90 atla 900 sığırın ve 9000 koyunun etini, 90 havuz kımızı yağma eder, eğlenir yer içerlerdi.

Kısa bir suskunluktan sonra;

- Bir daha söylüyorum, duymayan kalmasin! Yarın çığırtkanlar çıkartılsın, davullar vurulsun, herkese haber salınsın; tüm varlığımı yarın halkım yağma edecek, dedi. Devletin malları dışındaki her şeyim talan edilecek.

Kimseden çıt çıkmıyordu. Herkes şaşkınlık içindeydi. Kulaklarına inanamıyorlar, duyduklarının gerçek olup olmadığını sorguluyorlardı. Acaba Han çok mu sarhoş olmuştu, delirmiş miydi, ne dediğini bilmiyor muydu, büyülenmiş miydi o yaşlı kadın tarafından? Ama ne olursa

olsun, ertesi gün kalktığında bunca insanın karşısında verdiği sözü tutmazlık edemezdi. Öyle olursa tüm itibarını yitirir, kimsenin yüzüne, hele de diğer Hanlarınkine bakacak hali kalmazdı, insan içine çıkamazdı o takdirde. Üstelik gayet de normal görünüyordu şu anda, çıldırmış ya da esirmiş gibi bir hali yoktu.

Ama daha bitmemişti, yanında güç sırasına göre kendisine en yakından uzağa doğru dizilmiş Hanlara, Beylere dönerek gözlerinin içine baktı. İlk önce Oğur Han'a dönmüştü doğal olarak, içlerinde en saygın ve güçlü olanı oydu. Daima sinirli bir görünüm sergileyen ama bu görünüşün aksine çok soğukkanlı bir insan olan Oğur Han da kendisinden istenileni anlayarak;

- Ben de tüm malımı yağmalattırıyorum, dedi kısa ve öz olarak. Söz onun ağzından bir kere çıkardı. Bir daha da geriye dönmezdi.

Arkasından diğer yanındaki Mergen Han'a çevirdi yüzünü, kısa boylu neşeli birisi olan bu Han da aynı şeyi yapmakta tereddüt etmedi. Gerçi o eline fırsat geçse söz falan dinlemez geri dönerdi ama gücün karşısında boyun eğmek gerektiğine inanırdı. Sonra diğerleri de sırayla aynı taahhütte bulundular. Kimileri bağlılıklarının sınandığı bu olayın gerçekliğinden kuşkuluyor, çoğu da tamamen korkudan itiraz etmeden uyuyordu diğerlerine.

Sıra biraz uzunca ve çok da belli olmayan hafif kemerli sivri bir burnu, kalın, kara kaşları olan bir Han'a geldi; Ayuk Han'dı bu. Ses soluk duyulmuyordu; herkes bekliyor, onun yüzüne bakıyordu ama taştan ses çıkıyor

ondan çıkmıyordu. Salar Han biraz bekledikten sonra gözünü bir sonraki kişiye çevirdi. Ondan sonrakiler de aynı sözlerin benzerlerini yinelediler, hepsi de mallarını mülklerini yağma ettireceklerdi. En sonunda Salar Han, yeniden Ayuk Han'a dönerek;

- Sen ne dersin Ayuk Han? Sesin soluğun çıkmaz, yoksa benim sözümü çiğner misin? dedi.

Susmuş, yanıt vermiyordu, ağzını bıçak açmıyordu. Başını hiç kaldırmadan gözlerini masanın üzerindeki bir yere sabitlemiş öylece bakıyordu. Salar Han sesini yükseltti bu kez, bir kaplan gibi kükrüyordu sanki.

- Konuş, ne diyeceksen onu de! diye bağırdı.

Ayuk Han başını kaldırarak, Salar Han'ın gözlerinin içine baktı;

- Çiğnerim, dedi. Senin sözünü de çiğnerim, mezardan atam çıksa onun sözünü de çiğnerim. Ben malımı kimseye vermem. Böyle bir şey istemeye hakkın da yok, bunun törede yeri de yok.

Gözleri akşamdan beri içtiği içkinin ve tüm bu olan bitenin etkisiyle kan çanağına dönmüştü. Ağzından yoğunlaşmış alkolün kokusunun da karıştığı zehir gibi bir hava püskürüyordu dışarıya, konuştuklarıyla birlikte. Bütün bu olup bitenlere inanamıyor, inanmak istemiyordu; oradan yaşlı bir moruk çıkagelmiş ve her şeyi berbat edip arkasına bile bakmadan çıkıp gitmişti.

- Verir misin, vermez misin görürüz, diye karşıladi bu sözleri Salar Han. Törede yeri yokmuş öyle mi? Peki bütün bu yaptıklarımız uygun mu töreye? diyerek eliyle salonu

gösterdi. Sonra aynı hiddetle devam etti; Tüm malına mülküne el koyuyorum, halka dağıtıyorum. Hanlığını da alıyorum elinden, seni de bu ülkeden sürüyorum.

O esnada üzerine bastığı yumuşak karları gıcırdata gıcırdata ilerleyen yaşlı kadın evine gidiyordu, yaptığı davranışın nelere yol açtığını bilmeden. Dayak yemeden, dövülerek, sövülerek kovulup dışarıya atılmadığına ya da zindana tıklmadığına şükrederek yürüyordu. Ama yarın çığırtkanlardan, Han ın tüm malını yağmalatacağını duyduğunda anlayacaktı yaptığı şeyin etkilerini.

O sabah Kozan Aka ve karısı erkenden kalkmış, yola koyulmuşlardı. Karısı Harva eşeğe binmiş, kendisi ise öne düşmüş, köyün yakınındaki tarlaya çalışmaya gidiyorlardı. Yıllardır bahar gelince böyle düşerlerdi yollara. Gündüz çalışırlar, öğle sıcağı bastırınca Kozan Aka nın orada inşa ettiği alaçığın gölgesinde dinlenirler, yemeklerini yerlerdi. Akşam, eğer mevsimi gelmişse önce topladıkları ürünleri eşeğe yükler sonra da düşerlerdi yola, tekrar köye dönmek üzere. Köyle tarlanın arası çok uzak değildi zaten. İki kızları gelin olmuş, biri köyün içinde kalmış diğeri başka bir köye gitmişti.

İşte, her zamanki gibi böyle tarlaya çalışmaya gidip, akşamı edip, geri evlerine döneceklerdi o gün de. Aslında onlar için yine sıradan bir gün olarak devam edecekti. Hayatın dokusu örülür iç içe geçer, ayrılır yeniden bir-

leşir, sonsuz seçenek arasından o veya bu seçeneğin niye gerçekleştiğini anlayamazsınız. Anlamaya çalışırsanız işin içinden çıkamazsanız, çünkü örgünün ipliğinin nerede başlayıp nerede düğümlendiğini, hangi düğümün diğerine hangi yoldan ulaştığını çözmek insan idrakinin sınırları dışına taşar. Aslında tüm düğümler birbiriyle bir biçimde bağlantılıdır, neyin hangi sonucu doğuracağını asla bilemezsiniz.

İleriden, bozkır yönünde yan taraflarından uzunca boylu, saçları kulak hizasına kadar inen, 45-50 yaşlarında bir adam görüldü; yüzünde tuhaf bir ifade vardı, bakanın garip bir endişe duymasına sebebiyet veriyordu bu çehre. Biraz uzunca ve çok da belli olmayan kemerli hafif sivri bir burnu; kalın, kara kaşları vardı ve gözleri yüzüne göre küçük sayılırdı. Zayıf denebilecek bir vücut yapısına sahip adamın ayaklarında uzun siyah deri çizmeler vardı ve giyiminden kuşamından varlıklı birisine benziyor; belindeki ipek kuşağın içine sokulmuş hançerin görünebilen üst kısmından, elmas kakmalı olduğu anlaşılıyordu. Gözlerinde anlam verilemeyen bir nefret okunuyordu sanki, öyle ki bu öfke içine sığmıyor, o küçük gözlerinden dışarıya taşıyor gibiydi. Dudaklarını sımsıkı birbirine bastırarak yumuyordu.

Birbirlerine doğru yaklaştılar. Yolcu, Kozan Aka'nın yanına gelip selam verdikten sonra konuşmaya başladılar. Yabancı adam;

- Bu yolak nereye çıkar dayı? diye sordu.

Konuştugu ağız buralardakinden biraz farklıydı, belli

ki başka bir yöreden veya başka bir ülkeden geliyordu.

- İleride Savran köyü var, onun yakınından geçer. Sonra da Balçak Irmağı'nın kıyısına iner. Oradan da su boyunca ilerler, diye yanıtladı Kozan Aka.

- Sağolasın dayı, işin rast gelsin.

Bu kısa konuşmadan sonra, tuhaf yolcu ardına bile bakmadan yoluna yürüyüp gidecekken, aslında adama içi hiç de ısınmadığı halde, eliyle ilerideki dalları yerlere kadar değen birkaç söğüt ağacını göstererek;

- Bizim tarla aha şuracıkta, yüz adım ya var ya yok. Açlığın, susuzluğun varsa yahut yorgunsan konduğumuz ol, dedi Kozan Aka.

Bunları derken aslında içinden de, "İnşallah kabul etmez," diyordu ama yolcuya teklifetmeden de olmazdı. Hem adam yorgun görünüyordu ve kendi içi ısınmadı diye adam ille de yoldan çıkmışın, azıtmışın teki olacak değildi ya. Yine de anlam veremediği bir rahatsızlık duyuyordu bu yolcuyla ilgili.

Yolcu biraz duraksadıktan sonra;

- Olur dayı, bir soğuk suyunuzu veya ayranınızı içirim, dedi.

Gerçekten de Kozan Aka'nın da tahmin ettiği üzere çok yorgundu ve en azından oturma teklifi bile kulağına, bir bebeğe söylenen güzel bir ninni gibi geliyordu. Biraz dinlenip kalkar, yoluna devam ederdi, geç kalacağı bir yer yoktu ne de olsa.

Biraz sonra tarladaki alaçığın⁹⁷ altında oturmuşlar Harva Nene de soğuk suyla şerbet hazırlıyordu. Söğütlerin kırbaç gibi dalları rüzgarda salınıyor, ileride bir geleni⁹⁸ topraktan kafasını çıkarmış bakıyordu, az ötesinde gezinen evsiz bir köpeği fark eden hayvan hızla fırlayıp ilerdeki başka bir deliğe girdi.

Yolcunun gözüne, alaçığın güneye bakan tarafında kurumuş ağaç dallarının arasına güneşi kessin diye sıkıştırdığı belli olan yumurta kabuğu parçasına benzer bir şey ilişti. Sadece bir parçaydı ve tıpkı ekmek sacı gibi eğimliydi, neredeyse o boylarda davardı. Kafasında tasarladığına göre, eğer bu bir yumurtaysa, devekuşunun bile öyle bir yumurtanın yanında, karpuzun yanındaki portakal gibi kalırdı. Beyaz renkli, üzeri gözenekli, kirecimsi sert bir tabakaydı bu. Yumurta kabuğuydu işte, başka ne olabilirdi? Merakını yenemeyip eliyle işaret ederek;

- Merakımı hoş görürsen, bu nedir dayı? dedi.

Konuk gayet saygılı, terbiyeli konuşuyordu. Bu yolcudan niye huzursuzluk duyduğuna bir anlam veremiyordu yaşlı adam. Kafası sürekli bir yerlere dalıp gidiyormuş gibiydi yolcunun, ama yumurta kabuğu ilgisini çekmişti.

- Yumurta kabuğu, dedi hafifçe gülümseyerek Kozan Aka.

- Ben de benzettim ama bir şeyi anlayamadım, böyle bir parça ancak yerden şu yükseklikte bir yumurtadan

(97) Alaçık: (Ala-açık kökünden) kameriye tarzı yarı açık, üstü örtülü kulübe.

(98) Geleni: Tarla faresi.

kırılıp kopmuş olabilir, diyerek, eliyle, oturduğu sedirin üzerindeyken neredeyse kafa hizasına gelen bir yüksekliği gösterdi.

- Doğru, dedi Kozan Aka, Herhalde o kadar vardı.

- İyi de o kadar yumurta... Ne yumurtasıydı ki? Filler yumurtluyor olsa fil yumurtasıdır, derdim.

Kozan Aka gülümseyerek biraz durakladıktan sonra, yüzüne ciddi bir ifade takınarak;

- Ejder yumurtası, dedi.

Adam hayret içinde kalarak;

- Ejder mi? diye sordu.

- Kime söylesem, bana kafayı oynatmışım ya da yalan-cıymışım muamelesi yapıyor, dedi yaşlı adam, son derece ciddi ve biraz da kızgın bir ses tonuyla.

Aslında konuk da kendisiyle dalga geçildiğini düşün-müştü. Matrak birisine benzeyen ve alaçığında oturdukları bu tarlanın sahibi kendisine bir şaka yapıyormuş gibisine gelmişti, fakat adamdaki bu ciddiyeti görünce belki de ayıp olmasın diye düşünerek;

- Niye yalan söyleyesin, koskoca yaşlı başlı adamsın. Aklın da yerli yerinde gördüğüm kadarıyla, diye yanıtladı.

- Anlatayım mı, dinler misin?

- Anlat dayı, dinlerim; merak ettim şu ejderin öyküsünü.

Maymun

Büyük kıtlıktan hemen önceydi, ikinci kızım yeni

doğmuştu. Kıtlık bastırınca perperişan olduk hepimiz, o zamanlar yiyecek bir lokma ekmek bulan artık daha bir şey istemiyor, istemeye hakkı olmadığını düşünüyordu. Çocuklar açlıktan bas bas bağıyorlardı evde. Kadıncağız çocuğu emzirecek ama, afedersin sütü yok, çünkü kendi de aç. İnsanlar çarıklarını pişirip yiyorlardı. Sanki bütün cihan aç. Açlıkla terbiye olmak büyük sınamalardan biridir. Ötekiler de zaten; yalnızlıkla, sayrılıkla", korkuyla terbiye olmaktır; öyle bana mısın diyen her babayığit kalkamaz bunların altından.

Benim asıl mesleğim marangozluktur; bakma burarlarda tarlada tumpta çalıştığımıza, övünmek gibi olmasın fena da değildir işçiliğim hani. Dedim ya, kıtlıktan önceydi, bir gün bir adam geldi ben arkadaki işliğimde çalışıyorum, kusuruma bakma, methimi duymuş. Benden bir tahta yontu istedi. Maymun biçiminde olacak dedi, kuyruğuyla birlikte tek ağaçtan olacak dedi, gerçek bir maymunun boyunda olacak, dedi. Dedi de dedi... Ben öyle bakıyorum adama;

-Yapabilir misin? diye sordu.

- Yaparım, dedim ama biraz zaman alacağını da söyledim.

On tane altın bıraktı;

- Ne gerekiyorsa yap, bitirince yirmi tane daha veririm, dedi.

Olur dedik biz de. O kadar altını ben bir daha nerede kazanırım. Eve aldım, doldurdum yeterince erzakı, çıktım

(99) Sayrılık: Hastalık.

yola. Ormanda da güzel ağaçlar, me eler var ama iyi pırnal me esi Kanak Dağları'nın eteklerinde vardır. Bir katırım vardı o vakitler; yiyece imi, aletlerimi yükledim hayvana. Adam o kadar altın sayacak, kazanaca ımız lokmayı hak edelim istedik. İyi bir a a  bulayım, ortaya güzel bir şey çıksın, dedim. Bizim hanım;

- Delirdin mi sen, nereye gidiyorsun, bir a a  için Kanak Dağları'na gidilir mi? dediye de dinlemedim.

Delilik  a ı i te, d  t m yollara, vardım Kanak Dağları'nın yamaçlarına. Dağların arasından dereler akıyor, aşağıdaki kapuzda birleşip bir ırma a d n  yor,  am ağaçları mis gibi kokuyor. Ağaçları inceliyorum, hangisi i e yarar diye bakıyorum. En iyisini bulayım istiyordum. O ara, nasıl oldu, nereden gördüysem, ileride bir geyik gözüme çalındı, ama ne geyik; boynuzları  atal  atal, bir adam kollarını iki yana açsa, o kadar rahat var. Aha,  u te bihin ağacından daha koyu bir rengi olan tüyleri parlıyordu; aklım başımdan gitti sanki. D  t m peşine, yukarılara doğru çıkıyorum, o çıkıyor ben de onun pe i sıra. Bazen kaybettim sanıyorum, sonra yeniden görüyorum. Dönüyor bana, gözlerimin içine bakıyor. Ağacı falan unuttum, elimde yay, geyik kovalıyorum. Atsam belki de vuramam, avcı değilim ki ben. Yaylı, oku, kılıcı yanıma, belki gerekir de kendimi korumak için kullanmak zorunda kalırsam diye almı ım zaten. Yoksa ben ne anlarım ok atmaktan. Ama hayvan öyle güzel ki, çekiyor seni peşine. Baya ı bir  ıkmı ım da a farkında olmadan,  ıktı ım yer de Kanak Dağları ha! Giden gelmez derler, insanın içini bir karaltı

kaplar oralarda. Baktım bu işin önü sonu yok, vazgeçtim geyikten. Kovala kovala nereye kadar?

Bıraktık geyiğin peşini bırakmaya ama, bir de baktık ki çoktan kaybolmuşuz; dolanıp duruyorum, sanki dağın içine girmişim. Kayaların, koyakların arasında yol arıyorum, bulamıyorum. Geceyi orada geçirmek zorunda kaldım. Hayatımda bir o gün korktuğumu bilirim layıkıyla. Hele bir de gece uyandım ki sonra, o daha beter, düşün ıssız bir dağın başındasın, yerini yurduunu bilen yok başına bir şey gelse. Dalmışım sonra yeniden, sabah erkenden de uyanmışım. "Aşağılara doğru ineyim de elbet bir çıkacak yer bulurum," dedim kendi kendime. Biraz ilerlemiştim ki, yukarıdaki kayalıkların üzerinde az önce senin gösterdiğin büyüklükte bir taş gördüm, yumurtaya benziyor aynı, merakımı yenemedim, tırmandım kayaya. Taş değil, gerçekten yumurta hepsi de... Tam sekiz tane. Onları incelerken, bir baktım ileride bir mağara var. Girdim içeriye, buz gibi ve karanlık. Bir baktım ileride dört tane daha var, daha ötede yedi tane... Ama onların arasında bir tanesi gözüme çarptı. Yerlerdeki taş yığınlarının, kemiklerin üzerinden atlayarak oraya vardım. Bir yumurta çatlamış, yavru içinden kafasını çıkarmış ama o vaziyette ölmüş, öylece kurumuş kalmış orada. Önce o yumurtayı tümüyle kırdım, gördüm ki bu bir ejder yavrusu; kertenkeleye benziyor biraz, ama kanatları da var. Bir başka daha kırdım, onun içinden de yine bir ölü yavru çıktı. Yumurtaların içindeki her şey kurumuş. Daha ileriye yürüdüm, mağara aşağıya doğru inmeye başlıyor

ve kar dolu; daha da ötesi tamamen buz. Karların içinden başları görünen, bana yakın olan birkaç yumurta daha gördüm. Artık üzerine bastıkça çıtır çıtır ezilen karların üzerinde yürüdüm, yumurtaların yanına vardım, salladım, hepsinden ses geliyor, belli ki bunların içinde yavru falan da yok. Herhalde bunlar donmuşlar da geri çözülmüşler, orasını bilemiyorum artık; yani o yüzden öyle sapasağlam kalmışlar. Hiç olmazsa birkaç tanesini eve götüreyim dedim. Ancak iki tanesini yüklenebildi bizim katır. Sağlamca bağladım ikisini de, usul usul düştük yeniden yola.

Buldum bir yolunu çıktım. Daha doğrusu katır buldu çıkardı bizi oradan. Sonra da ağacımı bulup kestim, onu da yükledim hayvana. Ardından da döndük evimize, getirdim yumurtaları ama kimse inanmadı bunların ejder yumurtası olduğuna. Bütün köylü geliyordu bu koca yumurtaları görmeye. Tam iki gün boyunca evimiz doldu taşı, sonra azaldılar ama yine de ara ara gelenler oldu. Fakat çoğu kimseyi söylediğime inandıramadım. "Gördüm gözümle kurumuş yavruyu," diyorum, kafadan atıyorum sanıyorlar. "İnanmıyorsanız, peki bunlar ney?" diyorum; "Ömrünüzde hiç gördünüz mü böyle büyük yumurtalar? Bunları görmeseniz, bunlara da inanmazdınız," Ben ne gördüğümü bilmiyor muyum? Kuş yumurtasıymış, sanki bu kadar büyük kuş yumurtasını daha önce görmüşler, her yer bunlardan doluydu. Günülediler¹⁰⁰ beni, kendilerinin göremeyip benim görmemi kıskandılar. Bizim köylü böyledir, günücüdür.

(100) Günülemek: Haset etmek, kıskanmak.

- Yumurtalara ne oldu sonra peki? Kırıldılar deme-
yesin...

Kozan Aka gülümsedi.

- Büyük kıtlıkta yedik.

- Ne yani, şimdi siz, ejder yumurtalarını mı yediniz?

- Yiyecek bir şey yoktu başka... Bizim kız hiç hasta-
lanmaz, belki de ondandır.

Düşündü, daha önceleri de soyu tükenen azman gibi
fillere dair bir şeyler duymuştu, soğuk bir yörede yaşayan
bir boyun bu hayvanlarla ilgili efsanelerini yaşlı bir bahşı-
dan¹⁰¹ dinlemişti. Mamut¹⁰² denilen bu dev gibi fillerden
birisini buzların altında nasıl bulduklarını da anlatmıştı
kendisine. Dediğine göre Erlik Han¹⁰³, yeraltı çekerek
tutsak aldığı bu hayvanların yeryüzündeki varlıklarına
son vermişti; o yüzden mamutlar eğer yeryüzüne çıkmaya
kalkıştırlarsa ceza olarak derhal buz tutarlarmış. Fil zaten
büyük bir hayvandır, onun büyüğü nasıl olurdu kim bilir?
Kar gibi bembeyaz dişleri birer tomruk kadarmış, hala
avullarında saklıyorlarmış.

Yolcu derin düşüncelere dalıp gitmişti. Sessizliği bozan
yine Kozan Aka oldu;

- O adam da sonra gelip maymunu almadı. Yontu

(101) Bahşı: Ozan, şaman.

(102) Mamut: Nesli tükenmiş ve fillerin atası olan hayvan.

(103) Erlik Han: Yeraltı Tanrısı, kötülük Tanrısı, şeytan.

hala evdedir.

Mağara

Çam kokularının her tarafı kapladığı bir vadide yürüyen adam etrafına bakmıyordu. Ağaçlar kayaların arasındaki toprak parçalarında bile büyümüş, taşları yarak kök salmışlardı. Büyük bir ırmak vadinin ortasından gürüldeyerek, çağıldayarak akıyor, ileride yüksek bir çağlayana dönüşerek aşağıya dökülüyor ve gümüş bir pelerin gibi salınıyordu. Etrafta sık sık toygarlara¹⁰⁴ ve çulluklara rastlanıyordu, ileride bir keklik sürüsü bitkilerin yoğun olarak tohum döktüğü bir yeri bulup oraya konmuştu; daha ötedeki iri köknar ağacını bir toğurtka¹⁰⁵ sivri gaga-sıyla deliyordu hızlı hızlı.

Yükseklere çıktıkça bitki örtüsü değişiyor, ağaçlar azalıyor, kısalayıp bodurlaşıyorlardı; çalılıklar ise artık yoğun biçimde kendilerini belli etmeye başlıyor, egemenliklerini ortaya koyuyorlardı. Sıcaklık yavaş yavaş düşmeye başlarken serin bir hava etkisini gösteriyor, rüzgar esiyordu. Adamın yanında yürüyen kulanın yağrınlarında bir tulum suyla, bir tulum ekmek yüklüydü; üzerindeyse tulumların ortasında posttan yapılma bir çantanın içerisinde aletlerle eşyalar bulunuyordu.

Bu zayıf adam, belli ki bir şeyler arıyor, sürekli sağa sola bakınarak kayaların arasına girip çıkıyor, kuytulukları in-

(104) Toygar: Tarla kuşu.

(105) Toğurtka: Ağaçkakan.

celiyordu. Bazen durup dinleniyor, bir şeyler atıştırıyordu. Geceleri en ufak bir korku duymuyordu, yarasalar nasıl gece için yaratılmışsa o da geceyi aynı gözle görüyor, karanlığı içine dolduruyordu; yırtıcı hayvanların kendisine zarar verebilmesinden dahi çekinmiyordu. Çünkü onun kafası başka bir şeye kilitlenmişti; tasarladığı intikamı en ince ayrıntısına kadar kafasında hesaplıyor ve hatta geleceği şimdiden kafasının içinde yaşıyor, ona can veriyor, sabırsızlanıyordu.

Dördüncü günün sonunda, tarlasında oturup dinlendiği yaşlı adamın kendisine anlattığı tepeyi buldu. Birebir aynısıydı onun anlattığı yerin, adam doğru söylemişti. Biraz sonra da yumurtaları gördü; çoğu bozulmuş, kırılmıştı. Kimilerinin içinde yavrular oluşmaya başlamış ama bilinmeyen bir nedenden ötürü çıkamadan ölmüşlerdi. Çok eski çağlardan, tarih öncesinden kalmış gibiydiler sanki, o yüzden bir kısmı taşlaşmıştı. Yalnız, gerçekten de bazılarını salladığında içinden bir sıvı sesi duyuluyordu. Sırayla seslerini dinledi. İçlerinde en kötüsü olduğunu düşündüğü bir tanesini kırdı; bozuk, pis kokulu bir sıvı aktı. Başka bir tanesini daha kırdı, o da bozuktur. Ama yaşlı adam kıtlıkta bunlardan iki tanesini yediklerini iddia etmişti; öldürürdü bunlar adamı, ağza bile sürülmezdi. Adam hastalandıklarını falan söylemediği gibi, kızının sırf bu yüzden çok sağlıklı olduğunu bile düşünüyordu. Öyleyse ihtiyarın ve ailesinin yediği yumurtalar sağlamdı, zaten o yumurtaları kar dolu bir mağaradan aldığını anlatmıştı, bu kez mağarayı aramaya başladı gözleriyle;

bulunduğu kayaların arasındaki yükseltinin her yanına bakındı.

Sonunda buldu; fazla değil hemen biraz yukarısında, karşıdaydı o koca in. İçine girdiğinde gerçekten de yerde yumurtalar olduğunu gördü, tabanda da Kozan Aka'nın söylediği gibi taş yığınları ve hayvan kemikleri bulunuyordu. Acaba hangi hayvanlara aitti bu kemikler; şu anda bu civarlarda yaşayan dağ hayvanlarına mı, yoksa bu yumurtaları bırakan canlılara mı, yoksa bilmediği başka bir türe mi? İlerledi, her yer karanlık ve soğuktu, "Bir dahaki sefere içeriye girerken meşale almak lazım," diye düşündü. Yumurtalar gördü karların arasında yeniden. Yine sallayarak dinledi. Bu kez gelen ses biraz daha farklıydı; daha yoğun, daha koyu bir sızıdan çıkıyor gibiydi. Bir tanesini kırdı. Evet, bu bozuk değildi. Bedeninde dolaşan kanın akışı hızlandı, kollarındaki damarlar şişti. Kan basıncı artıyor, heyecanından yerinde duramıyordu. Ama artık hava kararmış olduğu için önünü bile göremiyordu, dışarıya çıktı.

Ağaçlardan kuru dallar toplayıp, kırıp, ateş yaktı ve başında gözlerini yalımlara dikerek oturdu; sonra da yatıp uyudu. Düşündü, bu yumurtalar belki de binlerce yıldır buradaydılar, karın, buzun içinde gömülü olarak korunmuşlar; sonra bir biçimde buzlar eriyince ortaya çıkmışlardı. Ejderler efsanelerde, masallarda hep anlatılırdı, bu kadar çok şey söylenmişti haklarında ama yeryüzünde ejder diye bir canlıyı gören yoktu, öyleyse niye bahsediliyordu onlardan? Demek ki çağlar önce bu hayvanlar

yaşamışlar ve sonra soyları tükenmişti, tıpkı mamutlar gibi. İşte bulmuştu yumurtalarını, kim bilir yüzyıllar sonra yine birileri onların kemiklerini bulacaklardı dünyanın değişik yerlerinde.

"Böylesine güçlü bir yaratığın soyu tükenir mi?" dedi kendi kendine. Niye tükenecekti ki? Bunları yiyip köklerini kurutabilecek güçte başka canlılar mı vardı ki? Öyle olsaydı onlar yaşıyor olurdu, öyle bir canlı türü de yoktu ortada. İnsanın da gücü bunu başarabilmeye yetmezdi. Söylediklerinin çoğunda haklıydı ama yanıldığı bir kaç nokta vardı, doğadaki en vahşi canavar bile insanoğlu yanında masum kalırdı. Öte taraftan gerçekten, belki de bu canlıları yeryüzünden silen insan değildi, ne olduğu tam olarak bilinemeyen doğal başka bir sebepten ötürü yok olup gitmişlerdi.

Ertesi gün erkenden kalkarak, birkaç tane meşale hazırladı ve mağaraya girdi, yanında bulunan kulanın semerinde kürek, kazma, balta gibi işine yarayabileceği şeyleri getirmeyi akıl etmişti. Bir pelit ağacından düzgün bir dal keserek yontup ucunu sivriltti, demir gibi sağlam olurdu bu ağaçlar. Mağaraya girerek uygun gördüğü yerlere meşaleleri yerleştirip, elindeki çubukla karların içini yoklayarak ilerledi. Hem yumurta varsa onlara zarar vermek istemiyordu, hem de bu inin çukurluk olan arka kısmının ne kadar derine indiğini bilmiyordu. Bir çökerse ne kadar aşağıya düşeceğini de tahmin edemezdi dolayısıyla. İlerleyince karın tavana doğru yükseldiğini ve donduğunu, buza döndüğünü gördü; bu taraf insanın

iliklerine işleyecek kadar soğuktu. Bu kuytu mağara karı ve buzu koruyordu, belki yüzlerce binlerce yıl boyunca da korurdu ve öyle de olmuştu.

Donmuş karı ve buzu kazmaya başladı, sağlam yumurtalar bulmalıydı. Akşama kadar çalıştı, sabırla kazıyordu, elindeki değneği kullanarak önce karın içini yokluyor sonra devam ediyordu. Hava kararırken dört tane yumurta çıkarmıştı, yerde, yine karların içinde bir çukur kazdı ve oraya koyup üzerlerini örterek gömdü. Ne yapacağına tam olarak karar vermeden önce, dışarıya çıkarıp yumurtaları bozmak istemiyordu.

O gece ve ertesi gün boyunca düşündü, yine de bir çözüm yolu üretemedi. Ama daha ertesi gün, hatırladığı bir olay kafasında bir ışık yaktı. Köylünün birisi eğer sayısı çok değilse hindi yumurtalarını da tavukların altına koyup, öyle kuluçkaya yatırıyordu hayvanları, böylece kuluçkaya yatan hayvan sayısından tasarruf etmiş oluyordu. Hatta tavukları anaları sanıp peşlerinden dolaşan hindi civcivleri göstermişti kendisine. Birden durdu. Evet, bu işin yolu buydu... Ama bu yumurtaların üzerine kuluçkaya yatacak büyüklükte kuşu nereden bulacaktı? Aklına devekuşları geldi, ama onları buraya getiremezdi, yumurtaları götürmeye kalksa cılk olup bozulabilirlerdi, düşünüyordu, acele etmeyecek, sabredecekti. Çözümünü üretip planını uygulamaya koyacaktı.

Bir ay sonra yanında devekuşu yavrularıyla mağaranın önüne tekrar geldi, kendisine orada barınacak bir yer inşa etti, kuşları da etrafını çevirdiği bir yere koydu.

Önce onları büyütecekti, dayanıklı canlılardı bu uçamayan kuşlar, çok aşırı olmamak kaydıyla her iklime uyum sağlıyorlardı.

* * *

Ayuk Han, karşısında duran ve artık yeterince büyüyüp gelişmiş olan erişkin ejdere et veriyordu; hayvanı kendisine alıştıırıp her dediğini yapacak şekilde eğitmişti. Ancak yine de zaman zaman vahşileşen bu canavarla daha uğraşacağı vardı. Derisi zırh gibi pullarla kaplı sırtında dikenleri vardı. Uzun kafasındaki çenesinde güçlü, keskin dişleri bulunuyordu. Elinde, ucu ateşte bekletilerek kor gibi kırmızıya dönmüş, kalın ve uzun, kızgın bir demir vardı; küçüklüğünden beri sözünü dinlemediğinde bununla terbiye ediyordu ve canavar öyle şartlanmıştı ki, artık kendisini bir lokmada yutabilecek büyüklükte olduğu halde o demiri tanıyor ve çekiniyordu. Adam, buzul çağlarından gelme bu canlının, bedenindeki çok nadir rastlanan zayıf noktalarını öyle iyi biliyordu ki, sürekli oralarda kullanıyordu bu koca demiri.

içinde bulunduğu yer Kanak Dağları'nın altına doğru uzanan o büyük mağaraydı ve bir tesadüf eseri keşfetmişti burayı, yüzyıllar önce buralarda yaşayanlar olmuştu belli ki, duvarlar düzgünce yontulmuş, biçimlendirilmiş, hatta odalara basit kapılar bile takılmıştı. O yüzden işi kolaydı ama yine de tek başına çalışması çok yorucu ve zaman alıcı oluyordu. Ama diğer taraftan da böylesi bir meşgale oyalanmasını sağlıyor, sıkıntıdan bunalmasını engelliyordu.

Bir yandan da içeriyi düzenliyor, burayı bir ev, hatta saray haline getirmeye çalışıyordu. Önünde zamanı çoktu ne de olsa, artık saplantılı bir biçimde hem yavruyu yetiştiriyor hem de yeni malikanesini düzenliyordu.

Ara sıra dağın eteklerinde dolanıyor, çevreyi öğrenmeye çalışıyordu. Tuhaf bir huzursuzluk vardı bu yörede, sanki insanların yaklaşmasını engelleyen manevi bir kalkan gibi itiyordu herkesi. Başka bir boyuta açılan kapı gibi bir izlenim bırakıyordu zihninde. Belki de öyleydi, insanın kendi zihninde başka bir alemde yol almasına sebebiyet veriyordu, geçmişin karanlık bölgelerine indirip orada bırakıyordu bir başına.

Yine bir gün kayaların arasında, küçük bir çayın kıyısında gezinirken karşıda iki tepenin arasına sıkışıp kalmış viran bir ev gördü, terk edilmiş gibiydi. Merakı uyanıp depreşmeye başladı, içgüdüsel bir biçimde çekiliyordu oraya doğru.

Evin önüne vardı, aralık duran kapıyı yavaşça ittiğinde, gıcırdayarak sanki yerinden sökülecekmişçesine sallanarak açıldı, içeride yer yer beyazlamış kızıl saçları olan, oldukça yaşlı bir kocakarı, üzerinde hiçbir minder, yastık, kilim veya örtü bulunmayan bir sedirde oturuyordu, içerisi çok pis kokuyordu, sanki bir leş vardı odada. Adamı görünce kocakarının yüzü gülümsedi, göz göze geldiklerinde Ayuk Han içinde bir ürperti duydu.

Kadın eliyle işaret ederek kendisini yanına çağırıyordu, Ayuk Han çekinerek ilerledi. Yanına yaklaştığında, kadın bir baykuşunkine benzeyen uğultulu bir sesle;

- Seni bekliyordum, dedi.

Ayuk şaşırmişti; daha önce hiç görmediğinden, bilmediğinden emindi bu kadını ama yine de sanki bir yerlerden tanıyormuş gibiydi. Öylesine gerçektir ki bu duygu, tüm benliğini kuşatıyordu. Varlığı sarsılabiliyordu ve müthiş bir tedirginlik duyuyordu ama yine de tüm cesaretini toplayarak;

- Ben seni tanımıyorum, nasıl bekleyeceksin ki beni? dedi.

- Rüyamda gördüm geleceğini, diye yanıtladı kadın.

Belki yalan söylüyordu ama bazen insanlar, anlayamadıkları bilinçüstü durumlarla karşı karşıya kalırlardı, öyle bir durumun varlığıyla karşı karşıya da olabilirdi şu anda, bilemezdi. Ama emin olduğu bir şey varsa o da bu kadına güvenilemeyeceğiydi, zaten ussal yetilerini iyice yitirmişse benziyordu, içinde bulunduğu bu yer de durumunu alenen ortaya koymuyor muydu? Hava yeterince sıcak olmasına karşın odanın bir köşesinde soba yanıyordu. Karşısındaki adamın sobaya bakakaldığını gören kadın, elini ağzına götürüp, susmasını isteyen bir işaret yaparak;

- Od Ezi¹⁰⁶ burada, dedi fısıldayarak.

- Anlamadım, kim burada?

- Od Ezi... dedi. Onun yatağı yağlı kurum ve kara istir; soluğu dumandır, aşı kuru odundur. Köz yastığı, kül yorganıdır. Od Ezi'ni sakın kızdırma.

Ateşin koruyucu ruhundan bahsediyordu, anlamıştı.

(106) Od: Ateş, Ez: Sahip. Od Ez'i; Ateşin sahibi olan ruh. Ateşin koruyucu ruhu.

Kadın yanına gelmesini eliyle işaret etti, yürümeye başladı; sanki arkasından gizli bir el kendisini ona doğru itiyordu. Yaşlı kadına doğru çekilip gidiyordu elinde olmadan, aslında buradan kaçmak istiyordu, lakin ruhunun derinliklerinden hatta daha da ötelerinden gelen bir dürtü ile ona doğru yürüyordu. Kocakarının yanına oturdu.

- Derdini söyle çaresini bulayım, dedi kadın
- Bir derdim olduğunu nereden biliyorsun?
- Yeni bir soru mu istiyorsun, yoksa cevap mı?

Ayuk Han biraz bekledikten sonra, itirafa karar vermiş bir suçlu gibi;

- Ejder, dedi; Altı ayı uyuyarak geçiriyor, bütün tasarımlarımı alt üst ediyor bu durum.

- Onun çaresi kolay dedi kadın; Ama her şeyin bir karşılığı vardır, diye ekledi sırtarak.

Ayuk Han, kadının kastettiğinin aklına gelen şey olduğunu düşünerek iğrendi ama merakını da yenemiyordu. Eğer öğrenirse kadını atlatabileceğini tasarlayarak;

- Nedir? diye sordu.
- Benim borcum alınmadan ödenir.

Ayuk Han'ın tüyleri ayağa kalktı tüm vücudunda, diken diken oldu. Ne yapacağını bilemeden kıvranıp duruyordu, düşünmesi bile tiksinti vericiydi. Bu çelişkili ruh halinin içinde kıvranıp durdu bir süre. Neden sonra;

- Doğru söylediğini ne bileyim, ya beni aldatıyorsan? dedi.

Kadın, adama doğru eğilerek, bir bilge edasıyla;

- Bilemezsin, dedi; Bazı şeyleri ne yaparsan yap bile-

mezsın. Sadece öyle olduğunu umarsın, öyle olduğuna inanırsın, denersin; sonuçlarına yaşayarak katlanırsın. Her şey olacağına varır.

Ayuk Han acı içinde anlamıştı, kıvrılarak dans eden şuh kadınlarla geçirdiği şehvetli gecelerin bedelini ödeyecekti. Ertesi sabah tahta sedirin üzerinde kadının yanında uyandığında hayatında ilk kez kendisinden tiksiniyordu. Yaşlı kadın yatağın içinde doğrularak; Ayuk Hana Kanak Dağları'nın eteklerinden başlayarak uzanan uçsuz bucaksız ormanın içindeki, gökten düşmüş bir taşın yakınındaki ağaçta yetişen elmayı anlattıktan sonra;

- Gidip onu alacaksın, ama yılda bir günün var alabileceğin, dedi

EJDER

p HER YERE bir söylenti yayılıyordu; korku dolu, in-
/Th^fe sanların kanını donduran, iç karartan bir söylenti,
k® Köyler yıkılıyor, insanlar kaçınıyor, çocuklar bile
öldürülüyordu. Tüm yöre bu dehşeti yaşıyor, insanlar
başlarına hangi gece ne geleceğini bilmeden korkuyla
giriyorlardı yataklarına. İlençli hikayenin girdiği yere
ardından da ölüm giriyordu, anlatılanların duyulduğu
yerler iflah olmuyordu. Gece gelen bir böğürtü, yıkılacak
olan köyün üzerinde duyuluyordu önce, sonra o karabasan
tüm köyün üzerine çöküyordu. İliklere işleyen bir esinti
kasabaların tozunu toprağını, otunu çöpünü havaya kaldı-
rıyordu. Sonra onu görüyorlar, duyumsuyorlardı insanlar;
parlayan kızıl gözler, sıcak bir nefes...

Anlatılanlara göre bir ejder köyün içine iniyor, insan-
ları parçalıyor, sakat bırakıyordu; yağlı, parlak ve zırh

gibi derisi, karanlığın içinde ay ışığıyla çakıp sönerken, jilet gibi keskin pençeleri ucundan yakıcı ve ağulu¹⁰⁷ bir asit akıtarak önüne çıkan hiçbir şeye acımıyordu. Ölüm saçıyordu bulunduğu yere; kimilerini kaçıracak, çığlıklar atan bu zavallıları havada parçalıyordu. Küçük çocukları, yaşlıları, ak sakallıları, ak saçlıları, gebe kadınları bile ayırt etmiyordu. Ertesi sabah geriye acı ve feryat içinde kıvranan harap olmuş köyler kalıyordu. Bu acı ölümleri görenler, akıl sağlıklarını yitirecek duruma geliyor; korkarak kendilerini evlere kapatıyorlardı. Ama oraların da güvenli olmadığını anlayanlar, kendilerine gidecek başka bir yurt aramaya çalışıyorlardı.

Salar Han bu canavarla nasıl baş edeceğini bilemiyordu, olayın gerçekliğinden bile emin değildi; böylesi şeyler kocamış, karımış¹⁰⁸ yaşlıların anlattığı öykülerde yer alırdı. Gerçi artık kendisinin de nerede, nasıl bir dünyada yaşadığını bilemiyordu. Bazen hiddete kapılıyordu ama bu hiddeti yöneltebileceği, yeri yurdu belli olan veya üzerine gelen bir düşman bulamıyordu. Nereden ne zaman çıkmıştı bu yaratık, niye kendi ülkesine musallat olmuştu, anlayamıyordu. Karanlık çağların içinden çıkan bu canavara karşı ellerinden ne gelebilirdi, hiç bilmiyordu. Zavallı halk bir zamanlar kendisinden çektiği gibi şimdi de onun elinden mi çekecekti? Hepsinden önemlisi bu sorunu nasıl çözeceklerdi? Yoksa ülkede yıkılmayan köy, oba kalmayacaktı. Geçenlerde yaylaya çıkan göçebeler

(107) Ağu: Zehir.

(108) Karımak: İhtiyarlaşmak.

saldırıya uğramıştı. Böyle giderse insanlar başka ülkelere de kaçmaya başlayacaklardı, bu vatanın da üzerinde yaşayan kalmayacaktı.

Ejderin bir süre sonra şehirlere saldırdığına dair haberler duyulmaya başladı; ok işlemeyen, mızrak kar etmeyen yaratığın karşısında askeri güçler hiçbir işe yaramıyor, çaresiz kalıyorlardı. Ülkenin her tarafına fermanlar gönderilerek, insanların sakin olmaları, bu soruna en kısa zamanda bir çözüm bulunmak üzere olduğu bildiriliyordu ama nasıl olacağını o fermanları yazdırıp gönderen de, maiyeti de, çevresindekiler de bilmiyordu. Rivayetler çoğaldıkça korku, sorunun kendisinden daha tehlikeli bir hale geliyordu.

Sıra başkentteydi... O gece şehirde büyük bir kargaşa yaşanıyor, ok işlemeyen bu yaratığa karşı kullanılan mancınıklar da bir sonuç vermiyordu. Gökyüzünde o kadar kıvrak bir biçimde uçuyordu ki, mancınıklarla savrulan taşlardan kurtuluyor, kaya parçaları gidip evlerin çatılarına, sokaklara düşüyordu. Halk ürkü¹⁰⁹ içinde sağa sola koşuyor; canavarsa evlere, insanlara ve saraya saldırıyordu. Son derece sistemli ve bilinçli olarak yapıyordu bütün bunları, sanki birisi tarafından yönlendiriliyordu. Şehir, uykusuz ve vahşet içinde bir gece geçirdikten sonra, bu akıl almaz olay tan yeri ağarmaya başlarken sona erdi. İnsanlar korkudan ne yapacaklarını bilemez bir haldeydiler ve üstelik geri dönerse diye de endişeleniyorlardı ve bu konudaki kaygıları yersiz de değildi. Ejderha ertesi gün

(109) Ürkü: Panik.

yeniden dönecekti.

Saldırı tam dört gece üst üste devam etti. Son gün artık karanlığın içerisinde tüm dayanma ve direnme gücünü yitirmiş olan sarayın çatısına konduğunda onun üzerine tüm askeri güç yüklenir ve bütün dikkatler ona yönelirken, ejderin sırtından inerek çatıda açtığı gedikten içeriye giren asker kıyafetindeki bir adamı kimsenin fark etmesi mümkün değildi.

Adam avucunun içi gibi bildiği sarayın koridorlarında ilerlerken, içeride büyük bir telaş ve korku yaşıyordu. Herkes bir taraflara koşuşturuyor, birilerine buyruklar veriyor, kimse ne yapacağını bilemiyordu; her yanda içinden çıkılmaz bir kaos vardı. Koridorda yürüyen bu uzun yüzlü askere, koşarak kaçmaya çalışan orta yaşlı bir uşak rastladığında "Ayuk Han a ne kadar da benziyor bu leşker," diye geçirdi içinden. Ama şu anda kendi canının derdine düşmüştü ve bunu düşünecek halde değildi, üzerinde bile durmadan unutup koşmaya devam etti, ileride görünen bir kalabalığın içine karışarak kayboldu. Ayuk Han bir alt kata inerek koridorun başlarında sayılabilecek bir odaya yaklaştı, kapıyı vurup cevap bile beklemeden içeriye daldı telaşlı ve heyecanlı bir görünümle.

Sarışın dadı, sesleri duymaması için kulağını kapattığı kıza sarılmış yatakta bekliyorlardı öylece, içeriye giren askere şaşkınlıkla ve korku dolu gözlerle bakakaldı; her an ne olacağını bilmediği için en ufak bir şeyden tedirgin oluyor, en küçük bir gürültüde içinde bulundukları yapının başlarına çökeceğini sanıyordu. Asker;

- Salar Han'ın buyruğu var, benimle geleceksiniz, sizi güvenli bir yere götüreceğim, dedi. Sonra sürdürdü; Yeraltındaki sığınak hazır olacak birazdan.

İşin ilginç tarafı Ayuk Han'ın çok iyi bildiği o sığınağı kullanmayı hiç kimse akıl edemiyordu bile bu hengame-nin içinde, oysa ki, yeterince güvenli ve böylesi durumlar için düşünülüp tasarlanmış bir yerdi orası ama olağandışı durumlarda insanların eli ayağına dolaşır, kimse ne yapacağını bilemez, normalde tasarlanan her şey unutulur, uçar gider insanın kafasından. İşte şimdi kimse de orasını düşünemiyordu bile.

Dadı hemen kalkarak söyleneni yaptı; o anda karşı-sındaki insanın kim olduğunu sormak, sorgulamak aklı-nın ucuna bile gelmemişti, bu ortamda nasıl gelebilirdi ki? Yerinde kim olsa o durumda, onun gibi düşerdi bu tuzağa.

Genç dadı, kucağında taşıyamadığı için, 12-13 yaşla-rında görünen kızı yere indirip elinden tutarak koştur-maya başladı. Biraz koştuktan sonra çocuğu bu kez asker kucağına aldı, genç dadı adamın bunu hızlı davranabilmek için yaptığını sanıyordu oysa onun niyeti çok farklıydı. Merdivenin başına geldiklerinde Ayuk Han, dadıya;

- Aşağıya ineceğiz, dedi kısa ve net olarak.

Onun bu sözü üzerine merdivenlerden aşağıya inmek üzere ilk adımını atan genç kadının sırtına bir tekme atarak aşağıya yuvarladı. Dadı, uzun ve yüksek merdi-venlerden çığlıklar atarak aşağıya düşüp, kolu ve bacağı kırılmış olarak dibe vardığında, kafasını merdivenlerin

sonundaki duvara çarparak bayıldı. Ayuk Hansa yukarıya çıkan merdivenlere yönelirken ağlayan kızın ağzını kapatıyordu. Koşar adımlarla merdiveni çıktı.

Çatıya vardığında, kızın ellerini ve ayaklarını bağlayarak, ilk indiğinde oraya bırakmış olduğu, kıldan yapılma büyük bir çuvalın içine koyarak ağzını bağladıktan sonra aşağıya sarkıtmış olduğu ipi, çuvalın ağzına sarıp düğümledi ve bu ipten yukarıya çıkıp, ardından çuvalı da çekti yukarıya. Sonra ejderin sırtına bindi ve bu vahşi hayvan kanatlarını çırparak havalandı.

Durumun henüz hiç kimse farkında değildi ama ertesi gün kolu üç yerinden, bir yerinden de bacağı kırılmış olan dadı olanı biteni anlattığında Salar Han ın içine kor gibi ateş düşecekti; anlatılan kişi oydu. Salar Han'ın bilincinin içindeki bütün hareket ve orada dönen bütün evren durmuş, karanlık, sonsuz bir boşluğa dönmüştü.

Ayuk Han Kanak Dağları'na ulaştığında, dağın zirvelerinden birisinin yakınlarındaki bacaya benzer derin açıklıktan içeriye girerek büyük bir salonun ortasına kondu ejder. Ayuk çuvalı açarak çıkardığı kızı oradaki odalardan birisine kapattı. Birkaç gün içinde çevre köylerden getirdiği iki kızı da yalnız kalmaması için Sevcen'in yanına koyacaktı. Yıllardır emek vererek hazırladığı ve gizli bir saraya dönüştürdüğü bu mağarayı kimsenin bulabilmesine olanak yoktu. Eski konağından getirdiği, kendisine sıkı sıkıya bağlı, akli kıt yaşlı bir uşağı kızların yiyeceklerinin temini ve bakımlarıyla görevlendirdi; yalnızca o girip çıkıyordu odaya, kendisi bile görmüyordu.

Kızların dışarıyla irtibatını sağlayan bu yaşlı ve keçi sakallı, zihinsel yetileri eksik uşağın adı Kalva ydı. Onlara oyalanabilmeleri için, ince renkli iplikler, gergef kasnağı ve iğneler getirdi. Sevcen'i diğerlerinden ayrı tutması ve bir Han kızı olduğunu bilmesi sıkı sıkıya tembihlenmişti kendisine, o da ne söylenirse harfiyen uyuyordu denilenlere.

Salar Han deliye dönmüş, ne yapacağını bilemez bir vaziyetteydi ve kelimenin tam anlamıyla yıkılmıştı. Kızının başına ne geldiğini veya geleceğini bilemiyor, aklına türlü düşünceler üşüşüyor ve çıldırtıyordu kendisini. Dadının verdiği tanımdan bu adamın Ayuk Han olduğunu anlamıştı ama ahlaksız, namussuz adamdan en ufak bir haber gelmiyor, çıt çıkmıyordu. O da zaten bunu bilerek ve bilinçli olarak yapıyordu, yakından tanıdığı Salar Han a kafayı bozdurtacak en iyi yöntem buydu; bilinmezlik. Kendi kafasında kuracaktı, kurdukça da batacaktı, bunu çok iyi biliyordu.

Ayuk Han saldırılarına ara vermeden devam etti. Köyleri, obaları, şehirleri, kervanları dağıtıyor, talan ediyordu. Ele geçirdiği ganimetleri, kalın kayışlarla ejderhanın sırtına bağladığı o koca sandıklara yükleyip mağaraya getirip yığıyor, odalara dolduruyordu. Biraz daha sabretmesi gerektiğini düşünüyordu. Ondan sonra Salar Han'a son darbeyi vuracaktı. Az kalmıştı...

Ama nedendir bilinmez, bir süre sonra ejderhanın saldırıları da, tıpkı çağlar önce yeryüzüne çarpan devasa bir göktaşının meydana getirdiği yıkım nedeniyle yeryüzünden silinen atalarının izleri gibi kayboldu, insanlar arasında dolaşan korkunç söylentiler de giderek etkisini yitirmeye başladı.

KONUK

p YAŞLI KADIN o sabah yine erkenden, henüz güneş /Th^fc doğmadan uyandı; hep böyle oluyordu, geceleri k® bir türlü uyuyamıyor, sabahları erkenden uyanı-yordu. Nedense çevresindeki tanıdığı tüm yaşlılar da hep aynı dertten şikayetçiydiler, insan yaşlandıkça uykuya olan ihtiyacı azalıyor muydu neydi? "Çok şükür, elimiz ayağımız tutuyor. Ele avuca düşmedik çok şükür, aklımız fikrimiz de alınmadı; varsın az uyuyayım," diye mırıldandı kendi kendine.

Evi toparladı, toparlanacak bir şey de yoktu ya aslında; evde çoluk çocuk mu vardı sanki de dağılacak, düzenleme ihtiyacı duyulacaktı? Eksikliğini duyduğu tek şey buydu belki de; evde koşturan, oynayan torunlar. Dört çocuk doğurmuştu ama hiçbirisi iki yıldan fazla yaşamamıştı. "Biz de böyle sınandık demek ki," derdi zaman zaman.

Kocası da öleli on yıldan fazla oluyordu. Bu dünyada herkesin bir süresi vardı ve er ya da geç o süre bitecekti. Zaten ölüm bir aşamadan sonra güzel bir şeydi, acıları, ıstırapları dindiren büyük bir lütuf... En büyük dileği ele avuca düşmeden, acısız, sıkıntısız bir ölümdü.

Yaşlı Tanay o gün ateş yaktı, büyükçe eski bir kazanın içinde su kaynatıp çamaşır yıkadı. Üç beş parça şeyi yıkayana kadar yorulmuştu. Arada bir durup dinlenmek zorunda kalıyordu soluk soluğa, gençliğinde olsa tek başına koca bir köyün düğününü derneğini çekip çevirirdi, içerideki çamaşırların bir kısmını yıkamayı unuttuğunun farkında bile değildi. İşini bitirdikten sonra biraz dinlenip bahçeyle oyalanmaya girişti, domates fidelerinin diplerindeki ayırık otlarını çapayla temizlemeye koyuldu.

Karşıda bir köy görünüyor, ileride tepelerin üzerinde sapsarı tarlalar göze çarpıyor; yolların kenarlarındaki çalıların, otların içinde bazen keklik, bazen de bıldırcın sürülerine rastlıyordu. Sonra küçük bir akarda yaban kazı sürüsü gördü. Yolun kıyısında bir kağınya öküzleri koşan orta yaşlı bir adam, hayvanların boyunduruklarını bağlıyordu. Ötede, tarlalarda çalışan insanlar vardı; ekinleri dir-

genlerle¹¹⁰ toplayıp, anadutlarla¹¹¹ arabalara yüklüyorlar, harman yerlerinde saman artıklarından buğdayı ayırmak için enli tahta yabalarla¹¹² savuruyorlardı.

Köyün bitimine yakın bir ev gözüne çarptı, yaşlı bir kadın evinin önündeki bahçesinde bir şeylerle uğraşıyor, elindeki çapayı ağır ağır güçlkle kaldırıp vurabiliyordu toprağa. Bahçenin kenarlarını çevreleyen, yıllardır bakımsız olduğu, artık hiç bir işe yaramadığı belli olan derme çatma çitlere yaklaştı.

- Merhaba ana, dedi.

Kadıncağz kafasını kaldırdı, karşısında duran genç adama baktı.

- Merhaba oğul, diye karşılık verdi. Bir şey mi istedin?

İçecek soğukluğun var mı diyecektim ana?

- Biraz beklersen ayran çalkarım.

- Zahmet olmazsa, çok makbule geçer.

- Ayranın zahmeti ne olacak, bekle de getireyim. Gir içeri de şuraya otur hele.

Batur Han, artık kendisine bile faydası dokunmayan dökük kapıdan içeri girdi, yaşlı kadının gösterdiği kütüğün üzerine oturdu. Bu iri ağaç parçasının odun kesmek amacıyla kullanıldığı belliydi, yanında, yerde, eski, paslı bir balta ve etrafta kesilmiş çalı çırpı ve dal parçaları

(110) Dirgen: Ekin toplamada kullanılan sivri uçlu, çatala benzer bir alet.

(111) Anadut: Ekin atmaya yarayan, üç çatalı bir tarım aracı.

(112) Yaba: Ekin savurmada kullanılan enli, yassı tahta çatal.

vardı.

Tanay Ana ayranları getirdi.

- Nereden gelip, nereye gidiyorsun oğul? diye sordu yaşlı kadın.

- Uzaktan, çok uzaktan geliyorum.

Bu geçiştirmeci cevabı pek beğenmemişti ama hırsıza, hayduda benzemiyordu bu delikanlı. Bu sıralar o uğursuz uğrular her yanda cirit atıp, insanları soyup haraç kesiyorlardı; duyuyordu. Ama bu öyle biri değildi, anlıyordu bunu, yüzünde garip bir hüzün, bir acı okunuyordu. Adını koyamıyordu bunun. Koyamazdı da, ama bunca yılın görmüş geçirmişliğiyle anlayabilir ve yaşlılığın verdiği o ruh haliyle sezebilirdi. Tanay Ana fazla üstelemedi, belli ki bir derdi, sıkıntısı vardı; Yaradan, bazı insanlara sıra dışı dertler ve acılar tattırırdı.

- Yorgun musun? dedi Tanay.

- He ana, yorgunum ya...

- İstersen gidip içeride biraz uyuyabilirsin, ben de sana yiyecek bir şeyler hazırlarım o arada, uyanınca yersin.

Batur Han teklifi ikiletmedi bile;

- Böyle bir iyilik yaparsan, ömrüm boyunca unutmam, dedi.

- Onda ne var, şuradan gelen bir misafirin önüne evdeki ekmeği koymakla iyilik mi olurmuş?

- Olur ana olur, bir bardak su vermekle de iyilik olur.

Kadın önde, Batur arkada içeriye girdiler; kapı doğru-

dan evin salonuna açılıyordu, perdeleri çekili bu oda loş bir yerdi. Ev tümüyle kerpiçten yapılmış olduğundan içerisi bu yaz sıcaklığında bile serindi. Tanay Ana sol duvara yaslı duran sediri gösterdi uyuması için, tahta sedirin üzeri, desenlerle süslenmiş kilimlerle örtülüydü. Duvarda bir ayna asılıydı, aynanın altından çam kozalaklarından örülmüş topa benzeyen bir çeşit duvar süsü sarkıyordu. Duvarın içine doğru girinti oluşturan, pencere büyüklüğündeki bir boşluğu küçük bir dolap olarak kullanıyordu.

Batur Han sedire sırtüstü uzanıp düşüncelere daldı. Tavanda, ağaç kirişlerin üzerine atılmış olan tahtaların arasından kurumuş çamurlar sarkıyordu, araları birer parmak kadar açılmıştı çünkü. Pek çok yerde örümcek ağı görünüyordu. Bu tahtalar yıllardır orada oldukları için çürümüş, çatlamışlardı. Tavana öylece bakarken günlerdir uykusuz olduğu için hemen dalıverdi, deliksiz, rüyasız bir uyku uyudu. Kalgayarak¹¹³ uykusundan uyandığında bulunduğu ortamı tanıyamayarak şaşırdı; neresiydi burası? Etrafına bakındı, olmuyor çıkaramıyordu içinde bulunduğu yeri, kalbi sıkıştı. Kapı açılıp yaşlı kadın içeriye girince gevşedi.

Gün çoktan batmıştı. Tanay Ana'nın bir tepsile getirdiği yemeğini yedi, karnını doyurdu; taze ıspanak pişirmişti yaşlı kadın, yanında da yoğurt vardı. Yemeğini bitirdikten sonra ayrılmak için izin istedi ve yola koyuldu.

Temiz havada dolaştı biraz, o geceyi dışarıda, çimlerin üzerinde geçirdi, sırtüstü uzanmış yatarken geçmiş

(113) Kalgamak: Sıçramak, hoplamak.

ve geleceği kadar uzak görünen gökyüzünde Çolpan ı hemen tanıdı. Sonra tepe noktasına yakın bir yerlerde Demirkazık'ı gördü; gök bu yıldızla sabitlenmiş, onun etrafında dönüp durmaktaydı. Bir atın seyisin elindeki ipin ucunda döndüğü gibi... Göğün çivisiydi o. Daha ötede Erendiz¹¹⁴ vardı, ileride de Yediger...

Anlatılanlara göre bu burçta görünen Cedey Han ın¹¹⁵ yedi köpeği Altın Dag ın kapısını bekliyor, orayı koruyorlardı.

Batur Han ertesi gün şehre girdi, uzamış sakalları ve yıpranmış giysileriyle kendisini kimsenin tanıyabilmesine olanak bile vermiyordu. Yabancı bir yere veya yıllardır görmediği bir şehre gelmiş gibiydi, her şeyi uzak bir anı gibi hatırlayan elginlere¹¹⁶ benziyordu. Ayrıca şehirde de bir farklılık vardı, her yer bir bayrama veya şenliğe hazırlanıyor gibiydi. Veya... Bir düğüne hazırlanıyordu şehir.

Bir grup yaşlı adamın yanına yaklaşıp selamlaştı. Ne olup bittiğini, kentteki bu şaşaanın ne için olduğunu sorduktan sonra, verilen yanıtın tamamını duyamadı bile... Kafasının içi yanmaya başlamış, tüm dünya etrafında fırıl fırıl dönüyordu. Gidip, yıkılacak gibi eğrilip yatmış bir duvarın dibine çöktü; koca kainat da onun üzerine çöku-

(114) Erendiz: Jüpiter Gezegeni.

(115) Cedey Han: Mitoloji kahramanı bir Hakan.

(116) Elgin: Garip, yabancı.

yordu sanki. Nefesi daralıyor, sırtına binen yükün ağırlığı altında eziliyordu, yığılıp kalmak üzereydi oracıkta. Sonra yavaş yavaş sakini eştı ve gözünün önü ıdıdı. Henüz hiçbir şey için geç değıldı. Son bir şansı daha vardı, üstelik tam bir haftası vardı önünde bu son fırsatı değerdendirebilmek için. Bu kez akılı başına sonradan gelmeyecekti, düşünecek, çözüm üretecekti.

Ayağa kalktı, yürümeye başladı. Elinde olmadan sanki kırk yıldır aynı eve, kendi evine gidip gelen bir insanın alışkanlığıyla, bir gün önce yanında konuk olduğu yaşlı kadının evine doğru yürüyordu; oraya gittiğinin farkında bile değıldı, ayakları oraya doğru götürüyordu kendisini, bilmeden. O sadece düşünmeye çalışıyordu ama kafasının içi boşalmış gibiydi, bir çöl gibi ıssızdı şu an. Yanına yaklaşıp kendisine doğru elini uzatarak sadaka isteyen dilenciyi fark etmedi bile.

Eve vardığında, kadın, delikanlıyı karşısında görünce şaşırdı;

- Hayırdır oğul, bir şey mi oldu?

Tanay Ana'nın sesini duyan Batur Han irkildi, ne zaman, nasıl gelmişti buraya; kendisi de şaşırdı.

- Uykum var ana, uyumak istiyorum, diye yanıtladı.

- Geç içerde uyu, dedi kadıncağız şaşkın şaşkın.

Batur Han içeriye girdi, üzerine bir çarşaf aldı, kafasını koyar koymaz da uyudu. Karmakarışık rüyalar gördü. Uyandıktan sonra kalktı, bahçeye çıktı, kuyudan su çekip elini yüzünü yıkadı. Tanay Ana yine bir şeylerle uğraşıyordu. Kadın yalazlanarak yanan bir ateşe odun attıktan

sonra, elindeki bıçakları alevlere tutarak temizledi, atasından dedesinden öğrendiği göreneklere uyarak. Batur, kadının yanına varıp yaptığı şeyi bir müddet izledi; ihtiyar, üçayaklı sacı da alevlerle temizledikten sonra ateşin üzerine oturarak, ekmek pişirmeye başlayınca kendi de ateşi beslemek için odun kırmaya başladı. Böylece çalışmaya başladı; tüm beyni, zihinsel faaliyetleri durmuş gibiydi, hiçbir şey düşünemiyordu.

Ertesi gün de çalışmaya devam etti. Yaşlı kadın sadece evin önündeki küçük bir kısmı ekebilmiş, arka taraflar bütünüyle boş kalmış, ot bürümüştü. Batur Han bütün bahçeyi elden geçirdi; toprağı belledi, tırmıkladı, yabani otları temizledi. Aynı şekilde ev de yıllardır bakım yüzü görmemişti. Duvarları badana etti, ellediği toprağa komşu evlerden aldığı samanı da katarak çamur kardı; kadıncağızın kapıların, pencerelerin aralarındaki, çaput parçaları teperek tıkamaya çalıştığı boşlukları, gedikleri kapattı. Çalışmak büyük bir mutluluk veriyordu ve kafasını boşaltıp doğru düşünme fırsatı tanıyordu. Tanay Ana ise evin ve bahçenin, topu topu birkaç gün içinde böylesine değiştiğine inanamıyordu.

Batur, tüm beynini akşama kadar boşaltıyor, gece yatağa girdiği zaman düşünüyordu ne yapabileceğini, saatlerce düşünüyordu hem de. Ama kesin, sağlam bir çözüm üretemiyordu. Elini kolunu sallayarak saraya girip, olan biten her şeyi anlatabilirdi, inanırlardı inanmazlardı, orasını bilmiyordu, gerekirse çeker kılıcını dövüşerek ölürdü; yaşam o kadar da değerli bir şey değildi şu an gö-

zünde. Ama daha etkili, daha kökten bir çözüm arıyordu kafasında. Öz kardeşleri... Hem de ne için: Kendi sevdiği kadını elinden alabilmek için, düşündükçe öfkeden deliye dönüyordu.

Öğleden sonra köyün dışına, yaşlı kadının kışlık kurutulacak meyvelerini dermeye çıktılar; tepelerin yamaçlarında, bayırlarda alıç, kuşburnu, hatungöbeği topladılar. Akşama doğru da rastladıkları karamuk ve böğürtlen çalılarından hem yiyip hem toplayarak evin yolunu tuttular.

Batur Han, o gece bir kışneme duyarak uyandı, ses evin etrafında bir yerlerden geliyordu. Dikkatini verip dinledi, bu ses tanıdıktı. Yanılmıyordu. Hemen yataktan fırlayıp dışarıya çıktı, atı gecenin karanlığında karşısında duruyordu. Üzerinde herhangi bir şey yoktu, yanına varıp başını okşadı. Her yanı kir içindeydi ve yeleleri dağılmıştı, ama sanki daha güçlenmiş, daha dayanıklılaşmış, bir yaban atına dönmüştü neredeyse. Yabani hayvanlar nasıl evcilleştirilebiliyorsa, evcil olanlar da mecbur kaldığında vahşi yaşama yeniden uyum sağlayabiliyorlardı ve bu yetenek onun içinde de vardı.

Otların arasında bir kirpi yaylıma çıkmış, karnını doyuruyordu; arkasında iki tane küçük yavrusu kendisini izliyordu. Cırcır böceklerinin sesleri tüm evreni kaplıyordu sanki.

Yolbars

Tuğrul ve Uruk hızlı hızlı urganı çekiyorlardı, ama

artık takatleri tükenmişti; arada durup soluklanıyorlardı... sonra yeniden... çekmekle bitmiyordu. Nihayet üçüncü genç kız da görüldüğünde, Tuğrul Han elindeki ipi bıraktığının farkında bile olmadı. Tüm ağırlığın kendi üzerine kalmasıyla Uruk, dizleri ve dirseklerinin üzerine yere düştü; neyse ki ipi elinden kaçırmadı. "Tuğrul!" diye bağırdı, normalde büyüğüne adıyla hitap etmezdi ama bu kez can havliyle ağzından öyle çıkmıştı. Ağabeyi kardeşinin bağırmasını duyar duymaz toparlandı ve hemen eğilip urganı tuttu. O ipi elinden kaçırınca kız bir adam boyu aşağıya kaymıştı; çekerek çıkardılar yeniden. Tuğrul Han'ın aklı başından gitmiş, kıza büyüye tutulmuş bir adamın baktığı gibi bakıyordu. Ama karşısında incecik, uzun bir servi dalı gibi duran bu kız biliyordu ki; kendisine bir av gibi bakan bu şehzade içindeki özü görmüyordu. O konuyla hiç ilgilenmiyordu, yalnızca tensel güzelliğine, cinsel çekiciliğine bakıyordu.

Yukarıya çıkma sırası Batur'daydı; Uruk kardeşlerini de çekmek için ipi aşağıya salarken, Tuğrul'un o sırada artık önüne geçemediği bir dürtüye teslim olduğunu bilmiyordu. Kafası ve gözleri alev alev yanan Tuğrul, hızlı adımlarla kardeşinin yanına varırken eğilip yerden irice bir taş aldı eline. Doğrulup birkaç adım daha attıktan sonra Uruk'un yanındaydı. Uçuruma doğru urganı sallayan kardeşini hızla yana iterek devirdi. Ne olduğunu anlayamadan doğrularak oturan kardeşinin şaşkın bakışları arasında ipin ucunu atın sırtındaki eyerin kaşından çözerek taşla bağladı, sonra da öfkeyle karanlığın içine fırlattı. Yerde

oturarak kendisine bakan kardeşine ve ileride korku içinde bekleyen kızlara sırayla kafasını çevirirken;

- Sesini çıkartan ölümlerden ölüm beğensin! diye bağırdı; kudurmuş bir hayvana benziyordu.

Genç kızın yüreğine bir ateş bastı, delirecek gibi oldu. Böyle olacağını biliyordu, uyarmıştı. Uyardığı halde kendisini dinlememişti sevgilisi. Ne olurdu ki kendisi arkadan gelseydi sanki? Biraz bekleyip, bir ipi beline bağlayamayacak kadar aciz miydi?

Kız bunca yıldır sabretmişti, yine sabredecekti. Ama bu ötekinden çok daha acı bir sabır olacaktı, yeni acılar bazen ötekileri aratırdı. Yıllardır oradan çıkmayı düşünmüşü, neler verirdi çıkabilmek için, ama şimdi elinde olsa geri dönecekti aşağıya. O yanında olduktan sonra bin yıl daha kalırdı, yeter ki yanında olsaydı.

Uruk'tan hiç ses çıkmıyor, hatta durumdan memnun görünüyordu, ne de olsa suçu işleyen kendisi değildi, sorumluluk ağabeyine aitti ve ortaya çıkması halinde niye sustuğu sorulursa bahanesi hazırdu; ölümle tehdit edilmişti.

Tüm hazırlıklarını tamamladılar, Batur un atına Uruk binecekti fakat aksi hayvan kendisini üzerine almamakta direniyordu. Güçlkle binmeyi başardığıdaysa üzerinden attı, her tarafı ağrı içinde yerden kalkan Uruk, bunun üzerine kırbaçla girişti hayvana.

- Yedeğe alıp gidelim bari de hava kararmadan yola çıkmış olalım. Buradan bir an önce uzaklaşalım, dedi Tuğrul; sesi çok ötelerden geliyordu.

Bunu derken elinde olmadan uçuruma doğru d  n p bakmıştı.

Ne yaptı ne ettilerse Batur un atını kendileriyle birlikte g  t rmeyi başaramadılar, hayvan inatlařtıķa inatlaşıyor, kırbaç falan da k r etmiyordu. Başka bir atın arkasına bağlıyorlardı, ama öyle g   l yd  ki, bu kez öndeki hayvan da ilerleyemiyordu. En sonunda Uruk;

- Bırak şu inat hayvanı da, burada kurda kuşa yem olsun, diyerek saldı.

Ama önce üzerindeki koşumları çıkarıp yedek atlardan birinin sırtına bağladı.

HAZIRLIK

BATUR, ALTINCI GÜN AKŞAMA DOĞRU EVE GİR-di, salondan, odalardan birisine geçti; küçük, tahtadan yapılma, eski bir masa vardı içeride, bir sandalye çekip oturdu. Masanın üzerinde, bir tabağın içinde birkaç tane armut ve biraz da kaysı vardı. Tabağın ilerisindeyse çantası duruyordu. Ağzına bir tane kaysı atıp, çekirdeğini çıkarıp tabağın kenarına koydu. Karanlık Ülke'de kendisine verdikleri bir iki küçük hediye bulunuyordu çantasının içinde, onları çıkarıp baktı. Tekrar çantaya koyacakken gözüne iki tane tüy ilişti. Kocaman, kızıl iki tane tüy. Anımsadı. O koca kuş silkelendiği zaman yere düşürmüştü. Dedesinin anlattığı bir masalda, Anka Kuşu nun tüylerini birbirine sürten bir kızın karşısına, duyduğu inanılmaz bir gürültüyle birlikte ev yıkılacak-

mış gibi sarsılırken saçılan beyaz kırmızı kıvılcımların arasından, bir dudağı yerde bir dudağı gökte zenci bir cin çıkıyordu. Çocuk korku ve endişeyle sallandığı salıncaktan kalkmaya çalışırken yere düşüyor, ama cin üç dilek dileme hakkı olduğunu söylüyor ve daha sonra dileklerini yerine getiriyordu.

Kızıl tüylere biraz baktı, inceledi, sonra uçlarından tutup birbirine sürttü... Kendi kendine gülümsedi, elbette ki hiç bir şey olmamıştı. Keşke o masaldaki gibi bir zenci çıksaydı karşısına şu an... O anda durakladı; kafasında kıvılcımlar çaktı, alevler saçıldı zihninin derinliklerinden. Çözüm, bir kuyudan fışkıran su gibi çıkıyordu yukarıya, artık ne yapacağını biliyordu. Bazen anlatılan masallar insanları yeni ufuklara götürür, yeni açılımlar sağlardı. Dedesinin kendisine yaptığı en büyük iyiliğin belki de bu masalı anlatması olduğunu düşünüyordu şu anda.

Dışarı çıkarak, evdeki sedirin üzerinden aldığı küçük bir kilimi katlayıp atının üzerine koydu, bağlayabileceği egeri yoktu çünkü. Sonra hayvanın sırtına atlayıp yelelerinden yular gibi tutarak dörtnala kaldırdı. Köyden çıkıp yolları, tepeleri, tarlaları şimşek hızıyla geçtiler. Atıysa en ufak bir yorulma belirtisi dahi göstermeden aynı hızla koşuyor, yeleleri kendi hızından ve rüzgardan dalgalanarak uçuşuyordu. Bu hayvan kesinlikle Alpamış'ın¹¹⁷ altın yeleli, gümüş üzengili, kuyruğu dokuz örgülü, dokuz kolanlı¹¹⁸ atı Bayşubar'ın soyundan geliyor olmalıydı.

(117) Alpamış: Efsane kahramanı.

(118) Kolan: Eyeri bağlamaya yarayan, alt kayış.

Gözünün önünden görüntüler geriye doğru kayarak uzaklaşıyordu.

Bir çeyrek gün kadar yol aldıktan sonra civardaki başka bir köye ulaştı, tozu dumana katarak köye bir yıldırım gibi girdi. Yolun kenarında alçak bir duvarın üzerine oturmuş aralarında çene çalan birkaç köylü gelen bu atlıya şaşkın şaşkın bakarken, o atından çabucak atlayıp adamlardan birisine yaklaşarak, selam bile vermeden;

- Demirci Alkon nerede? diye sordu.

- Hayırsız bir durum yok umarım? dedi karşısındaki beyaz saçlı köylü.

- Yok dayı, merak etmeyin, arkadaşımı ben. Acelem var da, diye yanıtladı.

Kendisine merak dolu gözlerle bakarak yolu tarifeden köylüye teşekkür ettikten sonra atına tekrar atladı, hızla evlerin arasına dalıp anlatılan yeri aramaya başladı. Bir ara acelesinden dolayı şaşırarak, gözüne birer engelmış gibi görünen evlerin etrafını sardığı henüz bir sokak niteliği bile kazanmamış açıklıklarda dönendi. Adamın birisi birkaç evleklik¹¹⁹ toprağı belleyerek yumuşatıyordu, ardından yana doğru kağşadığı için direme verilmiş, üzerine saksaganlar konmuş bir duvarın yanından geçti. En sonunda tarif edilen dibeği¹²⁰ görünce rahatlayarak sağa döndü, biraz ilerledikten sonra atını durdurup indi, işte oradaydı.

Demirci ocağına doğru yürüdü, içeride arkasını

(119) Evlek: Bir dönümün dörtte biri büyüklükte arazi.

(120) Dibek: İçinde tahıl kırılan veya öğütülen büyük taş havan.

dönmüş adamın örsün üzerindeki kızgın ve yumuşak demire elindeki balyozu gürültüyle her indirişinde çıkan şerarelerin saçtığı kızıl ışıkla, karanlık ocak belli belirsiz aydınlanınca ancak seçilebiliyordu. Kıvılcımlarla birlikte içerisi kısa bir an işiyor, sonra yeniden sönüyordu. Batur Han;

- Alkon, diye bağırdı.

Adam sesini işitmemişti, ocağın içine girerek yeniden daha yüksek bir sesle bağırdı adını;

-Alkon!

Adam arkasını döndü, Batur'un karşısında duran bu zencinin iri, hem de çok iri dudakları vardı, kafasındaysa hiç saç yoktu. Kulağında parmak büyüklüğünde basit, parlak bir küpe takılıydı. Belinden üst kısmı çıplak olduğu için kaslı bir vücuda ve kollara sahip olduğu görülüyordu. Derisinin rengi çok koyuydu, neredeyse siyaha yakındı. Tüm parmakları açık bir biçimde ellerini öne doğru uzattı, elleri birbirlerinden iki karış kadar açık duruyordu. Karşısındaki adamı görünce sevinçten gözlerinin akı koca koca ortaya çıktı karanlığın içinde, bir de ağzının içindeki inci gibi dişleri parlıyordu. Şaşırmıştı;

- Batur, diyebildi.

Birbirlerine yaklaşp sarılırlarken Batur Han;

- Sessiz ol, gelen olursa adımımı verme sakın, dedi.

Olur, dercesine şaşkın şaşkın kafasını sallayan Alkon;

- Senin öldüğünü söylüyorlardı, dedi.

- Herkes öyle sanmaya devam etsin, dedi

Oturup biraz konuştuktan sonra Batur;

- Senden bir şey isteyeceğim, ama biraz zor bir şey, dedi.

- İsteğini söyle! dedi gök gürültüsü gibi bir konuşmayla, oldum olası kalın bir sesi vardı Alkon'un. Ne dersen yaparım, kafamı istiyorsan, hemen koparıp vereyim, diye devam etti.

Batur Han'dan çıt çıkmıyordu, sanki dilini yutmuş-

- İsteğini söyle! dedi zenci yeniden.

Batur Han bu kez yanıtlayabildi;

-Tamam söyleyeceğim, dedi usulca, biraz düşündükten sonra konuşmasını sürdürdü; İyi bir zırh; pusat işlemez, kılıç kesmez, ok delmez olacak. Değdiği yeri koparan bir kılıç; attı mı hedefini şaşmayan bir yay, kayayı parçalayıp çeliği delen oklar istiyorum. Kırılmaz, bükülmez bir kargı istiyorum sonra, ama yarın sabaha kadar.

Alkon biraz düşündü, sonra;

- İsteklerini yerine getirmek aslında çok zor, çünkü zaman çok az ama yine de tüm gücümle uğraşacağım, dedi; Aslında kabaca bitmiş iyi bir zırh da var, onun da üzerinde çalışırsam... Tamam, dedi umutla. Sonra devam etti; Bu iş olmuş bil ama hemen buradan git; beni oyalama ve dikkatimi dağıtma, ben de ocağı içerden kilitleyip, odu körükleyeyim. Ama nerede kaldığını bir güzel tarif et bana. Gerisini sonra konuşuruz. Biraz sustuktan sonra; Sabah uyandığında isteklerin yerine gelmiş olacak, dedi zenci.

Batur da içinden; "Madem bu işler böyle yürüyor,

biz de oyunu anladıkları dilden oynayalım," dedi kendi kendine.

Yolda Alkon'u düşündü; uzak diyarlardan küçük yaşlarda kaçırılıp köle olarak getirilmiş, pazarlarda satılmıştı. Demirci çırağı olarak yetişmiş, sarayın demircisinin yanında çalışmıştı yıllarca. Batur'la tanıştığında şehzadeden yaşça çok büyüktü. Bir köleydi fakat bu Hakan çocuğu kendisine ne bir köle gibi davranıyor, ne de o gözle bakıyordu. Aralarında bir dostluk oluşuyor ve Batur hayatında belki de ilk kez şehzade olmanın avantajlarını bu adam için kullanıyordu, en sonunda da azat edilmesini sağlayacaktı zaten. Alkon, eline verilen bir buyrultu¹²¹ ile ülkede istediği yere yerleşme hakkını elde ediyordu aynı zamanda. O da bu küçük köyü bulup yerleşti, demirci yoktu burada çünkü. İlk başlarda kendisine biraz uzak duran köy halkı, ustalığından ve işinden memnun kaldıkça aralarında bir samimiyet oluştu, hatta bir iki yıl sonra da dul bir kadınla evlendi; şu anda iki tane esmer tenli çocuğu bile vardı.

Batur eve geldiğinde Tanay Ana kendisini bekliyordu kapının ağzında. Kadın artık bu adamda sıra dışı bir şeyler olduğunu anlıyor ama çözemiyordu. Yemeklerini yedikten sonra yerlerine gidip yattılar. Yarın belki de hayatının dönüm noktası olacaktı, o yüzden de heyecanlanıyor, yatakta dönüp duruyordu; ama yine de uyuması gerekiyordu. Ne zaman kendisini uyumak için böyle zorlasa ters etki yapardı. Neyse ki o saplantılı mücadele bu kez fazla uzamadan, bilinci kapanıp gerçeklikle ilişkisini kesti.

(121) Buyrultu: Ferman.

Ertesi sabah uyandığında dışarıya çıkan Batur kapının eşiğinin ağzında, istediği şeylerin hazır durduğunu gördü; zırh, tolga¹²², silahlar, kalkan... Bunları içeriye aldıktan sonra dışarıya çıktı tekrar, kuyudan su çekip elini yüzünü yıkadı; kuyunun toprağın derinliklerinden gelen buz gibi soğuk suyu hemen açılmasını sağladı. Dışarısı oldukça serindi, bitkilerin üzerine çiy düşmüştü ve hava da nemliydi. Atını suvarıp, hayvanın önüne ot koydu yemesi için.

İçeri girip karnını doyurduktan sonra zırhını giyindi. Işıl ışıl kapkara yanıyordu; yanlarında abartılı olmayan küçük beyaz ve lacivert işlemeleri olan zırh üzerine tam oturmuştu; çok sağlam olduğu zaten belliydi ama hafifti de aynı zamanda; bacaklık ve kolluklarını da bağladı, pazıbentlerini taktı. Tüm yüzünü gizleyen tolgasını kafasına geçirerek denedi, üzeri dokuz düğümlü simsiyah püskülü omzundan aşağıya doğru bir karış kadar sarkıyordu. Üzerine bir aslan ongunu¹²³ kakılmış olan kalkanını alıp sırtına geçirdikten sonra tolgasını tekrar başından çıkarıp koltuğunun altına aldı. Çizmelerini eline alıp kapının ağzına vardıktan sonra giyindi, mahmuzları yeni doğan günle ısladı.

Silahlarını kuşandıktan sonra dışarıya çıktı. Atının yanına vardığında, bir zırh da onun için hazırlanmış olduğunu gördü; biraz önce hayvana su verirken fark edememişti demek ki. Onun da kapkara olan zırhını giydirip kayışlarını geçirdi. Ardından acele etmeden hayvanın

(122) Tolga: Miğfer.

(123) Ongun: Arma, kabartma.

kuyruğunu örüp bağladıktan sonra, içerden getirdiği bir fırçayla tüylerini temizledi. Atının yularını tutup geriye döndüğünde karşısında yaşlı ev sahibini gördü; kadın afallamış, donakalmıştı. Kimdi, neciydi, neyin nesiydi bu delikanlı? Nereden çıkıp gelip hayatına girmişti? Hiç bilmiyordu, yalnızca iyi birisi olduğunu sezinliyordu yüreğinin ta derinliklerinde.

Batur Han kadının yanına varıp;

- Dua et ana, dedi. Eğilip elini öptü.

Tanay Ana'nın gözlerinden yaşlar süzülüyordu; bü-külmüş beli, çiçek desenli elbiseleri ve bembeyaz yüzüyle orada öylece dikilmiş kalmıştı; yazmasının altından kınalı ak saçları dışarıya taşıyordu. Niye ağladığını kendisi de bilmiyordu; delikanlının gidişiyle birlikte bir haftadır boşluğu dolan yalnızlığının içine yeniden düşeceğine mi ağlıyordu, kim olduğunu bilmediği bu yiğidin garipliğine mi, dünyanın düzenine mi, geçip gitmiş olan bir ömre mi? Belki yaklaşan ölüme... Belki de hepsine, belki de kendisinin de bilemediği, kökü derinlere giden daha bir sürü şeye... Öldüğünde kavuşacağı insanların özlemi ve içinde eriyip kaybolacağı o tanrısal varoluşun beklentisi bile ölüm korkusunun önüne geçemiyordu.

Delikanlı atına bindi, Tanay Anaya dönüp;

- Geri geleceğim, dedi.

Sonra hafifçe mahmuzladı hayvanı, at alçak bir sesle kişneyerek koşmaya başladı; nallarının dövdüğü toprak yoldan kalkan tozu ardında bırakarak gözden kayboldu. Bir ara ötelerden sesi duyulur gibi oldu. Ta ileride,

yukarıya doğru çıkan bayırın orada bir karaltı görüldü, yeşil tepenin ortasında sarı bir şerit gibi uzanan yokuşu aşp, yeniden yitip gitti. Gökyüzünde yaban ördekleri okbaşı biçimini almış, başka bir diyara göç ediyorlardı; okun tam ucundaki liderleri arkaya geçerek bir başkasıyla yer değiştirdikten sonra bir kediye benzeyen köpük köpük bulutun ardında kayboldular. Yüzlerce, binlerce yıldır süren bu yolculuğu gelecek yıl belki de başkaları yapacaktı, aralarından bazıları eksilecek onların yerine başkaları geçecekti; ama yolculuk hep devam edecekti. Rengarenk uçurtmalar göğe doğru yükselmiş, küçücük görünüyordardı ve çocuklar sanki yukarıda süzülüp duran onlar değil de kendileriymiş gibi mutluluk duyuyorlardı; insanlar da aslında rüzgarın önünde yükselip alçalan, farklı yönlere kayan bu uçurtmalar gibi yazgılarının elinde uçup duruyorlardı.

Tanay Ana ellerini yukarıya doğru kaldırmış yakarıyordu, doğru dürüst tanımadığı, derdinin ne olduğunu bile bilmediği biri için dua ediyor; "Ayağı pek bassın, yüreğinde korku duymasın, yavısı onmasın, gönlündeki yara sağalsın..." diyordu. Tüm yüreğiyle, tüm inancıyla, tüm içtenliğiyle söylüyordu bunları; yerlerin ve göklerin sahibine yardım etmesi için yalvarıyordu. içinden taşan duyguları aşkar ediyordu; yakarışı sonsuzlukta yankılanıyor, söz hayat buluyor, onulmaz acılara derman oluyordu. Söz yaşama dönüşüyor, söz umut oluyor, geleceğe tohumlar saçıyordu.

DUGUN

 ARTIK GÜZ İYİCE KENDİNİ HISSETTİRMEYE başlamıştı, soğuk kuzey rüzgarları yeryüzüne doğru inerek bitkileri üşütüyor, yaklaşan yağmurları haber veriyorlardı. Yakında kırağı düşecek, bitkileri, sebzeleri yakıp kavuracak, hayatlarını sonlandıracaktı. Sararan, kızıla çalıp dökülen yapraklar rüzgarların önünde savrulup giderlerken, biçilip kes haline getirilmiş otlar, samanlar içeriye taşınıyordu. Kadınlar yıkadıkları buğdayları kaynatıp hedik yapıyor; kuruduktan sonra dibeklerde¹²⁴ sokularla¹²⁵ döverek, setenlerde¹²⁶ öküzlerin çevirdiği dövek¹²⁷ taşlarıyla kırarak bulgur hazırlıyorlardı. Kimileri buğdayları katırların sırtında çuvalarla; eşekle-

(124) Dibek: İçinde tahıl kırılan veya öğütülen büyük taş havan.

(125) Soku: Dibek içindeki tahılı öğütmeye yarayan taş.

(126) Seten: Küçük dibek.

(127) Dövek: Seten içindeki öğütücü taş parça.

rin veya öküzlerin çevirdiği yahut da suyun dönderdiği değirmenlere götürüp öğüttürerek kışlık ununu temin ediyordu. Derenin kıyısında bir kadın, içinde ayran çal-kadığı yayığını ince milli¹²⁸ kumla ovarak temizlerken; karalar kuşanmış bir atlının uçarcasına yanından geçip gittiğini gördü.

Batur Han şehre girerken her taraf insan kaynıyordu; bayraklar, tuğlar dikilmişti alanın etrafına; davullar çalıyor, onlara zurnalar, kavallar eşlik ediyordu. At arabaları ve öküzlerin çektiği kağnılarsa gıcırdayan tekerlekleriyle insanları şehre taşımaya devam ediyordu. Eşeklerine, atlarına binerek civar köylerden gelen pek çok insana rastlanıyordu; ortalık bayram alanı gibiydi. Çocuklar için hafızalara kazınacak, unutulmayacak, yepyeni, değişik, farklı bir gündü bu; ileride kendi çocuklarına, torunlarına anlatabilecekleri bir gün... İç geçirerek, özlemle anarak anlatabilecekleri, belki de belleklerinde gerçeğinden daha güzel bir hale dönüşen bir gün olacaktı. Ötede cura çalan bir aşığın etrafında, onu hayranlıkla dinleyen insanlar dikkatini çekti. Yanlarına yaklaştı. Yaklaştıkça bir büyü gibi ruhunu saran ezgilere kapıldı. Bu kalabalığın nedenini anlıyordu.

Saçlarını tarar esen yel,
Al yanağı benli, ak güzel;
Taktığın gül seni kıskanır,
Göğsünden çıkar da öyle gel.
Üstelik kulağına hiç de yabancı gelmiyordu bu mu-

(128) Mil: Sel artığı balıklı kum.

siki ama bir türlü çıkaramadı, zaten kalabalıktan dolayı ozanın yanına da yaklaşamadı. Ama yüz ifadesindeki ve dinleyişindeki bu hayranlık; birkaç adım ötesinde duran ve sahip olduğu bilgiyi, konuyu bilmeyen birisiyle paylaşmak isteyen orta yaşlı köylü için çok iyi bir fırsattı. Yanına yaklaşan köylü sordu;

- Bir gecede öğrenmiş, dedi. Hem de kendiliğinden...

Batur anlamayarak;

- Neyi?... diye sordu.

- Neyi olacak, böylesine çalmayı.

Duş

Turgay çocukluğunda babasının eline tutuşturduğu kopuzu çalmayı kendi kendine öğrenmiş, geliştirmiş; duyduğu tüm türküleri, koşmaları çalar olmuştu. Doğuştan gelen bir yeteneği; duyduğu her ezgiyi kopuzuyla yeniden dillendirebilen bir müzik kulağı vardı. Gönlünün derinliklerinden, yeraltından yukarıya çıkan bir su gibi çıkıyordu tüm yeteneği. Boş kaldı mı alıyordu eline çalgıyı, her defasında yeni bir aşama kaydediyor, her seferinde yepyeni bir şey öğreniyordu kendi çaldığını dinleyerek.

O gün akşamüzeri divanın üzerindeki kilimleri, örtüleri toplayıp; sağ başta duran çivisiz tahtaları kaldırdı. Bunların altındaki taştan yapılmış çağlıkta yıkanacaktı; divanın üzerine bir kazan sıcak su, bir kazan da soğuk su getirip koydu. Odanın kapısını kilitleyip soyundu, çağlığa çıktı, güzelce yunup yıkandı; içeriği yoğun bir

buhar kaplamıştı. Duvardaki ayna buğulanmıştı, aynalardan korkardı hep; içi ürperdi yine. İşlemeli bir havluyla kurulandıktan sonra her şeyi eski haline getirip içeriye geçti. Anası önüne haşladığı hingeli¹²⁹ getirdi; hamur işi de olsa yanında mutlaka ekmek yer, yoksa karnını doymuş hissetmezdi.

- Ekmek yok mu ana? diye tandır damına doğru bağırdı.

Kadın yeni ısladığı yufka ekmeklerden getirdi. Üç beş aylık yufka ekmeğini içerdeki mutfak yerine de kullandıkları o odada, tandırda üç ayaklı sacın üzerinde pişirir, üst üste yığardı anası. Sonra üzerini bir yaygıyla örter, gerektikçe birer ikişer çıkarıp üzerine eliyle su serper, yumuşatırdı, o şekilde yerlerdi ekmeği. Bazen yiyecek bir şey bulamadı mı, yufkanın arasına tereyağı sürüp üzerine şeker ekerdi, çok hoşuna giderdi, değişik bir lezzeti olurdu onun. Bazen de bir adam boyu olan bu tandırın iç kenarlarına yapıştırarak daha kalın ekmekler pişirirdi kadınlar. Bunları düşünürken geçen yıl öğüzün¹³⁰ öte yanındaki evlerinin bitişigindeki damda, tandırın içine düşüp yanarak ölen çocuğu anımsadı, lokması boğazına düğümlendi. Acı bir ölümdü. Çocuğun anası tam dört gün ağıt yakmıştı ardından, feryatları üç beş ev öteden duyuluyordu. Bir keresinde de bir kedinin gözlerinin önünde düştüğüne tanık olmuştu o harlı ateşe; o çığlıkları da bütün ömrü boyunca unutamayacaktı; tandır söndükten sonra kapkara

(129) Hingel: Hamurdan yapılma yiyecek, bir tür mantı.

(130) Ögüz: (Kimi şivelerde; Öz) Irmak, dere, akarsu.

bir iskelet çıkardıydı kadınlar.

Akşama kadar öküzlerin ardında saban sürdüğü için iyice yorulmuş, boz öküz de bugün kendisini bayağı bir uğraştırmıştı. Zaten geçen yılda başka bir tosunla vuruşmaya kalkmış, boynuzunu yarısından kırdırtmıştı huysuz hayvan, iyi bir çatırtı duymuştu o zaman; insan gibi hayvanın da değişik huyluları oluyordu; sakini, sinirlisi, huysuzu, delisi... "Bir dahaki sefere CorukCamızı götü-rürüm," diye geçirdi içinden, maşallahı vardı o hayvanın da, gövdesine yağı sürdü mü ışım ışım ışılardı. Yarın da tapan¹³¹ atıp, düzeltmeyi düşünüyordu tarlayı.

Yemeğini yer yemez erkenden yatağa girdi, yatar yatmaz da hemen uyudu.

Uykunun derinliklerine dalıp bedeni dinlendikten sonra; bilinci yeniden yüzeye doğru yaklaşıyor; artık zihnin dinleneceği aşamaya giriyordu. Her gün onlarca rüya görürdü insan ama çoğu zaman büyük kısmını hatırlamazdı; bilinç o günü bitirir, o sayfayı kapatırdı bu rüyalarla, ertesi gün de bir yenisini açardı. Rüyasında üç kadeh bade duruyordu karşısındaki sırça bir masanın üzerinde. Badelerin yanına sessizce varıyordu; her yer öyle sessiz ve ıssızdı ki korkuyordu, mekan yoktu rüyada, nerede olduğu belli değildi, sonra badelere elini uzattı; ilkini içerken "Yaradan aşkına" dedi, bir yudumda bitirdi, ikinci de "Yol gösteren aşkına," dedi, iki yudumda içti. Üçüncü seferde "Sevdiğin aşkına," diyerek üç yudumda dikti kafasına. Sonra karşısında bir kız göründü. Adını

(131) Tarlayı düzlemeye yarayan tahta alet, kalın tomruk.

söyleyip bir kopuz uzattı, kendisini bulmasını istedi; o da uzanıp kopuzu aldı yar elinden. Turgay ın ağzından köpükler gelmeye, burnundan kan boşalmaya başladı o anda düşünde.

Ter içinde uyandığında ağzının her tarafı köpük köpük olmuş burnu kanıyordu tıpkı rüyasındaki gibi; sıtmaya tutulmuşçasına tir tir titriyordu aynı zamanda. Korkuyordu.

Duvarda asılı kopuzunu gördü, gidip ağzını burnunu yıkadıktan sonra döndü çalgıyı eline alıp sundurmaya çık-tı; çalmaya başladı. Bu kez kendi içinden geleni çalıyordu, başkalarının yaktıklarını değil; o anda besteliyor, anında doğaçlama söylüyordu. Öğlene doğru komşuları başına birikmiş, saçlarını gözlerinin önüne dökerek kendinden geçmiş gibi çalan, yıllardır tanıdıkları bu genci afallamış bir vaziyette izliyorlardı. Yatsıya kadar yemeden içmeden, konuşmadan çaldı. Çalarken cezbeyle geliyordu; cezbede kendinden geçip başka bir aleme erişiyordu. Yatmadan önce bir bardak su içti sadece, ertesi gün de anasının elini öpüp, helallik alıp yollara düştü; aramaya başladı kendisini bulmasını isteyen yarini. Divane gibi dolanarak dört yıl aradı düşünde giren kızı.

Bir keresinde konuk olduğu bir evde kendisi çalıp söylerken, kafeste duran kuşların sustuğunu öne süren ev sahibi, ertesi gün komşularına da izlettirdi bu olayı. Belki bir tesadüftü, ama susuyordu hayvanlar; gerçi Turgay kendisine soranlara; "Öyle saçma şey olmaz," cevabını vererek kestirip atıyordu. Lakin o günden sonra kuşları

bile susturup dinlettiği söylentisi etrafa yayılmıştı bir kere. Kendisinden önce adı gidiyordu bazı yerlere.

Dördüncü yılın ortalarında bir göçer obasında buldu aradığı sevgiliyi; işte sonunda görmüştü, rüyasında gördüğü kızın aynısıydı. Birkaç genç kız bir su kaynağının başında çamaşır yıkıyorlardı, o da aralarındaydı. Yakınlarında bir yere oturdu, aldı kopuzunu eline; döktü gönlünden geçeni; yüreğindeki ses, telin üzerinden akan nağmeye dönüşüp oluk oluk akıyordu. Titreşen tel, köprü oluyordu hislerine. Kızlar ellerindeki işi bırakıp bu yanık sesli aşğın yanına yaklaştılar, hayran hayran dinlediler; öyle güzel çalıyordu ki, gönülleri kanat takıp, birer kuş olup, bilmedikleri diyarlara süzüldü. Biraz daha çaldıktan sonra sustu. Kızlar tekrar işlerinin başına döneceklerken düşünde gördüğü kızın gözlerine bakarak;

- Bana bir tas su verir misin? dedi.

Kız sinirlenmiş gibi yaparak;

- Görmüyor musun, göze orada, git kendin iç, dedi.

- Eğer bir tas suyu esirgiyorsan, çöle düşüp susuzluktan yanıp kavrulsam da bir daha senden su istemem, dedi.

- Bir daha nerede göreceksin de, nerede isteyeceksin benden suyu?

- Eğer sen bana bir tas su verirsen ben de sana söylerim nerede ne zaman yeniden su isteyeceğimi.

Diğer kızlar merakla bakıyorlardı bu ilginç konuşmaya.

- Yanımda tas yok, dedi.

- Gidip getirsen olmaz mı?

- Ne şimdi, buradan çadıra gideceğim, tas getirip sana su vereceğim öyle mi? İşte su orada, git iç, deyip arkasını döndü sinirle.

Gidip arkadaşlarıyla çamaşırını yıkayıp çadıra dönerken, gözlerinin yanından orada oturmuş bekleyen deli ozana bakıyordu. Çadıra dönüp çamaşırları astıktan sonra yerine oturdu, geri kalktı, tekrar oturdu, bir daha kalktı, dayanamadı. Sağına soluna baktı, anası ortalarda gözük-müyordu, kap kaçağın içinden rastgele eline geçirdiği tahta bir tas alıp dışarıya çıktı. Koşarak kaynağın başına vardı; ozan orada oturmaya devam ediyordu hala. Geleceğini biliyormuşçasına orada öylece kendisini bekliyordu sanki. Doldurduğu tası getirirken, kenarındaki çatlaktan suyun aktığını gördü, aceleyle fark etmemişti.

Ozan suyu içtikten sonra;

- Sağolasın, dedi.
- Ee, dedi kız; Söyle bakalım şimdi.
- Neyi?
- Benden bir daha ne zaman su isteyeceğini...
- Belki her gün...
- O nasıl olacak?
- Adını söylersen söylerim.

Kız adını söyledi, rüyasında kendisine söylenenin aynıydı.

- Sen benim karım olacaksın, dedi Turgay.

Kız afallayıp kaldı. Turgay kendisine olanı biteni anlattıktan sonra; "Eğer yalanım varsa, buradan kalkmak da, o kınalı ellerinden bir daha su içmek de bana nasip

olmasın," dedi.

Aşık çalmaya devam ediyordu:
 Giderim çiçekler derdiğin dağlardan,
 Mor salkımlı ala üzümlü bağlardan,
 Yanarım yurduma ırak diyarlardan;
 Korkarım göremem deyi nazlı yari.

Önce güreşçiler alana inip yağlanmaya başladılar; bacaklarındaki çelikten sağlam, süslü, işlemeli manda derisi kispederle¹³² ve üst yanları çıplak yağlı vücutlarıyla, ellerini birbirlerine vurarak alanda dolanmaya başladılar. İri yarı, dazlak başlı bir güreşçi önüne geleni deviriyor, sırtını yere çalıyordu. Güreş alanındaki çekişme arttıkça davullar da daha hızlı vuruyor, daha coşkulu şeyler çalınıyordu. Yağlı bedenleri uzaktan ışıldayarak görünen güreşçilerin sayısı gitgide azalıyor, yenilenler başları önde, üzgün, alandan çekiliyorlardı. Güreşçilerin arasındaki mücadele kızışıyordu.

Satıcılar yol kenarlarına tezgahlarını açmış, bugün olabildiği kadar kazanç elde etmek için didinip duruyorlardı; her çeşit meyve, sebze, ekmek, çörek, etler, kebaplar bulunabilirdi; isli ızgara kokusu her yana yayılıyor, insanların hevesini uyandırıyor. Meyan kökü şerbeti satan bir adam bağırarak kalabalığın içinde dolanırken, bir saka da su dağıtıyordu. Annelerinin yanındaki genç

(132) Kispet: Deriden yapılma güreşçi pantolonu.

kızlara uzaktan kur yapan erkeklere bazen bir gülümseme gönderiliyor, bazen ters ters bakılıyordu; bazen de bir yanak kızarıyor, utanan bir baş öne eğiliyordu. Yankesiciler, kalpazanlar ortalıkta cirit atıyor, yakalananlar zindana tıkılıyorlardı; yine de biliyorlardı ki, düğünün hatırına birkaç gün içinde bağışlanıp, serbest bırakılacaklardı.

Müşabakalar devam ederken alana kara zırhlara bürünmüş bir savaşçı girdi, atını dörtmala kaldırarak; arkasında Urukun karısı ve müstakbel gelininin yan oturduğu, Hakan ın bulunduğu sayvana doğru sürdü. Atlının istediği tek bir şey vardı; sevgilisinin gözlerindeki ifadeyi görmek, o küçücük kuşkuyu gidermek. Yolbars'ı şaha kaldırdı, gök gürültüsü gibi bir kışneme sesi duydu alanın etrafını dolduran kalabalık. Sayvanın önüne vardığında hakani selamladı ama asıl amacı başkaydı, Sevcen'in yüzünü, gözlerini gördü; evleniyor gibi değil de yas tutar gibi bir hali vardı. Bir insanın üzüldüğüne hiç sevinmemişti hayatında ama şu anda dünyada en çok sevdiği kişinin üzüldüğüne seviniyordu; ilginç bir çelişkiydi bu. O anda gözlerinin önü ıdı, bedenine bir enerji doldu. Küllerinin içinden yeniden doğuyor, başka bir insan içinde ayağa kalkıyordu. Tüm benliğiyle, tüm varlığıyla, tüm inancıyla savaşacaktı; tüm bilgisini, becerisini, hünelerini koyacaktı ortaya. Bu yolunu yitirmiş dünyada bir anlam olmalıydı ve onun için çarpışacaktı. Anlam yoksa hiçbir şey yoktu, her şey önemsiz, değersizdi.

Karşılaşmalar yapılıyor, cengaverler hasımlarını alt ederek, alkışlar, çığlıklar arasında üst aşamalara çıkıyorlardı. Kim olduğu bilinmeyen Kara Savaşçı kimseye acımıyor, vurduğunu deviriyordu; arada sırada seyircilere yöneliyor, onları selamlıyor, desteklerini arkasına alıyordu. Böylece hasımlarının morallerinin bozulmasına yol açıyordu elbette ki, böylece ilginin kendisine yönelmesini sağlıyordu. O alanda karşısına çıkan herkesi alt etti vuruşmanın her türlüsünde; kılıcıyla, kargısıyla; saldırdıkları kuş olup uçtu, bir şahin gibi gidip avını kendisi buldu. Kendi ülkesinden olsun, diğer ülkelerden gelenler olsun, hiç kimse tutunamıyordu karşısında. Güreşte yere çalmadık sırt koymadı, yayını gerince parçalamadık hedef kalmadı, atını geçebilen olmadı. Kalkanını parçalayan kargı, zırhını delebilen mızrak çıkmadı. Kılıcını vurduğu çokal dağılıyor, mızrağının eriştiği kalkan kırılıyordu; halk coşuyor, insanlar kendi tanıdıklarını değil, bu kim olduğunu bilmedikleri savaşçının tarafını tutuyorlardı. Vuruşmalara olan ilgi artıyor, insanlar alana çekiliyor; herkes bu gizemli cengaveri merak ediyor, tüm kalabalık onu konuşuyordu.

Günün sonuna doğru, kızıla çalan teninin rengi batan güneşin altında tunç gibi yanan, uzun saçlı bir yiğitle yaptığı mücadeleyi de kazanarak gücünü ve yeteneğini ortaya koyduğu bu alanın en iyisi olduğunu herkese kanıtlamıştı. Karşısındaki adam da hafife alınacak gibi değildi, üç saate yakın sürmüştü mücadeleleri. Alanı baştan sona

dolandıktan sonra Hakan'ın bulunduğu yere yaklaşım önünde durdu, ne olacağını biliyordu, istediği bir şey olup olmadığı sorulacaktı ve eğer isteği mantıklı ve makul bir şeyse derhal yerine getirilecekti. Hakan;

- Bir isteğin var mıdır benden alp yiğit? dediğinde Batur Han, isteyeceği şeye zaten çok önce karar vermiş olduğundan hiç duraksamadan;

- Vardır Han'ım, diye yanıtladı soruyu.

- Öyleyse söyle, yerine getirilsin. Ne dersen; mal, toprak, hayvan, altın...

Batur, babasının sol yanında oturan iki ağabeyine baktı, sonra tekrar Hakan'a dönerek;

- Hepsine gözüm toktur; eğer izniniz olursa şehzadelerle vuruşmak isterim, dedikten sonra ekledi; İkiye karşı tek...

Herkes şaşkınlık içindeydi; şehzadeler birbirine bakıyor, bu tuhaf isteğin nedenini anlamaya çalışıyorlardı. Çevreyi dolduran halk arasında da bir dalga gibi, fısıltı halinde, bu ilginç istek ağızdan ağza iletmeye başlamıştı bile çoktan. Tüm dikkatler daha yoğun bir biçimde bu savaşçıya yönelmişti artık. Batur;

- Şehzadelerin ülkenin en iyi savaşçıları olduklarını duydum; benim için hünerli bir yiğitle vuruşmak, altından, maldan daha değerlidir, diye devam etti.

Bu isteğin geri çevrilemeyeceğini en başından beri çok iyi biliyordu, çünkü öyle bir şey şehzadeleri korkak durumuna düşürür, bunca insan gözünde itibarlarını beş paralık ederdi; ayrıca ağabeylerinin ikisi de iyi vuruşurlardı

ve bu konuda kendilerine güvenirlerdi; o yüzden de meydana inmekten korkacaklarını hiç sanmıyordu. Ayrıca, ikiye karşı tek vuruşma önerisi açıktan bir hakaretti kendilerine karşı yöneltilmiş; gerçekten de babalarının kulağına eğilerek olumlu yanıt verdiklerini görecekti birazdan.

Yuluğ Han, başvezire dönerek;

- Sen ne dersin? diye sordu.

- Şehzadelerin düğünlerde cenk etmesi aslında eski bir gelenektir, uygun düşer bence. Yine de karar sizindir, diye yanıtladı o da.

Şehzadeler hazırlanırken bir çığırta alanın orta yerine çıkmış; yiğitlerin üçünün aynı anda vuruşacağını ama ikiye karşı tek olma teklifinin Hakan'ın oğulları tarafından kabul edilmediğini, herkesin kendisinden sorumlu olacağını defalarca tekrarlayarak tüm herkese duyuruyordu. Öylesi bir teklifin kabul edilmeyeceğini zaten Batur da biliyordu ama böyle yaparak bir taşla iki kuş vurmuş oluyordu; hem vuruşma isteğinin yerine getirilmesini sağlama bağlıyor, hem de hasımlarında kibir de denilebilecek kendine güven izlenimi bırakarak, canlarının sıkılmasını sağlamış oluyordu.

Çok fazla sürmeden üç kardeş yuvarlak alanda ayrı ayrı yerlere çekilmiş, birbirlerine bakıyorlardı ve herkes bu yüzü görünmeyen kara savaşçının kim olduğunu merak ediyordu. Altlarındaki atlar ayaklarını yerlere sürüyor, burunları geniş geniş açılarak soluyorlardı. Üçü de birbirlerini kollayarak bekliyor, rakiplerini gözlüyorlardı. İlk harekete geçen Uruk oldu; atını mahmuzlayıp alanın

ortasına doğru sürdü, diğerleri de silahlarına davranarak aynı şeyi yaptılar bunun üzerine.

Üç atlı yıldırım gibi birbirlerine girdiler; nefesini tutup atların birbirlerine ulaştığı noktaya kadar ses çıkartmayan halk, kılıçlar çekilip de çeliklerin birbirine değerken çıkardığı şingirtılar kulaklarına ulaşınca, aniden patlayan bir fırtına gibi ortalığı ayağa kaldırırken yoğun bir uğultu yükseldi. Çığlıklar, alkışlar, tezahüratlar her yeri inletirken üç atlı da birbirlerine etrafında tezginerek¹³³ homurdanan atların üzerinde, insanlığın eski çağlarından beri var olan o ışıltılı silahlarını birbirlerine karşı kullanıyorlardı. Güneşin artık en zayıf, en güçsüz halini yaşayan ışıkları kılıçları birer turuncu ve kırmızı alev yalımına dönüştürüyordu.

Uşaklar koşuşturarak, karanlığa boğulmakta olan alanın çevresini meşalelerle donatmaya uğraşıyorlardı. Ortadaysa amansız mücadele sürerken, dövüşçülerin üçü de tüm yeteneklerini, eğitimlerini ve zekalarını kullanmaya çalışıyorlardı. Güç konusunda Batur diğerlerine karşı kesinlikle şu anda üstün bir konumdaydı, aylarca süren yorucu serüvenler zinde kalmasını ve fiziksel olarak dayanıklılaşmasını sağlamıştı.

Kendisini orada ölüme terk ederek, bir yıl boyunca sahte ve yapmacık yasını tutan bu iki ahlaksız şimdi karşısındaydılar, onca zorlukları göğüslemiş, ölümlerden dönmüş, diyardan diyara yapayalnız savrulmuştu ama şimdi buradaydı. Oğan kendisine bugünleri göstermişti,

(133) Tezginmek: Etrafında dönmek.

kendisine yabancı gibi duran ve sabahtan beri henüz alışmadığı, ama aslında yıllarını geçirmiş olduğu şu alanda karşı karşıyaydılar. Sabırlarının sınırlarını zorlamaya başladığı ağabeyleri artık öfkelenmeye başlıyorlardı yavaş yavaş, istediği ve beklediği buydu; öyle olunca denetimlerini kaybedeceklerdi, bu herkesin bildiği bir şeydi; öfkelenen çarpışmayı kaybederdi. Nitekim, orada halkın karşısında olduklarını ve niye dövüştüklerini yavaş yavaş unutan ağabeyleri, mücadelenin taraflarını üçten ikiye kaydırıyorlardı; Uruk ve Tuğrul birbirleriyle sanki zihinsel bir iletişim kurmuşçasına yalnızca Batur'a yüklenmeye, ağırlığı tamamen ona vermeye ve bu tanımadıkları yabancıнын kendilerine yaptığı öneriyi reddettikleri halde, gerçekte ikiye karşı tek savaşılmaya başlıyorlardı. Bir süre sonra birbirlerine karşı yaptıkları göstermelik hamleleri de terk ederek, açıktan birlikte hareket edeceklerdi. Hırsından ve şevkinden hiçbir şey kaybetmeyen ve vuruşmacıları izleyen seyircinin heyecanı ve galeyanında da en ufak bir eksilme olmuyordu bu arada. Sesleri gecenin çöken karanlığında çılgılık çılgılık yankılanıyordu.

Kılıcı ilk yere düşüren Tuğrul oldu, oysaki Batur bu konuda tam tersi bir tahmin yapmıştı, ağabeylerini yeterince tanıdığı için. Uruk'la kendisi kılıçlarını sallamaya devam ederken, Tuğrul gürzünü atının yan tarafından, asılı olduğu eyerden alarak mücadeleye tekrar girişti, ama moralinin bozulduğunu Batur çok iyi anlıyordu o belli etmemeye çalışsa da. Bir süre sonra Uruk'un da kılıcı

kırılınca hep birlikte ellerindeki pusatları¹³⁴ atarak, kargılarını¹³⁵ ve kalkanlarını çıkardılar; alanda birbirlerinden uzaklaşarak, saldırıya geçerek dönüp durmaya başladılar. Bir keresinde Tuğrul'un kargısı Batur'un zırhını eğerek kayıp gitti.

Meydanı ilk terk eden Uruk oldu. Kara zırhlara bürünmüş bu savaşçının kargısı zırhını delip yanındaki kaba etine girerken, çığlığa dönüşen iniltisi duyuldu. Tam o esnada Batur ikinci darbeyi ağabeyinin kendisine değil ama atına indirdi ve elindeki kalkanı yandan hayvanın kafasına öyle bir vurdu ki, acı acı kişneyen at dengesini yitirip sahibisiyle birlikte yere düştü. Askerler hem Uruk'u götürmeye hem de artık bir eğlence müsabakası olmaktan çıkıp gerçek bir kanlı mücadeleye dönüşmüş olan bu vuruşmaya müdahale etmek için yanlarına geldiğinde, Tuğrul eliyle kardeşini gösterdikten sonra yine aynı eliyle askerlere kenara çekilmelerini işaret etti. Bu iş artık bir gurur savaşımına dönüşmüştü, hem de halkın önünde alanı terk ederek rezil olamazdı.

Ancak Tuğrul, kardeşi Uruk kadar kolay lokma olmayacaktı; kırılan kargıların ardından alanın kenarındaki uzun mızrakları alarak yeniden tutuştular kavgaya, meydana dörtнала sürdükleri atlarıyla birbirlerinin üzerine varıp sanki iç içe geçiyorlar ve yeniden ayrılıyorlardı. Bir ara Tuğrul yere attığı gürzünü yeniden alınca, Batur da topuzunu hızla çekti ve tekrar yakın dövüşe tutuştular.

(134) Pusat: Silah.

(135) Kargı: Basa mızrak.

Gece yarısını çoktan geride bırakıp sabaha doğru yaklaşırlarken, açlığın, yorgunluğun ve uykusuzluğun etkisiyle hem kendilerinin hem de atlarındaki atların takatleri tükenmiş, kan ter içinde kalmışlardı, ama ikisi de pes etmiyordu. Seyirci de akşama nazaran çok daha dinginleşip durulmuş ve sayıları biraz da azalmış olduğu halde çoğu kimse bu kavga sonuçlanmadan evine dönmek istemiyor ve taraf oldukları savaşçılara desteklerini gürültülü bir biçimde vermeye devam ediyorlardı.

Atların mahmuzlarla ve kamçılarla zorlanarak hızlandırıldığı bir hamleden sonra birbirlerinin yanından yine sonuç alamadan geçtikleri bir esnada Batur, artık tüm dikkatinin dağılmış olduğunu anladığı ağabeyine vuruşmayı sonlandıran darbeyi indirdi, arkasına döndü, elindeki topuzu Tuğrul'un sırtına gömerek yere yuvarladı. Sonra atından atlayarak ağabeyinin başına varırken elini beline atarak hançerini çıkardığı görüldü.

Tuğrul boğazına dayanmış soğuk metali hissederken karşısındaki savaşçının;

- Yenilgiyi kabul ediyor musun, yoksa gırtlığını keseyim mi? dediğini duydu.

Sesi tanıyordu, yakınındayken daha iyi algılamıştı bunu; boğazındaki hançerin baskısından dolayı güçlükle çıkardığı bir sesle;

- Ediyorum, dedi tek kelimeyle.

Kara zırhlar içindeki savaşçı ayağa kalkarken hançerini beline tekrar sokuyordu. Sayvandan tarafa döndükten sonra kısa bir süre bekledi ve elini başına götürdü.

Tolgasını çıkardı.

O anda karşıda, sayvanda bir kızın ayağa kalktığını gördü.

ELMA

Ç> İNSANLARYAVAŞ YAVAŞ, YAKLAŞIK DÖRT SAATTİR /Th^fc üzerine yayılarak, bağdaş kurarak oturdukları k® çimenliği terk ediyorlardı. Sargun Emmi de ağır ağır doğrularak kalktıktan sonra köprü tarafına doğru yürümeye başlamıştı.

Gökyüzündeki yıldızlar yağmur gibi yağacaklardı birazdan sanki ve Samanyolu nun üzerinden öküzlerin çektiği kağnılar arkalarından iri, kılçıklı başakları olan ekinleri dökerek ilerliyorlardı. Tam o sırada Altan'ın aklına bir şey geldi; eksik kalan bir yer vardı. Kafasını gökyüzünden önüne indirip, ayağa kalkarak koşmaya başladı.

Kavaklığa doğru giden bir yarasayı göz ucuyla gördü ileride. Yaşlı adamın yanına vardığında;

- Sargun Emmi, dedi.

Koca Sargun, çocuğa bakarak;

- Söyle Altan, bir şey mi var? diye sordu gülümseyerek.

- Elma ne oldu, peki?

- Hangi elma?

- Ormandaki elma, göktaşının oradaki...

- Ha, o mu? Yerinde duruyordur herhalde.

- Yok, onu demiyorum, aldılar mı ağaçtan? Ayda uyandı mı?

Sargun Emmi biraz düşündü, bu kısmı kendisi de bilmiyordu ama çocuğa bir yanıt vermesi gerekti, atla deve değildi ya;

- Batur Han, bir sonraki yıl gidip aldı elmayı; söylemeyi unutmuşuz demek ki... Hekimbaşı da gerekli ilacı yaparak uyandırdı küçük kızı.

Biraz susup yan yana yürüdükten sonra çocuk arkasını dönüp koşmaya başladı, eve gitmesi gerekiyordu; yoksa anasından bir güzel azar işitirdi. Ama arkasından Sargun Emmi'nin sesini duydu;

- Altan!

Arkasını dönüp baktığında, yaşlı adamın kendisine eliyle gel diye işaret ettiğini gördü, koşarak yanına döndü tekrar. Sargun Emmi;

- Bir şeyi daha unuttuk...

- Neyi?

- O kadar anlattık da, tekerlemesini söylemedik. Masal biterken ne derler biliyor musun?

Altan biraz düşündü, başlarken ne söylendiğini hatırlıyordu; "Evvel zaman içinde..." Ama biterken ne denirdi

bulamadı bir türlü;

- Yok, bilmiyorum, dedi.
- Gökten üç elma düşmüş...
- Ha, tamam hatırladım, dedi Altan sevinerek.

O arada, Sargun Emmi ceketinin cebinden çıkardığı bir elmayı Altana uzattı. O da aldı. Kendi bahçesinde yetişen ağaçlarından kopardığı iri alaca renkli, sulu, mayhoş bir elma sürekli bulunurdu bu adamın cebinde ve kendisini ne zaman görse mutlaka verirdi.

GÖKTAŞI

Ç> ÇOBAN, SÜRÜSÜNÜN ARKASINDA YÜRÜRKEN,
/ T h ^ sağ tarafındaki tepelerin yakınından geçen su yolu
k® uzun ve ince bir solucana benziyordu, ay ışığında
kıvrılırken, küçük bir balık gördü içinde; bazen çok irileri
bile böyle içerilere kadar girebiliyordu.

Kulağına bir ses çalındı.

Dinlemeye başladı. Bir uğultuya benziyordu ve giderek
artıyordu, sonra köpek huysuzlanıp havlamaya başladı,
birazdan da sığırlar. Yolunda gitmeyen bir şeyler vardı;
genelde depremden önce böyle davrandıklarını söylerlerdi
hayvanların. Ama yerde en ufak bir kımıldanma veya
titreşme yoktu, öyleyse giderek artan bu uğultu neyin
nesiydi; belki de hayvanlar kendisini çok erkenden uyarı-
yorlardı. Köpek de, sığırlar da yaygarayı koparıyorlardı.

Sonra da, birkaç saatlik bir uzaklıkta bulunan, üzeri

düz tepenin olduğu tarafta bir ışık gördü. Dikkatini bu kez oraya verdi; kırmızıya çalan bir rengi vardı ve uğultuyla birlikte artıyordu kocaman bir alev topuna benzeyen bu ışık. Alev topu iyice büyüdü. Kolunu başının üzerine götürerek gözlerine siper etti, bir süre sonra da, daha fazla baktığı takdirde gözlerinin zarar göreceğini düşünerek kafasını başka tarafa çevirdi. Yukarıdaki tepenin üzerine çarparken, çoban sarsıntından kendisini korkuyla yere attı. Hayvanların her biri bir tarafa kaçıştılar. Kulakları sağır eden o uğultunun ve gözleri kamaştıran o ışığın içerisinde, patlamaya benzer müthiş bir gürültüyle, gökten düşerek çarpan alev topu; tepenin sert kayalarının üzerinden, etrafa parçalar saçarak ve kayayı yarıp dağıtarak, bir top gibi sekip ilerideki ormanın içerisine düştü.

Son

£